



**KESKO**

**YHTEISKUNTAVASTUUN  
RAPORTTI**

2010



## KESKON YHTEISKUNTAVASTUUN RAPORTTI 2010

---

### YLEISOSIO

- 2** Raportin sisältö
- 4** Kesko lyhyesti
- 6** Pääjohtajan katsaus
- 8** Vuoden 2010 tapahtumia
- 10** Keskon toiminnan vaikutukset
- 12** Mahdollisuudet ja riskit
- 14** Vastuullisuuden johtaminen
- 20** Keskon vastuullisuusohjelma
- 22** Keskon vastuullisuuden olennaisuusarvio

### TEEMAT

- 25** Vaikutus yhteiskuntaan
- 31** Työhyvinvointi
- 37** Energiaratkaisut
- 43** Vastuullinen hankinta ja myynti
- 51** Terveellisyys

### TUNNUSLUVUT

- 56** GRI-indeksi
- 61** Taloudellinen vastuu
- 66** Ympäristövastuu
- 75** Sosiaalinen vastuu
- 87** Termien selitykset
- 88** Riippumaton varmennusraportti
- 90** Yhteystiedot

# Raportin sisältö

*Kesko on raportoinut vastuullisesta toiminnastaan Global Reporting Initiativen (GRI:n) laatiman kestävän kehityksen raportointi-ohjeiston mukaisesti vuosittain vuodesta 2000 lähtien. Tämä raportti on Keskon yhdestoista yhteiskuntavastuun raportti.*

Tänä vuonna Kesko on jakanut raportin rakenteellisesti kolmeen osioon: yleisosiioon, teemoihin ja GRI-tunnuslukuihin. Osioiden sisältöä on kuvattu Raportin rakenne -kappalessa.

Raportin sisällön vertailu GRI-ohjeistoon on raportin sivuilla 56–60. Vertailussa Kesko esittää GRI:n edellyttämän itsearvioinnin siitä, miten laajasti Kesko on suositusta soveltanut. Tasoarvion on tarkistanut myös raportin varmentaja, ja osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että Kesko on soveltanut GRI-raportointiohjeita A+ -tason mukaisesti.

## **RAPORTIN RAKENNE**

Yleisosion alussa on perustiedot Keskosta, pääjohtajan katsaus ja yhteenveto vuoden 2010 tapahtumista ja saavutuksista.

Sen jälkeen kuvataan Keskon vastuullisen toiminnan vaikutuksia, mahdollisuuksia ja riskejä keskittyen vähittäiskaupan kannalta olennaisimpiin asioihin.

Vastuullisuuden johtamisen kuvauksen jälkeen esitellään Keskon vastuullisuusohjelman 2008–2012 keskeisimmät tulokset vuonna 2010. Keskon uusi vastuullisuuden olennaisuusarvio ja kuvaus sen päivityksestä on sivuilla 22–23.

Vastuullisuusohjelman ja olennaisuusarvion pohjalta Kesko on valinnut tänä vuonna teemaosiioon viisi Keskolle olennaista teemaa. Sivuilla 25–55 kerrotaan Keskon vaikutuksesta yhteiskuntaan, työhyvinvoinnista, energiaratkaisuista, vastuullisesta hankinnasta ja myynnistä sekä terveellisyydestä. Case-esimerkkien avulla havainnollistetaan Keskon toiminnan monipuolisuutta ja laaja-alaisuutta.

Vastuullisen toiminnan edistymistä ja tuloksia esitellään raportin yleisosion lisäksi tarkemmin raportin GRI-tunnuslukuosiossa (sivut 56–86) jaoteltuna GRI-ohjeiston mukaisesti. Tulosten esittelyssä on käytetty sidosryhmien ja Keskon kannalta olennaisimpia tunnuslukuja.

## **LISÄÄ TIETOA NETTISIVUILLA**

Raportin liitetiedot on julkaistu osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus).

Keskosta pörssiyhtiönä kerrotaan raportissa perustiedot omistajista sekä Keskon sijoittumiset tärkeimmässä kestävän kehityksen indekseissä. Laajempaa taloustietoa on osoitteessa [www.kesko.fi/sijoittajat](http://www.kesko.fi/sijoittajat). Keskon yleiset hallinnointiperiaatteet ja riskienhallinta esitetään tarkemmin Keskon vuosikertomuksessa ja [www.kesko.fi](http://www.kesko.fi) -sivuilla.

Keskon vastuullisuusohjelma 2008–2012, yhteiskuntavastuun visio ja periaatteet sekä sidosryhmäanalyysi ovat kokonaisuudessaan nähtävissä osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus).



## RAPORTOINNIN KATTAVUUS

Kesko-konserni (jäljempänä myös Kesko) noudattaa raportointikokonaisuuden ja raportoitavien tietojen määrittelyssä GRI:n Boundary Protocol -ohjeistusta.

Raportointi kattaa Keskon kaikki toiminnot:

- Pääosa taloudellisen vastuun tunnusluvuista saadaan konsernitilinpäätöksestä, jonka laatimista ja esittämistä säätelevät IFRS-standardit.
- Ympäristötunnusluvut kattavat emoyhtiö Kesko Oyj:n ja sen tytäryhtiöiden ympäristövaikutuksiltaan merkittävät toiminnot kaikissa toimintamaissa.
- Henkilöstötunnusluvut kattavat emoyhtiö Kesko Oyj:n ja sen tytäryhtiöiden henkilöstön kaikissa toimintamaissa. Kesko-konsernin henkilöstöstä vähittäiskaupassa työskentelee noin kolme neljäsosaa. Raportti ei kata kauppiaasyrittäjien palveluksessa olevia työntekijöitä, ellei sitä ole mainittu erikseen tekstissä.

Mahdolliset poikkeamat ja rajoitukset laskentatavassa on raportoitu kyseessä olevien tunnuslukujen yhteydessä. Mikäli aiemmin raportoiduissa tunnusluvuissa, niiden kattavuudessa, rajauksissa tai mittaustekniikoissa on muutoksia, niistä on ilmoitettu kyseessä olevien tunnuslukujen yhteydessä.

Tunnuslukujen raportointi ei kata urakoit-sijoita ja tavarantoimittajia, ellei toisin mainita.

## TIETOJA K-KAUPPIAISTA

Keskon toimialayhtiöt ja ketjut toimivat tiiviissä yhteistyössä kauppiaasyrittäjien sekä muiden kumppaneiden kanssa. Raportissa esitetään K-kauppoja koskevia tietoja (esimerkiksi energiaseuranta) silloin, kun ne olennaisesti liittyvät Keskon raportointiin ja täydentävät kokonaiskuvaa Keskon ja K-kauppioiden suhteista yhteiskuntaan ja muihin sidosryhmiin. Raportissa käytetään tällöin muotoa K-ryhmä.

## RAPORTIN SIDOSRYHMÄT

Keskon raportointi on kattavaa, ja useat sijoittajat ja kestävä kehityksen arviointijat tekevät laitokset käyttävät raporttia tietolähteenään arvioidessaan Keskon suorituskykyä vastuullisuuden eri osa-alueilla.

Raportin tärkeimmät kohderyhmät ovat omistajat, sijoittajat, analyytikot, Keskon henkilökunta ja media.

Haluamme huomioida raportissa myös muut Keskon tärkeät sidosryhmät: asiakkaat, tavarantoimittajat ja palveluntoimittajat sekä kansalliset ja ympäristöjärjestöt. Teemaosion ja sen case-esimerkkien avulla haluamme kertoa asiakkaillemme ja yhteistyökumppaneillemme Keskon vastuullisesta toiminnasta käytännönläheisellä tavalla.

## GLOBAL COMPACT -RAPORTOINTI

Raportissa on kuvaus Global Compact -aloitteen kymmenen periaatteen toteutumisesta Keskon toiminnassa. Global Compact hyväksyy GRI:n G3-version tunnuslukujen käytön tähän tarkoitukseen. GRI-indeksissä sivuilla 56–60 on kerrottu, mitä tunnuslukuja on käytetty mittaamaan ihmisoikeus-, työelämän oikeus- ja ympäristöperiaatteiden sekä korruption vastaisten periaatteiden toteutumista.

## VARMENNETTU RAPORTTI

Tämä raportti on julkaistu painettuna suomeksi ja englanniksi, ja se on luettavissa osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus). Raportin tekstejä ei varmennuksen jälkeen päivitetä.

Riippumaton varmentaja on varmentanut suomenkielisen raportin ja tehnyt vastaavuustarkistuksen englanninkieliseen raporttiin.

Vuoden 2010 varmennustyön on tehnyt Keskon tilintarkastusyhtiön PricewaterhouseCoopers Oy:n Sustainability & Climate Change -ryhmä, jonka varmennusraportti on julkaistu sivuilla 88–89.

Riippumaton varmentaja on varmentanut Keskon raportin vuodesta 2002 lähtien.

Tämä raportti kertoo vuoden 2010 vastuullisuustoimenpiteiden edistymisestä ja tuloksista. Se sisältää joitakin tietoja tammi-maaliskuulta 2011. Vuoden 2009 raportti julkaisiin toukokuussa 2010, ja vuoden 2011 raportti julkaistaan keväällä 2012.



# Kesko lyhyesti

*Kesko on kaupan alan palveluyritys ja pörssiyhtiö, jonka kotipaikka ja päätoimitalo sijaitsevat Helsingissä. Kesko toimii ruoka-, käyttötavara-, rauta-, auto- ja konekaupassa. Se johtaa vähittäiskauppa-ketjuja ja tuottaa ketjujen ostotoiminnan logistiikan, verkostokehityksen ja tiedonhallinnan palvelut. Keskon ketjutoimintaan kuuluu noin 2 000 kauppa kahdeksassa maassa: Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Liettuaassa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä.*

## KESKON LIIKETOIMINTA

Kesko-konsernin liikevaihto vuonna 2010 oli 8 777 miljoonaa euroa ja se kasvoi 3,9 % edelliseen vuoteen verrattuna. Liikevaihdosta 44 % tuli ruokakaupasta. Kansainvälisen toiminnan osuus oli 16,7 % (17,0 % vuonna 2009).

Vuoden 2010 lopussa Keskon yhteistyökumppanina oli 1 270 K-kauppiasyrittäjää ja lisäksi noin 170 muuta kauppiasyrittäjää Askon, Sotkan, Byggmakker- ja Senukai-ketjuissa.

K-ryhmän vähittäiskauppoja oli Suomessa noin 1 750 ja muissa maissa noin 200. K-ryhmän (Keskon ja ketjukauppojen) vähittäis- ja yritysasiakasmyynti (alv 0 %) oli vuonna 2010 yhteensä 10 977 miljoonaa euroa, josta kansainvälisten toimintojen osuus oli 1 789 miljoonaa euroa. Kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 4,2 %.

## RUOKAKAUPPA

Ruokakesko toimii Suomen päivittäistavara-kaupassa. K-ruokakauppoja on yli 1 000 ja niistä vastaavat K-ruokakauppiat, joiden kanssa Ruokakesko toimii ketjuliiketoimintamallilla. Ruokakesko johtaa K-ruokakauppa-ketjuja, joita ovat K-citymarket, K-supermarket, K-market ja K-extra. Ruokakeskon keskeisinä tehtävinä ovat tuotteiden keskitetty hankinta, valikoimanhallinta, logistiikka sekä ketjukonseptien ja kauppapaikkaverkoston kehittäminen. Ketjutoiminnalla varmistetaan toiminnan tehokkuus ja kilpailukyky.

Ruokakeskon tytäryhtiö Kespro on hotelli-, ravintola- ja catering-toimialan tukkukauppa Suomessa.

## KÄYTTÖTAVARAKAUPPA

Keskon käyttötavara-kauppa toimii pukeutumisen, kodin, urheilun, vapaa-ajan, kodintekniikan, viihteen ja huonekalukaupan tavara-aloilla. Käyttötavara-kauppaan kuuluvat Anttila ja Kodin Ykkönen, K-citymarketin käyttötavara, Intersport Finland, Indoorin Asko ja Sotka, Musta Pörssi sekä Kenkäkesko. Käyttötavara-kaupassa on 427 kauppa 13 eri ketjussa. Kaupoista 190 on Keskon omistamia.

## RAUTAKAUPPA

Rautakesko on rakentamisen, kodinkunnostamisen ja sisustamisen vähittäiskauppa harjoittava kansainvälinen palveluyritys, joka toimii Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Liettuaassa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä. Rautakesko johtaa ja kehittää K-rauta-, Rautia-, K-maatalous-, Byggmakker-, Senukai- ja OMA-vähittäiskauppa-ketjuja sekä yrityspalvelumyyntiä toiminta-alueellaan. Rautakeskon päätehtäviä ovat keskitetty ketjuvalikoimien kehittäminen, keskitetty osto ja logistiikka sekä ketjukonseptien ja kauppapaikkaverkoston kehittäminen.

Rautakauppoja on yhteensä 331 kahdeksassa toimintamaassa, ja maatalouskauppoja on Suomessa 88. Suomessa kauppoja johtavat rauta- ja maatalouskauppiat. Myös Norjassa on 96 kauppiasvetoista vähittäiskauppa.



## AUTO- JA KONEKAUPPA

Auto- ja konekaupan muodostavat VV-Auto ja Konekesko tytäryhtiöineen.

VV-Auto toimii Volkswagen-, Audi- ja Seat-henkilöautojen sekä Volkswagen-hyötyautojen maahantuojana ja markkinoijana Suomessa ja Seatin osalta myös Virossa ja Latviassa. VV-Auto harjoittaa myös autojen vähittäiskauppaa ja tarjoaa jälkimarkkinointipalveluja omissa liikkeissään pääkaupunkiseudulla ja Turussa.

Konekesko on vapaa-ajankoneiden, rakennus- ja materiaalinkäsittelykoneiden, maatalouskoneiden sekä linja- ja kuorma-autojen maahantuontiin, markkinointiin ja jälkimarkkinointiin erikoistunut palveluyritys. Konekesko toimii Suomessa, Virossa, Latviassa, Liettuassa ja Venäjällä. Konekesko valmistuttaa ja myy Yamarin-veneitä Suomessa ja vie niitä useisiin Euroopan maihin ja Venäjälle.

## KESKON OMISTAJAT

Kesko Oyj on pörssiyhtiö, jonka osakkeet on listattu NASDAQ OMX Helsinki Oy Helsingin Pörssissä. Yhtiön osakepääoma oli vuoden 2010 lopussa 197 282 584 euroa. Osakekanta on jaettu A- ja B-osakesarjoihin.

Kaikista osakkeista A-osakkeiden osuus oli 32,2 % ja äänimäärästä 82,6 %. B-osakkeiden vastaavat osuudet olivat 67,8 % ja 17,4 %. Äänimäärän perusteella laskettuna 10 suurimman omistajan osuus oli 34,45 % äänistä ja 16,51 % osakkeista. A-osakkeiden markkina-arvo oli 1 101 miljoonaa euroa, B-osakkeiden 2 337 miljoonaa euroa ja yhteinen markkina-arvo oli 3 438 miljoonaa euroa.

Osakkeenomistajia oli vuoden 2010 lopussa 38 258. Ulkomaisten osakkeenomistajien omistusosuus B-osakkeista oli vuoden lopussa 38 %, kun se vuotta aiemmin oli 30 %.

## HENKILÖKUNTA

Kesko-konsernin henkilökuntamäärä oli vuoden aikana kokoaikaisiksi työntekijöiksi muutettuna keskimäärin 18 215 (19 200) henkilöä. Vuoden 2010 lopussa henkilökuntamäärä oli 22 124 (22 207), joista Suomessa työskenteli 12 720 (12 959) ja Suomen ulkopuolella 9 404 (9 248) henkilöä. Henkilömäärän vähennys vuoden 2009 loppuun verrattuna oli Suomessa 239 henkilöä. Suomen ulkopuolella henkilömäärä lisääntyi 156 henkilöllä vuoden 2009 loppuun verrattuna. Koko henkilökuntamäärästä vähittäiskaupassa työskenteli noin kolme neljäsosaa.

## KAUPPAPAIIKATOIMINTA

Kauppapaikkaverkosto on Keskon strateginen kilpailutekijä, joka luo mahdollisuuksia liiketoiminnan kehittämiseksi sekä myynnin ja asiakastytyvyyden kasvattamiselle. Keskon toimialayhtiöt vastaavat omista kauppapaikoistaan koko niiden elinkaaren ajan. Ne hoitavat kauppapaikkaverkostonsa suunnittelun sekä tekevät verkosto- ja liiketoimintasuunnitelmiansa perustuvat investoinnit konsernin kiinteistöstrategian mukaisesti. Toimialayhtiöiden yhteistyömahdollisuuksia haetaan ja hyödynnetään kauppakeskushankkeissa.

Kesko-konsernin omistamien tai vuokraamien kiinteistöjen ja toimitilojen yhteenlaskettu pinta-ala oli vuoden 2010 lopussa 3 908 000 m<sup>2</sup>. Vuoden lopussa omistuksessa oli Suomessa 615 000 m<sup>2</sup> ja muissa toimintamaissa 269 000 m<sup>2</sup>. Vuokrattuja tiloja oli Suomessa 2 338 000 m<sup>2</sup> ja muissa maissa 686 000 m<sup>2</sup>. Suuri osa Suomessa omistetuista ja vuokratuista tiloista on vuokrattu K-kauppiaille.

## TAVARAN- JA PALVELUNTOIMITTAJAT

Kesko osti vuonna 2010 tavaroita 7,5 miljardilla eurolla. Suomalaisten toimittajien osuus oli tästä noin 69 %. Kaikkiaan Keskolla oli vuonna 2010 aktiivisia tavaroiden ja palvelujen toimittajia noin 23 000, joista Suomessa toimivia yrityksiä oli 12 000. Konsernin muissa toimintamaissa toimittajia oli 7 500 ja muualla maailmassa 3 400. Suomen toimintojen tärkeimmät tuontimaat olivat Hollanti, Saksa, Ruotsi ja Tanska sekä EU:n ulkopuolella Kiina.

## ASIAKASRYHMÄT

Myynti kauppiaasyrittäjille oli 52 % Keskon liikevaihdosta. Keskon keskitettyjen ostojen osuus oli päivittäistavarakauppiaille noin 92 %, erikoistavarakauppiaille noin 95 % ja rauta- ja maatalouskauppiaille noin 75 %. K-kauppiat ostivat maakuntien lähitoimittajien tuotteita noin 537 miljoonalla eurolla.

Keskon oman vähittäiskaupan osuus oli 27 %. Keskon ammattiasiakaskaupan osuus liikevaihdosta oli 21 %.

*Keskon kannattavuuden kehitys oli erinomainen koko vuoden 2010 ajan. Liiketoiminnan kasvu nopeutui vuoden loppua kohti. Toimialoista ruokakauppa ja käyttötavara-kauppa tekivät erinomaisen tuloksen. Keskon vastuullisuustyö jatkui kaikilla toimialoilla.*



# Pääjohtajan katsaus

## VASTUULLISUUSOHJELMAN TOIMENPITEET ETENEVÄT

Keskon vastuullisuusohjelma 2008–2012 asettaa tavoitteita muun muassa ilmastonmuutoksen torjunnalle, energiatehokkuudelle, henkilöstön hyvinvoinnille sekä vastuulliselle hankinnalle ja valikoimille. Kauden 2013–2017 vastuullisuusohjelman päivittytyö aloitetaan vuoden 2011 aikana.

Vuoden 2010 syksyllä päivitimme Keskon vastuullisuuden olennaisuusarvion. Tärkeimmiksi asioiksi tunnistettiin muun muassa tasa-arvoinen ja henkilöstöstä huolehtiva työyhteisö, energiatehokkuus kaupan toiminnoissa ja palveluissa sekä vastuullinen hankinta ja myynti.

## TAVOITTEENA KANNATTAVA KASVU

Keskon keskeisenä strategisena tavoitteena on kannattava kasvu. Kasvua haetaan Suomen lisäksi myös lähialueilta, erityisesti nopeasti kehittyviltä Venäjän markkinoilta.

Uusille markkina-alueille laajennuttaessa on tärkeää huolehtia siitä, että Keskon vastuullisia toimintatapoja noudatetaan kaikessa toiminnassa. Riskejä hallitaan säännöllisellä koulutuksella, hyvillä toimintamalleilla ja ohjeilla sekä kiinnittämällä erityistä huomiota yhteistyökumppaneiden valintaan.

Sähköisen asioinnin ja verkkokaupan kehittäminen ovat strategisia painopisteitä Keskon kaikilla toimialoilla. Tavoitteena on, että asiakas voi halutessaan hyödyntää K-ryhmän verkkopalveluita ostoksensa suunnittelusta tuotteen käyttämiseen asti.

Kesko kehittää nykyisiä verkkokauppojaan ja -palveluitaan ja avaa uusia. Verkkopalvelut ja sosiaalinen media luovat uusia tapoja asiakaskommunikaatioon myös vastuullisuuden alueella.

## TORJUMME ILMASTONMUUTOSTA SÄÄSTÄMÄLLÄ ENERGIAA

K-ryhmä on allekirjoittanut kaupan alan energiatehokkuussopimuksen ja sitoutunut säästämään 65 GWh vuoden 2016 loppuun mennessä. Se vastaa vuositasolla 15 K-citymarketin energiankulutusta.

Kaikki uudet K-ruokakaupat on vuodesta 2008 alkaen varustettu kannellisilla ja ovelisilla pakastekalusteilla. Kansituksilla saavutettu energiansäästö on vuositasolla 13 GWh, mikä vastaa lähes 600 omakotitalon koko vuoden sähkönkulutusta.

Kaikkien uusien K-ruokakauppojen mainosvaloissa käytetään leditekniikkaa. Ledivalomainosten säästö tavallisiin neonputki- ja loisteputkiratkaisuihin verrattuna on 60–70 %. Lokakuussa 2010 Helsingissä avatun K-supermarket Torpparinmäen yleisvalaistus on toteutettu energiatehokkaalla ledivalaistusjärjestelmällä. Kaupan ledivalaistus kuluttaa yli 35 % vähemmän energiaa kuin yleisesti käytetty energiatehokas loistelamppuvalaistus.

Rautakesko käynnisti syksyllä 2010 asuminen energiatehokkuushankkeen, joka tarjoaa asiakkaalle asumisen energiatehokkuutta parantavia palveluita.

## HUOLEHDIMME TYÖNTEKIJÖISTÄMME LÄPI TYÖURAN

Kun suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle, on myös kaupan alalla tärkeää huolehtia osaavan henkilökunnan riittävydestä. Työntekijöiden jaksamiseen ja työkyvyn säilyttämiseen tulee kiinnittää entistä suurempaa huomiota.

Kesko tekee pitkäjänteistä työtä henkilöstön työhyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja parantamiseksi. Käytämme vuosittain työhyvinvoinnin kehittämiseen Suomessa noin kuusi miljoonaa euroa.

Keskon ensimmäinen työhyvinvointipäällikkö aloitti tehtävässään lokakuussa 2010. Loppuvuodesta aloitettiin koko konsernille yhteisen työhyvinvoinnin johtamismallin ja toimintasuunnitelman työstäminen.

## TERVEELLISET JA VASTUULLISET VALIKOIMAT

Terveellisten elämäntapojen ja ruokatottumusten sekä liikunnan edistäminen on keskeistä erityisesti ruoka- ja urheilukaupassamme.

Kaupan tulee huolehtia siitä, että sen valikoimasta löytyy asiakkaan hyvinvoinnin ja ympäristön kannalta hyviä ja monipuolisia vaihtoehtoja. Asiakkaan on voitava luottaa siihen, että jo tullessaan kauppaan hän tekee yhden vastuullisen valinnan.

K-ruokakauppojen Pirkka-tuotesarjassa on jo lähes 2 000 tuotetta. Näistä noin 50 on Pirkka Luomu -tuotteita ja noin 80 ympäristömerkittyjä Pirkka-tuotteita.





Keskon pääjohtaja Matti Halmesmäki ja Reilun kaupan edistämisyhdistyksen toiminnanjohtaja Pirjo Virtaintorppa vierailivat Oserianin kukkatilalla Keniassa helmikuussa 2011. Oserianin tila toimittaa K-ruokakauppoihin Pirkka Reilun kaupan ruusut, terttuneilikat, sekakukkakimput ja preerianruusut. Matti Halmesmäki vieraili myös Pauligin yhteistyökumppanin C. Dorman Ltd:n kahvitilalla ja -laboratoriossa.

## PIRKKA-KAHVIN VOI JÄLJITTÄÄ KAHVITILALLE SAAKKA

Pirkka Costa Rica -kahvi, Pirkka Luomu -kahvi, Pirkka-espresso ja syyskuussa 2010 markkinoille tullut uusi Pirkka-kahvi ovat UTZ-sertifioituja. Asiakkaat voivat [www.pirkka.fi](http://www.pirkka.fi) -sivuilta jäljittää UTZ-sertifioidun Pirkka-kahvinsa aina kahvitilalle saakka. Keskolle on hyvin tärkeää, että voimme luottaa siihen, että myös yhteistyökumppanimme toimivat vastuullisesti.

Tammikuussa 2011 jaoimme Keskon 70-vuotisjuhlan kunniaksi uutta Pirkka-kahvia sisältävät kahvipurkit koko henkilöstöllemme ja tärkeimmille sidosryhmillemme. Kahvipurkin kuvituksena oli kuvanveistäjä Pekka Jylhän Odotus-veistos, jonka lahjoitimme toukokuussa 2010 Helsingin kaupungille.

## REILUN KAUPAN LISÄLLÄ TUKEA KOULULLE KENIASSA

Vuonna 2010 Anttila- ja Kodin Ykkönen -tavaratalojen Anno Collection laajeni Reilun kaupan puuvillasta valmistetulla tuotepereheellä. K-ruokakauppojen valikoimissa on noin 200 Reilun kaupan tuotetta, joista Pirkka Reilun kaupan tuotteita on lähes 40.

Reilu kauppa parantaa perheviljelijöiden ja suurtilojen työntekijöiden työ- ja elinoloja sekä ympäristön tilaa kehityksessa. Oma tietoisuuteni ja sitoutumiseni Reiluun kauppaan lisääntyi entisestään, kun vierailin Oserianin kukkatilalla Keniassa helmikuussa 2011. Oserianin tila toimittaa K-ruokakaup-

poihin Pirkka Reilun kaupan ruusut, terttuneilikat, sekakukkakimput ja preerianruusut. Oli hienoa nähdä paikka ja ihmiset, jotka Pirkka Reilun kaupan kukkia tuottavat.

K-ruokakauppojen kukkamyynti tuotti Reilun kaupan lisästä Keniaan 134 000 euroa vuonna 2010. Reilun kaupan lisillä rahoitetaan muun muassa Oserianin oman peruskoulun kaikki tietokoneet, tietoliikennetytydet ja kirjaston toiminta. Koulunkäynti on tilan työntekijöiden lapsille ilmaista ja vanhemmat saavat lisistä jopa 60 %:n avustuksen koulukuluihin.

Pirkka Reilun kaupan kukkakimpun ostajat saivat keväällä 2010 kimpun mukana kenialaisten naisten käsin valmistaman rannekorun. Kampanja oli menestys: lyhyessä ajassa myytiin loppuun kaikki 300 000 rannekorun sisältävää kukkakimppua, ja kampanja uusiin keväällä 2011.

## KESKO JATKOI KESTÄVÄN KEHITYKSEN INDEKSEISSÄ

Kesko on listattu tärkeimpiin kestävä kehityksen indekseihin, kuten Dow Jonesin DJSI World ja DJSI Europe sekä FTSE4Good Global ja FTSE4Good Europe. Maailman 100 vastuullisimman yrityksen listalla Keskon sijoitus tammikuussa 2011 oli 26., kun se vuotta aiemmin oli 33. SAM Sustainability Yearbook 2011 Keskon vastuullisuustyö sai edellisvuoden tapaan hopeasijan päivittäistavarakaupparajassa.

Kesko on mukana YK:n Global Compact -aloitteessa ja on kaikissa toimintamaissaan sitoutunut noudattamaan kymmentä yleisesti hyväksyttyä ihmisoikeuksia, työelämää, ympäristöä ja korruption vastaista toimintaa koskevaa periaatetta.

Olen ylpeä siitä, että keskolaisten pitkäjänteinen vastuullisuustyö näkyy kansainvälisissä vastuullisuutta mittaavissa vertailuissa. Vastuullisuus kaikessa toiminnassamme on meille erittäin tärkeää. Vastuullisuustyömme jatkuu, ja meillä on vielä paljon tehtävää saada ksemme sen tulokset näkymään entistä paremmin myös asiakkaillemme kaupassa.

Kiitän kaikkia keskolaista, kauppiaita ja heidän henkilökuntaansa sekä yhteistyökumppaneitamme sitoutumisesta yhteisiin tavoitteisiin.

**Matti Halmesmäki**  
pääjohtaja  
vuorineuvos

# Vuoden 2010

tammikuu–maaliskuu

huhtikuu–kesäkuu

**Kesko oli sijalla 33 maailman 100 vastuullisimman**

yriksen listalla, joka julkaistiin World Economic Forumin kokouksessa Davosissa.

**SAM Sustainability Yearbook 2010 -kirjassa Keskon vastuullisuusustyö sai**

**hopeasijan**

(Silver Class) ja Sector Mover -maininnan päivittäis-tavarakaupan sarjassa.

**Keskon kerhon Talvipäivillä Sappeella oli mukana**

**400 keskolaista.**

Talvipäivillä kisailtiin muun muassa ampumaviestissä, pujotelussa, lumikenkäfutiksessa ja pilkkikisassa.

**K-ruokakauppojen henkilökunnalle suunnattu**

**K-ravinto-taitaja**

-koulutusohjelma käynnistyi.

**Kesko osallistui maailmanlaajuiseen WWF:n**

**Earth Hour 2010**

-tapahtumaan sammuttamalla toimistojen ja kauppojen valoja tunnin ajaksi.

**K-raudan**

**energian-säästö-kiertue**

kiersi Suomen K-rautoja. Tapah-tumassa esiteltiin tuotteita ja palveluita pientalon lämmitys-järjestelmän uusimiseen.

**Keskon uudistetut nettisivut**

**www.kesko.fi**

julkaistiin. Uudistetussa Vastuullisuus-osiossa aloitti Näkökulma-kirjoitussarja, jossa yritysten ja kansalaisjärjestöjen kirjoittajat ottavat kantaa vastuullisuuteen liittyviin aiheisiin. Vuoden 2010 aikana julkaistiin 11 kirjoitusta.

**Kesko listattiin vastuullisen sijoitustoiminnan indekseihin**

**FTSE-**

**4Good**

Global ja FTSE4Good Europe.

Keskon yhteiskuntavastuun raportti 2009 julkaistiin suomeksi ja englanniksi.

**Kesko ja K-kauppiat**

**lahjoittivat**

Helsingin kaupungille kuvanveistäjä Pekka Jylhän Odotus-veistoksen, joka sijaitsee Helsingin Kaivopuistossa.

**Keskon hallitus myönsi yhteensä**

**1 115 000**

euron lahjoitukset muun muassa suomalaisille yliopistoille ja korkeakouluille.

**Kesko myönsi yhteensä 40 000**

euroa stipendeinä 24 lahjakkaalle nuorelle urheilijalle ja taideaineiden opiskelijalle.

**Kesko oli sponsorina ammattikorkeakoulujen valtakunnallisessa**

**Thesis**

-opinnäytetyökilpailussa, jossa oli koulutusalaakohtaisten sarjojen lisäksi Yhteiskuntavastuuteemasarja.

**Pirkka Reilun kaupan kukkien kampanjassa K-ruokakaupoissa myytiin**

**300 000**

kukkakimppua, joiden mukana sai kenialaisten naisten käsin valmistaman rannekorun.

Ruokakesko lahjoitti Pirkka-tuotteita 5.–6. luokkalaisten järjestettyyn Yrityskylä-oppimisympäristöön, jonka tarkoituksena on kehittää tulevaisuuden työelämätaitoja.

**Kesko oli Nuoren Suomen ja SLU:n järjestämän, 13–19-vuotiaille suunnatun**

**Your Move On Tour**

-tapahtumakiertueen pääyhteistyökumppani. Kiertue sai liikkeelle yli 25 000 nuorta.

# tapahtumia

heinäkuu–syyskuu

lokakuu–joulukuu

Kesko valittiin NASDAQ OMX Stockholmin ja GES Investment Servicesin OMX GES Sustainability Nordic -indeksiin.

**Kesko valittiin kahdeksannen kerran**

## Dow Jonesin

kestävän kehityksen indekseihin DJSI World ja DJSI Europe. Kesko sai toimialansa korkeimmat pisteet ympäristöraportoinnista, toiminnan ekotehokkuudesta, riskienhallinnasta sekä yhtiön toimintatavoista korruption ja lahjonnan estämiseksi.

**Rautian lämpöenergia-rekkakiertue kiersi Suomen**

## Rautia-

kauppoja ja messuja. Kiertueella kuluttajat saivat tutustua eri energiavaihtoehtoihin, kuten maalämpöpumppeihin, aurinko-vedenlämmittimiin ja ilmalämpöpumppeihin.

**Valkeakosken asunto-messujen teemana oli**

## energia-tehokkuus.

K-raudalla ja Rautialla oli alueella omat talot ja osasto energiateltassa.

**Askon sohvatehdas Insofa sai**

## allergia-tunnuksen

käyttöoikeuden uudelle Puro-sohvalleen ensimmäisenä sohvavalmistajana Suomessa.

**Intersport ja Halti aloittivat**

## takkien-kierrätys-kampanjan,

jossa jokaisesta kampanjan aikana ostetusta uuden takin hinnasta lahjoitettiin osa Plan Suomen "Koska olen tyttö" -kampanjaan. Intersport ja Halti lahjoittivat Plan Suomelle yhteensä 22 000 euroa.

**Ruokakeskon kuljetus-suojamuovista valmistettu**

## Pirkka-kierrätys-muovikassi

tuli K-ruokakauppoihin. Kierrätysmuovikassi sai marraskuussa Vuoden hyötykäyttöteko -palkinnon.

**K-ruokakaupat osallistuivat Syöpäsäätiön**

## Roosa nauha

-kampanjaan myymällä Pirkka Roosa nauha -ruusukimppuja K-ruokakaupoissa ja Roosa nauha -kampanjakassia K-city-marketeissa. Keskon henkilökunnalla oli mahdollisuus tehdä lahjoitus Roosa Nauha -kampanjan hyväksi keräyslippaisiin Katajanokan ja Hakkilan toimipisteissä.

K-supermarket Torpparinmäki, jonka yleisvalaistus toteutettiin energiatehokkaalla ledivalaistusjärjestelmällä, avautui Helsingissä.

**Helsingin Sanomien vastuullisuustutkimuksessa**

## Pirkka

koettiin Suomen kolmanneksi vastuullisimmaksi brändiksi Valion ja Fazerin jälkeen.

K-ruokakaupat osallistuivat kansainväliseen Pampers-UNICEF-rokotekampanjaan. K-ruokakaupoista kerättiin ja lahjoitettiin UNICEFille yli miljoona jäykkäkouristusrokotetta.

Rautakesko järjesti Energiatehokasta asumista -seminaarin, jossa yhteistyökumppanit ja asiantuntijat kuuluivat Rautakeskon asuminen energiatehokkuushankkeen etenemisestä.

Keskon yhteiskuntavastuun raportti 2009 valittiin toiseksi parhaaksi raportiksi Yhteiskuntavastuuraportointi 2010 -kilpailussa.

**Kesko liittyi**

## HINKU-

hankkeen, hiilineutraalien kuntien, tukijaksi.

Keskolla oli vastuullisuusosasto kauppiaille, kaupan henkilökunnalle ja yhteistyökumppaneille järjestetyillä K-Team-päivillä Tampereella. Tanssi ja voita hyvä teko -kilpailussa osallistujat mieltivät, mitä vastuullisia tekoja voisivat toteuttaa voittosummalla kaupassaan tai lähimpäristössä.

Saksalainen oekom research antoi arviossaan Keskolle prime-luokituksen C+.

Keskon ja muiden maahan-tuojien edustajat sekä kansalais- ja ammattijärjestöjen edustajat keskustelivat vastuullisesta hankinnasta Helsingissä.

Kodin Ykkönen ja Plan Suomi käynnistivät yhteistyön Usko lapsiin -tapahtumalla kaikissa Kodin Ykkönen -tavarataloissa.

**Kesko lahjoitti**

## 35 000 €

Hyvä joulumieli -keräykseen, jossa jaettiin 15 000 lahjakorttia Suomen vähävaraisille ja vaikeassa elämäntilanteessa oleville lapsiperheille.

Intersport Finlandin kampanjassa asiakkaan ostamista muovikasseista kertyneellä summalla, 9 900 euroa, tuettiin Nuoren Suomen kautta lasten ja nuorten liikuntaa.

# Miten Keskon toiminta vaikuttaa?

KUVITUS: MIKAEL ERIKSSON



## A TUOTTEIDEN TUOTANTO

- Keskon ja kauppiaiden ostojen taloudellinen vaikutus tavarantoimittajiin, esim. työpaikkojen lisääntyminen
- paikallisten ostojen vaikutus alueelliseen elinkeinoitoimintaan
- työolosuhteet, -ehdot ja ihmisoikeudet tehtaissa ja viljelmissä
- tehtaan ja tuotannon ympäristövaikutukset, esim. vaikutus ilmastonmuutokseen, veden kulutus
- tuotteiden alkuperä ja vastuullisuuskriteerit, esim. kestävä kalastus

## B LOGISTIIKKA

- tehokkaalla logistiikalla saavutettava taloudellinen hyöty
- kuljetuksista sekä varastojen pakkausjätteistä syntyvien päästöjen ympäristövaikutukset, esim. vaikutus ilmastonmuutokseen
- materiaalihävikin vaikutus ilmastonmuutokseen sekä tuotannon aiheuttamaan ympäristökuormitukseen

Keskon yhteiskuntavastuuvaikutukset voidaan jakaa taloudellisiin, sosiaalisiin ja ympäristövaikutuksiin. Kesko on palvelualan yritys, jonka omien välittömien vaikutusten lisäksi merkittävään asemaan kokonaisuuden kannalta nousevat tuotteiden tuotantoon, käyttöön ja kierrätettävyyteen liittyvät välilliset vaikutukset. Keskon toiminnan vaikutuksia yhteiskunnassa on havainnollistettu oheisella kuvalla, jossa on esimerkkejä myös näistä välillisistä vaikutuksista.



## D TUOTTEIDEN JA PALVELUIDEN KÄYTTÖ

- tuotteiden jäljitettävyys
- tuoteturvallisuus
- vastuullinen markkinointi
- laadukkaat ja hinnaltaan kilpailukykyiset tuotteet
- terveellisten elämäntapojen edistäminen
- pakkausjätteen ja hävikin vähentäminen tarkoituksenmukaisilla pakkauksilla
- kulutuksen ympäristökuormituksen vähentäminen tarjoamalla ympäristötuotteita ja -palveluita, esim. asumisen energiatehokkuutta parantavat tuotteet ja palvelut
- liikumisen, vapaa-ajan ja maataloustuotannon ympäristökuormituksen vähentäminen tarjoamalla vähäpäästöisiä ja energiatehokkaita auto- ja konekaupan tuotteita
- maatalouden kestävien viljelytapojen edistäminen viljelyohjelman avulla
- jätteiden hyötykäytön edistäminen tarjoamalla asiakkaille kierrätyspisteitä sekä huolehtimalla uudelleenkäyttöön toimitettavista tuotteista ja pakkauksista, esim. paristot, romuakut, pullot ja tölkit

## C KAUPPA

- Keskon ja kauppiaiden maksamien palkkojen, verojen ja henkilökulujen vaikutus alueelliseen taloudelliseen hyvinvointiin
- Keskon ja kauppiaiden investointien vaikutus alueelliseen taloudelliseen hyvinvointiin sekä tuotteiden ja palvelujen saavutettavuuteen
- kauppiaiden taloudellisen tuen vaikutus esim. paikalliseen järjestötoimintaan
- vakaiden työsuhteiden sekä hyvän ja työuralla kehittymisen mahdollistavan työyhteisön vaikutus henkilöstön hyvinvointiin ja työtyytyväisyyteen
- asioinnin turvallisuus
- kauppapaikkojen rakentamisen ympäristövaikutukset, esim. rakentamisen ympäristökriteerit, maankäyttö sekä kaupan logistiikan ja asiointiliikenteen vaikutukset ilmastonmuutokseen
- kaupoissa käytettävän energian tuotannon ympäristövaikutukset, esim. vaikutus ilmastonmuutokseen sekä maaperän ja vesistöjen happamoitumiseen
- materiaalien käytön ja jätteiden ympäristövaikutukset, esim. vaikutus ilmastonmuutokseen
- mahdolliset ympäristöönnettomuudet, esim. tulipalon aiheuttamat päästöt maaperään tai vesistöön

# Mahdollisuudet

*Keskon yhteiskuntavastuun olennaiset näkökohdat on esitetty olennaisuusarviossa raportin sivulla 23. Näihin näkökohtiin liittyviä vaikutuksia on havainnollistettu kuvalla sivuilla 10–11. Keskon 2008–2012 vastuullisuusohjelman tavoitteissa sivuilla 20–21 on Keskon ja sen toimialojen strategioihin kiinteästi liittyviä asioita, joiden arvioidaan tuottavan liiketoimintamahdollisuuksia ja kilpailuetua.*

## VASTUULLISUUTEEN SISÄLTyvät MAHDOLLISUUDET

Monitoimialaisena yhtiönä Kesko pystyy tarjoamaan vastuullisia kulutusvaihtoehtoja ja palveluratkaisuja lähes kaikilla kulutuksen osa-alueilla. Keskon valikoimiin sisältyy runsaasti sellaisia vaihtoehtoja, joiden avulla Kesko ja asiakkaat voivat yhdessä vähentää kulutuksen haittavaikutuksia ja edistää kestävää kehitystä. Näissä tapauksissa vastuullinen toiminta luo merkittäviä mahdollisuuksia kilpailukyvyyn parantamiseen ja liiketoiminnan kasvattamiseen.

Kattavan kauppaverkoston ylläpitäminen kuuluu Keskon yhteiskuntavastuullisiin tavoitteisiin. Asiointi kauppakeskuksissa ja kaupoiissa muodostaa yhden osan kuluttamisen aiheuttamista ympäristövaikutuksista, joiden vähentämiseen Kesko pyrkii vaikuttamaan kauppojensa sijoittamisella.

Keskon omien kiinteistöjen käyttämän sähkö- ja lämpöenergian tuotannossa syntyvät päästöt edustavat merkittävää osaa K-ryhmän ympäristövaikutuksista. K-ryhmän ympäristöpolitiikka velvoittaa Keskon kiinteistötoimintaa yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa kehittämään kiinteistöjen uudisrakentamiseen, korjaamiseen, konseptimuutoksiin, ylläpitoon ja käyttöön ratkaisuja, jotka vähentävät kiinteistöjen elinkaarenaikaista materiaalien ja energian kuluusta. Kesko on jäsen Green Building Council Finland (FIGBC) -ympäristöjärjestössä, jonka tavoitteena on tuoda kestävä kehitys osaksi kaikkea kiinteistö- ja rakentamisalan toimintaa. Kestävän kehityksen huomioiminen rakentamisessa on Keskolle mahdollisuus kilpailutilanteessa.

Rautakauppa painottaa toiminnassaan ekotehokasta rakentamista ja energiansäästöön liittyviä ratkaisuja. Lue lisää sivuilta 38–41.

K-rauta- ja Rautia-ketjut jakavat kaupoihin Kestävän asumisen opasta, joka auttaa asiakkaita vähentämään asumisen ilmastonmuutosvaikutuksia. K-rauta- ja Rautia-kaupoissa remonttitilin avaavat kotitaloudet saavat Rautakeskon erikoispainoksen Jussi Laitisen Pieni suuri energiakirja -kirjasta.

EU:n ja Suomen hallituksen ilmasto- ja energiapolitiikan toimeenpano tulee vaikuttamaan tehtäviin energiaratkaisuihin ja saattaa nostaa energian hintaa, mikä lisää paineita energiansäästöön. Kesko haluaa osallistua tukea kokonaisratkaisua, joka ohjaa tuotantoa hiilidioksidivapaalle sektorille, vähentää Suomen riippuvuutta tuontienergiasta ja parantaa sähkömarkkinoiden toimivuutta. Kesko on mukana Fennovoima-hankkeessa, jonka tavoitteena on rakentaa Suomeen uusi ydinvoimala. Kesko tutkii aktiivisesti myös uusiutuvien energialähteiden käyttöä. Esimerkiksi maaperän ja veden käyttö lämmönlähteenä tulee teknisten ratkaisujen kehittyessä olemaan potentiaalinen vaihtoehto, samoin kuin jo nyt hyödynnettävä kaupan kylmälaitteiden lauhdelämpö.

# ja riskit

K-maatalouskaupan asiakkaille ilmastonmuutos merkitsee maanviljelyn kasvukauden pidentymistä ja samalla kasvitautien ja -tuholaiden määrän lisääntymistä. Muuttuvat ilmasto-olosuhteet edellyttävät Suomen oloissa uusien kasvilajikkeiden testaamista ja viljelytapojen muuttamista. K-ryhmän oma K-maatalouden koetila tekee tällaista tutkimus- ja kehitystyötä yhteistyössä Lantmännen SW Seedin kanssa.

Keskon suorat ja maahantuojien kautta tapahtuvat ostot Suomen ulkopuolelta ovat noin kolmasosa Keskon kaikista ostoista. Vuonna 2010 noin 82 % tuonnista tuli EU:n alueelta (luku ei sisällä VV-Auto Group Oy:n tuontia). Ilmastonmuutos voi vaikuttaa hankintalähteisiin ja tuotteiden saatavuuteen sekä Euroopassa että Euroopan ulkopuolella, ja hintojen nousu tässä yhteydessä on mahdollista. Vastuullisten hankintakäytäntöjen merkityksen voidaan olettaa entisestään korostuvan, ja asiakkaille on tarpeen tarjota entistä tarkempaa tietoa tuotteiden alkuperästä ja valmistustavasta.

Ylipaino ja muut terveysongelmat ovat jatkuvasti yleistyneet kehittyneissä maissa. Terveellisten elämäntapojen ja ruokailutottumusten edistäminen on ruokakaupalle keskeinen mahdollisuus ja strateginen tavoite. Liikunta eri muodoissaan on merkittävässä osassa K-ryhmän urheilukauppojen ja tavaratalojen valikoimissa sekä Keskon yhteistyössä useiden järjestöjen kuten Nuori Suomi ry:n kanssa. Lue lisää sivulta 54.

## VASTUULLISUUDEN KANNALTA OLENNAISET RISKIT

Riskienhallinta on Keskona ennakoivaa ja se on olennainen osa johtamista ja päivittäistä toimintaa. Keskon toimintaa kartoitetaan säännöllisillä riskiarvioinneilla, joissa huomioidaan liiketoimintaympäristön muutoksiin sekä ilmastonmuutokseen liittyvien muutostarpeiden hallitseminen.

Riskienhallinnan päämääränä Keskona on varmistaa konsernin strategian toteutumista, asiakaslupausten täyttämistä, osakasarvoa sekä liiketoiminnan jatkuvuutta. Hyvin toimiva riskienhallinta on Keskolle kilpailuetu.

Kesko-konsernin riskienhallintaa ohjaa hallituksen vahvistama riskienhallintapolitiikka. Tämä politiikka perustuu COSO ERM-viitekehikseen. Poliitikassa määritellään riskienhallinnan tavoitteet, periaatteet, vastuut sekä keskeiset toimintatavat. Riskit jaotellaan Keskona strategisiin, taloudellisiin, operatiivisiin ja vahinkoriskeihin.

Riskienhallinnasta kerrotaan tarkemmin Keskon vuosikertomuksen 2010 sivuilla 71–73, 85–86, 130 sekä osoitteessa [www.kesko.fi/sijoittajat](http://www.kesko.fi/sijoittajat).

Keskon merkittäviä riskejä on käsitelty laajasti vuosikertomuksen sivuilla 85–86. Vastuullisuutta käsitellään säännöllisesti konsernin riskiarvioinnissa.

Seuraavassa on lueteltu vastuullisuuden kannalta olennaisia tunnistettuja riskejä:

Vastuullisuusnäkökulmien merkitys asiakkaille on entistä korostuneempi. Mahdolliset epäonnistumiset vastuullisuuden toteuttamisessa heikentävät Keskon mainetta. Keskon vastuullisuustyön haasteita ovat vastuullisuusperiaatteiden viestintä tavarantoimittajille, kauppiaille ja asiakkaille sekä tuotteiden tuotannon vastuullisuuden varmistaminen.

Mikäli tuoteturvallisuuden valvonta epäonnistuu tai toimitusketjun laadun varmistus pettää, voi seurauksena olla taloudellisia tappioita, asiakkaiden luottamuksen menettäminen tai pahimmassa tapauksessa asiakkaiden terveyden vaarantuminen.

Laajentumiseen ja toimintaan Venäjällä ja Valko-Venäjällä liittyy maariskejä. Viranomaistoiminnan ennakoimattomuus ja nopeat muutokset laeissa, lakien tulkinnaissa ja soveltamisessa sekä korruptio voivat vaikeuttaa liiketoimintaa tai hidastaa laajentumista.

Rikollisuus on muuttumassa ammattimaisemmaksi ja yhä suurempi osa rikoksista tehdään tietoverkon välityksellä. Riskinä on, että kontrollit eivät ole riittäviä tällaista rikollisuutta vastaan.

Lakien, sopimusten ja Keskon vastuullisten toimintatapojen noudattamatta jättämisestä voi seurata sakkoja, vahingonkorvauksia ja muita taloudellisia menetyksiä sekä luottamuksen ja maineen menetyksiä.

Strategioiden toteuttaminen ja tavoitteiden saavuttaminen edellyttää osaavaa ja motivoitunutta henkilöstöä. Riskinä on, ettei kaupan ala houkuttele parhaita osaajia.

# Vastuullisuuden

*Keskon yhteiskunta-  
vastuutyö on sisällytetty  
konsernin normaaliin  
johtamiseen. Yhteiskunta-  
vastuuta määrittävät ja  
ohjaavat konsernin arvot  
samoin kuin johtamismalli,  
yhteiskuntavastuun  
sidosryhmäanalyysi, visio,  
yleiset periaatteet sekä  
Vastuulliset toiminta-  
tapamme -opas  
(toimintaohje).*

## ARVOT, STRATEGIA, JOHTAMIS- MALLI JA -JÄRJESTELMÄT

Keskon nykyiset arvot laadittiin vuonna 2002. Arvojen toteutumista seurataan monilla yhteiskuntavastuun tulostittareilla. Tämän sivun kaaviossa on esimerkkejä Keskoksa käytössä olevista mittareista.

Kesko toimii ruoka-, käyttötavara-, rauta-, auto- ja konekaupassa. Keskon strategiaa rakennetaan asiakaslähtöisesti ja keskeisessä roolissa ovat toimiala- ja ketjukohtaiset strategiat, joita ohjaavat toimialayhtiöiden hallitukset ja Keskon hallitus.

Keskeisinä strategisina alueina ovat kannattava kasvu, kuluttaja-asiakaskauppa ja -palvelut sekä vastuulliset ja tehokkaat toimintatavat. Strategiset tavoitteet on lueteltu sivun 15 kaaviossa.

Keskon liiketoimintamallit ovat kauppiasyrittäjien vähittäiskauppa, Keskon oma vähittäiskauppa ja ammattiasiakaskauppa, joista on tarkempaa tietoa Keskon vuosikertomuksen 2010 sivulla 14.

Keskon taloudellinen raportointi ja suunnittelu perustuvat Kesko-konsernin johtamismalliin. Yhteiskuntavastuuseen liittyvät suunnitelmat ja toimenpiteet ovat osa Keskon johtamismallin (kuva sivulla 16) eri vaiheita, ja käytössä on kansainvälisiin standardeihin perustuvia johtamisjärjestelmiä.

Yhteiskuntavastuun eri osa-alueiden johtamisperiaatteita ja -järjestelmiä käsitellään tämän raportin GRI-osiossa.

## VASTUULLISUUTTA OHJAAVAT PERIAATTEET

Keskon konsernijohtoryhmä on hyväksynyt konsernin yleiset yhteiskuntavastuun periaatteet, joissa on määritetty taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun peruslupaukset sekä niitä koskevan viestinnän periaatteet. Periaatteisiin on kirjattu myös Keskon sitoumukset kansainvälisiin julistuksiin ja sopimuksiin. Näistä keskeisimmät ovat YK:n ihmisoikeuksien julistus ja lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus, ILO:n sopimus työelämän perusoikeuksista, OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, Kansainvälisen Kauppakamarin Kestävän kehityksen peruskirja ja lahjonnan ja korruption vastaiset ohjeet, YK:n Global Compact -aloite sekä Business Social Compliance Initiatiiven (BSCI:n) ostotoiminnan periaatteet. Kesko on huomionnut ISO 26000 -standardin lähdedokumenttina, joka tarjoaa opastusta yhteiskuntavastuuseen. K-kauppiasliiton hallitus on suositellut Keskon periaatteiden noudattamista myös K-kaupoissa.

## ARVOT JA TULOSMITTAREITA

### YLITÄMME ASIAKKAAMME ODOTUKSET

- Asiakastyytyväisyystutkimukset

### OLEMME ALAMME PARAS

- Liikevaihdon, markkinaosuuden ja tuloksen kehitys
- Asiakastutkimukset
- Sijoittajatutkimukset

### LUOMME HYVÄN TYÖYHTEISÖN

- Henkilöstötutkimus
- Sairauspoissaolot ja tapaturmatilastot
- Tasa-arvotilastot ja koulutustilastot

### KANNAMME YHTEISKUNNALLISEN VASTUUMME

- Asiakas-, päättäjä- ja mediatutkimukset
- Kestävän kehityksen indeksit



# johtaminen

Keskon yhteiskuntavastuun periaatteet ovat luettavissa osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus). Keskon yhteiskuntavastuun yleisiä periaatteita täydentävät yksityiskohdaisemmat politiikat, periaatteet ja linjaukset. Kesko-konsernissa noudatettavat keskeiset politiikat ja periaatteet on lueteltu Vastuulliset toimintatapamme -oppaassa ja osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus). Vastuulliset toimintatapamme -opas päivitetään vuoden 2011 aikana.

## SIDOSRYHMÄPROSESSI

Yhteiskuntavastuun tuloksia arvioitaessa huomioidaan Keskon keskeiset sidosryhmät, joita ovat Keskon omistajat, henkilökunta, kauppiat ja kauppojen henkilökunta, kuluttajat, tavarantoimittajat, media, viranomaiset, kansalais- ja ympäristöjärjestöt ja ammattiyhdistykset. Keskossa sidosryhmä-analyysi sisältyy johtamismalliin ja toimintasuunnitelmiin.

Sidosryhmien tietoisuuden kasvaessa vastuullisuudesta on tullut yhä tärkeämpi osa yritysten mainetta. Kaikki vastuullisuuteen liittyvät toimenpiteet ovat enenevässä määrin aktiivisen ja kokonaisvaltaisen maineenhallinnan tekijöitä.

Kansallisessa Nuorisotutkimuksessa vuonna 2010 K-ruokakauppojen oma merkki Pirkka oli nuorten mielestä ystävällisin tuotemerkki.

Helsingin Sanomien vastuullisuustutkimuksen mukaan suomalaiset kuluttajat kokevat Pirkkan Suomen kolmanneksi vastuullisimmaksi brändiksi. Lue lisää sivulta 46.

TNS Gallupin Suomalainen päivittäistavaraostaja 2010 -tutkimuksessa K-ruokakaupan ketjujen brändilupauksiin liitetyt mielikuvat ovat parantuneet edellisvuodesta. K-ruokakauppaketjujen parhaat tulokset liittyvät ruokaosaamiseen, ruokaideoihin, palvelutiskeihin ja hyviin tarjouksiin. Sitoutuneiden asiakkaiden osuutta on saatu kasvatettua K-supermarket- ja K-citymarket-ketjuissa. Pirkkan asema on edelleen vahva ja vakaa verrattuna muihin kaupan omiin merkkeihin. Tutkimuksen mukaan kuluttajat ovat entistä alttiimpia vaihtamaan vakio-ostopaikkaansa ja haluavat asioida entistä useammassa kauppapaikassa.

TNS Gallupin Yritysten maine ja vastuullisuus 2010 -tutkimus tarjoaa tietoa Keskon ja K-kauppojen vastuullisuuden eri osa-alueilta.

Keskon yritysmaine ja vastuullisuus sijoituivat tutkimuksessa kauppa ja palvelu -alan keskitasolle. Yleisesti alan maineen taso koettiin melko hyväksi, vastuullisuus taas kautta linjan hieman mainetta heikommaksi. Yleinen vastuullisuuden matala taso kertonee siitä, että tietoisuus vastuullisuudesta ja yritysten panostuksesta siihen ei ole selkeästi hahmottunut sidosryhmien mielessä.

Tutkimuksen mukaan Keskon suorituskyvyn selkeitä ajureita ovat korkeatasoiset tuotteet ja palvelut. Keskon asiakaslähtöisyys ja ammattitaitoinen henkilöstö sekä toimitus- ja palveluvarmuus koettiin myös vahvuuksiksi.

Sosiaalisen vastuun kokonaisuus osoittautui tärkeäksi Keskon maineen rakentajaksi, ja siitä Kesko suoriutuu tutkimuksen mukaan hieman alle alan keskitason. Tulos osoitti Keskon mielestä, että Keskon laajasta ja osallistuvasta toiminnasta esimerkiksi toimitusketjun hallinnassa, vastuullisista valikoimista ja työntekijöistä huolehtimisesta ei ole onnistuttu viestimään riittävästi. Vastuullisuudesta viestiminen on yhä tärkeämpää hyvän maineen rakentamisen ja säilyttämisen kannalta.

## STRATEGISET TAVOITTEET

### KANNATTAVA KASVU

- Tavoitteenamme on kasvaa markkinoita nopeammin
- Haemme kasvua lähialueilta, erityisesti Venäjältä
- Investoimme kauppapaikka-verkostoomme
- Kehitämme sähköistä kauppaa
- Kasvatamme osakasarvoamme

### KULUTTAJA-ASIAKASKAUPPA JA -PALVELUT

- Kasvatamme brändiemme arvoa
- Asiakastyytyväisyytemme on kilpailijoita parempi
- Kilpailuetumme ovat K-kauppiat, jotka tuntevat paikalliset asiakkaat ja heidän tarpeensa
- Hyödynnämme kanta-asiakastietoa tehokkaasti ja sitoutamme asiakkaamme

### VASTUULLISET JA TEHOKKAAT TOIMINTATAVAT

- Toimintatapamme ovat vastuulliset
- Yhdistämme tehokkaasti kauppiasyrittäjyyden ja ketjutoiminnan
- Hyödynnämme suuruusetumme ja osaamisemme asiakkaiden hyväksi
- Automatisoimme rutiinejamme ja prosessejamme

Kesko on laatinut sidosryhmävuorovaikutuksen prosessikuvauksen (kuva sivulla 17), jonka tarkoituksena on helpottaa yhteistyön jäsentämistä ja suunnittelua. Sidoryhmien odotuksia Keskolle, Keskon toimenpiteitä näiden odotusten täyttämiseksi sekä tunnuslukuja tulosten mittaamiseksi on kuvattu konsernin vastuullisuustyön sidoryhmäanalyysissä (osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus)). Toimialoilla on käytössä myös omia sidoryhmäanalyyssejä.

Kesko toimii monissa kansallisissa ja kansainvälisissä järjestöissä ja pyrkii vaikuttamaan oman alansa kehittämiseen. Merkittävimmät vaikutuskanavat ovat luettavissa osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus).

## HALLINNOINTI-PERIAATTEET

Keskon päätöksenteossa ja hallinnossa noudatetaan Suomen osakeyhtiölakia, julkisesti noteerattuja yhtiöitä koskevia säännöksiä, Keskon yhtiöjärjestystä, NASDAQ OMX Helsinki Oy:n sääntöjä ja ohjeita sekä Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia ("Hallinnointikoodi"). Hallinnointikoodi on luettavissa kokonaisuudessaan osoitteessa [www.cgfinland.fi](http://www.cgfinland.fi). Kesko poikkeaa Hallinnointikoodin noudata tai selitä -periaatteen mukaisesti hallituksen jäsenen toimikautta koskevasta suosituksesta siten, että Keskon hallituksen jäsenten toimikausi on koodin suosittaman yhden vuoden mittaisen toimikauden sijasta kolme vuotta. Lue lisää osoitteesta [www.kesko.fi/sijoittajat](http://www.kesko.fi/sijoittajat).

Keskon hallitukseen kuuluu seitsemän jäsentä, joista yksi on nainen. Keskon kaikki hallituksen jäsenet ovat ulkopuolisia yhtiön nähdn (non-executive directors). Viimeisimmän riippumattomuusarvioinnin 4.4.2011 perusteella hallitus on arvioinut kaikki jäsenet riippumattomiksi yhtiön merkittä-

vistä osakkeenomistajista ja jäsenten enemmistön riippumattomiksi myös yhtiöstä. Hallituksen jäsenistä kolmen jäsenen (K-kauppiaita) kunkin määräysvalta yhteisöllä on ketjusopimus Kesko-konserniin kuuluvan yhtiön kanssa. Keskon hallituksessa ei ole henkilöstön edustajia.

Hallitus arvioi säännöllisesti toimintaansa ja työskentelytapojaan ja tekee kerran vuodessa niitä koskevan itsearvioinnin. Vuonna 2010 hallitus kokoontui 10 kertaa. Hallituk-

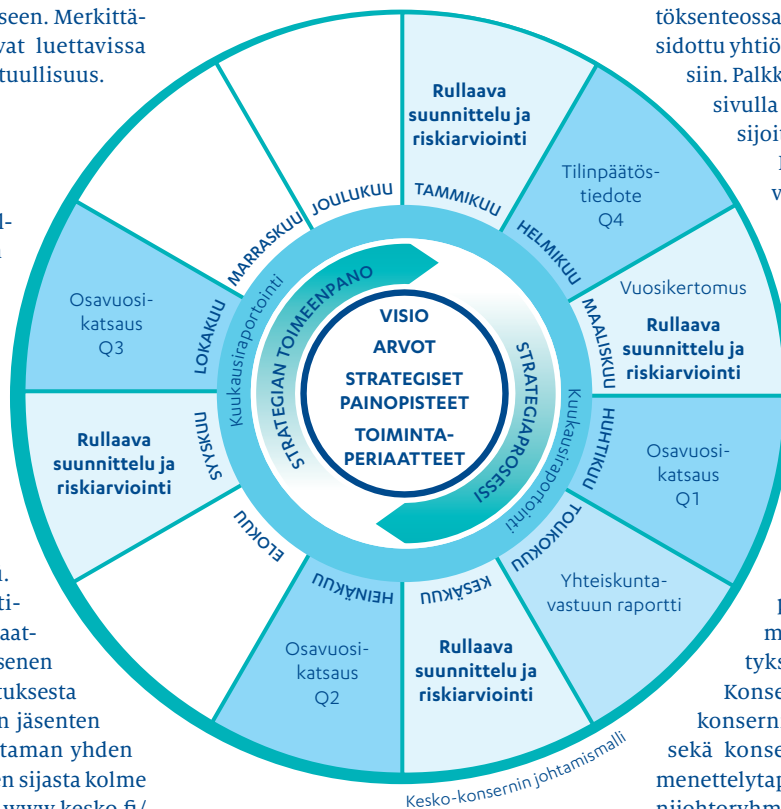
pohjalta. Vuonna 2010 tarkastusvaliokunta kokoontui viisi kertaa ja palkitsemisvaliokunta neljä kertaa. Lisätietoa valiokuntien työstä on Keskon vuosikertomuksen 2010 sivuilla 66–68 ja osoitteessa [www.kesko.fi/sijoittajat](http://www.kesko.fi/sijoittajat).

Hallitus ei ole nimennyt keskuudestaan erityisesti yhteiskuntavastuuseen perehtyviä jäseniä eikä Keskolla ole erillistä prosessia hallituksen jäsenten pätevyden arvioimiseksi yhteiskuntavastuun näkökulmasta. Hallitus nojaa tarvittaessa yhteiskuntavastuun ohjausryhmän asiantuntemukseen päätöksenteossa. Hallituksen palkkioita ei ole sidottu yhtiön yhteiskuntavastuutyön tuloksiin. Palkkiot esitellään vuosikertomuksen sivulla 69 ja osoitteessa [www.kesko.fi/sijoittajat](http://www.kesko.fi/sijoittajat).

Hallitus käsittelee yhteiskuntavastuuraportin sen valmistuttua ja tarvittaessa muita yhteiskuntavastuuseen liittyviä kysymyksiä, jotka joko konsernijohtoryhmä tai yhteiskuntavastuun ohjausryhmä on tuonut esille. Hallituksen keskeiset tehtävät on nähtävissä vuosikertomuksen sivulla 66 ja osoitteessa [www.kesko.fi/sijoittajat](http://www.kesko.fi/sijoittajat).

Kesko-konsernissa on konsernijohtoryhmä, jonka puheenjohtajana on Keskon pääjohtaja. Konsernijohtoryhmällä ei ole lakiin tai yhtiöjärjestykseen perustuvaa toimivaltaa.

Konsernijohtoryhmän tehtävänä on konsernilaajuisten kehityshankkeiden sekä konsernitasoisten periaatteiden ja menettelytapojen käsittely. Lisäksi konsernijohtoryhmässä käsitellään muun muassa konsernin ja toimialayhtiöiden liiketoimintasuunnitelmia, tuloskehitystä ja Keskon hallituksessa käsiteltäviä asioita, joiden valmisteluun se myös osallistuu. Konsernijohtoryhmän jäseninä ovat suurimpien toimialayhtiöiden toimitusjohtajat sekä konsernin taloudesta ja rahoituksesta, henkilöstöstä ja viestinnästä ja yhteiskuntavastuusta vastaa-



sen jäsenten läsnäolo prosentti kokouksissa oli 100 %.

Hallituksella on tarkastus- ja palkitsemisvaliokunta, jotka molemmat ovat kolmijäsenisiä. Kummallakaan valiokunnalla ei ole itsenäistä päätösvaltaa, vaan hallitus tekee päätökset asioista valiokuntien valmistelun

vat johtajat. Jäsenistä kaksi oli naisia vuonna 2010. Konsernijohtoryhmä ottaa kantaa yhteiskuntavastuun ohjausryhmän esille ottamiin asioihin. Konsernijohtoryhmä kokoontuu 8–10 kertaa vuodessa.

### RISKIENHALLINTA

Riskienhallinta on Keskona ennakoivaa ja se on olennainen osa johtamista ja päivittäistä toimintaa. Riskienhallinnan päämääränä Keskona on varmistaa konsernin strategian toteutumista, asiakaslupausten täyttämistä, osakasarvoa sekä liiketoiminnan jatkuvuutta. Hyvin toimiva riskienhallinta on Keskolle kilpailuetu.

Kesko-konsernin riskienhallintaa ohjaa hallituksen vahvistama riskienhallintapolitiikka. Tämä politiikka perustuu COSO ERM -viitekehykseen. Politiikassa määritellään

riskienhallinnan tavoitteet, periaatteet, vastuut sekä keskeiset toimintatavat. Riskit jaotellaan Keskona strategisiin, taloudellisiin, operatiivisiin ja vahinkoriskeihin.

Vastuu riskienhallinnan toteuttamisesta on liiketoimintajohdolla ja konsernitoimintojen johdolla. Kullakin toimialalla on johtoryhmään kuuluva riskienhallinnan vastuuhenkilö, joka vastaa riskienhallinnan ja turvallisuuden koordinoinnista ja ohjeistamisesta toimialalla ja riskienhallintatoimenpiteiden raportoinnista. Lisäksi ruokakauppa-, rautakauppa- ja käyttötavaroimialalla on kullakin oma riskienhallintapäällikkö, joka vastaa riskienhallinnan ja turvallisuuden kehittämisestä ja ohjaamisesta toimialallaan yhteistyössä liiketoimintajohdon ja tukitoimintojen kanssa.

Riskienhallinnan vuoden 2011 painopistealueina Keskon riskienhallinnassa jatketaan

työtä vahinkojen ja väärinkäytösten ennaltaehkäisemiseksi, jatkuvuussuunnitelmien ylläpitämiseksi ja testaamiseksi sekä kustannustehokkaiden vakuutuspalveluiden hankkimiseksi. Johdon kriisiharjoitusten järjestämistä jatketaan. Riskienhallinta jatkaa tiivistä yhteistyötä muiden konsernitoimintojen, erityisesti sisäisen tarkastuksen, lakiasian, henkilöstö-, talous-, rahoitus- ja IT-toimintojen kanssa muun muassa vastuullisten toimintatapojen läpiviennin varmistamiseksi, henkilöstöturvallisuuden sekä tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvien riskien hallinnan kehittämiseksi.

Riskienhallintaa käsitellään lisäksi sivulla 13 ja laajemmin Keskon vuosikertomuksen 2010 sivuilla 71–73, 85–86 ja 130.

## KESKON SIDOSRYHMÄVUOROVAIKUTUS



## VASTUULLISUUDEN ORGANISOINTI KESKOSSA

Yhteiskuntavastuu kuuluu Keskossa normaaliin, jokapäiväiseen työhön. Käytännön toimenpiteet kuuluvat liiketoimintajohdon vastuulle, ja raportointia sekä keskeisiä periaatteita käsitellään Keskon hallituksessa ja konsernijohtoryhmässä. Kehittämisestä, koordinoinnista ja raportoinnista vastaa konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu -yksikkö tukenaan ohjausryhmät.

## YHTEISKUNTAVASTUUN OHJAUSRYHMÄT

Riskienhallinnan konsernitasoisen ohjausryhmän tehtävänä on:

- käsitellä riskienhallinnan ja turvallisuuden toimintaperiaatteet ja keskeiset linjaukset
- arvioida ja seurata konsernin riskejä ja turvallisuustilannetta sekä riskienhallintatoimenpiteiden toteutumista.

Yhteiskuntavastuun ohjausryhmän tehtävänä on:

- kehittää konsernin yhteiskuntavastuuta ohjaavia periaatteita
- ohjata ja koordinoida käytännön toimenpiteitä
- asettaa yhteiskuntavastuutyön tavoitteet ja seurata sekä tarvittaessa tukea niiden toteutumista.

## KESKON YHTEISKUNTAVASTUUN VISIO

Keskon yhteiskuntavastuu on vapaaehtoista, mitattavissa olevaa työtä, jonka perustana ovat konsernin arvot, periaatteet, tavoitteet ja strategia. Toimintaa taloudellisen vastuun, sosiaalisen vastuun ja ympäristövastuun alueilla kehitetään pääsidosryhmien odotusten mukaisesti.

### Omistajat/sijoittajat

Keskon yhteiskuntavastuun yleisten periaatteiden mukaisesti hyvä taloudellinen tulos tulee saavuttaa vastuullisin keinoin. Kesko tavoittelee listausta merkittävässä kestävä kehityksen indekseissä, jotka ovat tärkeitä puolueettomia todistuksia vastuullisesta toiminnasta.

### Henkilökunta

Ne yritykset, joissa työtyytyväisyys on hyvä ja jotka tarjoavat monipuolisia työtehtäviä ja uralla etenemisen mahdollisuuksia, onnistuvat todennäköisimmin houkuttelemaan ja pitämään parhaat työntekijät.

### Tavarantoimittajat ja palveluntoimittajat

Monimuotoinen verkostoituminen niin tavarantoimittajien kuin K-kauppiain kanssa edellyttää kaikilta osapuolilta yhteisten arvojen, tavoitteiden ja toimintatapojen hyväksymistä. Keskon tavoitteena on, että vastuullisuus näkyy vahvasti K-ryhmän kuluttajabrändeissä ja on asiakkaille näkyvässä myös kaupan tasolla.

### Kuluttajat

Kuluttajien kiinnostus yritysten vastuullisuuteen jatkaa kasvuaan, vaikka ostopäätöksiä ohjaa edelleen vahvasti hinta. Vastuullisuuteen liitetään laadukkaat tuotteet, palvelujen säilyttäminen, henkilökunnasta huolehtiminen ja työhyvinvointi, ympäristönsuojelun korkeat standardit, tasa-arvon edistäminen ja tuotteiden valmistuksessa toimivien työntekijöiden työolojen parantaminen. Keskolle on merkittävä rooli perheiden terveellisten elämäntapojen ja yleisen elämänlaadun muokkaajana.

### Viranomais- ja järjestöyhteistyö

Kesko seuraa ja ennakoii aktiivisesti yhteiskunnan muutoksia läheisessä yhteistyössä sidosryhmiensä kanssa. Tämä on tärkeää, jotta Kesko voi varautua esiin tuleviin asioihin ja säilyttää edelläkävijän asemansa.

Keskon yhteiskuntavastuun visio on kokonaisuudessaan luettavissa osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus).

Ympäristötoimintojen ohjausryhmän tehtävänä on:

- kehittää konsernin ympäristönhallintaa yhteiskuntavastuun ohjausryhmän asettamien tavoitteiden perusteella
- edistää parhaiden käytäntöjen jakamista konsernin sisällä
- seurata ympäristö- ja kemikaalilainsäädännön muutoksia.

Vastuullisen hankinnan ohjausryhmän tehtävänä on:

- kehittää konsernin hankintaa yhteiskuntavastuun ohjausryhmän asettamien tavoitteiden perusteella
- edistää parhaiden hankintakäytäntöjen jakamista konsernin sisällä
- seurata ympäristö- ja kemikaalilainsäädännön muutoksia niiltä osin kuin se koskee tuotteiden hankintaa.

Toimialakohtaisten vastuullisuuden ohjausryhmien tehtävänä on konsernitaseisten ohjausryhmien asettamien tavoitteiden ja jakaman informaation perusteella:

- määritellä omat vastuullisuustavoitteensa
- toimeenpanna ne oman toimialansa erityispiirteiden ja strategian mukaisesti.

## YHTEISKUNTAVASTUUN OHJAUS KESKOSSA



# Keskon vastuullisuusohjelma

## 2008–2012

Vastuullisuusohjelma kokonaisuudessaan on luettavissa osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus). Seuraavassa esitellään vastuullisuusohjelman keskeisimmät tulokset vuonna 2010. Laajemmin vastuullisuusohjelman tavoitteiden edistymisestä ja tuloksista kerrotaan tämän raportin vastaavissa osioissa. Vastuullisuusohjelman päivitystyö aloitetaan keväällä 2011.

TAVOITE JA TOIMENPITEET	VUOSI 2010
<b>Kasvatamme aktiivisesti lähitoimittajien määrää ja kannustamme K-kauppiaita ostamaan paikallisesti</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tavoitteena on kasvattaa lähioistojen määrää (lähioistojen määrä oli vuonna 2007: 534, 2008: 569, 2009: 525 milj. euroa).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>K-kauppioiden lähioistot olivat 537 milj. euroa.</li> </ul>
<b>Ylläpidämme kattavaa kauppaverkostoa Suomessa</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>Suomalaisiin kilpailijoihin verrattuna Ruokakeskon kauppaverkosto on kattavin ja kotitalouksien etäisyys lähimpään ruokakauppaan lyhyin (lähtöarvo vuonna 2008: 45,5 % asui alle kilometrin päässä K-ruokakaupasta).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>K-ruokakauppoja oli vuoden lopussa 1 007, ja kauppaverkosto kattoi Suomen 342 kunnasta 89 % eli 304 kuntaa.</li> <li>Suomen väestöstä 51 % asui alle kilometrin päässä lähimmästä K-ruokakaupasta.</li> </ul>
<b>Ilmastonmuutoksen hillitseminen</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>K-ryhmä on allekirjoittanut kaupan alan energiatehokkuussopimuksen ja sitoutunut säästämään 65 GWh vuoden 2016 loppuun mennessä.</li> <li>Keskon K-ryhmälle hankkima sähkö on hiilivapaata.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>K-ryhmän Suomessa käyttämän sähkön ja lämmön yhteenlasketut CO<sub>2</sub>-päästöt olivat 125 641 tonnia, nousua 5,7 % vuodesta 2009.</li> <li>Keskon ostama sähkö on hiilivapaata; se on tuotettu ydinvoimalla sekä uusiutuville energialähteillä.</li> </ul>
<b>Energiatehokkuuden lisääminen (Ruokakesko)</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>Toimenpiteinä pakastealtaiden kansitus kaikkiin uusiin kauppapaikkoihin, kylmäkaappien ovien asennus, uusien kauppojen mainosvaloihin ainoastaan ledivalaisimet, kylmäkaappien määrän optimointi ja kaupan laitteille energialuokitusuudistus A.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Kannellisia pakastealtaita on jo yli 4,3 km ja kylmäkaappien ovituspilotti on aloitettu.</li> <li>Ledivalaisimia käytetään mainosvaloissa ja ensimmäisen kerran myös yleisvalaistuksena.</li> </ul>
<b>Kuljetukset</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>Vähentää kuljetettuihin kiloihin suhteutettuja CO<sub>2</sub>-päästöjä 10 % vuoteen 2012 mennessä. Vuosi 2007 on vertailuvuosi (0,0237 CO<sub>2</sub> kg/kg).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Suhteellisia päästöjä kuljetettua kiloa kohden syntyi 0,0242 (0,0252) CO<sub>2</sub> kg, laskua edellisvuoteen 3,98 %.</li> <li>Vuoden 2007 tasoon nähden kuljetuksen suhteelliset päästöt ovat kasvaneet 0,7 %. Tavoitetta tarkistetaan Keskon vastuullisuusohjelman päivityksen yhteydessä.</li> </ul>
<b>Liikematkustaminen ja työsuhteautoilu</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>Raportoida työsuhteautojen tuottamat CO<sub>2</sub>-päästöt ja autojen keskimääräinen päästötaso (g CO<sub>2</sub>/km). Suositustaso alle 180 g CO<sub>2</sub>/km.</li> <li>Jatkaa videokonferenssilaitteistojen rakentamista.</li> <li>Vähentää lentomatrustamista ja raportoida lentomatrustamisen aiheuttamat CO<sub>2</sub>-päästöt.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CO<sub>2</sub>-päästöjen keskiarvo oli 155 g (vuonna 2009: 161 g) ja uudeksi suositustasoksi määriteltiin 160 g CO<sub>2</sub>/km. Työsuhteautojen CO<sub>2</sub>-päästöt olivat 2 505 tonnia (2 600 tonnia vuonna 2009).</li> <li>Videokokouksia pidettiin yhteensä 4 516 tuntia (2 846 tuntia) ja Office Communicator -pikaviestinsovelluspilotti aloitettiin. Lentomatrustamisen päästöt olivat 1 935 (1 971) tonnia, vähennyttä 1,8 % vuodesta 2009.</li> </ul>
<b>Kierrätys- ja materiaalihokkuus</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>Varastotoimintojen kierrätysasteeksi noin 90 %. Tavoitteena nostaa K-ruokakauppojen kierrätysaste samalle 90 %:n tasolle vuoteen 2012 mennessä.</li> <li>Vähentää K-ruokakauppojen hävikkiä noin 20 %:lla vuoteen 2012 mennessä.</li> <li>Kehittää K-ruokakauppojen asiakkailleen tarjoamia talteenotto- ja kierrätyspalveluita.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Kierrätyksen kehittäminen varastoissa ja K-kaupoissa jatkuu. Ruokakeskon logistiikan hyötykäyttöaste oli 84 %.</li> <li>Hävikin pienentämisen työ jatkui varastoilla ja K-kaupoissa kehittämällä menekinhallinnan ja tilaamisen työkaluja.</li> <li>Asiakkaille tarkoitettuja kierrätyspisteitä on K-ruokakauppojen yhteydessä yhteensä 243. Tölkkejä palautettiin 278 miljoonaa ja kierrätysmuovipulloja 103 miljoonaa. K-ruokakauppojen osuus on noin 28 % kaikista Suomessa palautetuista juomapakkauksista.</li> </ul>



## TAVOITE JA TOIMENPITEET

## VUOSI 2010

## Ympäristötyö kaupassa

- Kaikki Anttila Oy:n uudet tavaratalot liitetään osaksi Anttilan ISO 14001 -sertifiointia.
- Kaikki K-citymarket- ja K-supermarket-kaupat sekä 50 % K-market-kaupoista ovat K-ympäristökauppoja.
- Suomessa kaikki K-rauta- ja Rautia-kaupat ovat K-ympäristökauppoja vuoden 2009 loppuun mennessä ja kaikki K-maatalouskaupat kevääseen 2009 mennessä.
- Ruokakesko kehittää K-ympäristökauppa-konseptia, koulutukset uusista osa-alueista vuoden 2010 loppuun mennessä.
- Kaikki Anttila-tavaratalot on sertifioitu.
- K-ympäristökauppatilanne: K-citymarketit 100 %, K-supermarketit 97 % ja K-marketit 44 % (liikenneasemilla on K-marketeteja, joiden ketjukonseptiin K-ympäristökaupan toimintamalli ei vielä kuulu).
- K-raudoista 100 %, Rautia-kaupoista 93 % ja K-maatalouskaupoista 88 % on ympäristökauppoja.
- K-ympäristökauppa-konseptin sisällön uudistus ja kriteeristön tarkistus valmistuu keväällä 2011. E-learning-koulutushanke alkaa uuden oppaan valmistuttua.

## Vastuullinen hankinta ja hankintalinjaukset

- Keskona on Kiinassa kaksi omaa monitoroijaa, joiden tavoitteena on tehdä vuosittain 160 tehdaskäyntiä Keskon tavarantoimittajien tehtailla.
- BSCI-tavoitteena vuodelle 2010 on 85 ensiauditointia ja 50 uusinta-auditointia.
- Kala- ja äyriäislinjauksen vakiinnuttaminen.
- Monitoroijat tekivät 86 tehdaskäyntiä. Tavoitekäyntimäärää vähennetään vastaamaan monitoroimattomien tehtaiden määrää.
- BSCI-auditoinneissa toteutui 51 ensiauditointia ja 52 uusinta-auditointia.
- Kala- ja äyriäislinjaus on käytössä Keskon ostoissa. K-ruokakauppojen ostoissa on käytössä 1.5.2011 mennessä.

## Vastuulliset tuotevalikoimat

- Edistää biohajoavien Pirkka-kassien ja Pirkka-kestokassien myyntiä.
- Uusia biohajoavia pakkauksia Pirkka-tuotesarjaan; GMO-pohjaisia materiaaleja ei hyväksytä.
- Jatkaa suolan, sokerin ja rasvan vähentämistä Pirkka-tuotteista. Kaikki Pirkka-tuotteet, joissa korkea suola-, sokeri- tai rasvapitoisuus on reformuloitu vuoden 2010 loppuun mennessä.
- Ravintokoodi-palvelun laajentaminen.
- Kouluttaa 500 terveellisen ruokavalion asiantuntijaa K-kauppoihin vuoden 2012 loppuun mennessä.
- Ruokakeskon tavoitteena on Suomen laajin Reilun kaupan valikoima ja myynti.
- Rautakeskon kustannus- ja ekotehokkaiden rakentamisen ja asumisen palveluratkaisujen kehittäminen.
- K-maatalous-ketju jatkaa maatalouden kestävien viljelytapojen kehittämistä.
- Biohajoavien ja kestokassien myynnin edistämistä jatkettiin. Kestohedelmäpussi otettiin K-ruokakauppojen valikoimiin.
- Pirkka-tuotesarjan pakkauksia varten on testattu uusia biohajoavia materiaaleja.
- Vuoden 2010 lopussa reformuloituja Pirkka-tuotteita on 81. Sokerin, suolan ja rasvan vähentäminen on pitkäjänteistä työtä.
- Ravintokoodi-palvelusta tehtiin lopettamispäätös, koska palvelua aktiivisesti käyttävien määrä jäi tavoitteisiin nähden liian vähäiseksi.
- Terveellisen ruokavalion asiantuntijoiden K-ravintotaitaja-koulutus käynnistyi helmikuussa 2010 ja koulutettuja on jo yli 370.
- Reilun kaupan tuotteita on 201, joista Pirkka-tuotteita 37.
- Rautakeskon asumisen energiatehokkuushanke alkoi syksyllä 2010.
- K-maatalouden viljelytapojen kehittämistyö jatkuu.

## Työhyvinvointi

- Vuosittain 2 milj. euroa työntekijöiden virkistys- ja vapaa-ajan toimintaan.
- Tavoitteena työhyvinvoinnin kehittämisessä on työssä jaksamisen edistäminen ja työkykyä ylläpitävä toiminta.
- Sairauspoissolojen laskentaperusteiden yhtenäistäminen.
- Kaikilla toimialoilla käyttöön vuoteen 2010 mennessä Puheeksi ottaminen -malli sairauspoissaolojen käsittelyssä.
- Virkistys- ja vapaa-ajan toimintaan käytettiin noin 1,7 milj. euroa.
- Palkattiin työhyvinvointipäällikkö edistämään työhyvinvointiin liittyviä hankkeita ja toimintamalleja.
- Sairauspoissaolot kirjataan yhtenäisesti kaikissa Suomen yhtiöissä.
- Puheeksi ottaminen -malli on otettu suunnitellusti käyttöön.

## Vastuullisuusohjelman liittäminen osaksi brändi- ja markkinointistrategiatyötä

- Vahvistaa sidosryhmien Keskon, sen toimialayhtiöihin ja tuotebrändeihin liittämää vastuullisuusmielikuvaa.
- Vastuullisuusyhtiö asiakkaille näkyväksi kaupan tasolla.
- Keskon visuaalinen ilme uudistetaan vuoden 2011 alkupuolella.
- Pirkka koetaan Suomen kolmanneksi vastuullisimmaksi brändiksi (HS-tutkimus 2010).
- Vastuullisuusviestintää vahvistettiin kaikilla toimialoilla. Erityisesti ruokakaupan viestintä oli asiakaslähtöisempää: enemmän vastuullisuusviestintää kaupassa, markkinoinnissa, pirkka.fi:ssä ja Pirkka-lehdessä.

# Keskon vastuullisuuden olennaisuusarvio

Keskon vastuullisuuden olennaisuusarvio päivitettiin vuoden 2010 lopussa. Olennaisuusarvion tarkoituksena on nimetä Keskolle sekä sen sidosryhmille keskeisimmät vastuullisuusnäkökohdat.

Olennaisuusarvion päivittäminen sisälsi kaksi vaihetta: toimintaympäristön analyysin ja vastuullisuusnäkökohtien arvioinnin. Kolmantena vaiheena voidaan pitää yhteiskuntavastuun tavoitteiden, ohjelmien ja mittausten määrittämistä olennaisuusarvion pohjalta.

Toimintaympäristön analyysiin kuuluivat sidosryhmätutkimusten läpikäynti ja kooste, ulkoisen toimintaympäristön analyysi, benchmark-analyysi sekä johdon haastattelut. Sidosryhmien näkemyksiä tunnistettiin Keskon teettämistä maine-, kuluttaja-, työntantajakuva- ja vastuullisuustutkimuksista sekä asiakaspalautteista.

Sidosryhmien odotuksia Keskolta, Keskon toimenpiteitä näiden odotusten täyttämiseksi sekä tunnuslukuja tulosten mittaami-

seksi on kuvattu konsernin vastuullisuustyön sidosryhmäanalyysissä osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus). Keskon sidosryhmäprosessia on kuvattu myös tämän raportin sivuilla 15–17.

Edellisen vaiheen avulla tunnistettujen vastuullisuusnäkökohtien merkittävyyden arvioimiseksi Keskona järjestettiin workshop, johon osallistui muun muassa henkilöstöresurssien, talouden ja rahoituksen, riskienhallinnan, tuotetutkimuksen, kiinteistöjen ylläpidon, konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu -yksikön edustajia sekä toimialojen ympäristöasiantuntijoita.

Merkittävyyttä analysoitiin arvioimalla näkökohtien vaikutusta Keskon, yhteiskuntaan laajemmin sekä sidosryhmien niitä kohtaan osoittamaa kiinnostusta. Sidosryhmien

kiinnostuksen huomioiminen merkittävyyden määrittelyssä on erityisen haasteellista, sillä eri sidosryhmät painottavat eri näkökulmia. Keskon onkin pyrittävä ottamaan sidosryhmien näkökulmat mahdollisimman tasapainoisesti huomioon.

Lopullinen olennaisuusarvio käsiteltiin ja hyväksyttiin Keskon yhteiskuntavastuun ohjausryhmässä.

Olennaisuusarvio vaikuttaa merkittävästi

Keskon vastuullisuusohjelman päivittämiseen, joka aloitetaan vuonna 2011. Tämän raportin laatimiseen arvio on vaikuttanut siten, että siinä merkittäviksi nousseita kysymyksiä on nos-

tettu raportin teemaosioksi sivuille 24–55. Raportin rakenteen muutoksen kautta tuodaan paremmin esiin Keskolle merkittävät asiat.

## Keskon vastuullisuuden kärjet

### 2010–2011

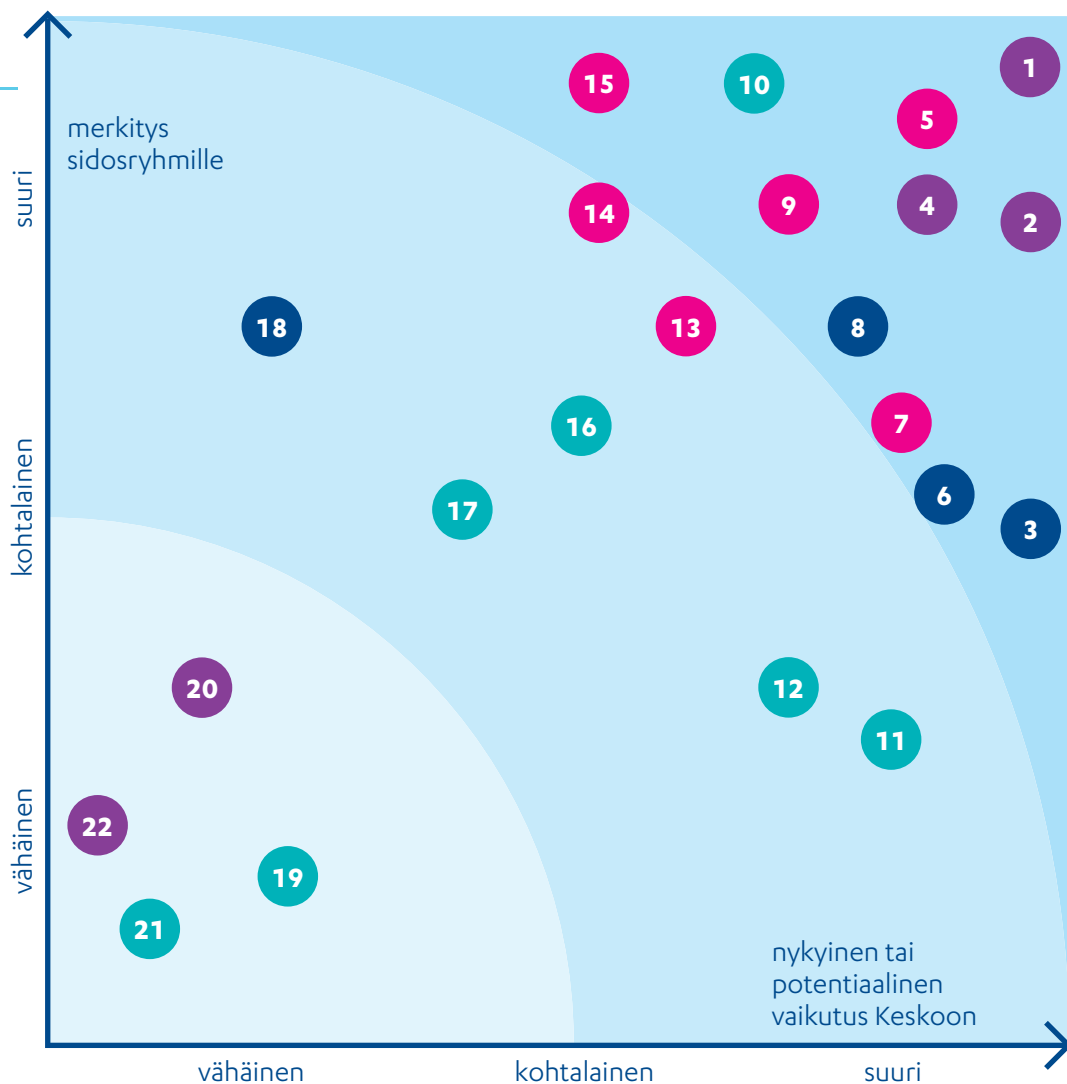
- energiatehokkuus
- hyvä työyhteisö
- vastuullinen hankinta ja myynti

Keskon olennaiset yhteiskuntavastuunäkökohdat on esitetty oheisessa matriisissa, jossa pystyakseli kuvaa merkittävyyttä sidosryhmille ja vaaka-akseli nykyistä tai potentiaalista vaikutusta Keskon. Merkitystä sidosryhmille on arvioitu kokonaisuutena, ja siksi yksittäisten sidosryhmien eri näkökohdille antama painoarvo ei kuvastu matriisista. Näkökohdat voidaan jakaa neljään ryhmään: taloudellinen vastuu, ympäristövastuu, henkilöstövastuu sekä vastuullinen hankinta ja myynti. Vastuullisuuteen vaikuttavat trendit on lueteltu matriisin vasemmalla puolella.



## VASTUULLISUUDEN TRENDIT

- Ilmastonmuutos
- Väestön vanheneminen
- Sosiaalisen median nousu
- Kuluttajien terveellisyystietoisuuden kasvu



### HENKILÖSTÖVASTUU

- 3 Henkilöstön osaamisen kehittäminen ja monipuoliset tehtävät
- 6 Työterveys ja -turvallisuus
- 8 Hyvä työyhteisö (oikeudenmukainen, tasa-arvoinen ja henkilöstöstä huolehtiva)
- 18 Vakaat työsuhteet

### VASTUULLINEN HANKINTA JA MYYNTI

- 5 Tuoteturvallisuus
- 7 Vastuullinen markkinointi ja myyntityö sekä vastuullisuusviestintä
- 9 Terveellisen elämän edistäminen
- 13 Asioinnin turvallisuus
- 14 Tuotteiden alkuperä, hankintalinjaukset sekä työolosuhteet ja ihmisoikeudet hankintaketjussa
- 15 Tuotevalikoima (paikalliset tavarantoimittajat, ympäristötuotteet ja -palvelut, luomu, Reilu kauppa)

### TALOUDELLINEN VASTUU

- 1 Toiminnan taloudellinen kannattavuus
- 2 Hyvä hallinnointitapa ja riskienhallinta
- 4 Myymäläverkoston kattavuus ja saavutettavuus sekä sähköiset palvelut
- 20 Vaikutus alueelliseen elinkeinotoimintaan
- 22 Yleishyödyllisten toimintojen tukeminen

### YMPÄRISTÖVASTUU

- 10 Energiatehokkuus kaupan toiminnoissa, tuotteissa ja palveluissa
- 11 Tehokas logistiikka
- 12 Pakkausten optimointi
- 16 Kaupan ympäristötyö ja asiakkaan neuvonta
- 17 Tuotannon ympäristövaikutukset hankintaketjussa
- 19 Kiinteistöjen veden kulutus
- 21 Kestävän maatalouden edistäminen



# Taloudellisen vastuun

olennaisimpia tekijöitä Keskossa ovat toiminnan taloudellinen kannattavuus, hyvä hallinnointitapa ja kokonaisvaltainen riskienhallinta. Merkitykseltään suuria ovat myös tuotevalikoimat, paikalliset tavarantoimittajat, ympäristötuotteet ja -palvelut, luomu ja Reilun kaupan tuotteet.

## TALOUDELLINEN HYÖTY JAKAUTUU SIDOSRYHMILLE

Hyvä taloudenhoito, tehokas resurssien käyttö sekä taloudellisen hyödyn tasainen ja pitkäjänteinen tuottaminen luovat perustan yritystoiminnalle.

Keskon ja K-kauppiaiden toiminta tuottaa taloudellista hyötyä osakkeenomistajille, rahoittajille, henkilökunnalle, tavarantoimittajille ja heidän työntekijöilleen sekä kunnille ja valtioille.

Kesko ja kauppiasyrittäjät työllistävät yhteensä noin 45 000 henkilöä kahdeksassa maassa. Vuonna 2010 Keskon palkat ja muut edut henkilökunnalle olivat yhteensä 451 miljoonaa euroa kaikissa toimintamaissa. Keskon konsernin tuloverot olivat 97 miljoonaa euroa, ja eläkkeet ja henkilösivukulut 65 miljoonaa euroa. K-kauppiat maksoivat palkkoja 353 miljoonaa euroa, tuloveroja 36 miljoonaa euroa ja pakollisia henkilösivukuluja 82 miljoonaa euroa.

## KESKO ON VASTUULLINEN PÖRSSIYHTIÖ

Kesko Oyj on suomalainen osakeyhtiö, jonka johtaelinten vastuut ja velvollisuudet määräytyvät Suomen lakien mukaisesti. Keskon päätöksenteossa ja hallinnossa noudatetaan Suomen osakeyhtiölakia, julkisesti noteeratun yhtiötä koskevia säännöksiä, Keskon yhtiöjärjestyksestä, NASDAQ OMX Helsinki Oy:n sääntöjä ja ohjeita ja Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia.

Keskon yhtiökokous päättää yhtiön merkittävimmistä päätöksistä, kuten hallituksen jäsenten valinnasta, yhtiöjärjestyksen muuttamisesta ja yhtiön varojen jaosta. Varsinaisen yhtiökokous pidetään yleensä maaliskuuhuhtikuun aikana.

Vuoden 2010 lopussa Keskon osakkeenomistajia oli 38 258. Äänimäärän mukaan suurimmat osakkeenomistajat ovat K-kauppiasliitto ry, Vähittäiskaupan Takaus Oy ja Kruunuvuoren Satama Oy.

Kesko tuottaa markkinoille jatkuvasti oikeaa ja ajan tasalla olevaa tietoa Kesko Oyj:n osakkeiden hinnanmuodostuksen perustaksi. Sijoittajaviestinnässä noudatetaan tasapuolisuuden periaatetta ja kaikki sijoittajatioto Keskon nettisivuilla julkaistaan suomeksi ja englanniksi. Kesko järjestää analyttikoille ja medialle tiedotustilaisuuksia tulosjulkistusten ja merkittävien uutisointien yhteydessä. Analyttikoille ja institutionaalisille sijoittajille järjestetään taustatietotilaisuuksia (Capital Market Day) eri teemoista 1–2 kertaa vuodessa.

## LÄPINÄKYVYYS JA AVOIMUUS KESKEISIÄ HALLINNOINTI- PERIAATTEITA KESKOSSA

Kesko noudattaa Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia 2010 (Corporate Governance), joka astui voimaan 1.10.2010. Koodi yhtenäistää listayhtiöiden toimintatapoja sekä osakkeenomistajille ja muille sijoittajille annettavaa tietoa. Koodi lisää avoimuutta hallinto-elimistä, päätöksenteosta, johdon palkkioista ja palkitsemisjärjestelmistä.

Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n hallitus asetti kesäkuussa 2009 työryhmän päivittämään hallinnointikoodia, erityisesti palkitsemista koskevin osin. Keskon lakiasiainjohtaja **Anne Leppälä-Nilsson** oli yksi työryhmän 11 jäsenestä.

”Päivitetty hallinnointikoodi suosittaa, että johdon palkitsemisesta, sen periaatteista ja päätöksenteosta tiedotetaan aiempaa avoimemmin. Keskon hallinnointiperiaatteita päivitettiin syksyllä 2010 erityisesti palkitsemisen osalta. Nettisivuillamme oleva palkkija palkkioselvitys kuvaa aiempaa tarkemmin ja koodin suosituksetkin ylittävät hallituksen, pääjohtajan ja konsernijohtoryhmän palkitsemisen päätöksentekojärjestystä ja palkitsemisen periaatteita sekä palkitsemista”, Anne Leppälä-Nilsson kertoo.

## KESKON CORPORATE GOVERNANCE -RAPORTOINTIA PALKITTIIN

Parhaasta Corporate Governance -raportoinnista järjestettiin Suomessa kilpailu ensimmäistä kertaa keväällä 2010. Kilpailun tavoitteena oli eri sarjojen voittajien valinnan lisäksi hahmottaa ja kehittää suomalaisten listayhtiöiden hallinnointiraportoinnin nykytilaa.

Raati arvioi Keskon suurten yritysten sarjan parhaiden joukkoon. Kesko sai raadilta kiitosta erityisesti selkeästä ja havainnolli-

sesta yhtiön hallinnointimallin kuvauksesta (hallintomalli on vuosikertomuksen sivulla 64 ja osoitteessa [www.kesko.fi/sijoittajat](http://www.kesko.fi/sijoittajat)).

Kesko valittiin maaliskuussa 2011 World Finance -lehden kansainvälisessä arvioinnissa Suomen parhaaksi hyvien hallinnointikäytäntöjen (Corporate Governance) kehittäjäksi ja raportoijaksi.

## VASTUULLISET TOIMINTA- PERIAATTEET KÄYTÖSSÄ KAIKISSA TOIMINTAMAISIA

Vastuulliset toimintatapamme -opas ohjaa kaikkia K-ryhmässä työskenteleviä toimimaan yhteisten arvojen ja vastuullisten toimintaperiaatteiden mukaisesti. Keskon kaikkien toimintamaiden kielillä julkaistu opas on ollut käytössä vuodesta 2008. Opas päivitetään vuoden 2011 aikana.

Vastuullisten toimintaperiaatteiden mukaisesti Keskon suhtautuminen lahjontaan ja muihin väärinkäyttöksiin on ehdottoman kielteinen. Kesko kuuluu jäsenenä Transparency Internationalin Suomen-osastoon.

## Keskon toimintamaiden sijoitus Transparencyn korruptioindeksissä (Corruption Perceptions Index) 2010

Sijoitus	Maa	Asteikko 1–10
4.	Suomi	9,2
4.	Ruotsi	9,2
10.	Norja	8,6
26.	Viro	6,5
46.	Liettua	5,0
59.	Latvia	4,3
127.	Valko-Venäjä	2,5
154.	Venäjä	2,1

Keskon lakiasiat, riskienhallinta ja sisäinen tarkastus järjestivät loppuvuodesta 2010 vastuullisia toimintatapoja käsittelevän Arvoviestin Keskon yhtiöissä Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä. Lue case tältä sivulta.

## KATTAVA KAUPPAVERKOSTO

Kesko toimii ruoka-, käyttötavara-, rauta-, auto- ja konekaupassa. Keskon ketjutoimintaan kuuluu noin 2 000 kauppa Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Liettuassa, Valko-Venäjällä ja Venäjällä.

Keskon ruokakauppaverkosto on Suomen kattavin: 1 007 K-ruokakauppaa 342 kunnassa vuonna 2010. K-citymarketeja on 69, K-supermarketeja 181, K-marketeja 489 ja K-extroja 163. K-ruokakaupoissa käy

päivittäin noin 900 000 asiakasta.

Käyttötavarakauppoja on Suomessa 418 ja Baltiassa 9. Rautakauppoja on Suomessa 267, Ruotsissa 20, Norjassa 112, Virossa 9, Latviassa 9, Liettuassa 17, Venäjällä 12 ja Valko-Venäjällä 5. Auto- ja konekauppoja on Suomessa 12. Lue lisää kauppojen lukumääristä Keskon vuosikertomuksesta sivuilta 18–45.

## Suomen väestöstä

# 51%

asuu alle kilometrin päässä K-ruokakaupasta.

## CASE

## Arvoviestin kapula kiersi Keskon toimintamaita

Keskon lakiasiat, riskienhallinta ja sisäinen tarkastus järjestivät loppuvuodesta 2010 Arvoviestin Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä.

Konsernin edustajat kertoivat ajankohtaisista Keskon vastuullisiin toimintatapoihin liittyvistä asioista ja keskustelivat Keskon tytäryhtiöi-

den johdon kanssa haasteista, joita yhtiöt ovat kohdanneet soveltaessaan vastuullisia toimintaperiaatteita käytäntöön.

Keskusteluihin osallistui yhteensä 60 tytäryhtiöiden johtoryhmän jäsentä ja muuta avainhenkilöä. Vuonna 2011 Arvoviesti jatkuu yhtiöissä Suomessa.

Keskon vastuulliset toimintaperiaatteet viestitään henkilökunnalle Vastuulliset toimintatapamme -oppaassa, joka on vuodesta 2008 ollut käytössä K-ryhmän henkilökunnalla kaikissa toimintamaissa.

”Ei riitä, että vastuulliset toimintatavat käydään kerran läpi henki-

löstön kanssa. Periaatteet on pidettävä jatkuvasti esillä ja niistä on keskusteltava säännöllisesti. Oppaaseen tutustuminen kuuluu jokaisen uuden työntekijän perehdytykseen. Esimiesten tehtävänä on huolehtia, että koko henkilöstö tuntee periaatteet ja noudattaa niitä työssään”, Arvoviestiä vienyt Keskon tarkastusjohtaja **Pasi Mäkinen** sanoo.

Arvoviestissä keskusteltiin avoimesti liiketoimintaympäristössä koetuista ongelmista. Maiden johto oli etukäteen vastannut kysymyksiin ja tuonut esiin huolenaiheita keskusteltavaksi. Ruotsissa ja Norjassa aiheet liittyivät laajasti liiketoimin-

nan eri osa-alueisiin, Venäjällä painottuivat korruption ja väärinkäytösten ehkäisyyn liittyvät haasteet.

”Kaiken toimintamme lähtökohdana on lakien ja eettisten toimintaperiaatteidemme noudattaminen sekä oikea ja läpinäkyvä raportointi. Suhtautumisemme lahjontaan ja muihin väärinkäyttöksiin on ehdottoman kielteinen. Arvoviestin keskustelut olivat antoisia ja hyödyllisiä. On tärkeää, että käymme avoimesti keskustelua myös vaikeista kysymyksistä”, Keskon lakiasiainjohtaja **Anne Leppälä-Nilsson** painottaa.

## VALTAOSA OSTOISTA SUOMESTA

Pääosan Keskon toiminnan tuottamasta taloudellisesta hyödystä, 85 % Keskon liikevaihdosta, saavat tavarantoimittajat. Vuonna 2010 Keskon ostot tavarantoimittajilta Suomesta olivat 5 174 miljoonaa euroa ja muista maista 2 311 miljoonaa euroa.

Vuoden 2010 aikana lähiruosta, luomusta ja paikallisista ostoista keskusteltiin vilkkaasti lehtien palstoilla. Suomalaisista 65 % pitää tärkeänä sitä, että he syövät kotimaista ruokaa. Yli 80 % sanoo ostavansa ensisijaisesti kotimaista leipää, maitoa, broileria ja lihaleikkeleitä. Lähiruokatuotteita kertoo ostavansa ainakin joskus 75 % vastaajista. (Lähde: Taloustutkimuksen Suomi syö 2010 -tutkimus.)

Kesko kannustaa K-ruokakauppiaita täydentämään valikoimiaan paikallisilla ostoilla. Kauppiaiden suorat ostot Suomen maakunnista olivat 537 miljoonaa euroa vuonna 2010.

## SÄHKÖINEN ASIOINTI JA VERKKOKAUPPA PERINTEISEN KAUPAN RINNALLA

Asiakkaat etsivät tietoa tuotteista ja ostavat tuotteita perinteisen kaupan lisäksi nettisivuilta ja verkkokaupoista. Sähköisen asiointin ja verkkokaupan kehittäminen ovat strategisia painopisteitä Keskon kaikilla toimialoilla.

Kesko on saavuttanut vahvan aseman käyttötavaroiden verkkokaupassa NetAnttila-, Kodini.com-, Konebox.fi-, CM-Store- ja BudgetSport-verkkokaupoillaan.

Sosiaalisen median merkitys kaupan ja asiakkaiden yhteydenpidossa on kasvussa. Noin 150 Keskon ketjujen kauppa on perustanut omat Facebook-sivut. Sosiaalinen media antaa asiakkaille myös aiempaa paremmat mahdollisuudet antaa palautetta.

## K-PLUSSA ON SUOMEN LAAJIN KANTA-ASIAKASOHJELMA

K-ryhmän kanta-asiakasohjelmaan, K-Plussaan, liittyi yli 170 000 uutta kanta-asiakasta vuonna 2010. K-Plusa-asiakkaita on yli 3,6 miljoonaa.

K-Plusa-etuja saa yli 3 000 ostopaikasta ja yli 40 yhteistyökumppanilta. K-Plusa tarjoaa kaikille kanta-asiakkaille yhteisiä etuja. Kuukausittain on tarjolla satoja ajankohtaisia K-Plusa-tarjouksia, joista saa kassalla vähintään 10 %:n edun. Keskitämällä ostoksensa K-Plusa-verkostoon asiakas saa lisäksi K-Plusa-etua enintään 5 %.

K-ryhmän asiakaslehti Pirkka jaetaan jokaiseen suomalaiseen kotitalouteen, jossa ei ole ilmaislehti- tai mainoskieltoa. Lehden ruokasisustus- ja muutujutuissa tuodaan esille Keskon ympäristömyötäisiä tuotevalikoimia ja annetaan vinkkejä ympäristöä suosivaan elämäntapaan.



## LAHJOITUKSIA KORKEAKOULUILLE VUONNA 2010

Kesko on ensisijaisesti mukana sponsorointihankkeissa, jotka liittyvät lapsiperheiden arkeen, edistävät elämisen laatua ja kestävää kehitystä.

Kesko ja K-kauppiaat lahjoittivat Helsingin kaupungille äitiänpäivänä kuvanveistäjä **Pekka Jylhän** pronssisen, odottavaa äitiä kuvaavan Odotus-veistoksen. Veistos sijaitsee Helsingin Kaivopuistossa.

Keväällä 2010 Kesko oli mukana Nuoren Suomen Your Move -tapahtumakiertueella Helsingissä, Oulussa, Porissa, Jyväskylässä ja Turussa. Kiertue sai liikkeelle yli 25 000 yläasteikäistä nuorta.

Keväällä 2010 Keskon hallitus myönsi lahjoituksia muun muassa Aalto-yliopistolle, Helsingin, Tampereen, Turun, Itä-Suomen, Jyväskylän, Oulun ja Vaasan yliopistoille sekä ammattikorkeakouluille. Hallituksen lahjoitukset olivat yhteensä 1 115 000 euroa.

Keskon hallitus myönsi 23. kerran stipendejä lahjakkaille nuorille urheilijoille ja taideaineiden opiskelijoille toukokuussa 2010. Stipendien yhteissumma oli 40 000 euroa.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton, Suomen Punaisen Ristin, YLE Radio Suomen, Ykkösen aamu-tv:n ja Keskon järjestämä Hyvä joulumieli -keräys järjestettiin 14. kerran. Kotimaan vähävaraisten ja vaikeassa elämäntilanteessa olevien lapsiperheiden hyväksi järjestetty keräys tuotti 1 034 827 euroa.

Muissa toimintamaissa lahjoituksia annettiin pääasiassa nuorisotyöhön, urheilujärjestöille, kriisiapuun ja kulttuurin tukemiseen. Lue lisää sivuilta 29 ja 40.

Kesko ja sen tytäryhtiöt tukivat vuoden 2010 aikana erilaisia yhteisöjä ja järjestöjä yhteensä noin 2,3 miljoonalla eurolla.

Keskon lahjoitukset vuonna 2010 olivat

2 300 000 €

## YHTEISTYÖTÄ KORKEAKOULUJEN JA AMMATTIKORKEAKOULUJEN KANSSA

Kesko ja sen ketjujen kaupat tarjoavat monipuolisia tehtäviä ja uravaihtoehtoja. Keskossa työskentelee yli 22 000 henkilöä kahdeksassa maassa. Ammattitaitoisen henkilökunnan saatavuuden turvaaminen jatkossakin on kaupan alalla ensiarvoisen tärkeää.

Kesko tekee tiivistä yhteistyötä eri alojen opiskelijoiden ja opettajien kanssa. Vuonna 2010 käynnistettiin K-Tutuksi-ohjelma, jossa opettajat saivat tutustua kaupan alan työtehtäviin kaupassa suoritettavan työharjoittelun ja eLearningin avulla.

Keskolaiset käyvät säännöllisesti erilaisilla rekrytointimessuilla sekä kaupan alan korkeakouluissa ja ammattikorkeakouluissa kertomassa opiskelijoille K-ryhmän ura- ja kesätyömahdollisuuksista, K-traineen- ja K-kauppiastraineen-ohjelmista sekä ammattikorkeakoulujen Kauppiastryttäjäyspolusta.

K-ryhmän kolmas K-traineen-ohjelma käynnistyi kesäkuussa 2010. Ohjelmaan valittiin 15 tiede- tai ammattikorkeakoulun suorittanutta henkilöä. K-traineen-ohjelman jälkeen opiskelija siirtyy K-ryhmässä seuraavaan, yleensä esimies- tai asiantuntijatasoon tehtävään. Lue lisää sivulta 33.

Tulevia K-kauppiastryttäjiä koulutetaan K-kauppiastraineen-ohjelman avulla. Ohjelmasta valmistuu vuosittain yli 100 henkilöä. Ohjelmasta valmistuneella traineella on valmiudet aloittaa ura itsenäisenä K-kauppiastryttäjänä, mikä toteutuukin 95–99 %:n kohdalla.

Kauppiastryttäjäyspolku on Ruokakeskon ja ammattikorkeakoulujen kehittämä systemaattinen väylä kouluttautua K-kauppiaaksi. Kauppiastryttäjäyttä voi opiskella valinnaisena opintokokonaisuutena 14 ammattikorkeakoulussa.

### KESKOLAISET VAIKUTTAVAT JÄRJESTÖISSÄ

Keskon edustajia toimii useissa kansallisissa ja kansainvälisissä, erityisesti kaupan alan järjestöissä.

Pääjohtaja **Matti Halmesmäellä** on lukuisia luottamustehtäviä: hän on muun muassa Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n hallituksen varapuheenjohtaja ja Suomen Kaupan Liiton hallituksen jäsen. Myös muut konsernijohtoryhmän jäsenet kuuluvat kaupan alan ja oman toimialansa järjestöjen hallituksiin. EU-tasolla vaikuttaa muun muassa Keskon lakiasianjohtaja **Anne Leppälä-Nilsson**, joka on kauppiastryhmittymien EU-järjestön UGALin hallituksen jäsen.

Pitkään ja ansiokkaasti Keskona työskennelleille, yhteiskunnallisesti vaikuttaneille keskolaisille myönnetään vuosittain valtiovallan kunniamerkkejä. Tasavallan presidentti myönsi 6.12.2010 valtiovallan kunniamerkit 36:lle keskolaiselle.

### KESKOLAIKIA MUKANA MAANPUOLUSTUSTOIMINNASSA

Valtakunnallisille ja alueellisille maanpuolustuskursseille kutsutaan vuosittain keskolaisia. Maanpuolustuskursseja järjestetään turvallisuuspolitiikan ajankohtaisten asioiden ja yhteiskunnan kriisivalmiuden esittelemiseksi eri alojen avainhenkilöille.

Keskolaiset toimivat myös vapaaehtoisissa maanpuolustustehtävissä. Vuonna 1954 perustettu Keskon reserviupseerikerho järjestää vuosittain vapaaehtoisen maanpuolustusharjoituksen, reserviupseerien korsuilitilaisuuden ja kaikille keskolaisille avoimia maanpuolustustilaisuuksia.

#### CASE

## K-kauppiat hyväntekijöinä

Keskona ja K-ryhmän kauppoissa tehdään hyväntekeväisyyttä monin tavoin. Jokainen K-kauppias voi itse päättää hyväntekeväisyyteen osallistumisesta oman kauppansa osalta. Yhteistyömuotojen kehittämisessä on kuunneltu paikallisia tarpeita ja käytetty myös luovuutta.

K-market Kuutti Lappeenrannassa lahjoittaa kaupasta kertyviä pakkaus- ja mainosmateriaaleja päiväkodeille ja iltapäiväkerhoille askartelumateriaaleiksi. Kaupalle vaiva on pieni, mutta lapsille tarvikkeista on paljon iloa. Lisäksi kauppias ja henkilökunta ovat lahjoittaneet työntekijöiden joululahjoihin varatut rahat jo kahtena vuonna Etelä-Karjalan Keskuksairaalan lasten- ja nuorten-osastolle.

K-market Ruokapata Padasjoella puolestaan lahjoittaa kaikille kunnassa syntyneiden lasten vanhemmille vauvakassin, joka sisältää vauvaperheelle tarpeellisia tuotteita. K-market Lohtaja Kajaanissa järjesti kesällä 2010 rantaongintaa paikallisen vanhainkodin asukkailla.



K-Plussan sponsorointipalvelu kannustaa ja tukee kauppiaita paikallisissa hyväntekeväisyys- ja sponsorointityössä. Kauppa sitou-

tuu maksamaan paikalliselle urheiluseuralle tukea, joka on sidottu seuran kannattajien talouskohtaisen K-Plussa-ostojen summaan

kyseisessä kaupassa. Noin 100 K-ryhmän kauppa tukee palvelun kautta paikallisia urheiluseuroja.

## CASE

## Keljon K-citymarket laajeni kauppakeskukseksi

Uudistettu Keljon kauppakeskus Jyväskylässä avattiin huhtikuussa 2010. Vuodesta 1994 Keljossa toiminut K-citymarket laajeni ja sai kylkeensä 21 erikoisliikettä, joista suurin osa on muoti- ja vaatetusliikettä.

”Jyväskylän seudun kuluttajien asiointiin K-citymarket Keljon laajennuksella kauppakeskukseksi on merkittävä vaikutus. Monipuolisuudet ostosmahdollisuudet ja sunnuntaiaukiolo säästävät asiakkaan aikaa. Keljoon on hyvät liikenneyhteydet, myös julkinen liikenne, ja alueella on 900 ilmaista parkkipaikkaa”, sanoo Keskon viestintäjohtaja

**Merja Haverinen.**

Keljon kauppakeskuksen laajennus tarjosi rakentamisen aikana työtä noin 60 rakentajalle. Kauppakeskus työllistää noin 200 henkilöä, joista 95 on töissä K-citymarketissa.

Kauppakeskuksen värikkään uuden ilmeen suunnitteli Arkkitehtitoimisto Lahdelma & Mahlamäki. Uudesta osasta tehtiin kiilamainen, jotta kauppakeskuksen saatiin erikoisia, myöhemmin muunneltavissa olevia tiloja erikoistavaliikkeille. Kaupungin sisääntuloväylille näkyvässä kauppakeskuksen julkisivussa käytettiin väriä ja valoa.

Laajennuksen yhteydessä K-citymarket Keljo uudistettiin K-citymarketien nykykonseptia vastaavaksi. Uudisrakentamisessa ja konseptiuu-



distuksissa otetaan käyttöön ratkaisuja, jotka vähentävät kiinteistöjen elinkaaren aikaista materiaalien ja energian kulutusta. Uudistuksessa K-citymarket Keljon käytävälinjauksia muutettiin, kalusteet uusittiin, lattiat hiottiin ja seinät maalattiin. Entiset avonaiset pakastealtaat vaihdettiin uusiin kannellisiin.

”Keljon uusien suljettujen pakastealusteiden sekä ledivalomainos-

ten yhteenlaskettu energiansäästö on 364 MWh/vuosi. Se vastaa 18 sähkölämmitteisen omakotitalon vuotuista energiankulutusta. Pakastealusteiden säästö on noin 40 % vanhoihin kalusteisiin ja ledivalomainosten noin 75 % vanhaan tekniikkaan verrattuna”, ylläpitöpäällikkö **Jari Suuronen** Ruokakeskosta kertoo.

## CASE

## Rautakesko mukana rakentamassa alakoulua Bangladeshiin

Rautakesko on osakkaana hankintayhteistyötä tekevässä tooMax-x GmbH:ssa. Sen Kaukoidässä toimiva Eurogroup Charity Fund (ECF) alkoi yhteistyössä Steps Towards Development -hyväntekeväisyysjärjestön kanssa rakentaa Golbunia Eurogroup -alakoulua Golbuniaan Bangladeshiin joulukuussa 2009. Tavoitteena on vakiinnuttaa peruskoulutusjärjestelmää Bangladeshissa ja siten osaltaan parantaa Golbunian alueen lasten elämää tarjoamalla heille koulutusta ja suojaa sääolosuhteita vastaan.

Golbunia on pieni, kovista sadekausista kärsivä kylä Lounais-Bangladeshissa. Sadekauden alkaessa koko kylä tulvii, monet huonosti rakennetut talot vaurioituvat ja sadat ihmiset saattavat jäädä kodittomiksi.

Vuonna 2011 valmistuvalle Golbunian koululle tulee tilat noin 300 oppilaalle. Koulu rakennetaan tiilestä, jotta varmistetaan, että rakennuksesta tulee kestävä ja oppilaille turvallinen. Koululle asennetaan myös vedenpuhdistuslaitte, jotta oppilaille on tarjolla puhdasta juomavettä.

## CASE

## K-rauta Ruotsi tukee Pelastakaa Lapset -järjestöä

Ruotsin K-rauta on tehnyt yhteistyötä Pelastakaa Lapset (Rädda Barnen) -järjestön kanssa kesäkuusta 2010.

Ruotsin K-rautat myyvät Pelastakaa Lapset -merkinnällä varustettuja vesipulloja, ostoskasseja, ensiapupakkauksia ja pinssejä. Pelastakaa Lapset -järjestölle lahjoitetaan viisi

Ruotsin kruunua myytyä tuotetta kohti. K-raudoissa on myös esillä rahankeruulippaita, joiden sisältö lahjoitetaan kokonaisuudessaan järjestölle.

Yhteensä K-rauta Ruotsi on sitoutunut lahjoittamaan enimmillään 100 000 kruunua vuodessa Pelastakaa Lapset -häätäapurahastolle yhteistyön kolmen vuoden ajan.

Pelastakaa Lapset on osa maailmanlaajuista Save the Children -järjestöä, joka on maailman suurin riippumaton lapsen oikeuksia ajava järjestö.

## CASE

## Vanhat Viron kruunut ruokapankkiin

Viro siirtyi euroaikaan 1.1.2011. Viron K-rautojen asiakkaat voivat lahjoittaa vanhat Viron kruununsa Viron ruokapankkiin.

Viron ruokapankki haluaa lisätä yhteisvastuullisuutta ja pitää heikompien puolta. Ruokapankki jakaa

vähävaraisille ihmisille apuna ruokaa.

Ruokapankin keruulaatikat olivat esillä kaikissa yhdeksässä Viron K-raudassa syksystä 2010 tammi-kuun loppuun 2011.

USA:sta alkunsa saanut ruokapankkiliike on levinnyt ympäri maailman. Viron ensimmäinen ruokapankki perustettiin maaliskuussa 2010.

Tallinnassa on tuhansia ruokapua tarvitsevia ihmisiä. Toiminnan alkuvaiheessa ruokapua on annettu Tallinnan köyhimpään, pohjoiseen osaan.





# Keskossa on 22 124

työntekijää kahdeksassa maassa. Kaupat mukaan luettuna K-ryhmän asiakkaita palvelee päivittäin noin 45 000 henkilöä. Vuonna 2010 Keskossa aloitti noin 4 000 uutta työntekijää.

Suuri osa keskolaisista työskentelee tavarakauppaan liittyvissä tehtävissä, mutta Keskosta löytyy myös tuotetutkimuslaborantteja, kotitalousopettajia, dealereita, lääkäreitä, yhteiskuntavastuun asiantuntijoita ja lakimiehiä. Isossa talossa on mahdollista myös vaihtaa tehtävästä toiseen. Vuonna 2010 siirtyi 1 100 keskolaista talon sisällä uuteen tehtävään.

**Tuija Walve** on työskennellyt myymäläsuunnittelijana Ruokakeskossa lähes 25 vuotta. Perheen lapsiluku on sillä välin kasvanut yhdestä neljään.

Ensimmäisten työpäivien tunnelmat syksyllä 1986 ovat edelleen elävästi mielessä:

”Hihkuin onnesta!” työtekniikan suunnittelijan tutkinnon suorittanut Tuija muistelee hetkeä, jolloin kuuli tulleen valituksi myymäläsuunnittelijan tehtävään. ”Työtehtävät tuntuivat sopivan haastavilta, sillä pääsin heti alussa mukaan suunnittelemaan K-citymarketeja”, Tuija sanoo.

Rauta- ja maatalouskauppojen tilineuvoja **Hanna Kurki** on Tuijaa tuorempi keskolainen.

”Sain Keskon osakkuusyhtiöstä VTP Oy:stä tilineuvojan paikan syyskuun alussa 2008. Olin työpaikasta erittäin iloinen, sillä olin vastavalmistunut tradenomi ja sain heti vakituisen työpaikan. Työpaikka toi turvaa tulevaisuudelle ja olihan se suuri askel siirtyä opiskelusta työelämään”, Hanna kertoo.

## PEREHTYMÄLLÄ TALO TUTUKSI

Jotta uudet tehtävät lähtevät hyvin käyntiin, on perehdytys kaiken a ja o. Esimiehen tehtävänä on huolehtia, että uusi tulokas saa oman työtehtävän lisäksi perehdytyksessä tietoa Keskosta, vastuullisista toimintaperiaatteistamme, työsuhdeasioista ja työturvallisuudesta.

Hanna on tyytyväinen saamaansa perehdytyskseen:

”Heti alusta alkaen minulle oli nimetty perehdyttäjää. Hankalinta minulle oli uuden SAP-järjestelmän opettelu. Onneksi pääsin pian kaksipäiväiselle SAP-kurssille. Perehdyttäjänä on edelleen meillä töissä, joten häneltä ja muilta työkavereiltani saan tarvittaessa apua.”

## OSAAMINEN AJAN TASALLA

Opiskeluaikana saatu oppi ei nykyajan muutuvassa maailmassa riitä. Kesko ja kaupat huolehtivat henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä ja kouluttavat henkilöstöään jatkuvasti. Vuonna 2010 K-instituutin koulutukseen osallistui 24 300 henkilöä. Koulutuspäiviä oli yhteensä 32 406.

”Olen käynyt vuosien varrella monet kurssit K-instituutissa ja muualla, esiintymis- ja neuvottelutaidon kursseista tietotekniikka- ja kuvankäsittelykursseihin”, Tuija kertoo.

## TYÖHYVINVOINTIIN KANNATTAA INVESTOIDA

Vastuunsa kantava yritys huolehtii henkilöstön hyvinvoinnista ja osaamisesta. Työhyvinvointiin investoiminen tekee hyvää myös liiketoiminnalle ja maksaa itsensä takaisin kustannusten vähenemisenä. Tutkimusten mukaan työhyvinvointiin sijoitettu euro tuottaa yli neljä euroa. (Lähde: Työterveyslaitoksen tutkimusprofessori Guy Ahosen Potentiaali-menetelmä.)

Työhyvinvointiin tehtyjen investointien vaikutukset eivät yleensä näy heti, vaan vasta pidemmän ajan kuluessa. Henkilöstömittarit,

kuten henkilöstötutkimukset, sairauspoissaolojen määrä ja lähtövaihtuvuus, antavat johdolle suuntaviivoja. Välitöntä palautetta saa, kun lähiesimies muistaa kysäistä aika ajoin: ”Miten sinulla menee?”

Kesko tekee pitkäjänteistä työtä henkilöstön työhyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja parantamiseksi. Vuonna 2010 työhyvinvoinnin kehittämiseen Keskossa käytettiin Suomessa noin kuusi miljoonaa euroa.

”Huolehdimme työntekijöistämme läpi työuran. Vaikka työntekijä vastaa pääosin itse omasta fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnistaan, voi yritys tehdä myös paljon sen eteen. Työn sujumisen edellytys on, että työntekijän osaaminen on kunnossa, ajanhallinta tasapainossa ja työolosuhteet viihtyisät ja turvalliset”, Keskon henkilöstöjohtaja **Riitta Laitasalo** sanoo.

”Johto vastaa yhtiönsä työhyvinvoinnista, esimies oman yksikkönsä. On tärkeää, että yrityksellä on selkeät tavoitteet, joita seurataan ja joista keskustellaan. Avoimessa työyhteisössä saamme aikaan tuloksia, tieto kulkee, pelisäännöt ovat selkeät ja asiat tehdään yhdessä”, Laitasalo jatkaa.

Työhyvinvoinnin kehittämistä halutaan edelleen vahvistaa. Lokakuussa 2010 Keskon nimitettiin ensimmäinen työhyvinvointipäällikkö, **Janna Pirhonen**. Samalla aloitettiin koko konsernille yhteisen työhyvinvoinnin johtamismallin ja toimintasuunnitelman työstäminen.

## KOKEILISIKO ZUMBAA, PILATESTA VAI KEILAILUA?

Kesko haluaa luoda hyvää yhteishenkeä ja kannustaa työntekijöitään virkistytymään liikunnan ja kulttuurin parissa. Yhtiöstä riippuen liikunnan ja kulttuurin harrastamista tuetaan kerhotoiminnalla, liikuntaseleillä tai yhteistyöllä liikuntasalien tai -järjestöjen kanssa.

Kesko kannustaa työntekijöitään harrastamaan yhdessä ja tietyissä suurissa liikuntatapahtumissa maksaa osan keskolaisten osallistumismaksuista. Vuonna 2010 Naisten Kymppiin Helsingissä osallistui 75 keskolaista ja Likkojen Lenkkiin Tampereella 40. Keskon kerhon Talvipäivillä Sappeella talvella 2010 oli

mukana 400 keskolaista. Talvipäivillä kisailtiin muun muassa ampumaviestissä, pujotelussa, lumikenkäfutiksessa ja pilkkikisassa.

Aluekerhojen harrastepiireissä voi harrastaa kymmeniä lajeja kudonnasta thai-nyrkkeilyyn. Tuija Walve on ollut vuosien ajan aktiivinen Nokan kerholainen ja toimii nykyisin joogapiirin vetäjänä:

”Hyvä, monipuolinen liikuntatarjonta sekä hyvät tilat ja välineet motivoivat liikkumaan. Olen osallistunut monille kursseille, esimerkiksi huovutus- ja rautalankakursseille, hydropinning- ja vesijuoksutunneille, zumbaan, joogaan, chiballiin, ohjattuun kuntosalitreeniin ja kahvakuulatunnille. Käyn myös mielelläni kerhon kulttuuripiirin teatterinäytöksissä ja opastetuilla näyttelykiertoilla”, Tuija kertoo.

## Vuonna 2010 Keskossa

käytettiin työhyvinvoinnin kehittämiseen Suomessa noin

6 milj. €

### CASE

## Sosiaalisen median pelisäännöt syntyivät Keskossa yhteistyönä

Keskossa on tehty sosiaalisen median käyttöä varten ohjeistus eli netiketti.

Netiketti rakennettiin ainutlaatuisella tavalla, sosiaalisen median pelisäännöin. Koko henkilöstö kutsuttiin avoimesti mukaan verkkokes-

kusteluun ja sähköisiin työpajoihin. Näin kaikilla oli tasavertainen mahdollisuus osallistua keskusteluun ja vaikuttaa yhteisiin pelisääntöihin.

Noin 100 ihmistä otti verkkosivuston kutsun vastaan ja osallistui aktiivisesti keskusteluun. Lisäksi kahteen työpajaan osallistui lähes 100 ihmistä Keskon eri yksiköistä.

Netiketti ei vastaa kaikkiin sosiaaliseen mediaan liittyviin kysymyksiin, vaan sen tarkoitus on antaa suuntaviivat sekä kannustaa sosiaalisen median kanavien hyödyntämiseen eri työtehtävissä Keskossa. Ohjeistusta täydennetään ja päivitetään tarpeen vaatiessa. Se löytyy suomeksi ja englanniksi Keskon intranetistä, Keskonetista.

### CASE

## Konekesko Lietuva aloitti We care -projektin

Liettuan Konekeskon tukitoimintojen kuuden hengen tiimi haluaa tehdä yrityksestä entistä vastuullisemman. Projektin aluksi he laativat pienen askelin etenevän ”25 tapaa kohti vastuullisempaa Konekesko Lietuvaa” -ohjelman.

Ohjelma ohjaa ympäristömyönteisempään ajatteluun ja toimintaan. Ensimmäisinä tekoina yhtiö on vaihtanut kopiopaperin ja asiakkaille tarjottavat muovikassit ympäristöystävällisempiin vaihtoehtoihin.

Ohjelmassa on myös pitkän ajan tavoite: Konekesko Lietuva haluaa tulla yhdeksi Liettuan vastuullisimmista yrityksistä.

Toimitusjohtaja **Lina Morkunaite** kehuu tiimiään energiseksi.

”Kaikki ovat kiinnostuneet edistämään kestävästä kehityksestä töissä ja vapaa-aikana. Puolet tiimistämme on mukana vapaaehtoisjärjestöjen vastuullisuustyössä.”

”On ilo työskennellä näin innostuneiden ihmisten kanssa. Ensimmäiset askelemme ovat toimenpiteitä, joilla osoitamme vastuullisuuden kannattavan. Seuraavaksi teemme pitkän tähtäimen suunnitelmia. Tavoittemme on, että koko yritys on sitoutunut We care -projektiin.”

## PUHUMALLA PARAS

Liikunta ja terveelliset elämäntavat eivät aina riitä pitämään meitä kunnossa. Työ voi kuormittaa liikaa, elämäntilanteet vaihtelevat ja joskus ongelmia tulee väistämättä vastaan. Jos työntekijä itse tai esimies huomaa, ettei kaikki ole nyt ihan kunnossa, voidaan Keskon ottaa työkaluksi ns. varhaisen välittämisen malleja.

”Vanha viisaus on, että puhuminen auttaa aina. Erilaisia puheeksiottamisen malleja voidaan käyttää silloin, kun on tarve keskustella sairauspoissaoloista, työsuorituksesta tai työssä esiintyvistä ristiriidoista. Mallien periaate on ottaa asiat esiin ajoissa, jolloin välttyään pahenevilta ongelmilta”, työhyvinvointipäällikkö Janna Pirhonen kertoo.

”Malleja on käytetty esimerkiksi tilanteissa, jossa henkilölle tulee selkävaivojen takia toistuvasti sairauslomia. Yhdessä keskustelemalla on sovittu ergonomisemmasta työtuolista ja -pöydästä, selvitetty oikeanlainen hoito työterveyden kanssa ja sovittu etätyöpäivistä, jolloin henkilö voi pitää esimerkiksi kävelylenkkitaun töiden lomassa.”

Esimies ja alainen käyvät 1–3 kertaa vuodessa myös tavoite- ja kehityskeskustelun. Keskustelussa arvioidaan edellisen kauden tavoitteiden sekä kehittymisen toteutumista sekä keskustellaan esimiestyön ja työyhteisön kehittämistä. Vuonna 2010 vastasi 76 % keskolaisista henkilöstötutkimuksessa käyneensä esimiehensä kanssa tavoite- ja kehityskeskustelun edellisen vuoden aikana.

## HENKILÖSTÖTUTKIMUS TYÖHYVINVOINNIN TUkena

Keskossa ja sen ketjujen kaupoissa vuosittain tehtävä henkilöstötutkimus antaa tietoa työyhteisöstä ja johtamisesta. On erittäin tärkeää, että tutkimuksen tuloksia hyödynnetään yksiköissä, sovitaan kehittämistoimenpiteitä ja tehdään yhdessä muutoksia.

Henkilöstötutkimuksessa työnhyvinvointia kartoitetaan kysymällä työntekijöiden arviota innostuneisuudestaan, vaikutusmahdollisuuksistaan omaan työhönsä, työn kuormituksesta ja työssä jaksamisesta. Työhyvinvointi sai vuoden 2010 henkilöstötutkimuksessa koko konsernissa arvion 3,75 (asteikolla 1–5). Lue lisää henkilöstötutkimuksen tuloksista sivulta 79.

Yhdeksi tärkeimmistä työssä viihtymisen tekijäksi nousevat usein hyvä esimies ja työyhteisö. Tuija ja Hanna ovat samaa mieltä:

”Erinomainen lähityöyhteisöni on suuri

syy siihen, että viihdyn täällä töissä todella hyvin. Lähin esimieheni on hyvä kuuntelija, välittää meistä työntekijöistä ja toimii meidän etumme mukaisesti. Hyvä työka-

veri kuuntelee, auttaa, tukee, on reilu muita kohtaan ja hoitaa omat työnsä”, Hanna sanoo.

”Lähityöyhteisöni kuuluu monenikäisiä ja kumpaakin sukupuolta olevia ihmisiä, mitä pidän rikkautena. Kokoonnumme yhteen työpäivän aikana kahville ja juhlistamme yhdessä merkkipäiviä. Hyvä työkaveri ymmärtää, auttaa ja tukee tarvittaessa”, Tuija sanoo.

## Vanha viisaus

on, että puhuminen auttaa aina.

## CASE



## K-trainee Tuija perehtyy ruokakauppaan

Kolmas K-trainee-ohjelma alkoi kesäkuussa 2010. Yli 600 hakijasta ohjelmaan valittiin 15 vastavalmistunutta tai vähän aikaa työelämässä ollutta korkeakoulu- tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittanutta henkilöä.

15 kuukautta kestävä K-trainee-ohjelman keskeinen osa on työskentely kaupan eri tehtävissä, joissa perehdytään kaupan tehtäviin käytännön tasolla.

K-trainee **Tuija Jaatinen** viihtyy ruokakaupan maailmassa:

”Olen työskennellyt K-trainee-ohjelman aikana K-market Ruoholahdessa, K-supermarket Munkissa ja K-citymarket Koivukylässä. Olen kiinnittänyt huomiota siihen, kuinka hyvin kauppiat ovat onnistuneet valitsemaan ja kouluttamaan henkilökuntaansa. Ihmiset ovat motivoituneita ja viihtyvät työssään, mikä näkyy myös asiakkaille.”

Tuija on kaupan töissä todennut, että kyseleminen kannattaa.

”On ollut kiva nähdä, kuinka minä uutena työntekijänä voin piristää myös kokeneempien konkareiden arkea vain olemalla oma itseni eli kyselemällä ja kyseenalaistamalla. Usein lopputuloksena molemmat ovat oppineet uutta. Koen olevani etuoikeutettu saadessani työskennellä rautaisten kaupan ammattilaisten kanssa.”

## TYÖTERVEYSHUOLTO YLLÄPITÄÄ TYÖKYKYÄ JA EDISTÄÄ HYVINVOINTIA

Keskon työterveyshuollon tavoitteena on hyvinvoinnilla työntekijä, toimiva työyhteisö ja terveellinen työympäristö. Työterveyshuollon yleislääkäritasoisena sairaanhoidon lisäksi työterveyshuolto panostaa työkykyä ylläpitävään ja työyhteisön hyvinvointia edistävään toimintaan, jonka osuus kokonaiskustannuksista oli 30–40 % toimialayhtiöstä riippuen vuonna 2010.

Työterveyshuolto huolehtii lakisääteisistä tehtävistään kuten työpaikkaselvityksistä, terveystarkastuksista, ergonomiakartoituksesta, kuntoutukseen ohjaamisesta ja työsuojeluyhteistyöstä.

Näiden lisäksi Keskon työterveyshuolto tekee paljon muutakin työhyvinvoinnin tukemiseksi. Säännöllistä toimintaa ovat muun muassa työhöntulotarkastukset, ikäryhmien terveystarkastukset, oireperusteiset liikuntaryhmät, esimiesten tuki sekä onnettomuuksien ja kriisien jälkihoito. Työterveyshuolto tekee läheistä yhteistyötä toimipaikkojen kanssa.

Tuijan ja Hannan työpaikka on Helsingin Katajanokalla, jossa toimii Keskon oma työterveyshuolto. Kummankin kokemukset ovat hyvät:

”Työterveysasema on lähellä, sinne on helppo saada aika ja muutenkin kaikki tuntuu toimivan hyvin”, Hanna sanoo.

”Pidän työterveyshuoltoa tarpeellisena. Käyn ikäryhmätarkastuksissa, ja olen saanut terveysasemalla sikainfluenssa- ja kausinfluenssarokotteet. Positiivista on myös se, että terveydenhoitaja tuntee taustani eikä kaikkea tarvitse kertoa alusta alkaen”, Tuija sanoo.

## CASE

## Asiakaspalvelua parhaimmillaan

Kassamyynnin iloisuus ja ystävällisyys saavat monet asiakkaat jonottamaan kassalle, vaikka muilla kassoilla olisikin tilaa. Tällaista asiakassuosiota nauttivat kotkalainen kassamyymyjä **Natalia Martikainen** ja tamperelainen **Jama Jama**. Natalia valittiin vuoden positiivisimmaksi kotkalaiseksi ja Jama Jamalle asiakkaat perustivat oman faniryhmän Facebookiin.

### ILOISESTA NATALIASTA TULI VUODEN POSITIIVISIN KOTKALAINEN

Kotkan K-citymarketin taukokuu-neeseen tulvi kukkia ja kirjeitä, kun Natalia Martikaisen valinta vuoden 2010 positiivisimmaksi kotkalaiseksi julkistettiin elokuussa.

Positiivisimman kotkalaisen valinnan järjestää vuosittain Kotkan Nuorkauppakamari ry. ja ehdotusten perusteella valinnan teki raati, johon kuului myös kaupunginjohtaja **Henry Lindelöf**.

Natalialle itselleen titteli tuli suuren yllytyksenä. ”En uskonut, että tällainen ihan tavallinen kassamyymyjä tulee valituksi!” Natalia nauraa.

”Viihdyn työssäni hyvin, koska täällä tapaa paljon ihmisiä. Saan ihmisistä energiaa”, kertoo seitsemän vuoden ajan Kotkan K-citymarketissa työskennellyt Natalia.

Alun perin Moldovasta kotoisin olevan Natalian kielitaito on har-



jaantunut erinomaiseksi ihmisten kanssa suomea puhumalla.

”Toivotan asiakkaalle aina hyvää päivän jatkoa ja joskus joku sanoo, että ai tuntuipa toivotus hyvältä. On mukavaa, että asiakas lähtee kaupasta hymyillen.”

### JAMA JAMA SAI FANIRYHMÄN FACEBOOKIIN

Harva myyjä on niin pidetty, että hänelle osoitetaan suosiota tuhansien ihmisten voimin. Asiakkaiden mielestä Jama on Suomen ystävälli-

sin myyjä, asiakaspalvelija parhaasta päästä.

”Jama, Turtolan Citymarketin myyjä” -kannatusryhmän reilut 2 900 jäsentä ovat sitä mieltä, että kassana työskentelevä Jama Jama hallitsee asiakaspalvelun jalon taidon.

”Teen työtäni sydämellä. Nöyrä asenne vie pitkälle. Suuri kannatus kertoo siitä, että olen tehnyt työni hyvin”, iloitsee Jama.

Jama muutti kahdeksanvuotiaana perheensä mukana Suomeen

pakoon Somalian sisällissotaa. Hänet valittiin tamperelaisten nuorkauppakamarien Arjen Sankariksi 2010 ja hän tuli toiselle sijalle Vuoden 2011 Tamperelainen -kilpailussa. Jama Jama työskenteli K-citymarket Turtolassa huhtikuuhun 2011 asti.

## CASE

## Uudelleen-koulutuksella uuteen työhön

**Marja-Leena Turunen** työskenteli erilaisissa varastotehtävissä Anttilan keskusvarastolla Vantaan Hämeenkylässä 25 vuoden ajan.

”Anttilan logistiikkakeskuksen valmistuttua tehtäväni olisivat laajentuneet enkä olisi kyennyt hoitamaan niitä pitkään vaivanneen, vuonna 2002 leikatun olkapääni vuoksi”, kertoo 51-vuotias Marja-Leena Turunen.

Ratkaisuksi tilanteeseen löytyi työterveyslääkäri **Terhi Riihän** ehdottama lakisääteinen työeläkekuntoutus, joka Marja-Leena Turusen kohdalla muodostui työkokeilusta ja työhönvalmennuksesta.

Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma tuki ammatillisena kuntoutuksena kolmen kuukauden mittaisen työkokeilun, jonka aikana arvioitiin mahdollisen uuden ammatin terveydellistä soveltuvuutta. Monipuolisesti käsitöitä koko ikänsä tehnyt Marja-Leena Turunen hakeutui työkokeiluun askarteluliike Sinelliin. Ahkeralle käsityöläiselle kaupan valikoimat ja palvelut olivat entuudestaan tuttuja.

Työkokeilua seurasi kolmen kuukauden työhönvalmennus, jossa

Turunen oppi uuden työtehtävän edellyttämät tiedot ja taidot käytännössä. Työkokeilun ja työhönvalmennuksen ajalta hänelle maksettiin kuntoutusrahaa.

”Anttilassa työkyvyttömyyseläköitymisen uhkassa olevien työntekijöiden kohdalla on aktiivisesti käytetty työeläkekuntoutuksen mahdollisuutta työelämässä jatkamisen tukemiseksi. Vuonna 2010 on käynnistynyt viisi työkokeilua: Anttilassa kaksi ja muissa yrityksissä kolme. Työhönvalmennusta on tuettu kahdelle anttilalaiselle. Uudelleenkoulutuksen työeläkekuntoutuksen tuella on aloittanut kaksi Anttilan työntekijää”, kertoo kuntoutusasiantuntija **Satu Ojala** Varmasta.

Turunen työeläkekuntoutus oli molemmin puolin onnistunut ratkaisu. Työeläkekuntoutuksen tuella Turunen sai mahdollisuuden jatkaa työelämässä sairaudestaan huolimatta. Anttila puolestaan välttyi työkyvyttömyyseläkekustannukselta.

Kuntoutuksen jälkeen Turunen siirtyi uuden työnantajan palvelukseen Vantaan Sinelliin ja viihtyy uudessa työssään erinomaisesti.

”Työ on vaihtelevaa ja saan olla ihmisten kanssa tekemisissä. Olen saanut toteuttaa uusia ideoita ja ohjata askartelukursseja”, Marja-Leena Turunen iloitsee.

## CASE

## Eväitä jaksamiseen kuntoutuksesta

Ikääntyminen ja henkisesti tai fyysisesti kuormittava työ aiheuttavat usein erilaisia työkykyä heikentäviä vaivoja ja ongelmia. Kesko haluaa huolehtia henkilöstöstään läpi työuran ja tarjoaa työntekijöilleen liikunnallista kerhotoimintaa, kuntoremonttikursseja ja kuntoutusta. Kuntoutukseen hakeudutaan yhteistyössä työterveyshuollon kanssa.

ASLAK-kuntoutus on Kelan kustantama, ammatillisesti syvennetty lääketieteellinen varhaiskuntoutus. Se on tarkoitettu työssä oleville,

yleensä 35–55-vuotiaille henkilöille, joilla on kuntoutuksella parannettavissa olevia oireita, mutta ei vielä vajaakuntoisuutta.

TYK-kuntoutus on työkykyä ylläpitävää kuntoutusta, jolla on tavoitteena sairauden takia uhattuna olevan työkyvyn ylläpitäminen ja parantaminen.

Työterveyshuolto näkee kuntoutuksen erinomaisena tapana parantaa työkykyä pitkäaikaisesti.

”Kuntoutus antaa työntekijälle eväitä työssä jaksamiseen, oman työn kehittämiseen sekä terveyden ja liikunnallisten elämäntapojen edistämiseen. Kesko panostaa ennaltaehkäisevään toimintaan ja maksaa työntekijälle täyden palkan kuntoutuksen ajalta”, Keskon työterveyden ylilääkäri **Pirjo Anttila** sanoo.

Vuonna 2010 kuntoutuksen Keskon hakemilla ASLAK-kursseilla aloitti 37 keskolaista ja 14 kauppiasta eri puolilta Suomea. Keskon hakemalla TYK-kurssilla aloitti seitsemän tavaratalo- ja varastotyöntekijää. Viisi keskolaista aloitti kuntoutuksen Kelan kehittämishankkeena toteutettavassa AMI-kuntoutuksessa (aikuisten avomuotoisen mielen-terveyskuntoutuksen kehittämishanke).

Lähes 30 vuotta Keskona työskennellyt assistentti **Anja Pötsönen** Ruokakeskosta oli yksi ASLAK-kuntoutujista:

”Saimme kuntoutusjaksollamme aimo annoksen erilaista sisä-, ulko- ja vesiliikuntaa, osallistuimme toimintaterapiaan ja erilaisille luennoille. Työskentelyämme työpaikalla videoitiin ja sen perusteella toteu-

tettiin ergonomisia muutoksia. Esimiehemme osallistuivat myös kuntoutuksen yhteen päivään, joten työtä koskevista muutoksista on nyt esimiehen tuella helpompi tehdä pysyviä”.

”Opimme kuntoutuksessa, että on pysähdyttävä kuuntelemaan itseään ja muistettava pitää taukoja työssään. Jokaisen on pidettävä huolta omasta jaksamisestaan. Terveellä tavalla saa ja pitääkin olla itsensä.”

## CASE

## Apupoika Antero ja Aputyttö Annukka Transporterin ratissa

VV-Auto Group Oy:n Volkswagen Hyötyautot -yksikkö järjesti keväällä 2010 Apupoika Antero -kampanjan. Se haki kampanjalla nuorta kesätyöntekijää ja pienyritystä ajatuksena tarjota Apupoika Antero ja pitkä Transporter-pakettiauto yritykselle kesäavuksi. Kampanjalla haluttiin edistää nuorten kesätyöllistymistä. Kesätyöntekijöiden palkat maksoi VV-Auto Group Oy.

Kampanjan kiinnostus ylitti VV-Auton odotukset: Anteroksi haki lähes 620 18–22-vuotiasta nuorta ja yrityshakemuksiakin tuli lähes 250. Volkswagen Hyötyautot päätyi suosion siivittämänä valitsemaan kaksi yritystä sekä Apupojan ja Aputytön. Valintaperusteina painoivat työllistämisen lisäksi yrityksen todellinen auton tarve ja myös hyvin laadittu hakemus.

Jyväskyläläinen 22-vuotias auto-maatiotekniikan opiskelija **Vesa Pylkkänen** istui kesän Transporterin



ratin takana kuljettaen työkoneita, rakennusmateriaaleja ja tarvikkeita jyväskyläläisen pihasuunnitteluun ja viherrakentamiseen erikoistuneen Kuoppala Finland Oy:n palveluksessa.

Espoolainen 19-vuotias ylioppilas **Jenna Permanto** työskenteli puolestaan kesän helsinkiläisen Cor-

nerstone Entertainment Agencyn leivissä kiertäen tapahtumayrityksen mukana erilaisissa kesätapahtumissa Ruisrockista Pori Jazzeihin ja Imatra Big Band -festivaaleille. Aputyttö Annukka kuljetti pitkällä Transporterillaan muun muassa audiolaitteita ja musiikki-instrumentteja.

Apupoika Anteron ja Aputyttö Annukan kesätyökuulumisia voi seurata myös netissä osoitteessa [www.volkswagen-hyotyautot.fi/](http://www.volkswagen-hyotyautot.fi/) antero ja Facebookissa Apupoika Antero -sivulla. Apupoikia ja -tyttöjä haetaan kesätöihin myös kesäksi 2011.



# Energian- säästö

on keskeisiä keinoja torjua ilmastonmuutosta. Kesko haluaa omalla toiminnallaan osallistua aktiivisesti ilmastonmuutoksen etenemisen hillitsemiseen. Haluamme auttaa siinä myös kumppaneitamme ja asiakkaitamme.

## SITOUDEMME ENERGIANSÄÄSTÖÖN

K-ryhmän yhteenlaskettu sähkö- ja lämpöenergian kulutus Suomessa vuonna 2010 oli 1 124 GWh. K-ruokakaupoissa energiaa kuluu erityisesti pakastealtaissa ja muissa kylmäkalusteissa. Katkeamaton kylmäketju on oleellinen osa ruokaturvallisuutta ja kuluttajille tarjottavien tuotteiden laatua.

Uusien kauppojen rakentamisessa ja vanhojen uudistuksissa otetaan käyttöön ratkaisuja, jotka vähentävät kiinteistöjen elinkaaren aikaista materiaalien ja energian kulutusta. Lue lisää sivuilta 38 ja 40.

Olemme allekirjoittaneet kaupan energia-  
tehokkuussopimuksen ja sitoutuneet säästämään 65 GWh vuoden 2016 loppuun mennessä. Säästötavoite on merkittävä ja vastaa vuositasolla 15 K-citymarketin energiankulutusta. Vuodesta 1995 Keskon lämpöenergian kulutus on laskenut yli 60 % ja vastaavasti sähköenergian kulutus on laskenut yli 20 %.

## KÄYTÄMME HIILIVAPAATA SÄHKÖÄ

Vuonna 2010 Kesko osti K-ryhmän Suomessa sijaitsevien kiinteistöjen sähköstä keskitetysti noin 74 %. Tämä sähkö oli hiilidioksidivapaata, ydinvoimalla ja uusiutuvilla energialähteillä tuotettua sähköä.

Kesko haluaa osaltaan tukea kokonaisratkaisua, joka ohjaa tuotantoa hiilidioksidivapaalle sektorille, vähentää Suomen riippuvuutta tuontienergiasta ja parantaa sähkömarkkinoiden toimivuutta. Kesko on yksi Fennovoiman ydinvoimalahankkeen 70 osakkaasta.

Seuraamme aktiivisesti uusiutuvien energialähteiden käytön mahdollisuutta. Uskomme, että maaperän ja veden käyttö lämmönlähteenä tulee teknisten ratkaisujen kehittyessä olemaan potentiaalinen vaihtoehto, samoin kuin jo nyt hyödynnettävä kaupan kylmälaitteiden lauhdelämpö.

## ENERGIANSÄÄSTÖÄ KAUPASSA KANSILLA JA OVILLA

Kaikki uudet K-ruokakaupat on vuodesta 2008 alkaen varustettu kannellisilla ja ovelisilla pakastekalusteilla. Kansituksilla saavutettu energiansäästö on vuositasona noin 13 GWh, mikä vastaa lähes 600 omakotitalon koko vuoden sähkönkulutusta.

Kilometreissä mitattuna K-ruokakauppojen pakastekalusteissa on kansia ja ovia yli 4,3 kilometriä. Vuoden 2010 loppuun mennessä noin 50 kaupan pakastealtaihin on asennettu jälkiasennettavat kannet. Kannellisten altaiden avulla säästyy 30–40 % energiaa kannetomiin verrattuna.

”Sähkönsäästöä syntyy myös sulatuskertojen sekä tarvittavan puhallin- ja jäädytystehon vähentymisestä. Tasaisena pysyvän lämpötilan ansiosta kansitus parantaa myös tavaroiden laatua ja säilyvyyttä. Kun kylmä ei karkaa pakastealtaasta kaupan puolelle, pysyy kaupan sisälämpötilakin miellyttävämpänä”, ylläpitopäällikkö **Jari Suuronen** Ruokakeskosta kertoo.

Uutena säästökeinona Kesko pilotoi mehuja maitokaappien ovitusta K-supermarket Kontumarketissa Helsingissä. Vuotuinen sähköenergian säästö ovilla on noin 30 % ovetomiin verrattuna.

## LEDITEKNIKKALLA SÄÄSTÖJÄ

Kaikkien uusien K-ruokakauppojen mainosvaloissa käytetään leditekniikkaa. Ledivaloainosten säästö tavallisiin neonputki- ja loisteputkiratkaisuihin verrattuna on 60–70 %.

Lokakuussa 2010 Helsingissä avatun K-supermarket Torpparinmäen yleisvalaistus on toteutettu energiatehokkaalla ledivalaistusjärjestelmällä. Kaupan ledivalaistus kuluttaa yli 35 % vähemmän energiaa kuin yleisesti käytetty energiatehokas loistelamppuvalaistus.

”Ledit eivät häikäise eivätkä haalista. Ledipaneelilla valon voi suunnata suoraan tuotteisiin ja hyllyihin. Huolto on helppoa, sillä ledien käyttöikä on pitkä, noin 10 vuotta. Valaisinta vaihdettaessa uusitaan vain valaisujärjestelmän paneeli, ei koko järjestelmää”, Jari Suuronen kertoo ledivalojen eduista.

## LAUHDELÄMPÖ TALTEEN

Lähes kaikissa K-ruokakaupoissa hyödynnetään myös kaupan kylmäjärjestelmän lauhdelämpöä. Lauhdelämmön talteenoton ansiosta kaukolämpöön turvaudutaan vain kovilla pakkasilla. Näin tehdään myös Keskon rakennuttamassa, vuonna 2012 avautuvassa kauppakeskus Veturissa Kouvolassa. Kauppakeskuksen lämmityksessä ja jäädytyksessä hyödynnetään maasta saatavaa lämpö- ja kylmäenergiaa.

”Veturi-kauppakeskuksen suunnittelun lähtökohtana oli ympäristöystävällisyys ja energiatehokkuus. Veturin ympäristövaikutuksia arvioidaan kansainvälisellä BREEAM-arviointijärjestelmällä (Building Research Establishment's Environmental Assessment Method)”, sanoo Jari Suuronen.

Kesko liittyi vuonna 2010 jäseneksi Green Building Council Finland (FIGBC) -ympäristöjärjestöön, jonka tavoitteena on tuoda kestävä kehitys osaksi kaikkea kiinteistö- ja rakentamisan toimintaa. FIGBC aikoo luoda mittarit, joilla kiinteistöjen ympäristötehokkuutta voi vertailla. Jari Suuronen on FIGBC:n koulutustoimikunnan jäsen.

K-supermarket Peltola Järvenpäässä käyttää kaupan kylmälaitteissa kylmäaineena teollisuuden prosesseista talteen kerättyä hiilidioksidia. Kylmälaitteiston lauhdelämmön tehokkaan talteenoton, kansilla varustettujen pakastealtaiden ja kalusteisiin asennettujen energiansäästöpuhaltimien ansiosta kaupan sähkön ja lämmön kulutus on kymmeniä prosentteja keskimääräistä K-supermarketia pienempi.

Keskon muissa toimintamaissa energiansäästötalkoot pääsivät kunnolla käyntiin vuonna 2009. Kahden viimeisen vuoden aikana Rautakeskon kiinteistö on pyritty saamaan käytönohjauksen ja energianseurannan piiriin. Pääpaino on ollut Ruotsissa ja Latviassa, joista on saatu jo hyviä tuloksia. Latvian K-rautoja käytetäänkin jo vertailukohteina matalaenergiarakennuksista. Vuoden 2011 kehityskohteina ovat pääosin Viron ja Venäjän myymälät.

### CASE

## Byggmakker ei myy sademetsäpuuta

Norjan sademetsäsäätiö (Regnskogsfondet) teki vuonna 2010 tutkimuksen kaikissa Norjan suurissa rautakauppaketjuissa. Tutkimuksessa tarkastettiin yli 50 rautakauppaa, joista kuusi oli Byggmakkerin kauppia. Byggmakkerin todettiin kuuluvan niihin yrityksiin, jotka eivät myy sademetsäpuuta valmistettuja tuotteita.

Rautakesko on tehnyt linjauksen puutavaran sekä puutuotteiden alkuperän ja jäljitettävyyden varmistamisesta. Tätä linjausta noudattava Byggmakker ei tuo maahan eikä myy trooppisissa luonnonmetsissä

kasvavista uhanalaisista puulajeista valmistettuja tuotteita.

Byggmakkerin ympäristöpäällikkö **Terje Lærum** kertoo, että toimintaperiaate on kerrottu kaikille tavarantoimittajille ja Byggmakkerin kauppoille. Kaikkien tavarantoimittajien on allekirjoitettava ympäristösitoumus.

”Olen iloinen, että työemme on tuonut positiivisia tuloksia ja on tunnustettu ympäristö- ja kansalaisjärjestöissä Norjassa.”

Terju Lærumin mukaan yhä useammat norjalaiset asiakkaat ovat tietoisia sademetsiin liittyvistä ongelmista.

”Sademetsien hakkuut uhkaavat alueen eläimistöä, alkuperäiskansoja ja heidän perinteisiä elinkeinojaan sekä kiihdyttävät ilmastomuutosta. Koska Norja on vahvasti mukana kansainvälisissä sademetsiä suojelevissa toimissa, tulee meidän toimia kaupan alan edelläkävijänä.”

### CASE

## Byggmakkerin pääkonttorille ympäristösertifikaatti

Byggmakker Norge AS on jo vuosia tehnyt työtä ympäristövaikutusten vähentämiseksi. Byggmakkerin pääkonttorin saama ympäristösertifikaatti, Miljøfyrtårn, on konkreettinen todiste ympäristötyöstä.

”Sertifiointiprosessin yhteydessä olemme hankkineet Byggmakkerin pääkonttoriin Langhusiin pyörätelineet, käytämme juomakuppeja kertakäyttökuppien sijaan ja lajittelemme roskamme. Uusien leasing-autojemme enimmäishiilidioksidipäästöraja on 120 g CO<sub>2</sub>/km. Tavoitteemme on, että vuoteen 2013

mennessä mikään leasing-auto ei ylitä tuota rajaa”, myyntijohtaja **Helge J. Nakken** sanoo.

Byggmakker on onnistunut jo aiemmin vähentämään lentomat-kustusta suosimalla videoneuvottelua. Yritys aikoo myös vähentää jätteiden määrää.

”Tavoitteemme on, että vuoteen 2012 mennessä lajittelemme 70–80 % jätteistämme. Tällä hetkellä lajittelemme 57 %”, Nakken sanoo.



## ASUMISEN ENERGIATEHOKKUUS- HANKE HYÖDYTTÄÄ ASIAKASTA

K-raudan ja Rautian vaikutusalueella on yli 900 000 omakoti- tai rivitaloa, jotka on rakennettu 1980-luvulla tai aikaisemmin. Nämä kaikki ovat potentiaalisia energiasaneerauskohteita.

Asumisen energiatehokkuuden parantaminen säästää rahaa ja ympäristöä, parantaa asumismukavuutta ja nostaa kiinteistön arvoa.

Rautakesko käynnisti syksyllä 2010 asuminen energiatehokkuushankkeen. Hankkeessa konseptoidaan K-rautojen ja Rautioiden asuminen energiatehokkuutta parantavat palvelut niin, että asiakas voi helposti löytää itselleen sopivat ratkaisut. Energiatehokkuushanke on jatkoa Demos Helsingin vetämälle ja Sitran rahoittamalle Peloton-hankkeelle, joka etsi keinoja tukea ihmisiä heidän arkisissa energiavalinnoissaan.

”Haluamme ohjata asiakkaiden arjen valintoja energiatehokkaaseen suuntaan. Rautakeskon tavoitteena on olla paras energiatehokkuuspalveluiden osaja ja myyjä”, sanoo Rautakeskon asiakkuusjohtaja **Tuulikki Markkula**.

Energiasaneerauksesta kiinnostuneet asiakkaat voivat seurata K-raudan ja Rautian nettisivuilla Rautakeskon ja kauppias **Tommi Rauman** yhteistyössä vetämää saneerausprojektia Pirkkalassa. Tommi Rauma kertoo Rakastu remonttiin -blogissaan, kuinka peruskuntoiseen 1940-luvun rintamamiestalon tehdään täydellinen saneeraus. Tavoitteena on mahdollisimman alhainen asumi-

sen energiankulutus, nykyvaatimusten tasoinen asumismukavuus ja viihtyisyys.

K-rauta- ja Rautia-kaupoissa remonttitilin avaavat kotitaloudet saavat Rautakeskon erikoispainoksen **Jussi Laitisen** Pieni suuri energiakirja -kirjasta. Kirja antaa tietoa ja käytännönläheisiä ohjeita energiasäästöön kotona.

## YMPÄRISTÖKAUPPA OHJAA MYÖS ASIAKASTA SÄÄSTÄMÄÄN YMPÄRISTÖÄ

K-kauppioiden ympäristöjohtamisen perustana on K-ympäristökaupan toimintamalli. K-ympäristökauppoja on lähes 680, joista noin 460 K-ruokakauppoja.

K-ympäristökaupat kiinnittävät erityistä huomiota ympäristövaikutuksiin, kuten energiankäyttöön, kierrätykseen, ympäristöneuvontaan ja ympäristömyötäisiin tuotevalikoimiin. K-ympäristökauppa auttaa näin myös asiakasta säästämään toiminnallaan ympäristöä. Kun kaupasta tulee K-ympäristökauppa, sen koko henkilöstö koulutetaan ympäristöosaajiksi.

K-ympäristökauppojen tukena on K-ympäristökaupan käsikirja, joka antaa kauppoille tietoa muun muassa ympäristötuotteista, kierrätyksestä ja energiansäästöstä. Käsikirjan energiansäästöosio on tehty yhteistyössä Motivan kanssa. Päivitetty versio kirjasta julkaistaan vuoden 2011 aikana.

## VAIKUTA VALINNOILLA KAUPASSA

Kauppan tehtävänä on tarjota kestävää kehitystä edistäviä tuotteita ja auttaa asiakkaita tekemään hyviä valintoja.

K-ryhmän kauppojen valikoimissa on runsaasti ympäristömerkittyjä tuotteita. Pohjoismainen ympäristömerkki eli Joutsenmerkki on noin 80 Pirkka-tuotteessa, muun muassa pesuaineissa, vaipoissa ja pehmapapereissa. K-ruokakauppojen valikoimissa on lähes 700 luomutuotetta, joista noin 50 on Pirkka Luomu -tuotteita.

Anttilan ja Kodin Ykkösen valikoimissa on noin 230 Ympäristötuote-merkittyä tuotetta, etenkin paperitavaroissa, lampuissa, paristoissa, pesuaineissa, kodinkoneissa ja televisioissa.

Energiansäästölamppuja kuluttajille tarjoavat K-ruokakaupat, Anttilat, NetAnttilaverkkokauppa, Kodin Ykkönen -tavaratalot, K-raudat, Rautiat ja Konebox-verkkokauppa.

### CASE

## Pirkka-kierrätys- muovikassi sai Vuoden Hyötykäyttötoko -palkinnon

Suomen ympäristörytysten liitto ja Uusi-uutiset-lehti myönsivät Vuoden Hyötykäyttötoko -palkinnon Pirkka-kierrätysmuovikassille marraskuussa 2010. Kuudetta kertaa jaettu palkinto on tunnustus ympäristöhuoltoalalla toteutetusta jätteen tai uusioraaka-aineiden hyödyntämiseen liittyvästä innovatiivisesta ratkaisusta. Palkinnolla halutaan kannustaa ja rohkaista ympäristöhuollossa ratkaisuihin, joilla voidaan tehostaa materiaalien uusiokäyttöä sekä pienentää niiden ympäristökuormitusta.

Pirkka-kierrätysmuovikassi valmistetaan 90-prosenttisesti kierrä-

tysmuovista. Tästä materiaalista 30 prosenttia saadaan Ruokakeskon tavarakuljetuksissa käytettävistä kuljetussuojamuoveista. Loppuosan kierrätysraaka-aineesta saadaan Suomen Joustopakkaus Oy:n tehtaiden uusiomateriaalista, jota syntyy muun muassa elintarvike- ja hygieniapakkausten sekä muovikassien valmistuksen yhteydessä.

”K-ruokakaupat haluavat tarjota asiakkailleen ympäristöä vähemmän kuormittavia tuotevaihtoehtoja erityisesti Pirkka-tuotesarjassa. Pirkka-kierrätysmuovikassissa hyödynnetään noin kolmannes toiminnassamme syntyvästä muovijätteestä. Tulemme jatkamaan muovijätteen hyödyntämisen osalta kehitystyötä, jotta tulevaisuudessa vieläkin suurempi osa voidaan kierrättää ostokassien ja muiden tuotteiden raaka-aineeksi”, sanoo ympäristöpäällikkö **Timo Jäske** Ruokakeskosta.



## CASE

## Uusi logistiikkakeskus tehostaa logistiikkaa ja säästää energiaa

Anttilan, Kodin Ykkösen ja NetAnttilan yhteinen, uusi logistiikkakeskus Keravalla otetaan käyttöön asteittain vuoden 2011 alkupuolella.

Uusimmalla varastointiteknikalla varustettu logistiikkakeskus tehostaa logistiikkaa merkittävästi. Logistiikkakeskuksesta hoidetaan toimitukset kaikkiin Anttila-tavarataloihin, Kodin Ykkösiin ja NetAnttilan asiakkaille.

Asiakkaiden ostotavat ovat monimuotoistuneet ja yhä useampi ostaa tuotteita netistä. Anttilan verkko-kaupan asiakastilauksia logistiikkakeskuksesta toimitetaan vuosittain yli miljoona kappaletta.

Logistiikkakeskuksen pinta-ala on 19 000 m<sup>2</sup> ja tilavuus 350 000 m<sup>3</sup>.



Tuotteet varastoidaan automatisoitua teknologiaa käyttävään 30 metriä korkeaan korkeavarastoon.

Anttilan logistiikkakeskuksen lämmitysenergia tulee viereisestä Keravan Energian biovoimalasta, jonka polttoaineista 60 % on puuta ja 40 % turvetta. Lämmitysenergian kulutus on noin kolmannes vanhaan Vantaan Hämeenkylässä varastoon verrattuna.

Tavoitteena on parantaa jätteiden hyötykäyttöä uudessa logistiikkakeskuksessa entisestään.

”Hämeenkylässä varasto ohjasi kierrätykseen noin 97 % syntyvästä jätteestä. Uudessa logistiikkakeskuksessa koko prosessin hyötykäyttöä parannetaan muun muassa käyttämällä kierrätettäviä kuormalustoja sekä poistamalla pakkausmateriaalia ennen kuin tavara lähetetään edelleen tavarataloihin”, Anttila Oy:n ja K-citymarket Oy:n kehityspäällikkö **Harri Ajomaa** sanoo.

## CASE

## Energiatehokkaita myymälöitä Rautakeskon ja Ruukin yhteistyönä

Rakennusten energiatehokkuusvaatimukset ja kiinteistö- ja rakennusalan omat tehokkuustavoitteet kiristyvät jatkuvasti. Rautakeskon ja Ruukin yhteistyöprojektissa luotiin energiatehokas myymäläkonsepti. Vaatimustasoa selkeästi paremmat tulokset energiankulutuksessa saa-

lutettiin etenkin tiiveyden ja tehokkaan lämmöntalteenoton ansiosta.

”Rautakesko on rakentamassa uusia, entistä energiatehokkaampia myymälöitä sekä Suomeen että ulkomaille. Vähentääksemme rakennusten koko elinkaaren aikaista energiankulutusta olemme kehittäneet Ruukin kanssa juuri meille sopivan runko- ja ulkovaipparatkaisun. Tällä uudella konseptillä on rakennettu tähän mennessä jo yhdeksän myymälää”, Rautakeskon kauppapaikkajohdaja **Ari Pärssinen** kertoo.

Ruukki on ollut mukana Aalto-yliopiston koordinoimassa Kestävä Energia TEKES -hankkeessa, jonka tavoitteena oli muun muassa löytää kustannustehokkaimmat menetel-

mät kiinteistöjen energiatehokkuuden parantamiseksi.

Tutkimuksessa osoittautui muun muassa, että Lahteen vuonna 2008 valmistunut K-rauta alitti jopa vuoden 2010 rakentamismääräysten mukaisen vertailurakennuksen energiankulutuksen.

Tärkeimmät yksittäiset tekijät, jotka vaikuttivat lämmitysenergian pieneen määrään, olivat rakennuksen ulkovaipan hyvä lämmöneristävyyttä ja ilmanpitävyys. Ruukin sandwich-paneelijärjestelmällä toteutetussa K-raudassa ilmanpitävyys oli yli neljä kertaa vuoden 2010 määräysten vertailuarvoa parempi.

## CASE

## Latvian konekeskolaiset istuttivat kuusia

Metsänistutus torjuu ilmastonmuutosta. Kasvava metsä sitoo yhteyttämisen avulla ilmakehän hiilidioksidia. Nuoret metsät kasvavat

nopeimmin ja sitovat siten eniten hiilidioksidia. (Lähde: Metsäteollisuuden tietopalvelu.)

Konekesko Latvian metsäkone-myyntien henkilöstö osallistui kahden ammatillisen koulun kanssa metsänistutustempaukseen syyskuussa 2010.

Erglin teknillinen oppilaitos on saanut Latvian valtiolta hoitoonsa 120 hehtaaria metsää. Madonan alueella Latvian sydämessä sijaitseva

metsä kärsi mittavat vauriot syksyn myrskyissä. Konekeskolaiset ja opiskelijat istuttivat päivän ajan kuusia 2,7 hehtaarin alueelle.

”Konekesko Latvija haluaa näin kantaa vastuunsa metsien uusiutumisesta. Yhteisvoimin investoimme yhteisen tulevaisuuden eteen moniksi vuosikymmeniksi”, Konekesko Latvian myyntipäällikkö **Einars Skels** sanoo.

## CASE

## Kiinteistömanageri opastaa energiansäästöissä

Kannelliset pakastealtaat, kylmälaiteiden oikea-aikainen huolto ja oikein ajastettu valaistus ovat keinoja, joilla kauppa säästää energiaa, ympäristöä ja euroja.

Keskon 40 kiinteistömanageria käyvät säännöllisesti K-ryhmän kaupoissa antamassa neuvoja energiankulutuksen vähentämisessä. Kiinteistömanagerilla on yhteensä noin 800 kohdetta kaikilla Keskon toimialoilla.

”Kiinteistömanageri käy kauppiaan kanssa läpi asiat, joissa kauppias voi omalla toiminnallaan säästää energiaa. Yllättävän paljon pystyy säästämään sähkölaskussaan jo sillä, että kylmäkalusteet huolletaan ja sulatetaan oikeaan aikaan, lämpötila säädetään juuri oikealle tasolle, lauhduttimet pidetään puhtaana ja huolehditaan esteettömästä ilmankierrosta. Kun kauppaan vaihdetaan kannelliset ja ovelliset pakastekalusteet, puhutaan jo noin 40 %:n energiansäästöistä”, sanoo ylläpitöpäällikkö **Jari Pihlajamaa** Ruokakeskosta.

Kiinteistömanagerit toimivat alueittain: ISS:n managerit huolehtivat pääkaupunkiseudusta, Ovenian Uudenmaan, Pirkanmaan ja Keski-Suomen alueista ja YIT:n managerit muusta Suomesta.

Kiinteistömanagerin löytää useimmiten kauppiaan luota kaupasta, sillä työstä 60 % tehdään kentällä. Lopputaika menee raportoinnissa, kehittämisessä ja sovittujen energiansäästötoimien toteuttamisessa.

YIT:n avainasiakaspäällikkö **Sami Pasi** vastaa Lounais-Suomen alueesta. Pasi kertoo, kuinka K-supermarket Hirvensalossa Turussa saatiin aikaan säästöjä:

”K-supermarket Hirvensalo toimii vanhassa sähkölämmitteisessä kiinteistössä. Kiinteistön vanhat, energiaa kuluttavat ilmanvaihtokoneiden puhaltimet vaihdettiin energiatehokkaisiin puhaltimiin. Myymälään asennettiin myös tarkat mittausjärjestelmät, jotka mahdollistavat ilmanvaihdon käytön asiakasmäärien mukaan. Näillä toimilla kiinteistösähköön kuuksikulutus K-supermarket Hirvensalossa on pienentynyt 15–30 %.”

## CASE

## Rautiasta ja K-raudasta apua lämpö- saneeraukseen

Rautakeskon K-rauta- ja Rautia- ketjujen lämpöenergiakierueet kiersivät Suomen K-rauta- ja Rautia- kauppoja ja messuja vuonna 2010. Kiertueella kuluttajilla oli mahdoli-

suus tutustua eri energiavaihtoehtoihin: maalämpöpumppeihin, aurinkovedenlämmittimeen, lattialämmitykseen, ilmalämpöpumppeihin, eristeisiin ja aurinkopaneeliin.

K-rauta- ja Rautia-kaupat ohjaavat suomalaisia vähentämään asumiseen liittyvää ympäristön kuormitusta. Kaupat tarjoavat muun muassa energiansäästökartoitusta, johon liittyy tutkimus, laskelma ja raportti toimenpiteistä, joilla pientalon lämmitysenergian kulutus

pienenee merkittävästi. Lämpösaneerauksen suunnittelu oikeilla toimenpiteillä ja oikeassa järjestyksessä on helppo tapa alkaa vähentää asumisen ympäristökuormitusta.

Asiakkaille tarjotaan myös lämpökamerakatselmusta, jossa selvitetään rakennuksen ulkovaipan lämpötekniinen kunto ja lämmönerityskerroksen toimivuus. Lämpökameralla selviävät vuoto- ja vika- kohdat tarkasti. Raportti kertoo pääkohdittain, mitä ja miten kannattaa korjata. Se sopii hyvin remontti-



tarpeiden kartoittamiseen ja remonttien onnistumisen valvontaan.

## CASE



## Yhteinen huoli Vesijärven tilasta

Vesijärvi on oleellinen osa tuhansien pääjähämäläisten maisemaa ja elämää. Se on myös erikoislaatuinen, herkkä järvi, joka ei pysy kunnossa ilman jatkuvia toimenpiteitä. Kesko on ollut vuosina 2008–2010 yksi pääyhteistyökumppaneista tuke- massa Päijät-Hämeen Vesijärvisäätiötä Puhdas Vesijärvi -kampanjassa. Kampanja kerää varoja Vesijärven kunnostukseen ja hoitoon.

Yritysten tuella on ollut järven suojelussa keskeinen merkitys.

”Ilman yritysten mukaantuloa ei koko Vesijärvisäätiötä olisi ole-

massa. Julkinen panostus ei vaan yksinkertaisesti yksinään riitä”, Päijät-Hämeen Vesijärvisäätiön ohjelmajohtaja **Heikki Mäkinen** sanoo.

Vesijärven suojelun tärkeimmät painopisteet ovat järven hapetus, hoitokalastus ja kosteikkojen rakentaminen. Hoito-ohjelmaan kuuluvat myös toimenpiteitä suuntaavat tutkimukset ja suurelle yleisölle suunnattu viestintä, joka sisältää näyttelytoimintaa, uutiskirjeitä sekä valistusta ja tiedotusta myös lapsille ja nuorille. Käytännön toiminnan kannalta erittäin merkittävää on Heikki Mäkinen mukaan myös se, että Vesijärven hoidon ympärille on saatu kudottua toimiva ja monipuolinen yhteistyöverkosto.

## CASE

## Energiamerkintä ohjaamaan autohankintoja

Liikenteestä aiheutuu merkittäviä ympäristöhaittoja, joista tieliikenteen osuus on suurin. Suomessa liikenteen osuus hiilidioksidin kokonaispäästöistä on noin 20 %. Liikenteen hiilidioksidipäästöistä noin 77 % on peräisin tieliikenteestä.

Uusien henkilöautojen keskimääräiset hiilidioksidipäästöt ovat alentuneet Suomessa vuosina 2007–2009 noin 10 g/km vuotta kohti. Elokuussa 2010 ensirekisteröityjen henkilöautojen keskimääräiset CO<sub>2</sub>-päästöt olivat Suomessa 148,5 g/km. Tammi-elokuussa 2010 maahantuojien Volkswagen-henkilöautojen

CO<sub>2</sub>-päästöjen keskiarvo oli 136 g/km, Seat-henkilöautojen 140 g/km, Audien 155 g/km ja Volkswagen-hyötyautojen 196 g/km.

Henkilöautoissa otettiin Suomessa 1.3.2010 käyttöön vapaaehtoinen, kodinkoneista tuttu energiamerkintä A-C, jonka tavoitteena on ohjata autohankintoja entistä taloudellisemmiksi ja vähemmän ympäristöä kuormittaviksi. Energiamerkinnän avulla auton ostaja voi vertailla eri automallien energiankulutusta ja -kustannuksia ennen ostopäätöksen tekoa.

Energiamerkinnästä selviää auton merkki ja malli, CO<sub>2</sub>-päästö ja päästöluokka sekä tavoite EU:ssa myytävän samanpainoisen auton CO<sub>2</sub>-päästöille, laskennallinen polttoainekustannus, vuotuinen ajoneuvo- vero ja autoveroprosentti, polttonesteenkulutus sekä muut päästöt ja melu. Energiamerkinnän mukais-



ten tulosten saavuttamiseen vaikuttaa yksilöllinen ajotapa ja ajo-olosuhteet.

Eri automerkkien ja -mallien energiamerkintä löytyy Liikenteen turvallisuusvirasto Trafín ylläpitämästä Ekoautoilu-verkkopalvelusta [www.trafi.fi/ekoautoilu](http://www.trafi.fi/ekoautoilu). CO<sub>2</sub>-pääs-

tölukema löytyy vuodesta 2002 alkaen henkilöauton rekisteröintitodistuksesta.

(Lähteet: Trafi ja Autoalan tiedotuskeskus.)



# Tuotteen tie

kaupan hyllylle on pitkä ja monivaiheinen. Ananaspurkin, kalapakasteen tai farkut ostokoriinsa valitseva asiakas harvoin tietää, mitä kauppa on tehnyt tuotteen laadun ja turvallisuuden hyväksi. Tavarantoimittajien tarkastukset ja kilpailutukset, aistinvaraiset arvioinnit, laboratoriotutkimukset ja pakkausmerkintöjen laatiminen ovat osa työtä, jota tehdään kuukausien ajan ennen uuden tuotteen markkinoille tuloa.

## VASTUULLISUUSLINJAUKSET TUKEVAT OSTAJIEN TYÖTÄ

K-ryhmä vastaa asiakkailleen siitä, että myynnissä olevat tuotteet ovat kaikkien Suomen ja EU:n lainsäädännön vaatimusten mukaisia.

Keskon ostotoiminnan eettiset periaatteet ohjaavat Keskon vastuullista hankintaa. Toiminnan tueksi on laadittu myös erilaisia vastuullisuuslinjauksia:

- Ruokakeskon ja Kespron kala- ja äyriäislinjaus ohjaa ostajia ja kauppiaita suosimaan valikoimapäätöksissä kestäviä kalakantoja sekä sertifioituja tavarantoimittajia ja tuotteita ja välttämään uhanalaisia kalalajeja.
- Pirkka-kananmunat ovat syksystä 2008 alkaen olleet joko vapaiden kanojen munia, luomukananmunia tai virikehäkkikananmunia.
- Puulinjauksen mukaisesti Keskon rauta- ja käyttötavaraketjut eivät hanki trooppisissa luonnonmetsissä kasvavista uhanalaisista puulajeista valmistettuja tuotteita valikoimiinsa. Lue lisää sivulta 38.

- Keskossa käytössä oleva kemikaalilista määrittää, mitä kemikaaleja Keskolle toimitettavissa kodintekstiileissä, vaatteissa, nahkatavaroissa, kengissä ja päällystetyissä huonekaluissa ei saa olla lainkaan tai saa olla rajoitetusti. Lue lisää sivulta 45.
- Kesko seuraa aktiivisesti geeniteknikan käyttöä koskevan lainsäädännön kehitystä sekä asiasta saatavaa uusinta tutkimustietoa ja tuotteita. Ruokakeskon valikoimissa ei ole eikä ole ollut yhtään muuntogeenistä tai muuntogeenistä ainesosaa sisältävää elintarviketta.

Lue lisää linjauksista osoitteesta [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus).

## TUOTETUTKIMUKSEN LABORATORIO VARMISTAA TUOTTEIDEN TURVALLISUUDEN

Ruokakeskon tuotetutkimusyksikkö vastaa K-ruokakauppojen valikoimien tuoteturvallisuudesta ja -laadusta sekä omien merkkituotteiden (Pirkka, Euroshopper, Menu) tuotekehityksestä. Tuotetutkimus valvoo myös Anttiloiden, K-citymarketien ja Kodin Ykkösten myymien kodintarvikkeiden ja käyttötavaroiden laatua. Lue lisää sivulta 47.

Tuotetutkimuksen laboratorio on Suomen ensimmäinen ISO 17025 -akkreditoitu kaupan alan laboratorio. Vuonna 2010 laboratorio tutki 8 826 tuotenaätettä.

## IDEASTA PIRKKA-TUOTTEEKSI

Tuotetutkimuksen tuotelaatupäällikkö **Jaakko Arpiainen** on tiiviisti mukana uusien omien merkkituotteiden syntyvaiheissa.

”Uusia tuotteita aletaan hakea asiakkaiden tarpeiden mukaan, esimerkiksi kun halutaan laktoositon tai gluteeniton vaihtoehto nykyiselle tuotteelle. Määrittelemme yhteistyössä ostajien kanssa tuotteen laatu- ja pakkausominaisuudet, kilpailutamme tavarantoimittajia, teemme vertailevia laatuselvityksiä, järjestämme aistinvaraisia arviointoja sekä teemme tarvittavia kemiallisia ja mikrobiologisia määrittelyjä laboratoriossamme”, Jaakko Arpiainen kertoo.

Uutta tuotetta suunniteltaessa laaditaan myös tuotespesifikaatio, jossa määritellään tarkasti tuotteen ominaisuudet, esimerkiksi sen ainesosat, allergeenit, mikrobiologiset ominaisuudet ja ravintoarvot.

## PIRKKA-SARJASSA YHÄ ENEMMÄN LUOMUA JA REILUN KAUPAN TUOTTEITA

Erityisesti Pirkka Luomu -sarjaan on lisätty viime vuosina uusia tuotteita. Pirkka Luomu -tuotteista suosituimpia ovat kananmunat, lehtisalaatti, porkkana ja tomaatti. Uutuuksia ovat Pirkka Luomu -mustikkajuomatiiviste, Pirkka Reilun kaupan Luomu -suklaat ja Pirkka Luomu suomalainen kirsikkatomaatti.



K-ruokakauppojen valikoimissa on noin 200 Reilun kaupan tuotetta, joista Pirkka Reilun kaupan tuotteita lähes 40. Uusimpia tulokkaita ovat Pirkka Reilun kaupan Cola ja Pirkka vanilja- ja suklaakermajäätelöt, joiden valmistuksessa on käytetty Reilun kaupan raaka-aineita.

Seuraavassa taulukossa on esimerkkejä kotimaisten tuotteiden osuudesta Pirkka-tuotteiden myynnistä tuoteryhmittäin.

### Pirkka-tuotteiden kotimaisuus vuonna 2010

Tuoteryhmä	%
Maitovalmisteet	100
Virvoitusjuomat	100
Liha, tuore ja pakastettu	97,7
Lihajaloste	82,6
Valmisruoka	96,1
Kala	63,5
Vihannekset ja juurekset	56,7
Juusto	33,2
Jogurtit, vanukkaat ym.	22,7

## CASE

### Pirkka-sarjassa on jo lähes 50 luomutuotetta

Uusia luonnonmukaisesti viljeltyjä ja valmistettuja tuotteita haetaan Pirkka-sarjaan aktiivisesti. Suosituimpia Pirkka Luomu -tuotteista ovat kananmunat, lehtisalaatti, porkkana ja tomaatti. K-ruokakaupoissa on Pirkka Luomu -tuotteiden lisäksi laaja valikoima myös muita luomutuotteita.

Luomutuotteista keskustellaan yhä enemmän. K-ruokakauppiat hankkivat monia luomutuotteita myös suoraan oman kaupansa lähialueen tuottajilta ja viljelijöiltä. Asiakaspalautteella ja kysynnällä on

suuri merkitys kaupan oman luomuvälikoiman rakentamisessa.

#### PIRKKA-LUOMUJOGURTtien TOIMITTAJA JUVAN LUOMU PALKITTIIN VUODEN LUOMUYRITYKSENÄ

Luumuliitto valitsi vuoden 2010 Vuoden Luomuyritykseksi Juvan Luomu Oy:n. Palkinto on tunnustus juvalaisen luomumeijerin pitkäjänteisestä työstä luonnonmukaisen tuotannon edistämiseksi. Juvan Luomu valmistaa tuotteita yhteistyökumppanien omille merkeille kuten Pirkka-sarjaan sekä myy maitoa muille luomutuotteita valmistaville yrityksille.

Juvan Luomun toimitusjohtaja **Kari Partanen** luottaa luonnonmukaisesti tuotetun ruoan tulevaisuuteen ja korostaa lähiruoan ja vihreän sähkön merkitystä.

”Kaikissa tuotteissamme toteutuu paitsi luomu, myös lähiruoka. Maidontuotantotilamme sijaitsevat alle 35 kilometrin päässä meijeristä ja pyrimme kaikessa toiminnassamme kestävään kehitykseen. Siirryimme jo vuosia sitten vihreään sähkөөn. Haluamme olla vahvasti mukana kehittyvässä luomumarkkinassa ja otamme tunnustuksen suurella kiitoksella ja nöyrästi vastaan”, Partanen kertoo.

#### PIRKKA LUOMU -PORKKANAT KASVAVAT YMPÄRISTÖYSTÄVÄLLISELLÄ TILALLA

Eteläsavolaisella Lietlahden tilalla Kyyveden rannalla on kasvatettu porkkanoita pääkasvina jo vuodesta 1996. Tältä luonnonmukaisesti viljelyltä tilalta tulevat myös Pirkka-sarjan luomuporkkanat. Viljelijä **Paavo Pulkkinen** sanoo, että luonnonmu-

kaisesti hoidetun porkkanaviljelyksen hoito on käsitöitä, sillä jokainen porkkanarivi on kitkettävä käsin. Tila tuottaa yli puoli miljoonaa kiloa luomuporkkanaa vuodessa.

Lietlahden luomutilalla ympäristöystävällinen toiminta on itsensänselvyys. Tilan kylmävarasto ja pakkaamon koneet käyvät tuulivoimalla tuotetulla sähköllä. Luomutilalla ei käytetä kemiallisia torjunta-aineita ja lannoitteetkin ovat viherrannoitteita. Väli vuosina porkkanapellot valtaa typensitojakasvit, jotka rikastavat maa-aineksen humuspiitoisuutta ja antavat kasvovoimaa porkkanalle.

(Lähteet: Juvan Luomun toimitusjohtaja Kari Partanen ja Lietlahden tilan viljelijä Paavo Pulkkinen.)

Kotimainen tuote on aina etusijalla valittaessa tuotteita Pirkka-sarjaan edellyttäen, että tuotteelle asetetut laatu- ja hintakriteerit täyttyvät.

Tuotetuotteissa, kuten lihassa ja lihajalosteissa, sekä nestemäisissä maitotaloustuotteissa, kuten maidoissa ja kermoissa, Pirkka-tuotteiden kotimaisuusaste on erittäin korkea, jopa 100 %.

Merkittävä osa ulkomailta tuotavista tuotteista on sellaisia, joita ei saa Suomesta. Esimerkiksi useat hedelmät ja säilykkeet ovat tällaisia tuotteita. Kotimaisuusaste on sidoksissa myös vuodenaikoihin: kotimaisen tuotteen saatavuus ei aina ole ympärivuotisesti riittävää.

## VASTUULLISUUSTEKIJÄT VAIKUTTAVAT JO SUUNNITTELUVAIHEESSA

K-citymarket-Anttilan pääsuunnittelija **Erika Appelströmin** tuote- ja pakkaussuunnittelu tiimi suunnittelee oman tuonnin mallistoja ja tuotepakkauksia. Vastuullisuus on tärkeä tekijä tuotteiden suunnittelussa ja hankintapäätöksissä.

”Vastuullisuuteen kuuluvat omassa työssäni ympäristövastuu, sosiaalinen vastuu, tavarantoimittajien tehtaiden työolot ja auditointi. Pyrimme koko ajan saamaan lisää BSCI-auditoituja tai SA8000-sertifioituja tavarantoimittajia. On hyvä tunne, kun tietää perusasioiden tehtaalla olevan kunnossa. Yleensä näiden tavarantoimittajien kanssa on myös helpompi työskennellä ja työnjälki on siistimpää”, Erika Appelström kertoo.

K-citymarketissa on myynnissä ekologisesti puuvillasta valmistettu naisten ja vauvojen oma tuotemerkki Doogood. Anttiloiden ja Kodin Ykkösten Anno Collection -valikoimat laajentuivat syksyllä 2010 Reilun kaupan puuvillasta valmistetulla Fair Trade -tuotepuheella. K-citymarketit myyvät muiden K-ruokakauppojen tavoin Pirkka Reilun kaupan vanulappuja ja -puikkoja.

## KEMIKAALILISTA KERTOO KIELLETYT JA RAJOITETUT AINEET

Keskossa on käytössä kemikaalilista, joka määrittää, mitä kemikaaleja Keskolle toimitettavissa kodintekstiileissä, vaatteissa, nahkatavaroissa, kengissä ja päällystetyissä huonekaluissa ei saa olla lainkaan tai saa olla rajoitetusti. Kemikaalilista sisältää Suomen ja EU:n lainsäädännön vaatimukset (REACH) sekä Keskon omat linjaukset kemikaaleille asetettavista rajoitteista. Keskon ostajat toimittavat kemikaalilistan EU:n ulkopuolisille tavarantoimittajille.

”Kokonaan valmistuksessa kiellettyjä kemikaaleja ovat muun muassa tietyt raskasmetallit ja karsinogeeniset tekstiiliväriaineet. Osalla kemikaaleja, esimerkiksi formaldehydillä, on raja-arvo, jota tuote ei saa ylittää. Tuotetutkimus tutkii säännöllisesti maahan- tuoduista eristä muun muassa formaldehydi- ja ftalaattipitoisuuksia”, tuotetutkimuksen tutkimusinsinööri **Satu Nissi-Rantakömi** kertoo.

## PAKKAUSMERKINTÄ KULUTTAJAN TUKENA

Omien merkkituotteiden pakkausmerkintöjen laatiminen on myös tuotetutkimuksen päivittäistä työtä. Kesko noudattaa omien merkkituotteidensa ja maahantuomiensa tuotteiden pakkausmerkinnöissä Suomen ja EU:n lainsäädännön määräyksiä.

Elintarvikkeissa pakollisia merkintöjä ovat muun muassa Parasta ennen -päiväys ja Viimeinen käyttöpäivä -päiväys. Omien merkkituotteiden pakkausmerkinnöissä on pakkaus- koon ja merkintätilan salliessa aina ravintoarvomerkinnät, vaikka lainsäädäntö ei sitä edellyttäisi. Lähes kaikissa Pirkka- tuotteissa oleva viitteellinen päiväsaantimerkintä GDA (Guideline Daily Amount) kertoo, kuinka paljon yksi annos sisältää energiaa ja keskeisiä ravintoaineita. Lue lisää sivulta 52.

Allergiaa aiheuttavista ainesosista ilmoitetaan pakollisten merkintöjen lisäksi myös silloin, kun on mahdollista, että niitä päätyy tuotannon aikana tahattomasti tuotteeseen. Tästä on esimerkkinä monesta suklaapatukasta tuttu ”saattaa sisältää maapähkinän jäämiä”.

## TUOTTEIDEN LAATU VARMISTETAAN LAATUAUDITOINNEIN

Jaakko Arpiaisen työhön kuuluu myös uusien tavarantoimittajien laatuauditointi. Vuonna 2010 Jaakko Arpiainen kävi auditoimassa mahdollisia uusia tuotteita 36 tavarantoimittajan tehtaalla Espanjasta Intiaan.

### CASE

## K-maatalouden koetila testaa kasvilajikkeita ja kehittää viljelyä

Maatalouden haasteena on tuottaa ruokaa maapallon kasvavalle väestölle ympäristöä kuormittamatta siten, että toiminta on myös viljelijän kannalta taloudellisesti kestävällä pohjalla. Muuttuvassa ilmastossa lajikkeiden kehitystyö on entistäkin tärkeämpää, jotta viljelijöillä on aina käytössään viljelyolosuhteisiin parhaiten sopeutuneet lajikkeet.

Tulevaisuuden maataloutta mietitään myös K-maatalouden koetilalla Hauholla. K-maatalouden koe-

tila harjoittaa tutkimustoimintaa ja tuottaa tietoa kasvinviljelyn tehostamiseksi ja sadonlaadun parantamiseksi.

”Testaamme Suomen viljelyolosuhteisiin parhaiten soveltuvia vilja-, öljy-, palko- ja nurmikasvilajikkeita. Kehitämme myös eri kasvilajeille mahdollisimman hyvin soveltuvia viljelytekniikoita”, kertoo K-maatalouden koetilan vt. johtaja **Jouko Pakarinen**.

Tutkimuksen pohjalta koetila kehittää kasvilajikohtaisia K-Viljelyohjelmia, jotka ohjaavat tuottamaan laadukasta ja elintarviketeollisuuden vaatimukset täyttävää satoa. Viljelyohjelmilla pyritään optimoimaan lannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden käyttö siten, että voidaan tuottaa määrällisesti ja laadullisesti hyvää sato ympäristöä mahdollisimman vähän rasittaen.

### CASE

## Auditoinneilla parannusta riskimaiden työoloihin

Rautakesko valvoo ja kehittää tavarantoimittajaketjunsä työolosuhteita Eurogroup-yhteistyön kautta. Rautakeskon tavarantoimittajien tehtaiden työterveys- ja -turvallisuskäytäntöjä, työajan ja palkkauksen lainmukaisuutta sekä johtamiskäytäntöjä arvioidaan BSCI-auditoinneilla.

Rautakesko ja Eurogroup tukevat tavarantoimittajiaan Kiinassa, Intiassa, Bangladeshissa ja Vietnamissa järjestämällä heille koulutusta ennen auditointeja. Koulutuksissa tavarantoimittajia opastetaan johtamaan vastuullista ja lakeja noudattavaa tehdasta ja annetaan tietoa BSCI-auditoinnin vaatimuksista.

BSCI-auditointiprosessissa mukana olevalle tehtaalle annetaan ehdotuksia parannustoimenpiteisiin ja tarvittaessa lisäkoulutusta. BSCI-toiminta on edistänyt tavarantoimittajien työlänsäädännön tuntemusta, työterveyttä ja -turvallisuu- tta sekä työnantajan ja työntekijän välistä viestintää. Vuoden 2010 lopussa lähes 90 % Rautakeskon Eurogroupin kautta tulevasta ostovolyymista oli BSCI-auditointien piirissä.

”Edellyttämme, että tavarantoimittajalla on kansainvälinen auditointistandardi, esimerkiksi BCR, IFS, GlobalGAP tai ISO 22000. Sen lisäksi käymme usein myös itse auditoidussa uuden omien merkkituotteidemme tavarantoimittajan. Auditointiimme kuuluu muun muassa tuotantotilojen tarkistus, raaka-aineiden jäljitettävyyden selvittäminen ja laadunvarmistus”, Jaakko Arpiainen kertoo.

Maatalouden lajikkeita testaa ja kehittää K-maatalouden koetila Hauholla. Lue lisää sivulta 45.

## RISKIMAI DEN TEHTAIDEN TYÖOLOIHIN ERITYISHUOMIO

Tuotteiden hankinnassa Kesko kiinnittää erityistä huomiota hankintaketjuna työntekijöiden ihmisoikeuksiin ja työolosuhteisiin. Kesko keskittää seurantansa erityisesti maihin, joissa riskit näiden oikeuksien loukkamiselle ovat suuret.

”Keskon tärkeimmät EU:n ulkopuoliset tavarantoimittajamaat riskialueilla ovat Kiina, Turkki ja Intia. Näistä maista tuodaan vaatteita, kodintekstiilejä, kenkiä ja kodinkoneita. Keskon suorista ostoista 1,5 % tulee riskialueiden tavarantoimittajilta”, Keskon yhteiskuntavastuun asiantuntija **Marjut Lovio** sanoo.

Kesko käyttää tavarantoimittajien auditoinneissa kansainvälisiä arviointijärjestelmiä, BSCI-auditointia ja SA8000-sertifiointia. Keskon tavoitteena on tehdä riskimaissa kauppaa vain auditoinnin läpäisseiden tavarantoimittajien kanssa. Keskon riskimaatointimittajien tehtaista noin 190 on BSCI-auditointien piirissä.

## MONITOROINTITOIMINTAA AASIASSA

Koska Kiina on Keskon suurin riskituontimaa, sinne perustettiin monitorointitiimi vuonna 2008. Monitorointitiimi ohjaa, kouluttaa ja valvoo Keskon toimialayhtiöiden kiinalaisia tavarantoimittajia.

Monitoroinnilla on saatu aikaan parannusta erityisesti tehtaiden johtamiskäytännöissä, työajoissa, palkkauksessa sekä työterveys- ja turvallisuusasioissa. Vuonna 2010 monitorointitiimin kiinalaiset auditoijat **Angel Young** ja **Buick Bie** tekivät 86 tehdaskäyntiä.

Rautakesko valvoo ja kehittää tavarantoimittajaketjuna työolosuhteita Aasiassa Eurogroup-yhteistyön kautta. Lue lisää sivulta 45.

## LAADUN SEURANTA ON JATKUVAA

Kilpailutusten, tutkimusten ja auditointien jälkeen tuoteidea etenee vähitellen valmiiksi tuotteeksi, jonka pakkauksiin on painettu tarvittavat tiedot, pakkausmerkinnät ja valmistusohjeet. Ensimmäiset valmiit näytteet saadaan tavarantoimittajalta ja lopulta kuljetukset keskusvarastoon ja kauppoihin voivat alkaa. Aikaa tuoteideasta on usein kulunut 6–9 kuukautta.

Tuotteiden laatua seurataan tuotetutkimuksessa tämän jälkeenkin. Laboratorio tekee suunnitelmallista pistokoeseurantaa, ja tuotetutkimukseen kuuluva Kuluttajapalvelu saa palautetta asiakkailta. Jos samasta tuotteesta kertyy useampi reklamaatio, syyn selvittämistä helpottaa, kun samassa tuotetutkimusyksikössä työskentelevät kuluttajaneuvojien kanssa tuotelaatupäällikkö ja laborantit, kaikki yhteistyössä Keskon ostajien kanssa.

## KAUPAN OMAVALVONTA ON LAADUNVARMISTUSTA

Oma valvonta on elintarviketoimijan lakisääteinen velvollisuus selvittää toimintansa tuoteturvallisuusvaarat ja laatia suunnitelmalliset toimenpiteet näiden vaarojen hallitsemiseksi.

Tuotetutkimus vastaa K-ryhmän omavalvonnan ohjauksesta ja tuesta.

”Toimiva kaupan omavalvontajärjestelmä takaa sen, että asiakkaat voivat luottaa elintarvikkeiden ja palvelun laatuun, hygieniariskit vähenevät, elintarvikkeiden hävikki pienee ja toiminnan järjestelmällisyys lisääntyy”, sanoo tuotetutkimuksen päällikkö **Matti Kalervo**.

## Monitorointitiimi teki

# 86

tehdaskäyntiä Kiinassa vuonna 2010.

## TAKAISINVEDOILLA TUOTTEET NOPEASTI POIS MYNNISTÄ

Toisinaan tulee tilanteita, jolloin tuotteessa tai sen pakkauksessa havaitaan virhe. Tällöin tuote kerätään markkinoilta ns. takaisinvedolla.

”Syny takaisin vetoon voi olla esimerkiksi se, että suomenkieliset tekstit puuttuvat pakkauksista tai pakkauksessa on virheellinen parasta ennen -merkintä. Tuote vedetään pois markkinoilta myös, jos sen valmistuksessa tai laadussa havaitaan virhe. Erityisen tarkkoja ollaan allergeenien kanssa: jos havaitaan, että tuotteen pakkausmerkintä on puutteellinen, kerätään koko tuote-erä pois kaupoista”, Matti Kalervo kertoo.

## CASE

## Pirkka vastuullisuus-tutkimuksen kolmen kärjessä

Helsingin Sanomat teetti syksyllä 2010 vastuullisuustutkimuksen, jonka mukaan Pirkka koetaan Suomen kolmanneksi vastuullisimmaksi brändiksi Valion ja Fazerin jälkeen.

Tutkimuksen toteutti Helsingin Sanomille TNS Gallup, ja siihen haas-

tateltiin 1 204 yli 15-vuotiasta suomalaista. Tutkimuksessa käytettiin valmista listaa, jossa oli mukana Suomen 25 suurinta mainostajaa, 50 mainostetuinta brändiä ja 25 liikevaihdoltaan suurinta yritystä.

”Tämä on mahtava saavutus ja osoitus pitkäjänteisestä ja määrätietoisesta työstä, jota olemme tehneet Pirkka-tuotteiden vastuullisen valikoiman kehittämiseksi”, Ruokakeskon Pirkka-päällikkö **Juha Andelin** sanoo.

Ruokakeskon vastuullisuuden keskeiset painopisteet ovat terveellisiin ruokailutottumuksiin kannus-

taminen, henkilökunnan hyvinvoinnista ja osaamisesta huolehtiminen sekä vastuullisesti tuotettujen tuotevalikoimien kehittäminen erityisesti Pirkka-tuotesarjaan.

”Esimerkiksi Joutsenmerkittyjä tuotteita Pirkka-sarjassa on jo noin 80”, Andelin muistuttaa.

Vastuullisuustutkimuksen tavoitteena oli selvittää kuluttajien käsityksiä eettisestä ja vastuullisesta yritystoiminnasta. Tutkimuksen perusteella suomalaisten mielestä eettisyys yritystoiminnassa tarkoittaa ensi sijassa vastuun kantamista ympäristöstä ja ihmisistä.

Kolmen kärjen vastuullisuusarvioinneissa painoivat myös tuotteiden ja palveluiden laadukkuus ja turvallisuus, panostaminen henkilöstön hyvinvointiin ja osaamiseen sekä mahdollisimman pienet ympäristöhaitat. Pirkka-brändin kohdalla tärkeimmiksi tekijöiksi nousivat kotimaisuus sekä hyvä hinta-laatusuhde.



## CASE

## Tuotetutkimus tutkii vaatteet jo ennen hankintapäätöstä

Ennen kuin paita tai housut päätyvät K-citymarketin tai Anttilan hyllylle, ne ovat käyneet läpi monet tutkimukset ja selvitykset.

Tuotteen on noudatettava Suomen ja EU-lainsäädännön vaatimuksia, Keskon oman kemikaalilinjauksen vaatimuksia ja Keskon ostotoiminnan eettisiä periaatteita.

Keskon käyttötavaraostajat ja Keskon oma tuotetutkimus tekevät tiivistä yhteistyötä tuotteen turvallisuuden varmistamiseksi jo kauan ennen kuin Kesko tekee päätöksen tilata tuotetta kauppojen valikoimiin.

”Tutkimme tekstiilien laatua jo tavarantoimittajan kangasnäytteisistä. Ennen toimitusta valmistusmaasta Suomeen, saamme tutkittavaksemme laivausnäytteet. Erityisen tarkkoja olemme silloin, kun tavarantoimittaja toimittaa K-ryhmälle tuotteita ensimmäistä kertaa”, tutkimusinsinööri **Satu Nissi-Rantakömi** tuotetutkimuksesta kertoo.

Vuonna 2010 Keskon tuotetutkimus tutki yli 1 000 käyttötavara tuotetta ja teki yli 14 500 tuoteanalyysiä. Tekstiileistä tutkittiin muun muassa käytettyjä tekstiilikemikaaleja: tekstiilivärejä, erilaisia prosessi- ja apuaineita sekä viimeistelyaineita. Niille on määritetty lainsäädännölle rajarvot, joita ei saa ylittää.



Satu Nissi-Rantakömi on vastaanut Keskon tekstiilitestauksesta vuodesta 2000. Satu on mukana monissa tekstiili- ja lulututkimuksen verkostoissa ja työryhmissä Suomessa ja ulkomailla. Työryhmiä ovat muun muassa kansainvälinen tekstiilien hoito-ohjekomitea Ginetex,

lastenvaatteiden turvallisuustyöryhmä, lelu- ja lastentarvikekomitea ja ISO-standardien työryhmä.

”Ginetexissä mietimme tapoja tehdä tekstiilien hoito-ohjesymboleista yhtenäiset ja kaikissa maissa helposti ymmärrettävät. Lastenvaate- ja leluryhmissä käsitellään

lelujen ja lastenvaatteiden hyvin tarkkoja turvallisuusvaatimuksia. Esimerkiksi vaatteiden nyörien ja nauhojen pituus on tarkoin säädelty, jottei lapsen leikkiessä synny takerutumis- tai kuristumisriskiä”, Satu Nissi-Rantakömi sanoo.

## CASE

## Savolaiset vihannekset pääsivät kansainväliseen seuraan

Pirkka-jäävuorisalaatin, -parsakaalin ja -kiinankaalin viljelijät **Jari Häyrinen** Juvalta ja **Risto Janhunen** Mikkelistä ovat tyytyväisiä. Heidän tiloilleen on myönnetty GlobalGAP-sertifikaatti ensimmäisenä Suo-

messa. Sertifikaatti takaa, että vihannekset on viljelty hyviä maatalouden tuotantotapoja (Good Agricultural Practice) noudattaen.

”GlobalGAP ja Pirkka sopivat hyvin yhteen, koska Pirkka-tuotteet tunnetaan laadukkaina ja luotettavina. GlobalGAPia paremmin ei tuotteiden laatua voisi seurata. Yhdessä Pirkan ja GlobalGAPin kanssa olemme nyt laadun huipulla”, viljelijät toteavat.

Jari Häyrinen ja Risto Janhunen tekivät noin kolme vuotta sitten aloitteen GlobalGAP-sertifikaatin saamiseksi. Viljelijät uskovat, että

kansainvälisesti tunnustettu sertifikaatti tekee kotimaisista vihanneksista entistä houkuttelevampia ja lisää niiden arvoa myös K-ruokakaupan asiakkaiden silmissä. Kauppiaille on oma vastuunsa tuotteen laadusta, he huomauttavat. Esimerkiksi salaattit pöytäsi sijoittaa viileään paikkaan myös kaupassa.

GlobalGAPiin siirtyminen ei vaatinut suuria muutoksia tai lisäkustannuksia Häyriselle tai Janhuselle, sillä tilat olivat jo ennestään hyvin hoidettuja. ”Ensimmäistä auditointia tuli hieman jännitettyä, mutta se sujui odotettua kivuttomammin.

Asiaa helpotti, kun kaiken pystyi hoitamaan suomeksi”, Jari Häyrinen sanoo.

Kaikilta ulkomaisilta Pirkka-hedelmien ja -vihannesten toimittajilta vaaditaan GlobalGAP-sertifikaatti. Kotimaisten Pirkka-hedelmien ja -vihannesten toimittajien laatu varmistetaan Ruokakeskon omilla auditoinneilla sekä Laatutarhaohjeistolla. Kotimaiset Kasvikset ry:n Laatutarhaohjeisto vastaa monilta osin GlobalGAPia. Erot ovat lähinnä GlobalGAPin tiiviimmässä dokumentoinnissa ja jäämäineseurannassa.

## CASE



## K-kaupat siirtyivät siruaikaan

SEPA (Single Euro Payments Area) eli yhtenäinen euromaksualue käynnistyi vuonna 2010. Ihmiset ja yritykset voivat suorittaa euromääräisiä maksuja yhtä nopeasti, edullisesti ja turvallisesti maasta toiseen koko euroalueella kuin kotimaassaan.

Asiakkaalle siruaikaan siirtyminen haluttiin tehdä mahdollisimman sujuvaksi. Kaikkiin kauppoihin valittiin sama maksupäätte, mikä helpottaa laitteen käytön omaksumista.

”Halusimme varmistaa, että asiakkaamme saavat käyttöön mahdollisimman nykyaikaisen, helppokäyttöisen ja turvallisen laitteen”, Keskon rahoitusjohtaja **Heikki Ala-Septälä** painottaa.

Sirumaksaminen muuttaa myös K-Plussa-kortin käsittelyä, sillä uudella maksupäätteellä asiakkaat voivat rekisteröidä itse K-Plussa-korttinsa.

Banksys Yomani -sirumaksupäätteessä on moderni muotoilu, suuri ja selkeä värinäyttö sekä hyvä näkösuoja PIN-koodin syöttämiselle. Uusien päätteiden asennus alkoi elokuussa 2010 ja kaikissa K-ryhmän kaupoissa Suomessa päätteet ovat käytössä vuoden 2011 aikana.

Keskon kokoisessa yrityksessä maksujärjestelmien muuttaminen on suuri investointi. Kysymys ei ole vain uudenlaisen maksupäätteen käyttöönotosta, vaan laajasta turvallisen maksamisen kokonaisuudesta, jossa korttimaksamiseen liittyviä turvallisuusriskejä kartoitettiin yhteistyössä muun muassa keskusrikospoliin kanssa.

Keskon sirumaksuhankkeen yhteydessä korttimaksamisen turvallisuutta parannettiin monin keinoin. Uudet sirumaksupäätteet estävät väärennettyjen maksukorttien käyttöä ja hälyttävät, jos vääriin kortteihin viittaavaa ilmenee. Myös korttiedot salataan maksutapahetman syntyhetkellä kaupassa.

## CASE

## Vietnamilaisten tehtaiden työolot paranivat

Vietnam on kehittyvä maa, jossa vaatetus- ja tekstiiliteollisuus on yksi talouden kivijaloista. Yli kahdesta miljoonasta työntekijästä suurin osa on matalasti koulutettuja naisia.

Kesko oli vuosina 2006–2010 mukana pääosin Ulkoasiainministeriön rahoittamassa, SASKin koordinoimassa Vietnam-hankkeessa, johon osallistui 16 vietnamilaista tehdasta, joista 8 on vaate- ja tekstiilitehtaita. Keskon lisäksi hankkeessa olivat Suomesta mukana Stockmann, Tuko, Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK ry ja Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK sekä Keskuskauppakamari.

Hankkeen pitkän aikavälin tavoitteita oli parantaa pysyvästi kohde-  
tehtaiden työoloja ja synnyttää tehtaisiin toimivia työelämän käytäntöjä, joissa ammattiyhdistysliike on aktiivinen osapuoli.

Lyhyen aikavälin tavoitteita oli saada tehtaat täyttämään BSCI:n best practice -vaatimukset ja parantaa hankekumppaneiden valmiuksia edistää vastuullisia käytäntöjä vietnamilaisissa yhtiöissä.

Hankkeen alkuvaiheessa tehdyssä alustavassa BSCI-auditoinnissa vain yksi tehdas läpäisi auditoinnin. Tehtaista kahdeksan saavutti parannuksia vaadittavan tason ja kuusi ei täyttänyt auditoinnin vaatimuksia.

”Hankkeen alussa vietnamilaisilla tehtailla havaittiin lukuisia puutteita: ylityöt ylittivät laillisen maksimin, koneissa ei ollut riittäviä turvamekanismeja eikä työntekijöillä ollut henkilökohtaisia suojavarusteita”, hankkeeseen osallistunut Keskon

yhteiskuntavastuun asiantuntija **Marjut Lovio** kertoo.

Tehtaan johdon sitoutuminen ja aloitteellisuus nähtiin hankkeen kuluessa ensiarvoisen tärkeäksi. Tehtaat saivat hankkeessa tukea korjaavien toimenpiteiden toteuttamiseen. Tehty työ alkoi vähitellen näkyä ja toisen uudelleenauditoinnin jälkeen auditoinnin läpäisseitä tehtaaita oli jo kolme.

”Hankkeen myötä tehtaiden työterveyskäytännöt paranivat ja yksi tehtaista perusti oman klinikan. Työolosuhteet paranivat: ilmastointia ja valaistusta parannettiin, työpisteitä järjesteltiin uudestaan ja puhtaan veden saatavuutta parannettiin. Raskaana oleville työntekijöille tarjotaan lisäruokaa, enemmän taukoja ja palkallinen äitiysloma. Mukana olleiden tehtaiden Vietnamin työlainsäädännön tuntemus parani myös”, Marjut Lovio summaa hankkeen saavutukset.

## CASE

## Reilun kaupan lisillä tarvikkeita ja koulutusta

Reilun kaupan ananaksia on myyty Suomessa jo vuodesta 2003 lähtien. Pirkka-sarjan Reilun kaupan ananas tuli kauppoihin lokakuussa 2005. Pirkka Reilun kaupan ananas tuodaan Ghanasta, jossa tuottaja on Gold Coast Fruits, sekä Costa Ricasta Asoproagroin-osuuskunnan viljelmiltä.

Reilun kaupan ananasten viljelijöille maksetaan tuotteestaan vähintään Reilun kaupan takuuhintaa, joka kattaa kestävän tuotannon kustannukset. Takuuhinnan lisäksi viljelijöille maksetaan erillistä Reilun kaupan lisää, joka on tarkoitettu käytettäväksi yhteisöä hyödyttäviin hankkeisiin. Reilun kaupan lisän

käyttökohteista päätetään tuottajayhteisöissä.

Reilun kaupan lisillä Asoproagroinin viljelijät ovat hankkineet muun muassa tietokoneita ja koulutarvikkeita.

### MARTAT REILUN KAUPAN ASIALLA

Lokakuussa 2010 Marttaliitto, Reilun kaupan edistämisyhdistys ja K-citymarket yhdistivät voimansa ja järjestivät kuluttajatemppauksen kaikissa K-citymarketeissa. Tapahtumapäivän aikana vapaaehtoiset Martat jalkautuivat kauppoihin esittelemään Reilun kaupan tuotteita ja maistattivat samalla Pirkka Reilun kaupan ananaksia. Tapahtuman tarkoitus oli opastaa asiakkaita vastuulliseen kuluttamiseen.



## CASE



## Kestohedelmäpussi säästää ympäristöä ja tukee nuorten turvataloja

K-ruokakauppojen hedelmä- ja vihannesosastoilla on syksystä 2010 alkaen ollut tarjolla kuluttajien toivomia kestohedelmäpusseja. Kestopussin käyttö vähentää pakkausjätettä ja pussien myynnillä K-ruokakaupat tukevat Suomen Punaisen Ristin Nuorten turvataloja.

Keskivertoperheen vuosittaisista hedelmä- ja vihannesostoksista kertyy melkoinen kasa pieniä muovipusseja. Kestohedelmäpussin käyttö vähentää kaatopaikalle päätyvän

pakkausjätteen määrää ja säästää näin ympäristöä.

Kestohedelmäpussi on tarkoitettu jatkuvaan käyttöön. Pussi on vesipestävä ja sitä voidaan käyttää hedelmä- ja vihannesostosten pakkaamiseen yhä uudelleen.

Jos oman K-ruokakaupan hedelmä- ja vihannesosastolla ei vielä ole kestohedelmäpusseja, asiakas voi pyytää kauppiasta tilaamaan niitä.

K-ruokakaupat tukevat hedelmäpussien myynnillä Suomen Punaisen Ristin Nuorten turvataloja, joista nuoret saavat apua ja tukea vaikeisiin elämäntilanteisiin.

Helsingissä, Espoossa, Vantaalla, Tampereella ja Turussa sijaitsevat turvatalot tarjoavat nuorelle tarvittaessa yöpymispaikan, keskustelua vanhempien kanssa ja monipuolista tukea tulevaisuuden rakentamisessa.



# Terve elämä

Kannustamme asiakkaitamme terveellisiin elämäntapoihin, syömään terveellisesti ja liikkumaan oman terveyden ja kunnon ylläpitämiseksi. Annamme asiakkaillemme tietoa ja tarjoamme heille terveyttä edistäviä tuotteita.

#### TERVEELLINEN RUOKA KIINNOSTAA

Suomalaisista 70 % syö mielestään terveellistä ruokaa. Ostoksilla kiinnitetään huomiota erityisesti ruuan monipuolisuuteen, tuoreuteen sekä kuitupitoisuuteen. Kuluttajat sanovat kuitenkin, että on yhä vaikeampi osata valita hyviä tuotteita. Yli puolet suomalaisista arvelee, että esimerkiksi elintarvikkeiden terveellisyydestä kirjoitetaan jo niin paljon, ettei kuluttaja aina tiedä, mihin uskoa. (Lähde: Taloustutkimuksen Suomi syö 2010 -tutkimus.)

Uusimpien ravintosuosittelujen mukaan kasviksia, vihanneksia, hedelmiä, marjoja tulisi syödä usein ja paljon. Monipuoliseen ruokavalioon kuuluvat täysjyväiset viljat tuotteet ja maitotuotteet. Liha-, kala- ja kanapääruokien lisäkkeiksi suositellaan perunaa, pastaa, ohraa, kauraa ja riisiä. Hyvän rasvan lähteitä ovat kala, margariini ja rypsiöljy. Eläinrasvaa ja sokeria sisältäviä tuotteita tulisi syödä harvoin ja vähän. (Lähde: Diabetesliiton, Sydänliiton ja Itä-Suomen yliopiston ravitsemusasiantuntijoiden julkaisema Itämeren ruokakolmio 2010.)

#### AUTAMME ASIAKKAITAMME EDISTÄMÄÄN TERVEYTTÄ

Keskon vastuullisuusohjelma 2008–2012 sisältää useita terveellisiin elämäntapoihin ja vastuullisiin tuotevalikoimiin liittyviä tavoitteita. Terveellisten elämäntapojen ja ruokatottumusten sekä liikunnan edistäminen on keskeistä erityisesti ruoka- ja urheilukaupassamme.

*Marjoja, kasviksia, vihanneksia ja hedelmiä on hyvä syödä useita kertoja päivässä. Suositeltava määrä on puoli kiloa päivässä eli kuusi kourallista osana päivän monipuolisia aterioita.*

## TUOTETUTKIMUS KEHITTÄÄ UUSIA ELINTARVIKKEITA

Ruokakeskon tuotetutkimus tutkii päivittäin tuotenytytteitä sekä kehittää uusia elintarvikkeita ja makuja. Tuotetutkimuksen laboratorio on ISO 17025 -sertifioitu.

Pirkka-tuotteiden tuotekehitystyössä terveellisyyskysymykset ovat näkyvästi esillä. Pirkka-tuotesarjassa on neljä kolesterolia alentavaa Pirkka Reducol-tuotetta. Näiden Pirkka Reducol -jogurttien vaikuttava ainesosa on Reducol, kasvistanolien ja -sterolien seos, jonka on osoitettu alentavan kolesterolia.

Vuodesta 2008 alkaen Pirkka-tuotteista on vähennetty sokeria, rasvaa ja suolaa. Taustalla ovat EU:n valkoisen kirjan ravitsemukseen ja ylipainoon liittyvät tavoitteet. Sokerin, rasvan ja suolan vähentämistä kutsutaan reformuloinniksi. Ruokakesko on reformuloinnissa edelläkävijä – jo usean kymmenen Pirkka-tuotteen koostumus on muutettu entistä terveellisemmäksi.

”Sokerin, rasvan ja suolan vähentäminen on pitkäjänteistä ja vaativaa työtä. Tuotteita on muutettava makuun vaikuttamatta eikä tilalle tuoda uusia korvaavia aineita. Vuoden 2010 loppuun mennessä olemme reformuloineet jo yli 80 Pirkka-tuotetta. Natriumglutamaatti on poistettu 17 tuotteesta”, tuotetutkimuspäällikkö **Matti Kalervo** kertoo.

## GDA-MERKINTÄ SELVITTÄÄ TUOTTEEN TERVEELLISYYDEN

Viitteellinen päiväsaantimerkintä eli GDA (Guideline Daily Amount) kertoo kuluttajalle, kuinka paljon yksi annos sisältää energiaa ja keskeisiä ravintoaineita. Lisäksi merkintä kertoo energian ja ravintoaineiden osuuden viitteellisestä päivittäisestä saannista.

”Olemme lisänneet GDA-merkinnän kaikkiin Pirkka-tuotteisiin, joihin se on tarkoitukseenmukaista lisätä”, **Matti Kalervo** sanoo.

## KAIKKI RUOKAOHJEET TESTATAAN PIRKKA-KOEKEITTIÖSSÄ

Pirkka-koekeittiö on laatinut ruokareseptejä K-ruokakauppojen asiakkaiden käyttöön jo 50 vuotta. Koekeittiön reseptejä julkaistaan tuotteiden pakkauksissa, K-ryhmän asiakaslehdessä Pirkassa, K-ruokakaupoissa jaettava K-RuokaPirkka-lehdessä sekä [www.pirkka.fi](http://www.pirkka.fi)-sivujen reseptipalvelussa, josta löytyy noin 4 000 ruokaohjetta arkeen ja juhlaan.

”Valmistamme kaikki suunnittelemamme ruokaohjeet koekeittiössämme. Tasapainoisen ja terveellisen ruokavalion edistäminen on tärkeä osa reseptien suunnittelua. Kasviksia, vihannuksia ja hedelmiä on hyvä syödä useita kertoja päivässä. Kasviksia tulee syötyä enemmän, kun niitä lisää jo ruuanvalmistusvaiheessa. Jauheliha- ja kasviksesta voi raastaa porkkanaa, ja yrttejä ja kasviksia lisätä makaronilaatikkoon. [www.pirkka.fi](http://www.pirkka.fi)-resepteissämme on satoja kasvispainotteisia ruokaohjeita”, kotitalousopettaja **Leena Korkalainen** Pirkka-koekeittiöstä kertoo.

## MITÄ TÄNÄÄN SYÖTÄISIIN?

MTV3-televisiokanavalla esitetään joka arkipäivä ruokaohjelma, jossa kokki **Aki Wahlman** valmistaa ruokaa K-RuokaPirkka-lehden ohjeen mukaisesti. Kaikki Mitä tänään syötäisiin? -ohjelman ohjeet tehdään Pirkka-koekeittiössä.

”Monissa kokkausohjelmissä reseptit ovat liian hienoja, ammattikokeille tehtyjä. Mitä tänään syötäisiin? -ohjelmassa tehdään ruokaa, jota kaikki osaavat tehdä”, **Aki Wahlman** sanoo.

Yli kolme vuotta jatkunut ruokaohjelma on katsotuun ruokaohjelma televisiossa. Sillä on päivittäin keskimäärin yli puoli miljoonaa katsojaa. Kaikki ohjelman yli 800 jaksoa ja niiden reseptit löytyvät osoitteista [www.mitataanaansyotaisiin.fi](http://www.mitataanaansyotaisiin.fi) ja [www.pirkka.fi](http://www.pirkka.fi).

## KYSY KULUTTAJAPALVELUSTA

Kuluttajien terveellisyysneuvonta on Ruokakeskon jokapäiväistä työtä. Ruokakeskon kuluttajapalvelussa työskentelee kolme kuluttajaneuvojaa, jotka neuvovat asiakkaita ja vastaavat asiakaspalautteisiin. Vuonna 2010 kuluttajapalveluun tuli 19 106 yhteydenottoa. Palautteissa oli tuoterekламаatioita, tuotekyselyjä, ruoanvalmistuskyselyitä ja ehdotuksia.

”Olemme koulutukseltamme kotitalousopettajia tai restonomeja, mistä on todella paljon hyötyä, kun keskustelemme asiakkaiden kanssa tuotteiden ainesosista ja ruoan valmistuksesta”, kuluttajapalvelupäällikkö **Heta Rautpalo** sanoo.

## TERVEELLISYYS NÄKYYY RUOKAKAUKOISSA

K-ruokakaupat tarjoavat asiakkailleen laajat valikoimat sekä monipuolisen hedelmä- ja vihannesosaston, leipäosaston sekä liha- ja kalatuotteita ja aterioita tarjoavan palvelutiskin.

Hedelmät ja vihannekset ovat tärkeä osa terveellistä ruokavaliota. Ne sisältävät runsaasti tärkeitä ravintoaineita ja kuitua, mutta vain vähän energiaa ja rasvaa. K-supermarketin valikoimissa on keskimäärin 60 erilaista hedelmää ja 140 vihannesta ja juuresta.

K-supermarketit järjestävät vuosittain Hedelmäisku-kampanjoita. Kolmen päivän ajan kaikissa Suomen yli 180 K-supermarkettissa on tarjolla jopa yli 30 erilaista hedelmää, joita myydään eurolla per kilo, paketti, rasia tai pussi. Superpäivien Eurolla heviä -kampanjassa syyskuussa 2010 hedelmien ja kasvien myynti K-supermarketeissa moninkertaistui.

K-ruokakaupat panostavat terveellisyysneuvontaan myös kauppojen asiakaspalvelussa. Vinkkejä ja apua terveelliseen ruokavalioon saa jo yli 370:lta K-ravintotaitajalta. Lue lisää sivulta 55.

## CASE

## Keliakialiitto palkitsi K-ruokakauppoja kunniakirjoin

Keliakia on elinikäinen vehnän, ohran ja rukiin sisältävän valkuaisaineen, gluteenin, aiheuttama sairaus. Sen ainoa hoito on gluteeniton ruokavalio.

Diagnosoituja keliakikkoja on Suomessa 30 000, mutta tutkimusten mukaan keliakiaa sairastaa jopa

100 000 henkilöä. Suomessa ostetaan gluteenittomia leipiä, jauho-seoksia ja pastoja vuosittain 31 miljoonalla eurolla (lähde: Keliakialiitto).

Valtakunnallista keliakiaviikko vietettiin syyskuussa 2010 viidentoista kertaa, tällä kertaa teemalla ”Hyvä kauppa!”. Viikon tarkoituksena on parantaa kauppojen mahdollisuuksia palvella keliakikoasiakkaita. Sen aikana keliakiayhdistykset järjestävät erilaisia kauppapahtumia ympäri Suomea. Kauppojen henkilökunnalle viestitetään gluteenittomien tuotteiden tärkeistä kaupoissa sekä pyritään

vaikuttamaan tuotteiden saatavuuteen ja valikoimaan.

K-ruokakauppojen omaan Pirkka-sarjaan kuuluu noin 40 gluteenitonta erityisruokavalmistetta.

Keliakialiiton paikallisyhdistykset palkitsivat alueitansa parhaiten gluteenittoman ruokavalion huomioinnin kaupunkeja Hyvä Kauppa! -kunnakirjoilla. Viime vuonna kunniansoituksen sai 78 ruokakauppa, joista suuri osa oli K-ruokakauppoja.

”Paikallisyhdistyksistä viestittiin, että kauppiat toivoivat yhteistyötä jatkossakin. He arvostivat kunnakirjoja ja olivat niistä iloisesti yllätty-

neitä”, järjestöpäällikkö **Marjo Aspegren** Keliakialiitosta kertoo.

Keliakialiitto muistuttaa, että ruokakaupan gluteenittomien tuotteiden valikoima vaikuttaa suuresti keliakikon mahdollisuuksiin hoitaa sairauttaan.

”Keliakikon ainoa hoito ja lääke on gluteeniton ruokavalio, joten ruokakauppa on keliakian hoidossa tärkeässä asemassa, kuin keliakikon apteekki”, **Aspegren** kuvailee.



### RAUTAKESKON OMAT MERKKITUOTTEET

Myös rautakauppa tarjoaa asiakkaiden terveyttä edistäviä tuotteita. K-rauta- ja Rautia- ketjuissa myytävät Cello-maalit ovat ensimmäinen sisämaalisarja, jonka kaikille tuotteille on myönnetty sekä M1-merkki että Allergiatunnus. Rakennustietosäätiö RTS:n myöntämä M1-merkki kertoo tuotteen vähäpäästöisyydestä huoneilmaan. Allergiatunnus on merkki siitä, että sarja on kehitetty yhteistyössä Allergia- ja Astmaliiton kanssa. Maalit ovat vesiohenteisia, liuotteettomia ja lähes hajuttomia. Myös Cello-valmisliisterillä ja FXA -kevyttasoitteella on M1-merkki.

### LIKKUMALLA TERVEYTTÄ

Kesko on vuodesta 1998 lähtien edistänyt lasten, lapsiperheiden ja nuorten liikunnallisia elämäntapoja ja hyvinvointia yhteistyössä Nuori Suomi ry:n kanssa. Yhteiset liikuntakampanjat saavat vuosittain liikkeelle satoja tuhansia lapsia. Yhteistyön kautta K-ryhmä haluaa tuoda esiin terveellisen ruoan ja liikunnallisten elämäntapojen merkitystä.

Touko-kesäkuussa 2010 Kesko oli pääyhteistyökumppanina Nuoren Suomen Your Move On Tour -tapahtumakiertueella. Lue lisää sivulta 54.

### INTERSPORT KANNUSTAA LIKKUMAAN

Keskon urheilukaupan ketju Intersport elää liikunnasta. Intersportin tavoitteena ei ole pelkästään myydä urheiluvälineitä, vaan myös aktivoida ja opastaa ihmisiä harrastusten pariin.

”Sport to the People -konseptimme mukaisesti liikkuminen kuuluu kaikille ja kaikenikäisille urheiluharrastuksen tasosta riippumatta. Intersporteissa asiakasta autetaan ja opastetaan nauttimaan valitsemastaan lajista. Kaikki urheilu ei ole suorituskeskeistä, vaan ihmiset haluavat liikkumalla harrastaa monipuolisesti, kohentaa kuntoa, parantaa terveyttään ja voida hyvin”, Intersport Finland Oy:n toimitusjohtaja **Juha Nurminen** sanoo.

### TUNETKO KEHOSI IÄN?

Intersportit ympäri Suomen tarjoavat asiakkailleen erilaisia liikuntapalveluja ja -tapahtumia. Kunnossa.fi-palvelu otettiin pilottina käyttöön loppuvuodesta 2009 Jumbon Intersportissa Vantaalla. Asiakas voi maksullisessa palvelussa mittauttaa oman kuntonsa ja kehonsa iän. Tuloksena asiakas saa tietoa aerobisesta kunnostaan, verenpaineestaan, kehonsa koostumuksesta, lihaskunnostaan ja liikkuvuudestaan.

Halutessaan asiakas voi varata Intersportista tuekseen oman myyjän maksutta ja oman valmentajan lisämaksusta. Palvelun tarkoituksena on ohjata asiakas liikkumaan oikein ja turvallisesti.

”Kunnossa.fi-palvelu sopii niin aloittelijalle kuin aktiiviharrastajalle. Harva meistä tietää, missä kunnossa oma keho on. Palvelu on otettu hyvin vastaan. Olemme järjestäneet myös esittelytilaisuuksia, esimerkiksi mediatilaisuudessa meillä oli juoksija **Wilson Kirwa** testaamassa kehonsa iän. Rautakesko tarjosi henkilöstölleen mahdollisuuden käydä kehon iän mittauksessa”, Jumbon Intersportin kauppias **Kai Lehmus** kertoo.

### JUOKSUKLINIKALLE TAI KEHON RASVAPROSENTIN MITTAUKSEEN

Intersportit järjestävät asiakkailleen myös juoksuklinikkatapahtumia, joissa on paikalla fysioterapeutti neuvomassa juoksujalkineiden valinnassa.

”Järjestämme Jumbon Intersportissa yleensä 4–5 juoksuklinikkatapahtumaa keväisin ja 1–2 ennen talvijuoksukautta”, Kai Lehmus sanoo.

Kaikissa Intersporteissa tehdään Footbalance-analyyseja. Analyysilla korjataan jalan virheasentoja, joita on kolmella ihmisellä neljästä. Jalkaterän oikea asento tuo liikkuamiseen lisää nautintoa ja ennaltaehkäisee vammoja. Footbalance-analyysin jälkeen asiakas saa heti mukaansa jalan virheasentoa korjaavan pohjalliset.

Kehonkoostumuksen mittaus kiinnostaa kunnostaan huolehtivia asiakkaita. Intersport Mikonkatu järjesti marraskuussa 2010 Kisa-kallion urheilupuiston kanssa asiakastilai-

suuden. Juoksija **Jukka Keskisalo** jakoi tilaisuudessa juoksuvinkkejä ja lajiesittelyssä pääsi tutustumaan zumbaan ja kahvakuulaharjoitteluun. Asiakkailla oli mahdollisuus

osallistua kehonmittaukseen, jossa mitattiin kehon lihas- ja luumassa sekä rasvaprosentti. Asiakkaat saivat tuloksena kehon realistisen tavoitepainon ja

raportin, jonka arvoja voivat alkaa tavoitella.

Forssan Intersportin järjestämään Nice Run -tapahtuman ennakoiltaan marras-

kuussa 2010 osallistui lähes 100 naista. Nice Run on usealla paikkakunnalla Suomessa kesällä 2011 järjestettävä naisten liikuntajuhla.

”Naisten illassa valmistauduttiin kesän tapahtumaan ja etsittiin jäseniä omaan juoksuryhmään. Tarjolla oli myös kehonkoostumusmittausta ja Footbalance-analyyseja”, Forssan Intersportin kauppiat **Maire** ja **Aki Seppälä** kertovat.

## Liikkuminen kuuluu

# kaikille

ja kaikenikäisille.

### CASE

## Your Move sai nuoret liikkeelle

Kesko on vuodesta 1998 edistänyt lasten, lapsiperheiden ja nuorten liikunnallisia elämäntapoja ja hyvinvointia yhteistyössä Nuori Suomi ry:n kanssa.

Touko-kesäkuussa 2010 Kesko oli pääyhteistyökumppanina Your Move On Tour -tapahtumakiertueella Helsingissä, Oulussa, Porissa, Jyväskylässä ja Turussa. Nuoren Suomen ja Suomen Liikunta ja Urheilu SLU:n järjestämään kiertueeseen osallistuivat Keskon ketjuista K-citymarket, K-supermarket, K-market, K-rauta, Rautia ja Intersport.

Your Move -tapahtumassa nuoret saivat tutustua muun muassa parkouriin, skeittaukseen, rullaluisteluun sekä Keskon turbomove-rataan. Keskon osastolla testattiin ympäristötaitoja K-raudan ja Rautian ”Haluatko Miljoonääriksi” -pelissä, sekä ideoitiin tulevaa ruokakauppaa. Intersportin pisteellä pystyi testaamaan jalan asentoa Footbalance-testillä.

Nuoren Suomen ja SLU:n järjestämä Your Move On Tour -kiertue tarttui kansanterveydelliseen ongelmaan: nuorten liikunta on vähentynyt, mikä uhkaa heidän terveyttään (lähde: Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille, Opetusministeriö ja Nuori Suomi, 2008).

Kevään 2010 kiertue sai liikkeelle yli 25 000 13–19-vuotiasta nuorta seitsemällä paikkakunnalla.

”Nuoret olivat mukana alusta alkaen kiertueen suunnittelussa, ideoinnissa ja toteutuksessa. Tavoitteena on innostaa nuoria liikkumaan

tavalla tai toisella. Haluamme korostaa sitä, ettei ole väliä, miten liikkuu, kunhan liikkuu”, Your Move -kampanjan johtaja **Ossi Heinänen** sanoo.

Keskon ja Nuoren Suomen yhteistyö jatkuu Helsingissä 27.5.-1.6.2011

järjestettävässä Your Move -suurta-  
pauhtumassa. Tapahtumaan odotetaan lähes 50 000 nuorta eri puolilta Suomea liikkumaan ja pitämään hauskaa yhdessä.





## CASE



## Hyvää oloa ja paikallista ruokaa Honkajoella

Honkajoki, noin 2 000 asukkaan kunta Satakunnassa, on monen Pirkka-tuotteen koti. Honkatarhat kasvattaa Honkajoella Pirkka-sar-

jaan jääsalaattia, tilliä, persiljaa ja ruohosipulia ja Isokaski Pirkan uuni-juurekset, keittojuurekset, juureskuutiot ja lantut.

Paikallisen K-marketin kauppias **Anneli Hautaoja** on tarmokas puuhanaan, jonka Hyvän olon tapahtumaan saapuu joka viides kunnan asukkaista. Lokakuussa 2010 Hautaoja järjesti kolmannen kerran Hyvän olon tapahtuman, joka kokoaa

yhteen honkajokilaiset yritykset ja kyläläiset.

Tohtori Kiminkinen -televisio-ohjelmasta tuttu, maalaislääkäriksi kutsuttu **Tapani Kiminkinen** luennoi tapahtumassa terveellisistä elämäntavoista ja otti kantaa ajankohdattaiseen rasvakeskusteluun. Kiminkinen kehotti kuulijoita suosimaan pehmeitä rasvoja:

”Missään testeissä ei ole osoitettu, että valtimoahtaumatauti

tulisi ilman kolesterolia ja juuri sitä kovat rasvat aiheuttavat. Pehmeitä rasvoja, kuten rypsi- ja kalaöljyä, kannattaa jatkossakin käyttää.”

Seitsemän oman kylän yrittäjää esitteli tapahtumassa tuotteitaan, koululaisten piirustuksista oli koottu näyttely ja kylän oma orkesteri esiintyi. Kyläläisille tarjotun ruoan valmistivat Honkajoen Martat ja Maatalousnaiset. Ruoan raaka-aineet saatiin honkajokilaisilta tuottajilta – pöydässä oli nauris-, porkkana- ja punajuuriraasteita, lihapulvia ja erilaisia salaatteja.

”Lähes kaikki tarjoamamme tuli paikallisilta toimittajilta, osa jopa suoraan pellolta. Kävimme samana aamuna yhdessä Vihannespakkaamo Isokaski Ky:n **Aino Isokas-ken** kanssa hakemassa juurekset pellostä”, kauppias Anneli Hautaoja kertoo.

Martat on kotitalousneuvontajärjestö, joka edistää perheen hyvinvointia. Yhdistyksiä ja toimintaryhmiä on Suomessa noin 1 300 ja jäseniä on yli 42 000. Honkajoen Martoissa on 40 jäsentä.

”Marttoja oli Honkajoen tapahtumassa runsaasti paikalla ja puuhaa riitti kahdeksi päiväksi. Oman paikkakunnan tuotteita on mukava laittaa esille. Niistä saatiin näyttävä ja maistuva tarjoilu isollekin porukalle”, Honkajoen Marttojen puheenjohtaja **Ulla Kurumaa** kertoo.

## CASE

## Askon Puro-sohva sopii allergiselle

Asko toi syyskuussa 2010 markkinoille sohvan, joka on suunniteltu yhteistyössä Allergia- ja Astmaliiton kanssa. Ihoa ärsyttämättömät, vesipestävä pälliset ja metalliosien nikkelittömyys tekevät Puro-sohvasta hyvän vaihtoehdon allergia-perheen kotiin.

Sohvan INNOSUOMI-palkitut EcoSeat-istuinpehmusteet on valmistettu kierrätetyistä PET-juomapulloista. EcoSoft-selkätyynyjen täyte on 85-prosenttisesti kierrätysmateriaalia. Sohvan verhoilumateriaaleilla ja vetoketjuilla on Öko-Tex

100 -merkki. Sekä rungon että tynnyjen verhoilu on irrotettava ja vesipestävä. Kankaissa on useita väri- vaihtoehtoja eikä niissä ole käytetty ihoa ärsyttäviä pintakäsittelyaineita.

Askon oman sohvatehtaan Insofa Oy:n Lahdessa valmistaman Puro-sohvan materiaalit ovat 80-prosenttisesti kotimaisia. Runko on kestävää suomalaista PEFC-sertifioitua massiivipuuta ja suomalaista vaneria. Myös kaikki pehmusteet ja tynnyt on valmistettu kotimaassa, jolloin kuljetusmatkat pysyvät lyhyinä ja ympäristön kuormitus kuljetusten osalta vähenee.

Insofa Oy sai allergiatunnuksen käyttöoikeuden Puro-sohvalleen ensimmäisenä sohval valmistajana Suomessa.

## CASE

## K-ravintotaitaja on terveellisen ja monipuolisen ruoan tuntija

K-ruokakauppojen henkilökunnalle suunnattu, K-instituutin järjestämä K-ravintotaitaja-koulutusohjelma käynnistyi helmikuussa 2010. Ohjelmaan on ilmoittautunut yli 600 opiskelijaa. Ohjelma on tuottanut K-ruokakauppihin jo yli 370 ravitsemuksen ja ruokavalioiden erityisosaajaa.

Koulutuksen avulla kaupan henkilökunta voi syventää osaamistaan ravitsemukseen liittyvissä asioissa.

K-ravintotaitaja saa koulutuksessa valmiudet tukea kaupan muuta henkilökuntaa siinä, kuinka vastata asiakkaiden esittämiin, ruokavali-oon liittyviin kysymyksiin. Koulutuksessa K-ravintotaitajia myös kannustetaan järjestämään asiakkaille maistatuksia ja tapahtumia, joissa teemana on terveellinen ja monipuolinen ravinto.

K-ravintotaitajaksi opiskellaan itsenäisesti verkossa sekä omassa kaupassa perehtymällä jokapäiväisiin palvelutilanteisiin. K-ravintotaitaja-verkkokoulutukseen sisältyy tietoa pakkausmerkinnöistä, terveellisestä ruokavaliosta, tyyppisimmistä erikoisruokavaliosta sekä eri uskontojen ja kulttuurien ruualliset vaatimukset. K-ravintotaitaja erottuu kaupasta K-ravintotaitaja-rintanapin avulla.

# GRI-indeksi

Kesko on oman arvionsa mukaan soveltanut GRI-raportointiohjeita A+-tason laajuisesti. Tasoarvion on tarkistanut kolmas osapuoli, PricewaterhouseCoopers Oyj. A+-tason mukaisesti Kesko raportoi

toimintaansa liittyvät olennaiset tiedot ja indikaattorit. GRI:n laskentaperiaatteita ei sovelleta yksityiskohtaisesti kaikkien indikaattorien osalta.

GRI:N SUOSITUS		KESKON RAPORTTI			
Tunnus	GRI:n sisältö	Sisältyy	Sivu	Lisätiedot	Global Compact
<b>1. STRATEGIA JA ANALYYSI</b>					
1.1	Pääjohtajan katsaus	●	6–7		x
1.2	Organisaation keskeiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet	●	10–11, 12–13, 20–21		
<b>2. ORGANISAATION KUVAUS</b>					
2.1	Organisaation nimi	●	2		
2.2	Tärkeimmät tavaramerkit, tuotteet ja palvelut	●	4–5		
2.3	Operatiivinen rakenne	●	4–5, 14		
2.4	Organisaation pääkonttorin sijainti	●	4		
2.5	Toimintojen maantieteellinen sijainti	●	4–5		
2.6	Omistusrakenne ja yhtiömuoto	●	4–5, 61–62		
2.7	Markkina-alueet	●	4–5		
2.8	Organisaation toiminnan laajuus	●	4–5		
2.9	Merkittävät muutokset organisaation koossa, rakenteessa tai omistuksessa raportointikaudella	●		Ei merkittäviä muutoksia raportointikaudella.	
2.10	Raportointikaudella saadut palkinnot	●	8–9		
<b>3. RAPORTIN MUUTTUJAT</b>					
3.1	Raportointiajanjakso	●	3		
3.2	Edellisen raportin ilmestymisajankohta	●	3		
3.3	Raportin julkaisuaihe	●	2		
3.4	Yhteystiedot	●	90		
3.5	Raportin sisällön määrittely (olennaisuus, priorisointi, raporttia käyttävät sidosryhmät)	●	2–3, 22–23		
3.6	Raportin rajaus	●	2–3		
3.7	Erityiset rajoitukset raportin laajuudessa tai rajauksessa	●	2–3		
3.8	Raportointiperiaatteet yhteisyritysten, tytäryhtiöiden, vuokrakohteiden, ulkoistettujen toimintojen raportoinnille	●	2–3		
3.9	Tiedon mittaustekniikat ja laskentaperusteet	●	2–3		
3.10	Muutokset aiemmin raportoiduissa tiedoissa	●	3		
3.11	Merkittävät muutokset raportin laajuudessa, rajauksissa tai mittausmenetelmissä	●	2–3		
3.12	GRI-sisältövertailu	●	56–60		
3.13	Periaatteet ja käytäntö raportin ulkopuoliseen varmennukseen	●	3, 88–89		
<b>4. HALLINTOTAPA, SITOUKSET JA YHTEISTYÖ</b>					
4.1	Organisaation hallintorakenne	●	16, 18–19	Keskon vuosikertomus 2010, sivut 64–68.	
4.2	Hallituksen puheenjohtajan asema	●	16		
4.3	Hallituksen jäsenten riippumattomuus	●	16		
4.4	Osakkeenomistajien ja henkilöstön vaikutusmahdollisuudet hallituksen toimintaan	●	16, 84		
4.5	Yhteiskuntavastuun tulosten vaikutus hallituksen ja johdon palkitsemiseen	●	16, 79		
4.6	Menettelytavat eturistiriitojen välttämiseksi hallitustyöskentelyssä	●	16	Kesko noudattaa Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia.	
4.7	Hallituksen jäsenten asiantuntemus ja pätevyys taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristöstrategian osalta	●	16, 25	Keskon vuosikertomus 2010, sivut 65–66 ja 76–77.	

GRI:N SUOSITUS		KESKON RAPORTTI			
Tunnus	GRI:n sisältö	Sisältyy	Sivu	Lisätiedot	Global Compact
4.8	Missio, arvot sekä toimintasäännöt ja -periaatteet sekä näiden toimeenpanokäytännöt	●	14–15		
4.9	Hallituksen tavat hallinnoida taloudellista, sosiaalista ja ympäristötoimintaa, mukaan lukien riskienhallinta	●	16–19		
4.10	Hallituksen toiminnan arviointi	●	16		
4.11	Varovaisuusperiaatteen soveltaminen	●	17	Kuvattu riskienhallintaa.	
4.12	Sitoutuminen ulkopuolisiin yhteiskuntavastuun aloitteisiin	●	14–15, 66		
4.13	Jäsenyydet järjestöissä, yhdistyksissä ja edunvalvontaorganisaatioissa	●	16, 28		
4.14	Organisaation sidosryhmät	●	3, 15		
4.15	Sidosryhmien määrittely ja valinta	●	15		
4.16	Sidosryhmävuorovaikutuksen muodot	●	15		
4.17	Sidosryhmävuorovaikutuksessa esiin nousseet asiat ja huolenilmaukset	●	15, 18, 22–23		

## 5. JOHTAMISTAPA JA TUNNUSLUVUT

### TALOUDELLINEN VASTUU

<b>LÄHESTYMISTAPA TALOUDELLISEN VASTUUN JOHTAMISEEN</b>	●	61		x
---	---	----	--	---

#### Taloudellisen vastuun tunnusluvut

EC1*	Taloudellisen lisäarvon syntyminen ja jakautuminen	●	61		
EC2*	Ilmastonmuutoksen taloudelliset seuraamukset ja muut riskit ja mahdollisuudet organisaation toiminnalle	●	63	Ilmastonmuutoksen liiketoimintavaikutusten rahallista suuruutta ei ole arvioitu.	x
EC3*	Eläketurvan kattavuus	●	63	Keskon vuosikertomus 2010, sivu 118.	
EC4*	Valtiolta saatu taloudellinen avustus	●	63		
EC5	Tavanomaisten alkupalkkojen ja paikallisen minimipalkan suhde organisaation keskeisissä toimipaikoissa	●		Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa työehtosopimus, muissa maissa vähintään lakisääteinen minimipalkka. Suhdelukutieto ei saatavissa.	
EC6*	Ostot paikallisilta toimittajilta	●	64		
EC7*	Paikalliset rekrytoinnit	●	65		x
EC8*	Infrastruktuuri-investoinnit sekä tarjotut yleishyödylliset palvelut	●	65		
EC9	Keskeiset epäsuorat taloudelliset vaikutukset ja niiden laajuus	●	65	Arvioidaan tapauskohtaisesti uuden kaupan perustamisen yhteydessä.	

### YMPÄRISTÖVASTUU

<b>LÄHESTYMISTAPA YMPÄRISTÖVASTUUN JOHTAMISEEN</b>	●	66–67, 69–70, 73		x
--	---	------------------	--	---

#### Ympäristövastuun tunnusluvut

EN1*	Materiaalien käyttö	●	67	Markkinoille toimitetut pakkausmateriaalit.	x
EN2*	Kierrätysmateriaalien käyttö	●		Ei olennainen Keskon toiminnassa. Kaupan alan yrityksessä ei hyödynnetä kierrätysmateriaalia GRI:n tarkoittamalla tavalla.	
EN3*	Energian suora kulutus	●	68		x
EN4*	Energian epäsuora kulutus	●	68		x
EN5	Säästämisestä ja tehokkuusparannuksista syntynyt energiansäästö	●	69	Kuvattu energiansäästötoimenpiteitä.	x
EN6	Energiatehokkaat tuotteet ja palvelut	●	69	Kuvattu energiatehokkaita tuotteita. Ei raportoitu saavutettua energiansäästöä.	x
EN7	Toimenpiteet epäsuoran energiankulutuksen vähentämiseksi ja saavutetut säästöt	●	69	Kuvattu toimenpiteitä energiankulutuksen vähentämiseksi. Ei raportoitu saavutettua energiansäästöä.	x
EN8*	Veden kulutus	●	70	Raportoitu veden kulutus Suomessa. Veden kulutus muiden maiden yhtiöissä on vähäistä.	x
EN9	Vesilähteet, joihin vedenotto vaikuttaa merkittävästi	●		Ei olennaista Keskon toiminnassa. Kesko käyttää kunnallista vettä.	
EN10	Veden kierrätys ja uudelleenkäyttö	●		Ei olennaista Keskon toiminnassa GRI:n tarkoittamalla tavalla.	

GRI:N SUOSITUS		KESKON RAPORTTI			
Tunnus	GRI:n sisältö	Sisältyy	Sivu	Lisätiedot	Global Compact
EN11*	Luonnon monimuotoisuuden kannalta rikkaita alueita tai suojelluilta alueilta omistetut, vuokratut ja hallinnoidut maa-alueet	●		Ei olennaista Keskolle. Kauppapaikkoja vain liikekiinteistöille kaavoitetuilla alueilla.	
EN12*	Organisaation toiminnan vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen suojelualueilla tai monimuotoisuuden kannalta rikkaita alueilla	●		Kuten EN11	
EN13	Suojellut tai kunnostetut elinympäristöt	●		Kuten EN11	
EN14	Luonnon monimuotoisuuteen liittyvät strategiat, toimenpiteet ja suunnitelmat	●		Kuten EN11	
EN15	Uhanalaiset lajit organisaation toiminnan vaikutuspiirissä	●		Kuten EN11	
EN16*	Suorat ja epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt	●	70–71		x
EN17*	Muut epäsuorasta energiankäytöstä aiheutuvat kasvihuonekaasupäästöt	●	71–72		x
EN18	Toimenpiteet kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi	●	72	Kuvattu toimenpiteitä kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi. Saavutettuja päästövähennyksiä ei raportoitu.	x
EN19*	Otsonikatoa aiheuttavien aineiden käyttö	●	72	Otsonikatoa aiheuttavia aineita kylmä-kalusteissa jäljellä vain hyvin vähäinen määrä, ei raportoitu määrä.	x
EN20*	Typen ja rikin oksidit ja muut merkittävät päästöt ilmaan päästöläajeittain	●	72	Raportoitu sähkö- ja lämpöenergian happamoitumis- ja eteenipäästöt Suomessa.	x
EN21*	Päästöt veteen	●		Kaikki jätevesi kunnalliseen viemäriverkostoon. Ei GRI:n tarkoittamia päästöjä veteen.	
EN22*	Jätehuolto	●	72–73		x
EN23*	Merkittävien kemikaali-, öljy- ja polttoainevuotojen määrä ja suuruus	●	73		x
EN24	Kuljetetun, maahantuodun, maastaviedyn tai käsitellyn ongelmajätteen määrä	●		Ei olennaista Keskon toiminnassa.	
EN25	Vesitöt, joihin organisaation päästöillä on merkittävä vaikutus	●		Ei olennaista Keskon toiminnassa.	
EN26*	Toimenpiteet tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutusten vähentämiseksi sekä toimenpiteiden vaikutuksen laajuus	●	74	Keskolla välillinen vaikutus myytäviin tuotteisiin.	x
EN27*	Uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen otettujen tuotteiden ja pakkausmateriaalien osuus myydyistä tuotteista	●	74	Raportoitu talteenotettujen kuljetusmuovien kierrätys.	x
EN28*	Määräystenmukaisuus	●	73		x
EN29	Kuljetuksiin liittyvät merkittävät ympäristövaikutukset	●	74		x
EN30	Ympäristönsuojelukustannukset ja ympäristöinvestoinnit	●		Tieto ei saatavissa.	

## SOSIAALINEN VASTUU

<b>LÄHESTYMISTAPA HENKILÖSTÖJOHTAMISEEN</b>	●	75			x
---	---	----	--	--	---

### Henkilöstövastuun tunnusluvut

LA1*	Henkilöstön jakautuminen työsuhteen ja työsopimuksen mukaan	●	75–76		
LA2*	Henkilöstön vaihtuvuus	●	75–76	Ei raportoitu ikäryhmittäin tai sukupuolen mukaan. Tieto ei saatavissa.	x
LA3	Henkilöstön etuudet	●	76	Lakisääteisen tason ylittäviä etuja ei raportoitu yksityiskohtaisesti. Vaihtelevat käytännöt eri toimintamaissa.	
LA4*	Työehtosopimuksen piirissä olevien työntekijöiden osuus	●	77		x
LA5*	Uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettava vähimmäisirtisanomisaika	●	77		x
LA6	Työsuojelutoimikuntien piiriin kuuluvien työntekijöiden osuus	●	77	Työntekijöiden prosenttiosuutta ei raportoitu. Järjestelyt paikallista lainsäädäntöä noudattaen.	x
LA7*	Tapaturmataajuus, ammattitaudit, menetetyt työpäivät, poissaolot, työhön liittyvät kuolemantapaukset	●	77–78	Raportointi ei kata urakoitsijoita. Tapaturmatilastoja muiden maiden kuin Suomen osalta ei ole käytettävissä.	x
LA8*	Työntekijöiden kouluttaminen ja neuvonta liittyen vakaviin sairauksiin	●	78		x

GRI:N SUOSITUS		KESKON RAPORTTI			
Tunnus	GRI:n sisältö	Sisältyy	Sivu	Lisätiedot	Global Compact
LA9	Työterveys- ja -turvallisuusasioista sopiminen ammattiyhdistysten kanssa	●		Suomessa lakiin perustuvat järjestelyt.	
LA10*	Keskimääräiset koulutustunnit työntekijää kohden	●	78	Ei raportoitu henkilöstöryhmittäin. Tieto ei saatavissa.	
LA11	Osaamisen kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvät ohjelmat	●	78		
LA12	Kehityskeskustelut ja suorituksen arvioinnit	●	79		
LA13*	Hallintoelinten ja henkilöstön monimuotoisuus	●	79–80		x
LA14*	Naisten ja miesten peruspalkkojen suhde	●	81	Miesten ja naisten peruspalkkojen suhdetta ei raportoitu. Konsernitaseista vertailua ei ole mahdollista tehdä.	x
<b>LÄHESTYMISTAPA IHMISOIKEUSKYSYMYSTEN JOHTAMISEEN</b>		●	81		x

**Ihmisoikeuskysymyksiin liittyvät tunnusluvut**

HR1*	Ihmisoikeusasioiden huomioiminen investointipäätöksissä	●		Keskon toimintamaissa ei ole havaittu vähittäiskauppaan liittyviä ongelmia ihmisoikeuskysymyksissä. Aihe sisältyy riskiarviointimenettelyyn.	
HR2*	Alihankinnan ihmisoikeusarvioinnit	●	82–83	Raportoitu BSCI-, SA8000- ja Reilun kaupan auditointien piirissä olevien tavarantoimittajien määrä, ei prosenttiosuutta.	x
HR3	Henkilöstön koulutus ihmisoikeuksiin liittyvistä politiikoista ja toimintakäytännöistä	●	84	Ei raportoitu koulutustunteja. Tieto ei saatavissa.	x
HR4*	Syrjintätapausten lukumäärä ja toteutetut toimenpiteet	●	84		x
HR5*	Toiminnot, joissa järjestäytymisvapaus ja kollektiivinen neuvottelu-oikeus on uhattuna	●	84	Raportoitu henkilöstön järjestäytymisaste niiden toimintojen osalta, joista tieto saatavissa.	x
HR6*	Toiminnot, joissa on riski lapsityövoiman käytöstä	●	82–83		x
HR7*	Toiminnot, joissa on riski pakkotyövoiman käytöstä	●	82–83		x
HR8	Ihmisoikeuspolitiikkoihin ja toimintakäytäntöihin koulutetun turvallisuushenkilöstön määrä	●		Ei olennaista Keskon toiminnassa.	
HR9	Alkuperäiskansojen oikeuksien rikkomukset ja niiden estämiseksi toteutetut toimenpiteet	●	84		x
<b>LÄHESTYMISTAPA YHTEISKUNNALLISTEN KYSYMYSTEN JOHTAMISEEN</b>		●	84		x

**Yhteiskunnallisiin kysymyksiin liittyvät tunnusluvut**

SO1*	Paikallisyhteisöihin kohdistuvien vaikutusten arviointi ja hallintaan liittyvät ohjelmat	●		Paikallisyhteisöihin kohdistuvia vaikutuksia arvioidaan osana kauppaverkoston kehittämistä.	
SO2*	Korruptioon liittyvän riskianalyysin läpikäyneiden liiketoimintayksiköiden määrä	●	85	Kuvattu riskienhallintaa kokonaisuutena. Liiketoimintayksiköiden määrää ei raportoitu.	x
SO3*	Henkilöstön koulutus korruptioon liittyvistä politiikoista ja toimintakäytännöistä	●	85	Koulutusta saaneen henkilöstön lukumäärää ja jaottelua johtoon ja muuhun henkilöstöön ei raportoitu. Jaottelua ei saatavissa.	x
SO4*	Korruptiotapauksiin liittyvät toimenpiteet	●	85		x
SO5*	Organisaation julkiset poliittiset kannanotot sekä osallistuminen poliittiseen vaikuttamiseen ja lobbaukseen	●	85	Raportoitu Keskon edunvalvonnan vaikutuskanavista.	x
SO6	Poliittisille tahoille annetut tuet	●	85		x
SO7	Kilpailuoikeudellisten säännösten rikkomiseen, kartelleihin ja määrävän markkina-aseman väärinkäyttöön liittyvät oikeustoimet	●	85		
SO8*	Lakien ja säädösten rikkomuksista asetetut sakot ja muut seuraamukset	●	85		

GRI:N SUOSITUS		KESKON RAPORTTI			
Tunnus	GRI:n sisältö	Sisältyy	Sivu	Lisätiedot	Global Compact
<b>LÄHESTYMISTAPA TUOTEVASTUUN JOHTAMISEEN</b>		●	85		x
<b>Tuotevastuun tunnusluvut</b>					
PR1*	Tuotteiden ja palvelujen terveys- ja turvallisuusvaikutusten arviointi elinkaaren eri vaiheissa	●	85	Terveys- ja turvallisuusvaikutusten arvioinnin läpikäyneiden tuotteiden ja palveluiden prosenttiosuutta ei raportoitu. Tieto ei saatavissa.	x
PR2	Tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaatimusten rikkomukset	●	85		x
PR3*	Tuotteisiin ja palveluihin liittyvä pakollinen tuoteinformaatio	●	86	Pakollisen tuoteinformaation piirissä olevien tuotteiden prosenttiosuutta ei raportoitu. Tieto ei saatavissa.	x
PR4	Tuoteinformaatioon ja tuotemerkintöihin liittyvien määräysten ja vapaaehtoisten periaatteiden rikkomukset	●	86		x
PR5	Asiakastytyväisyyteen liittyvät toimintakäytännöt ja asiakastytyväisyyskyselyiden tulokset	●	86	Asiakastytyväisyyskyselyjen tuloksia ei raportoitu. Tuloksia ei saatavissa konsernitasona.	
PR6*	Markkinointiviestinnän (ml. mainonta ja sponsorointi) lainmukaisuus sekä standardien ja vapaaehtoisten periaatteiden täytyminen	●	86		
PR7	Markkinointiviestintää koskevien lakien ja säännösten sekä vapaaehtoisten periaatteiden rikkomukset	●	86		
PR8	Asiakkaiden yksityisyyden suojan rikkomiseen ja asiakastietojen hävittämiseen liittyvät valitukset	●	86	Asiakkaiden yksityisyyden suoja koskevien valitusten tarkkaa määrää ei raportoitu. Valituksia ei tilastoida aiheen mukaan.	x
PR9*	Tuotteisiin ja palveluihin liittyvän lainsäädännön ja säästösten rikkomisesta aiheutuneet sakot	●	86		

● Sisältyy ● Osittain ● Ei sisälly

\*GRI-ohjeiston suosittama avaintunnusluku

x) Global Compactin periaatteiden mukainen raportointi, COP = Communication on Progress

# Taloudellinen vastuu

## Lähestymistapa taloudellisen vastuun johtamiseen

Keskon yhteiskuntavastuun yleisten periaatteiden mukaan taloudellisella vastuulla tarkoitetaan hyvää taloudenhoitoa, tehokasta resurssien käyttöä ja taloudellisen hyödyn tasaista ja pitkäjänteistä tuottamista eri sidosryhmille. Yleistä johtamista täydentävät Keskon ostotoiminnan eettiset periaatteet, riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan periaatteet, hallinnointiperiaatteet sekä muut tuotteiden ja palveluiden hankinnan käytännöt ja ohjeistukset. Lue Keskon vastuullisuuden johtamisen periaatteet ja politiikat osoitteesta [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus).

Taloudellinen tulos tulee saavuttaa vastuullisin keinoin – hyvän hallinnointitavan, avoimen viestinnän ja toimivan sidosryhmävuorovaikutuksen tukemana, ympäristövastuu ja sosiaalinen vastuu huomioon ottaen.

Keskon keskeisenä strategisena tavoitteena on kannattava kasvu. Tavoitteena on kasvaa kotimarkkinoilla markkinoita nopeammin. Kasvua haetaan myös lähialueilta, erityisesti nopeasti kehittyviltä Venäjän markkinoilta.

### Keskon tunnuslukuja

	Tavoitetaso	2008	2009	2010
Sidotun pääoman tuotto-%	14,0			
Toteutunut sidotun pääoman tuotto-%		15,2	11,0	15,9
Oman pääoman tuotto-%	12,0			
Toteutunut oman pääoman tuotto-%		12,1	6,6	10,1
Omavaraisuusaste (%)	40–50			
Toteutunut omavaraisuusaste (%)		52,4	54,1	53,4
Nettovelkaantumisaste (%)		2,3	-12,5	-16,8
Investoinnit* (milj. €)		338	198	325
Investoinnit liikevaihdosta* (%)		3,5	2,3	3,7

\*jatkuvat toiminnot

Kesko hakee kasvua kauppapaikkaverkoston vahvistamisella, kilpailuetuhankkeiden ja synergiaetujen toteuttamisella sekä kehittämällä sähköistä asiakaskommunikaatiota ja sähköistä kauppaa. Lue vastuullisuusohjelman tavoitteet sivuilta 20–21.

Ruokakaupassa investoidaan voimakkaasti Suomen kauppapaikkaverkoston laajentamiseen ja uudistamiseen. Lisäksi tavoitteena on liiketoiminnan laajentaminen Venäjälle. Ruokakaupan tärkeimmässä kilpailuetuhankkeessa vahvistetaan hedelmä- ja vihannes- sekä leipäosastojen ja tuoretta lihaa, kalaa ja valmisaterioita tarjoavien palvelutiskien valikoimia, palvelua ja esillepanoa.

Käyttötavarakaupassa synergiahyötyjä haetaan yhdistämällä Anttilan ja K-citymarketin osto- ja logistiikkatoimintoja sekä ketjuohjausta. Käyttötavarakaupassa tärkeänä kilpailuetuhankkeena on verkkokaupan kasvattaminen.

Rautakaupan kauppapaikkaverkostoa laajennetaan lähivuosina Suomessa ja muissa toimintamaissa, erityisesti Venäjällä. Rautakaupassa synergiaetuja saavutetaan investoimalla keskitetysti ohjattuun ostotoimintaan ja valikoimien kehittämiseen sekä yhteiseen toiminnanohjausjärjestelmään ja logistiikkaverkostoon.

Auto- ja konekaupassa edustettujen merkkien, muun muassa Volkswagenin ja Audin, markkinaosuutta vahvistetaan kehittämällä jälleenmyyntiverkostoa.

Lue lisää Keskoa lyhyesti sivuilta 4–5.

Pääosa tämän raportin taloudellisen vastuun tunnusluvuista esitetään sidosryhmälähtöisesti ja saadaan konsernitilinpäätöksestä ([www.kesko.fi/sijoittajat](http://www.kesko.fi/sijoittajat)), jonka laatimista ja esittämistä säätelevät IFRS-standardit. Kesko raportoi taloudellisesta vastuusta GRI-ohjeiston mukaisesti. Lisäksi raportissa esitetään toimialalle olennaisia tuloksia, esimerkiksi kauppapaikkaverkoston kehittyminen, toiminnan maantieteellinen kattavuus ja hankintojen jakautuminen.

## TALOUDELLISEN LISÄARVON SYNTYMINEN JA JAKAUTUMINEN, EC1

Kesko arvioi tuottamaansa taloudellista hyötyä eri sidosryhmien ja markkina-alueiden kannalta. Keskolle on tärkeää sidosryhmien hyvinvointi sen omilla markkina-alueilla, mutta kansainvälisen kaupan kautta Kesko edistää hyvinvoinnin kasvua myös omien markkinoidensa ulkopuolella, erityisesti kehittyvissä maissa.

Seuraavissa taulukoissa esitellään rahavirtoja Keskon ja eri sidosryhmien välillä sekä taloudellisen lisäarvon jakautumista sidosryhmien välillä. Konsernin tuloslaskelma, konsernitase ja konsernin rahavirtalaskelma ovat luettavissa kokonaisuudessaan konsernitilinpäätöksestä (IFRS). Lue lisää Keskon vuosikertomuksesta 2010 alkaen sivu 80.

### Keskon toiminnasta syntyvä taloudellinen hyöty eri sidosryhmille, milj. €, jatkuvat toiminnot

		2008	2009	2010
Asiakkaat*	Tuotot	10 322	9 157	9 476
Toimittajat	Ostetut tavarat, materiaalit ja palvelut	-9 278	-8 257	-8 526
<b>Luotu lisäarvo</b>		<b>1 043</b>	<b>900</b>	<b>949</b>

### Lisäarvon jakaminen:

		2008	2009	2010
Työntekijät	Palkat, palkkiot ja sosiaalikulut	-578	-535	-521
Luotonantajat	Nettorahoitustuotto/kulu	3	-16	6
Omistajat	Osinko	-98	-89	-128
Julkinen sektori	Tuloverot	-89	-82	-97
Yhteisöt	Lahjoitukset	-2	-2	-2

### Liiketoiminnan kehittämiseen

**279    177    207**

\* Sisältäen liikevaihdon ja liiketoiminnan muut tuotot

### Perustietoa Keskon osakkeista ja osakkeenomistajista 31.12.

	2008	2009	2010
Osakkeiden määrä (1 000 kpl)	97 824,9	98 321,5	98 641,3
Osakepääoma (milj. €)	196	197	197
A-osakkeita kaikista osakkeista (%)	32	32	32
B-osakkeita kaikista osakkeista (%)	68	68	68
A-osakkeiden osuus kaikista äänistä (%)	83	83	83
B-osakkeiden osuus kaikista äänistä (%)	17	17	17
A-osakkeiden markkina-arvo (milj. €)	698	749	1 101
B-osakkeiden markkina-arvo (milj. €)	1 176	1 537	2 337
Osakkeenomistajien lukumäärä	38 080	38 888	38 258
Tulos per osake, laimennusvaikutuksella oikaistu (€)	2,24	1,27	2,06
Osinko per osake (€)	1,00	0,90	1,30

Osinkopolitiikan mukaan Kesko Oyj jakaa osinkona vähintään 50 % osakekohtaisesta tuloksesta ilman kertaluonteisia eriä yhtiön rahoituskellinen asema ja toimintastrategia huomioon ottaen. Vuonna 2010 Kesko jakoi vuoden 2009 tuloksesta osinkoa yhteensä noin 88,5 miljoonaa euroa, mikä oli 70,5 % osakekohtaisesta tuloksesta ja 126,8 % osakekohtaisesta tuloksesta ilman kertaluonteisia eriä. Vuoden 2010 tuloksesta on päätetty jakaa noin 128 miljoonaa euroa, mikä on 63,1 % osakekohtaisesta tuloksesta ja 72,7 % osakekohtaisesta tuloksesta ilman kertaluonteisia eriä.

Ulkomaisten osakkeenomistajien omistusosuus kaikista osakkeista 31.12.2010 oli 26 %. Ulkomaisten osakkeenomistajien omistusosuus B-osakkeista 31.12.2010 oli 38 %.

Vuoden 2010 aikana likvidien B-osakkeiden kurssi nousi 51 % ja vähemmän vaihdettujen A-osakkeiden 47 %. NASDAQ OMX Helsinki -yleisindeksi nousi 19 %.

Suurimmat ulkomaiset omistajat ovat Yhdysvalloista, Norjasta, Isosta-Britanniasta, Saksasta ja Ranskasta (lähde: BigDough).

#### 10 suurinta osakkeenomistajaa osakelukumäärän (A- ja B-sarja) perusteella 31.12.2010

	Osuus osakkeista %	Osuus ääni- määrästä %
Vähittäiskaupan Takaus Oy	3,54	7,06
K-Kauppiasliitto ry	3,50	8,88
Kruunuvuoren Satama Oy	2,67	6,86
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	2,07	1,08
Valluga-sijoitus Oy	1,36	3,49
Keskon Eläkekassa	1,32	2,22
Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma	1,15	0,29
Oy The English Tearoom Ab	1,02	0,26
Vähittäiskaupan Ammattikasvatusäätiö	0,96	2,11
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiola	0,91	0,23

Tarkempaa tietoa Keskon osakkeenomistajista ja osakkeista on Keskon vuosikertomuksessa 2010 ja osoitteessa [www.kesko.fi/sijoittajat](http://www.kesko.fi/sijoittajat).

#### Kauppaverkosto

Keskon ketjutoimintaan kuuluu yhteensä lähes 2 000 kauppaa Suomessa ja muissa toimintamaissa. K-ruokakauppaverkosto on Suomen kattavin. Ruokakaupan tarjoamat palvelut kattavat lähes kaikki Suomen kunnat (taulukko ohessa) ja K-ruokakaupoissa käy päivittäin noin 900 000 asiakasta. Keskolla on runsaasti myös yritysasiakkaita. Suomen ulkopuolella Kesko harjoittaa rauta- ja sisustustarvikekauppaa sekä konekauppaa. Kauppojen lukumäärät toimialoittain on esitetty sivuilla 4–5.

Suomessa Kesko toimii tiiviissä yhteistyössä K-kauppioiden kanssa. Vuoden lopussa Keskolla oli yhteistyökumppaneinaan 1 270 K-kauppiasyrittäjää ja lisäksi noin 170 muuta kauppiasyrittäjää Asko-, Sotka-, Byggmakker- ja Senukai-ketjuissa. Yhteensä K-ryhmä eli Kesko ja kauppiasyrittäjät työllistävät noin 45 000 henkilöä.

#### Keskon henkilöstökulut, milj. €, jatkuvat toiminnot

	2008	2009	2010
Palkat ja palkkiot	497	448	451
tulospalkkaus Suomessa	13	5	8
Henkilösivukulut			
eläkekulut	29	40	23
muut henkilösivukulut	47	39	41
Myönnetyt osakeoptiot	6	8	5

Vuonna 2010 palkoista ulkomaantoimintojen osuus oli 114 milj. euroa.

Vuonna 2010 eläke- ja muista henkilösivukuista ulkomaantoimintojen osuus oli 25 milj. euroa.

#### Keskon verot, milj. €, jatkuvat toiminnot

	2008	2009	2010
Tulovero Suomeen	79,4	76,5	92,6
Tulovero muihin maihin	10,1	5,9	4,1
Kiinteistövero Suomeen	3,4	3,4	3,0
Kiinteistövero muihin maihin	1,1	1,1	1,3

#### Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin, 1 000 €

	2009	2010
Kansalais- ja ympäristöjärjestöt	79	130
Tiede, tutkimus ja koulutus	140	1 033
Kulttuuri	122	166
Urheilu	621	619
Terveydenhoito	63	89
Nuorisotyö	469	207
Veteraanijärjestöt	14	10
<b>Yhteensä</b>	<b>1 508</b>	<b>2 253</b>

#### K-ruokakauppojen lukumäärä Suomen kunnissa

K-ruokakauppoja	Kuntia	% kaikista kunnista
10 tai enemmän	17	5,0
7–9	6	1,8
5–6	28	8,2
3–4	55	16,1
2	64	18,7
1	134	39,2
0	38	11,0
<b>Kuntia yhteensä</b>	<b>342</b>	<b>100,0</b>

#### Keskon toiminnasta syntyvän taloudellisen hyödyn erittelyä markkina-alueittain, milj. €

	Ostot	Investoinnit	Palkat ja myönnetyt osakeoptiot	Eläke- ja henkilösivukulut sekä verot	Yhteensä
Suomi	5 174	283	342	135	5 934
Muut Pohjoismaat	777	19	52	16	864
Baltia	188	3	40	7	239
Venäjä	170	15	17	4	205
Muut maat	1 176	5	6	4	1 190



## ILMASTONMUUTOKSEN TALOUDELLISET SEURAAMUKSET JA MUUT RISKIT JA MAHDOLLISUUDET ORGANISAATION TOIMINNALLE, EC2

Keskon vastuullistyyden keskeisiä tavoitteita on ilmastonmuutoksen hillitseminen, mikä luo mahdollisuuksia, mutta mahdollisesti aiheuttaa myös kustannuksia Keskon toiminnalle. Kustannusten pienentämiseksi esimerkiksi tarve energiansäästöön ja kuljetusten optimointiin kasvaa. Logistiikassa tulee huomioida myös kuljetuskalustovalinnat. Myös jätehuollon hoitaminen lain ja säännösten mukaisesti on yhä kalliimpaa, joten tavoitteena on hyötykäyttöasteen parantaminen.

Keskon vastuullisuusohjelmaan 2008–2012 sisällytyissä tavoitteissa on Keskon ja sen toimialojen omiin strategioihin kiinteästi liittyviä asioita, joiden arvioidaan tuottavan paitsi liiketoiminnallisia säästöjä myös mahdollisuuksia ja kilpailuetua. Vastuullisuusohjelman tavoitteiden edistymistä ja tuloksia on esitelty raportin sivuilla 20–21 ja raportin eri osioissa.

Monitoimialaisena yhtiönä Kesko pystyy tarjoamaan vastuullisia kulutusvaihtoehtoja ja palveluratkaisuja lähes kaikille kulutuksen osa-alueille. Keskon valikoimiin sisältyy runsaasti sellaisia vaihtoehtoja, joiden avulla Kesko ja asiakkaat voivat yhdessä vähentää kulutuksen haittavaikutuksia ja edistää kestävästä kehityksestä.

Kattavan kauppaverkoston ylläpitäminen on Keskon yhteiskuntavastuullisia tavoitteita. Asiointi kauppakeskuksissa ja kaupoissa muodostaa yhden osan kuluttamisen aiheuttamista ympäristövaikutuksista, joiden vähentymiseen Kesko pyrkii vaikuttamaan kauppojensa sijoittamisella.

Keskon omien kiinteistöjen käyttämän sähkö- ja lämpöenergian tuotannossa syntyvät päästöt edustavat merkittävää osaa K-ryhmän ympäristövaikutuksista. K-ryhmän ympäristöpolitiikka velvoittaa Keskon kiinteistötoimintaa yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa kehittämään kiinteistöjen uudisrakentamiseen, korjaamiseen, konseptimuutoksiin, ylläpitoon ja käyttöön ratkaisuja, jotka vähentävät kiinteistöjen elinkaarenaikaista materiaalien ja energian kulutusta. Kesko on jäsen Green Building Council Finland (FIGBC)-ympäristöjärjestössä, jonka tavoitteena on tuoda kestävä kehitys osaksi kaikkea kiinteistö- ja rakentamisalan toimintaa. Kestävän kehityksen huomioiminen rakentamisessa on Keskolle mahdollisuus kilpailutilanteissa.

Uudet vaatimukset rakentamisessa erityisesti energiansäästön suhteen luovat myös rautakaupalle mahdollisuuksia. Rautakauppa painottaakin toiminnassaan ekotehokasta rakentamista ja energiansäästöön liittyviä ratkaisuja.

Muuttuvat ilmasto-olosuhteet edellyttävät Suomen oloissa uusien kasvilajikkeiden testaamista ja viljelytapojen muuttamista. K-ryhmän oma K-maatalouden koetila tekee tällaista tutkimus- ja kehitystyötä.

Vastuullisten hankintakäytäntöjen merkityksen voidaan olettaa entisestään korostuvan, ja asiakkaille on tarpeen tarjota entistä tarkempaa tietoa tuotteiden alkuperästä ja valmistustavasta.

Terveellisten elämäntapojen ja ruokailutottumusten edistäminen on ruokakaupalle keskeinen mahdollisuus ja strateginen tavoite. Liikunta eri muodoissaan on merkittävässä osassa K-ryhmän urheilukauppojen ja tavaratalojen valikoimissa.

Lue lisää mahdollisuuksista sivuilta 12–13.

Keskon toimintaa kartoitetaan säännöllisesti riskiarvioinneilla, joissa huomioidaan myös ilmastonmuutokseen liittyvät muutostarpeet. Lue lisää riskeistä sivuilta 13 ja 17.

## ELÄKETURVAN KATTAVUUS, EC3

Konsernilla on useita eläkejärjestelyjä. Suomessa henkilökunnan eläketurva on järjestetty osittain eläkevakuutusyhtiöiden kautta ja osittain Keskon Eläkekassan kautta, jonka lisäetuja myöntävä A-osasto on suljettu 9.5.1998. Keskon Eläkekassassa oleva eläkejärjestely luokitellaan etuusperusteiseksi eläkejärjestelyksi ja järjestelyyn liittyvä velvoite 31.12.2010 oli 285,8 miljoonaa euroa, joka on kokonaan katettu. Ylikatteen määrä 31.12.2010 oli 185,8 miljoonaa euroa. Kun vakuutusmaksut lasketaan IFRS:n mukaisesti (Eläkekassan vakuutusmaksu perustuu etuusperusteiseen järjestelyyn), niin koko konsernin vakuutusmaksuksi tulee 6,9 % palkkasummasta. Lue lisää Keskon vuosikertomuksesta 2010, Konsernitilinpäätös, sivu 118, Liite 20.

Keskon Eläkekassa maksoi vuonna 2010 eläkkeitä yhteensä 2 722 henkilölle. Eläkekassan piiriin kuului vuoden lopussa 5 839 Kesko-konserniin tai lähiyhteisöihin työsuhhteessa olevaa henkilöä. Lisäedun piiriin kuului vuoden lopussa 640.

Muissa maissa eläke on järjestetty lainsäädännön mukaisesti, ja merkittävät etuusperusteiset järjestelyt ei ole Norjaa lukuun ottamatta. Norjassa lisäedun piiriin kuuluneiden määrä ei ole olennainen suhteessa koko konserniin.

## VALTIOLTA SAATU TALOUDELLINEN AVUSTUS, EC4

Kesko sai vuonna 2010 ulkoasiainministeriön rahoittaman ja Finnfundin hallinnoiman Finnpartnership-liikekumppanuusohjelman tukea noin 92 400 euroa monitorointiprojektiin, jonka Kesko toteutti Kiinassa vuosina 2008–2010. Projektin tuloksena Kesko kehitti riskimaatoimittajiensa valvonta- ja tukiprosessin, joka on nyt yhtenä joka-päiväisenä työkaluna Keskokossa. Lue lisää monitoroinnista sivulta 46.

## Keskon ostot toimintamaittain vuonna 2010

	Tavarun- ja palvelun- toimittajia toimintamaassa*	Ostot tavarantoimittajilta**		Tavarun- ja palveluntoimittajia muissa maissa*	Ostot tavarantoimittajilta**	
		kpl	milj. €		milj. €	%
Suomi	11 778	5 152	81,6	2 480	1 160	18,4
Ruotsi	1 044	124	81,3	105	28	18,7
Norja	1 377	489	97,8	82	11	2,2
Viro	1 096	34	56,1	319	27	43,9
Latvia	558	32	51,7	214	29	48,3
Liettua	810	57	31,1	1 187	127	68,9
Venäjä	1 042	154	99,9	6	0	0,1
Valko-Venäjä	705	32	52,2	172	29	47,8
<b>Yhteensä</b>	<b>18 410</b>	<b>6 074</b>	<b>81,1</b>	<b>4 565</b>	<b>1 411</b>	<b>18,9</b>

\* Tavarun- ja palveluntoimittajat

\*\* Tavarantoimittajat

## Keskon ostot vuonna 2010 yhtiöiden kotimaiden ja tavarantoimittajien kotimaiden mukaisesti jaoteltuina, milj. €

Yhtiön kotimaa	Tavarantoimittajan kotimaa									
	Suomi	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Venäjä	Valko-Venäjä	Muut maat	Yhteensä
Suomi	5 152	147	7	31	0	3	0	0	971	6 311
Ruotsi	9	124	4	1	0	0	0	0	15	152
Norja	1	4	489	0	0	0	0	0	7	500
Viro	5	2	0	34	1	1	0	0	18	61
Latvia	4	0	0	4	32	1	0	0	20	61
Liettua	3	0	0	6	14	57	2	1	100	184
Venäjä	0	0	0	0	0	0	154	0	0	154
Valko-Venäjä	1	0	0	0	0	3	13	32	12	61
<b>Yhteensä</b>	<b>5 174</b>	<b>277</b>	<b>500</b>	<b>76</b>	<b>48</b>	<b>65</b>	<b>170</b>	<b>33</b>	<b>1 143</b>	<b>7 485</b>

## OSTOT PAIKALLISILTA TOIMITTAJILTA, EC6

Keskon toiminnan tuottamasta taloudellisesta hyödystä pääosan – noin 85 % Keskon liikevaihdosta – saavat tavarantoimittajat, joilta vuonna 2010 ostettiin 7,5 miljardilla eurolla.

Keskolla oli vuonna 2010 noin 23 000 (25 000 vuonna 2009, luku on korjattu edellisen raportin jälkeen) sellaista tavarun- ja palveluntoimittajaa, joilta ostettiin vuoden aikana vähintään 1 000 eurolla. Näistä noin 12 000 toimi Suomessa, noin 7 500 Keskon muissa toimintamaissa ja noin 3 400 muualla. Keskon tavarastot olivat yhteensä 7 485 miljoonaa euroa.

Baltian toimittajamäärän vähentyminen johtui erityisesti Baltian vilja- ja tuotantotarvikekaupan suunnitellusta lopettamisesta ja ostojen keskittymisestä.

Kymmenen suurimman tavarantoimittajan osuus konsernin tavarastosta oli 23,1 % (22,9 %) ja sadan suurimman 52,4 % (52,8 %). Kymmenen suurimman joukossa oli seitsemän suomalaista elintarvikealan yritystä, yksi Suomessa toimiva tuontiyritys ja kaksi saksalaista autovalmistajaa.

Keskon kaikkien yhtiöiden ostot Suomessa toimivilta tavarantoimittajilta olivat 5 174 miljoonaa euroa eli 69,1 % (70,7 %) konsernin kaikista ostoista.

Kesko-konsernin suomalaisten yhtiöiden tavarastot olivat yhteensä 6 311 miljoonaa euroa. Näistä ostoista 81,6 % tehtiin Suomessa toimivilta tavarantoimittajilta ja 18,4 % muualta. Huomioitavaa on, että osa Suomessa toimivista tavarantoimittajista on maahantuontiyrityksiä, joiden toimittamien tavaroiden alkuperää ei voida tilastoida luotettavasti.

Kesko kasvattaa aktiivisesti lähioستojen määrää ja kannustaa K-kauppiaita ostamaan paikallisesti. K-kauppioiden suorat ostot maakunnista vuonna 2010 olivat yhteensä 537 miljoonaa euroa (maakuntakohtainen taulukko sivulla 65).

## Investoinnit

Vuonna 2010 Keskon investoinnit olivat 325 miljoonaa euroa eli 3,7 % liikevaihdosta (2,3 % vuonna 2009). Suomeen investoitiin 283 miljoonaa euroa ja muihin maihin 42 miljoonaa euroa. Kauppapaikkainvestointeihin – palveluverkoston kehittämiseen – käytettiin 212 miljoonaa euroa. Keskon lisäksi myös K-kauppiat investoivat vuosittain K-ryhmän käytössä olevien kauppojen rakentamiseen tai perusparannuksiin. Nämä mukaan lukien kokonaisinvestoinnit Suomeen vuonna 2010 olivat noin 351 (327) miljoonaa euroa.

Keskon investoinneilla on positiivinen taloudellinen vaikutus muun muassa rakennusliikkeiden, rakennusalan palveluyritysten, kaluste- ja laite-toimittajien sekä tietojärjestelmätoimittajien toimintaan.

## Keskon ja K-kauppiain tuottama taloudellinen hyöty Suomen maakuntiin vuonna 2010, milj. €

Maakunta	Keskon tavaraoستot	K-kauppiain suoraoستot	Keskon ja K-kauppiain investoinnit	Keskon maksamat palkat	K-kauppiain maksamat palkat	K-kauppiain maksamat verot	Yhteensä
Etelä-Karjala	11,5	13,0	13,2	4,5	11,0	1,2	54,4
Etelä-Pohjanmaa	237,6	33,0	3,1	4,2	11,9	1,1	290,9
Etelä-Savo	37,8	15,8	1,4	4,8	10,5	1,5	71,8
Itä-Uusimaa	87,5	6,6	-	0,7	5,9	0,4	101,1
Kainuu	2,3	11,4	0,1	1,7	6,0	0,5	22,0
Kanta-Häme	70,2	22,0	0,2	1,2	12,0	0,6	106,2
Keski-Pohjanmaa	49,0	14,3	0,2	2,2	3,8	0,7	70,2
Keski-Suomi	70,5	18,4	56,8	8,0	17,0	1,5	172,2
Kymenlaakso	24,2	18,1	9,3	5,6	10,8	1,3	69,3
Lappi	18,4	24,1	13,8	6,1	16,2	1,7	80,3
Pirkanmaa	358,4	30,0	34,4	26,1	31,0	3,3	483,2
Pohjanmaa	111,0	10,5	2,8	5,1	7,2	0,8	137,4
Pohjois-Karjala	25,9	18,5	-	3,5	10,5	1,6	60,0
Pohjois-Pohjanmaa	75,7	35,7	5,3	16,8	24,5	2,1	160,1
Pohjois-Savo	145,4	26,3	34,7	9,1	18,4	1,7	235,6
Päijät-Häme	95,4	23,6	14,6	8,7	11,9	1,0	155,2
Satakunta	98,7	23,1	17,2	5,1	14,4	0,8	159,3
Uusimaa	3 000,0	130,6	129,4	230,4	98,6	11,6	3 600,6
Varsinais-Suomi	613,2	61,7	14,6	23,0	31,6	2,6	746,7
Ahvenanmaa	18,9	-	-	-	-	-	18,9
<b>Yhteensä</b>	<b>5 151,5</b>	<b>536,9</b>	<b>351,1</b>	<b>366,8</b>	<b>353,1</b>	<b>35,8</b>	<b>6 795,2</b>

Mukana luvuissa ovat ne K-kauppiat, joiden kirjanpito ja palkanlaskenta hoidetaan Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy:ssä, eli noin 85 % K-kauppiain liiketoiminnan kokonaisvolyyymistä.

## PAIKALLISET REKRYTOINNIT, EC7

Kesko hyödyntää rekrytoinneissa paikallista asiantuntemusta ja pyrkii rekrytoinneissaan monipuolisesti kartoittamaan ehdokkaita avautuviin paikkoihin, myös johdon ja keskijohdon tehtävissä. Kesko tilastoi paikallista rekrytointia maatasolla. Vuonna 2010 kaikki Keskon ylimmässä johdossa ja keskijohdossa Suomessa työskentelevät olivat suomalaisia.

Muissa toimintamaissa ylimmässä johdossa ja keskijohdossa toimivista keskimäärin yli 99 % oli paikallisia.

## INFRASTRUKTUURI-INVESTOINNIT SEKÄ TARJOTUT YLEISHYÖDYLLISET PALVELUT, EC8

Kesko ei itse ole raportointikaudella investoinut GRI:n tarkoittamiin yleishyödyllisiin infrastruktuurihankkeisiin, vaan on osallistunut yleishyödylliseen toimintaan lahjoitustensa ja yhteistyökumppanien kautta.

Kesko tukee kansallisella tasolla kaikissa toimintamaissaan hankkeita, jotka muun muassa edistävät tiedettä, tutkimusta ja koulutusta, nuorisotyötä, urheilua sekä kansalais- ja ympäristöjärjestöjen toimintaa. Erityisesti Kesko tukee hankkeita, jotka edistävät lapsiperheiden hyvinvointia. Lue lisää sivuilta 28 ja 29.

### Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin

	2008	2009	2010
1 000 €	1 622	1 508	2 253

## KESKEISET EPÄSUORAT TALOUDELLISET VAIKUTUKSET JA NIIDEN LAAJUUS, EC9

Mitattavissa oleva Keskon epäsuora vaikutus yhteiskuntaan, kuten työllistävä vaikutus, lisääntyneet verotulot kunnalle tai tulot tuottaja- ja toimitusketjussa, tulee arvioida tapauskohtaisesti esimerkiksi uuden kaupan perustamisen yhteydessä.

Lue lisää vaikutuksista yhteiskuntaan sivuilta 10–11.

# Ympäristövastuu

## Lähestymistapa ympäristövastuun johtamiseen

K-ryhmän ympäristöjohtamisen perustana ovat Elinkeinoelämän peruskirja kestävän kehityksen aikaansaamiseksi, ympäristöjohtamisstandardit sekä lainsäädännön ja viranomaisten vaatimukset. Kesko on sitoutunut myös Global Compact -periaatteisiin.

Ympäristöjohtaminen on osa K-ryhmän johtamismallia. Kesko-konsernin yhteiskuntavastuun ohjausryhmä määrittää ympäristötyön päälinjat ja tavoitetason konsernin yhtiöissä, ottaen huomioon toiminnan aiheuttamat ympäristövaikutukset ja niiden merkittävyyden. Vaikutusten merkittävyyttä arvioitaessa tavoitteena on tarkastella koko elinkaaren ja toimintoketjun aikaisia vaikutuksia. Toimiala- ja tytäryhtiöt täsmentävät ympäristötyön päälinjat ko. yhtiön liiketoimintaa tukeviksi ympäristöasioiden toimintaohjelmiksi. Toimintaohjelmia seurataan ja päivitetään vuosittain osana strategiatyökentelyä.

Keskon ympäristötavoitteena ovat ilmastonmuutoksen hillitsemisen energiatehokkuuden kautta sekä kuljetusten ja matkustamisen aiheuttamien hiilidioksidipäästöjen vähentäminen. Lue yksityiskohdalliset tavoitteet ja tulokset sivuilta 66–74 sekä kootusti vastuullisuusohjelmasta sivuilta 20–21.

K-ryhmän ympäristöpolitiikka kattaa Kesko-konsernin ja K-ryhmään kuuluvien kauppojen toiminnot Suomessa ja muissa toimintamaissa. Myös K-ryhmän keskeisten yhteistyökumppaneiden edellytetään noudattavan vastaavia ympäristöjohtamisen periaatteita.

VV-Auto Group Oy tytäryhtiöineen täyttää ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän ja ISO 9001 -laatuja järjestelmän vaatimukset. Keslogin ja Anttilan toiminnot ovat ISO 14001 -sertifioituja.

Ruoka-, rauta- ja maatalouskaupan ympäristöjohtaminen perustuu K-ympäristökaupan toimintamalliin – K-ympäristökauppa-diplomiin ([www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus)). Toimintamalli kuuluu K-citymarket-, K-supermarket-, K-market, K-rauta-, Rautia- ja K-maalous-ketjukohteisiin.

Diplomia hakevat ruokakaupat tarkastaa Bureau Veritas, joka suorittaa myös otantaan perustuvat vuosittaiset uusintakatsastukset. Keskeiset ympäristöasiat sisältyvät myös ruokakauppakettujen konseptimittaukseen. Vastaavasti rautakauppojen katsastuksista ja kolmen vuoden välein tehtävistä uusintakatsastuksista vastaa Suomen Ympäristöopisto (SYKLI).

K-ympäristökaupan toimintamallin kriteeristön sisältöä uudistetaan ja rakennetta tarkistetaan vuoden 2011 aikana.

Ruokakeskon ja Rautakeskon yhteistyökumppanit kiinteistöjen huolto- ja ylläpitotoiminnoissa ovat YIT Kiinteistötekniikka Oy, ISS Palvelut Oy ja Ovenia Oy. Näistä yrityksistä YIT Kiinteistötekniikalla on ISO 14001 -sertifioitu ympäristöjärjestelmä.

Keskon päätoimitalossa Helsingin Katajanokalla ja Ruokakeskon Hakkilan keskusvarastolla on käytössä itse kehitetty toimistotyön ympäristöohjelma.

Ympäristöjärjestelmät kattoivat vuoden 2010 lopussa 63 % Suomen yhtiöiden ja 52 % koko konsernin liikevaihdosta. Kattavuus on laskettu vähittäiskauppalahtoisesti myyntiin suhteutettuna. Muiden maiden toiminnoissa sertifioituja ympäristöjärjestelmiä ei vielä ole käytössä.

K-ryhmän ympäristöpolitiikka on luettavissa osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus).

## Keskossa käytössä olevat ympäristöjärjestelmät

Toiminto	Ympäristöhallintajärjestelmä	Kommentti
Keslogin varastointi-, terminaali- ja kuljetustoiminnot	ISO 14001	Sertifikaatti uudistettu 2009
Anttila Oy: keskusyksikkö, postimyynti ja Net Anttila, kaikki Anttila- ja Kodin Ykkönen -tavaratalot	ISO 14001	Sertifikaatti uudistettu 2010 - lisäksi Lielahden Kodin Ykkönen sertifioitu uutena toimipaikkana 2010
Kiinteistöjen huolto- ja ylläpitotoiminnot	ISO 14001; ISO 9001	Sertifikaatit YIT Kiinteistötekniikka Oy:llä
VV-Auto Group Oy	ISO 14001; ISO 9001	Autoalan keskusliiton (AKL) toimintaohjelma
K-ruokakaupat: 458 K-ympäristökauppaa	K-ympäristökauppa-konsepti	Ketjuvaatimus K-citymarket-, K-supermarket- ja K-market-kaupoille
K-rauta-kaupat: 40 K-ympäristökauppaa (joista yhdistelmäkauppoja 1)	K-ympäristökauppa-konsepti	Ketjuvaatimus, kauppoja yhteensä 41
Rautia-kaupat: 100 K-ympäristökauppaa (joista yhdistelmäkauppoja 50)	K-ympäristökauppa-konsepti	Ketjuvaatimus, kauppoja yhteensä 107, prosessi käynnissä kolmessa kaupassa
K-maalous-kaupat: 77 K-ympäristökauppaa (joista yhdistelmäkauppoja 51)	K-ympäristökauppa-konsepti	Ketjuvaatimus, kauppoja yhteensä 88
Katajanokan päätoimitalo ja varastot Vantaalla	Toimistotyön ympäristöhallintajärjestelmä	Keskon kehittämä järjestelmä

**K-ympäristökaupat 31.12.2010**

K-citymarket	69
K-supermarket	175
K-market	212
K-extra	2
K-rauta	40
Rautia	100
K-maatalous	77
<b>Yhteensä</b>	<b>675</b>

**Lähestymistapa materiaalien käyttöä koskevaan johtamiseen**

Kesko toimii aktiivisesti pakkausten standardoinnin, ympäristöstä vähemmän kuormittavien materiaalien ja materiaalimäärien vähentämisen hyväksi muun muassa suomalaisissa tuottajayhteisöissä ja standardointiorganisaatioissa.

Kesko voi vaikuttaa pakkausmateriaaleihin ja -määriin erityisesti omien merkkituotteiden kehittämisessä. Esimerkiksi Ruokakesko painottaa jatkossa omien merkien (Pirkka, Menu) pakkausten kehittämistä. Pakkauksen selvästi tärkeimpiä ominaisuuksia on suojata tuotetta riittävästi, jotta tuote ei pilaannu ennen käyttöä ja koko tuotemäärä voidaan käyttää. Pääsääntöisesti elintarvikepakkausten ympäristövaikutukset ovat tutkitusti merkittävästi pienemmät kuin itse elintarvikkeen tuotannon ja kulutuksen aiheuttamat päästöt. Tuoreen tutkimuksen mukaan roskiin päätyvän ruoan tuottaminen kuormittaa ympäristöä enemmän kuin pakkausten valmistus. Ekologisimpia pakkauksia ovat sellaiset, jotka suojaavat tuotetta hyvin ja joilla ruokahävikkiä syntyy vähiten. (Lähde: MTT FutupackEKO.)

Lue Keskon kiertämys- ja materiaalitehokkuuden tavoitteista ja toimenpiteiden edistymisestä vastuullisuusohjelmasta sivuilta 20–21.

**MATERIAALIEN KÄYTTÖ, ENI**

Keskon toimintojen kautta kulkee suuria materiaalmääriä. Näistä merkittävin on Keskon maahantuomien tuotteiden pakkaukset ja itse pakattujen tuotteiden materiaalit, joista EU:n pakkausedirektiivin mukaisesti ilmoitetaan viranomaisille. Kesko raportoi markkinoille toimittamansa pakkausmateriaalit (ei puupakkauksia eikä rullakoita). Ruokakeskon pakkausmateriaalimäärän tilastointijärjestelmä on uusittu vuoden 2011 alussa. Tilastointi vuodelta 2010 on tehty uudella järjestelmällä ja lisäksi K-citymarket Oy ei enää sisälly Ruokakeskon lukuihin (2010 Anttilan luvuissa), joten vuodet 2009 ja 2010 eivät ole siten Ruokakeskon osalta täysin vertailukelpoisia.

Myös Keskon logistiikka huomioi toiminnoissaan ja pakkausjärjestelmässään ympäristömyötisempien materiaalien käyttömahdollisuudet. Kesko opastaa asiakkaitaan tuotteiden ja pakkausten ympäristöominaisuuksien vertailussa ja niiden oikeassa käytössä sekä käytön jälkeisessä hävittämisessä.

**Keskon maahantuomien ja itsepakkaamien pakkausten määrät, Suomi, tonnia**

	2009	2010
Anttila/K-citymarket	1 146	2 575
Rautakesko	2 978	3 701
Ruokakesko	25 628	18 101

Vuonna 2009 K-citymarket sisältyi Ruokakeskon lukuihin.

**Lähestymistapa energiahallinnan johtamiseen**

Energian käytöstä johtuvan ilmastomuutoksen hillitseminen on Keskon ympäristötyön keskeisiä tavoitteita. Kesko kehittää yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa kiinteistöjen uudisrakentamiseen, korjaamiseen, konseptimuutoksiin, ylläpitoon ja käyttöön ratkaisuja, jotka vähentävät kiinteistön elinkaaren aikaista materiaalien ja energian kulutusta. Kesko tarjoaa asiakkailleen energiaa säästäviä tuotteita ja palveluja, joiden avulla he voivat omassa toiminnassaan saada aikaan energiasäästöjä.

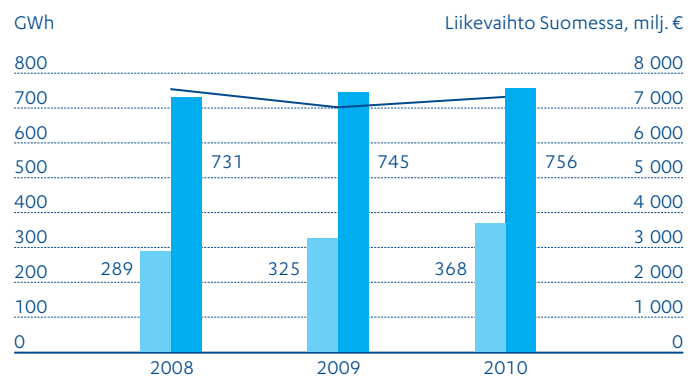
K-ryhmän tavoitteena on 65 GWh:n säästö vuoden 2016 loppuun mennessä. Sen saavuttamiseksi määritellyt toimenpiteet ovat luettavissa vastuullisuusohjelmasta sivuilta 20–21. Vuodesta 1995 Keskon lämpöenergian kulutus on laskenut yli 60 % ja vastaavasti sähköenergian kulutus on laskenut yli 20 %.

Keskon toimisto- ja varastokiinteistöissä ja K-ryhmän kaupoissa kulutettiin vuonna 2010 Suomessa yhteensä 1 124 GWh sähkö- ja lämpöenergiaa.

Sähkön, lämmön ja veden kulutusseuranta (monienenergiaseuranta) tapahtuu Suomessa Energiakolmio Oy:n Enerkey-järjestelmällä, joka mahdollistaa seurannan automatisoinnin kohteissa, joissa on sähköyhtiön tuntimittauspääte. Manuaalisesti seurattavien kohteiden tai mittarien lukemia keräävät huoltoyhtiöt. Energiankulutuksen kannalta tärkeimmät kiinteistötyypit ovat K-citymarketit, K-supermarketit, Anttilat sekä suuret tukku- ja varastorakennukset. Erityisesti näissä kohteissa kulutusseurannassa on pyritty mahdollisimman laajaan kattavuuteen.

Vuonna 2010 monienenergiaseurannan piiriin kuului Suomessa 2 405 963 m<sup>2</sup> ja pelkän sähköseurannan piirissä oli 461 308 m<sup>2</sup>. Kulutus arvioidaan kiinteistötyypeittäin seurannassa olevien kohteiden ominaiskulutuksia käyttämällä. Ominaiskulutukset lasketaan lämmitettyä bruttoneliötä kohti.

Suomen ulkopuolella kiinteistöjen pinta-ala vuonna 2010 oli 995 000 m<sup>2</sup>. Kahden viimeisen vuoden aikana Rautakeskon kiinteistöjä muissa toimintamaissa on saatu entistä paremmin käytönohjauksen ja energiaseurannan piiriin.

**Keskon Suomessa hallinnoimien kiinteistöjen kokonaisenergiankäyttö**

■ Lämpö ■ Sähkö ■ Liikevaihto Suomessa

## ENERGIAN SUORA, EN3 JA EPÄSUORA KULUTUS, EN4

Keskon kiinteistökannan (Keskon hallinnoima kiinteistökanta, joka on Energiakolmio Oy:n seurannassa, katso raportin liitetiedot osoitteesta [www.kesko.fi](http://www.kesko.fi)) sähkön ominaiskulutus Suomessa vuonna 2010 oli 216 kWh/brm<sup>2</sup>. Kiinteistökannalle laskettu sähkön kokonaiskulutus vuonna 2010 oli 756 GWh, kun vuoden 2009 kulutus oli 745 GWh. Lisäystä on 1,4 %, kun vastaava kiinteistökanta Suomessa samana aikana pieneni 1,5 %. Sähkön kulutuksen nousua selittävät pitkälti kauppojen aukioloaikojen muuttuminen ja kesän poikkeukselliset helteet.

Lämpöenergian ominaiskulutus Suomessa oli 105 kWh/brm<sup>2</sup>. Mitatun lämmön ominaiskulutuksen kasvu oli vuonna 2010 poikkeuksellisen suurta johtuen kylmistä keleistä. Muutokset vaihtelivat tärkeimmissä kiinteistötyypeissä +3,9 % ja +30,1 % välillä.

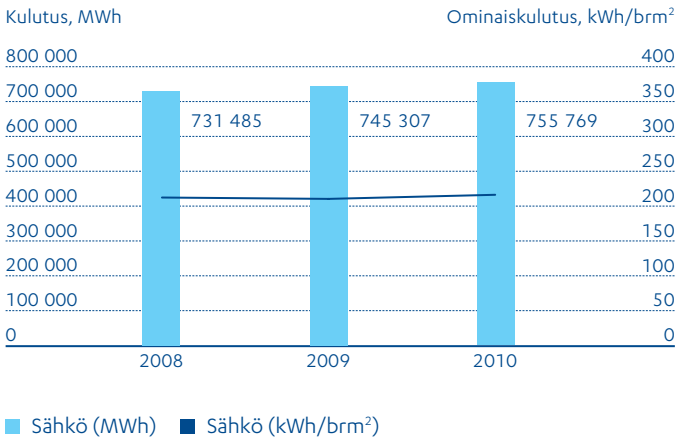
Sähkön ja lämmön ominaiskulutukset sekä kiinteistökannan kehittyminen kiinteistötyypeittäin Suomessa ovat luettavissa Kulutusseurantareportista [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus).

Muiden maiden tytäryhtiöt kuluttivat vuonna 2010 ostosähköä ja kaukolämpöä yhteensä 129,2 GWh (94,5 GWh vuonna 2009). Lue lisää Energiakolmion raportista osoitteesta [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus). Muissa maissa tuotettiin vuonna 2010 itse sähköä tai lämpöä, yhteensä 26,9 GWh (20,0 GWh). Itsetuotettu sähkö tai lämpö on pääsääntöisesti tuotettu uusiutumattomilla energiamuodoilla, kaasulla ja öljyllä. Valko-Venäjän tytäryhtiöiden energiankulutus ei ole laskelmissa mukana.

Kesko toimitti Suomessa K-ryhmälle sähköä yhteensä 562 GWh eli noin 74 % K-ryhmän yhteisestä sähkönkulutuksesta. Fortum Markets Oy:n osuus Keskon ostamasta sähköstä oli 99,3 % ja tasesähkön 0,7 %. K-kauppiat hankkivat itse sähköä 194 GWh, pääosin alueellisilta sähkölaitoksilta.

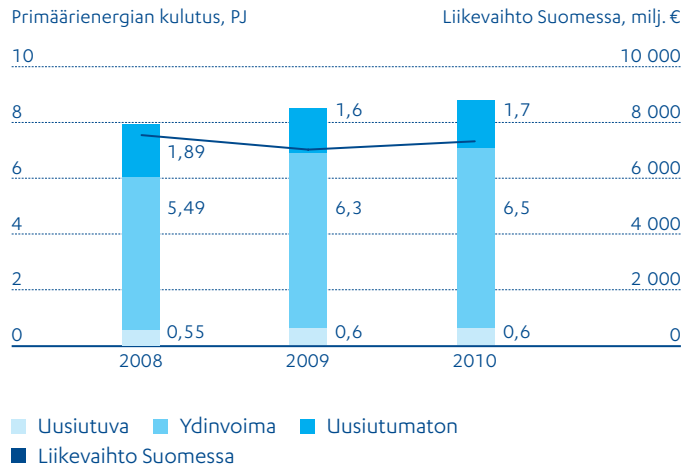
Vuoden 2010 laskennan lähtötiedot sekä laskentaperusteet on luettavissa raportin liitetiedoissa. Vuoden 2009 tunnusluvut on laskettu ja päivitetty vastaamaan vuoden 2009 toteutuneita kulutuksia. Energian vuoden 2010 kulutusluvut ja energiankulutuksen ympäristöprofiilit on tuottanut Energiakolmio Oy. Laskelma, joka sisältää vertailun GRI-raportointisuosituksen energiaprotokollaan, on osoitteesta [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus).

### Keskon sähkön kokonaiskulutus ja ominaiskulutus, Suomi



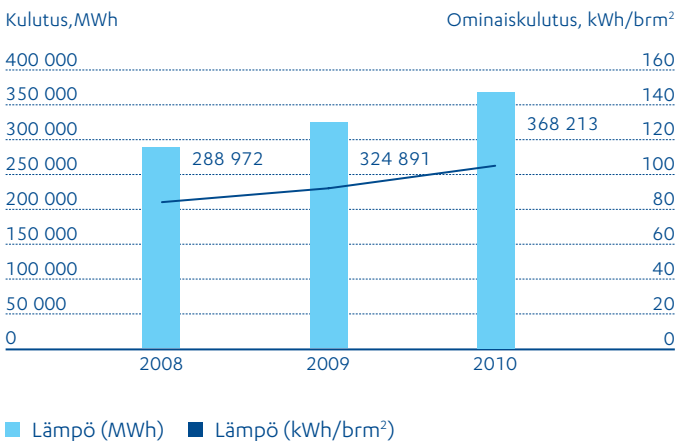
■ Sähkö (MWh) ■ Sähkö (kWh/brm<sup>2</sup>)

### Keskon Suomessa hallinnoimien kiinteistöjen käyttämän energian profiili



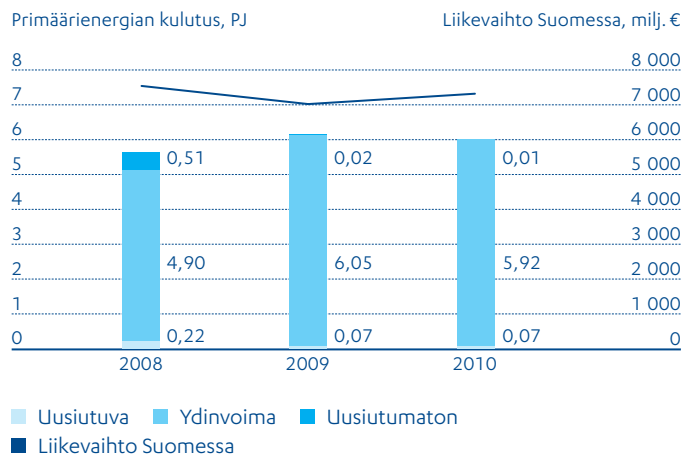
■ Uusiutuva ■ Ydinvoima ■ Uusiutumaton  
■ Liikevaihto Suomessa

### Keskon lämmön kokonaiskulutus ja ominaiskulutus, Suomi



■ Lämpö (MWh) ■ Lämpö (kWh/brm<sup>2</sup>)

### Keskon Suomessa K-ryhmälle toimittaman sähkön profiili



■ Uusiutuva ■ Ydinvoima ■ Uusiutumaton  
■ Liikevaihto Suomessa

## SÄÄSTÄMISESTÄ JA TEHOKKUUSPARANNUKSISTA SYNTYNYT ENERGIANSÄÄSTÖ, EN5

K-ryhmä on mukana kaupan alan energiatehokkuussopimuksessa sitoutuen säästämään energiaa 65 GWh vuoden 2016 loppuun mennessä vuoden 2005 lähtötasosta laskettuna. Sopimus perustuu energiapalveludirektiivin edellyttämään yhdeksän prosentin säästö-tavoitteeseen vuosiksi 2008–2016. Sopimuksen piirissä ovat kaikki K-ryhmään kuuluvat kauppaketjut.

K-ruokakaupoissa energiaa kuluu erityisesti pakastealtaissa ja muissa kylmäkalusteissa. Osana Keskon vastuullisuusohjelmaa Ruokakesko varustaa kaikkien uusien kauppapaikkojen pakastimet kansilla. Vanhoihin pakastealtaisiin jälkiasennetaan kannet ja uudet puhallinmoottorit aina, kun se on teknis-taloudellisesti järkevää. Kansien avulla säästetään sähköenergiaa 30–40 % kannettomiin altai-siin verrattuna. Vuositasolla saavutettava sähkön säästö on yli 13 GWh. Kannellisia tai ovellisia pakastekalusteita oli vuoden 2010 lopussa noin 200 K-ruokakaupassa ja kalusteiden kokonaispituus noin 4,3 kilometriä.

Sähkösäästöä syntyy myös sulatuskertojen sekä tarvittavan puhallin- ja jäähdystystehon vähentämisestä. Tasaisena pysyvän lämpötilan ansiosta kansitus parantaa myös tuotteiden laatua. Lisäksi koneiden käyttöikä pitenee, ilmastonin säädettyvyys kaupan tiloissa paranee ja pölystä johtuva siivous sekä huoltotarve vähenevät. Myös käyttö- tai sähkökatkoista aiheutuneet kulut vähenevät.

Utuna säästökeinona ruokakaupassa pilotoidaan maito- ja mehu-kaappien ovitusta. Sähköenergian säästö ovilla on noin 30 % ovetto-miin verrattuna.

Kaikkien uusien K-ruokakauppojen mainosvaloissa käytetään ledi-tekniikkaa. Ledivalomainosten säästö tavallisiin neonputki- ja loisteputkiratkaisuihin verrattuna on 60–70 %. Ledivalaistusjärjestelmää voidaan käyttää myös kaupan yleisvalaistuksessa. Lue lisää sivulta 38. Tällöin kaupan valaistus kuluttaa yli 35 % vähemmän energiaa kuin yleisesti käytetty energiatehokas loistelamppuvalaistus. Lisäksi ledi-valot ovat käytössä pitkäikäisiä, vaihtoväli noin kymmenen vuotta. Valaisinta vaihdettaessa uusitaan vain valaisujärjestelmän ledipaneeli, ei koko järjestelmää. Ledivalaisimet eivät myöskään sisällä ongelmajätettä.

Rautakeskon ja Ruukin yhteistyöprojektissa luotiin energiatehokas myymäläkonsepti. Vaatimustasoa selkeästi paremmat tulokset energiankulutuksessa saavutettiin etenkin tiiveyden ja tehokkaan lämmöntalteenoton ansiosta. Lue lisää sivulta 40.

## ENERGIATEHOKKAAT TUOTTEET JA PALVELUT, EN6

Rautakeskon energiatehokkuushankkeen tavoitteena on konseptoida K-raudoissa ja Rautioissa tarjolla olevat asumisen energiatehokkuutta parantavat palvelut niin, että asiakas voi helposti löytää juuri hänelle sopivat ratkaisut. Lue lisää sivuilta 39 ja 41.

Kesko tarjoaa myös autokaupassa kuluttajalle energiatehokkaita ja vähäpäästöisempiä tuotteita. BlueMotion Technology on Volkswagenin tuotemerkki malleille, joissa käytetään vähemmän ympäristöä kuormittavia teknologioita. Tarjolla on jo laaja valikoima malleja, joita on optimoitu vähentämään CO<sub>2</sub>-päästöjä ja polttoaineenkulutusta usean ratkaisun yhteisvaikutuksella. BlueMotion Technology -mal-leissa on muun muassa muokattu moottorinohjauksjärjestelmää, alennettu tyhjääntierrosnopeutta, muutettu vaihdelaatikon välityksiä sekä aerodynamiikkaa ja optimoitu renkaiden vierinvastukset. Lisäksi niissä on vaihto-opastin (käsivaihteissa), Start-Stop-automatiikka ja jarrutusenergian talteenotto.

Suurimmassa osassa Audi-mallistoa on Start-Stop-automatiikka vakiona. Lisäksi Audin e-mallisto keskittyy malliston energiatehokkuuden parantamiseen. Hiilidioksidipäästöjä sekä muita haitallisia pakokaasupäästöjä vähennetään pienentämällä kulutusta. Niissä on muun muassa muokattu moottorinohjauksjärjestelmää, alennettu tyhjääntierrosnopeutta, muutettu vaihdelaatikon välityksiä sekä optimoitu aerodynamiikkaa ja renkaiden vierinvastuksia. Lisäksi niissä on vaihto-opastin (käsivaihteissa), Start-Stop-automatiikka ja jarrutusenergian talteenotto.

Ecomotive on Seatin tuotemerkki malleille, joissa käytetään vähemmän ympäristöä kuormittavia teknologioita. Tarjolla on jo laaja valikoima malleja, joita on optimoitu vähentämään CO<sub>2</sub>-päästöjä ja polttoaineenkulutusta usean ratkaisun yhteisvaikutuksella. Lue lisää sivulta 41.

## TOIMENPITEET EPÄSUORAN ENERGIANKULUTUKSEN VÄHENTÄMISEKSI JA SAAVUTETUT SÄÄSTÖT, EN7

Keskon henkilökunnan lentämistä työmatkoista kertyi 9,5 miljoonaa lentomailia vuonna 2010 (9,6 miljoonaa vuonna 2009). Lentomat-kustantamista on tarkoitus edelleen osana konsernin vastuullisuusohjelmaa vähentää muun muassa videoneuvottelumahdollisuuksia lisäämällä. Vuoden 2010 lopussa konsernissa oli käytössä 20 Videra-etäkokous-pistettä, joissa pidettiin kahden tai useamman pisteen välisiä video-kokouksia yhteensä 4 516 (2 846) tuntia. Omilta päätteiltä etäneuvot-teluja (Genesys Conference) käytiin 991 kappaletta, yhteensä kesto-ajaltaan 2 771 (4 460) tuntia. Genesysin käyttöä on pienentänyt Videran kasvanut käyttö ja pilottina aloitettu Office Communicator -pikaviestinsovellus.

Keskossa oli vuoden lopussa Suomessa käytössä 577 työsuhteautoa, joista 254 oli bensiini- ja 323 dieselkäyttöisiä.

## Lähestymistapa veden käyttöön

K-ryhmässä veden kulutuksen seuranta on ollut osa ympäristöpoli-tiikkaa jo vuosia ja veden merkitys on tiedostettu muuttuvissa ympäristöolosuhteissa. Ympäristöpolitiikka tarkistetaan vuoden 2011 aikana ja veden käyttöön tullaan kiinnittämään huomiota.

K-ryhmässä vettä käytetään lähinnä siivoukseen ja puhdistukseen. Ruokakauppojen hygienia- ja puhdistusmenetelmineen on määrit-telty elintarvikelaissa ja hygienia-asetuksessa.

Kiinteistöjen Suomessa kuluttaman veden määrä (Energiakolmion seuranta), yhteensä noin 805 000 m<sup>3</sup>/vuosi, ei ole olennainen. Veden kulutuksen seuranta kuuluu kuitenkin osana kiinteistöjen kulutus-seurantaan, myös muissa toimintamaissa kuin Suomessa. Kulutuksen muutoksiin voidaan reagoida tarpeen mukaan nopeasti.

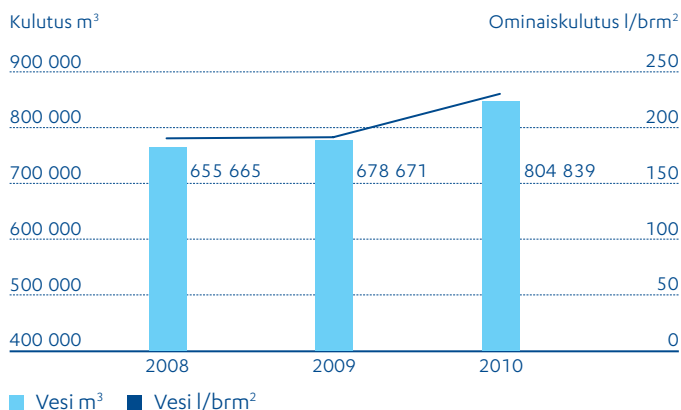
Kaupan alalla välillinen veden kulutus eli veden kulutus myytävien tuotteiden kasvatukselta tai valmistuksesta kaupan hyllylle tapahtu-vana aikana on merkittävämpää kuin kaupan oma veden kulutus. Veden käytön kannalta olennaisimmista tuoteryhmistä esimerkiksi hedelmien ja vihannesten tuontituottajista pääosalla on hyvän maataloustuotannon, mukaan lukien vedenkäyttö, huomioiva GlobalGap -sertifiointi. Valikoimissa olevat juomateollisuuden tuotteet valmis-tetaan pääosin Suomessa ja Keskon käyttämillä panimoilla ja virvoi-tusjuomavalmistajilla on omat ympäristökriteerit vedenkäytön suh-teen. Tekstiiliteollisuuden tuotteiden valmistuksessa vedenkulutuk-sen optimointi alkaa tehtaalla veden kulutuksen seurannasta ja tehtaan omien toimenpiteiden avulla.

## VEDEN KULUTUS, EN8

Kiinteistökohtaiset tilastot veden kulutuksesta Suomessa ovat luettavissa osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus). Veden kokonaiskulutuksen 18,6 %:n kasvuun vaikuttaa se, että K-liikenneasemien vedenmittaus on kehitetty kattavammaksi sekä helteinen kesä 2010.

Veden kulutus on muiden maiden yhtiöissä (Valko-Venäjä ei tilastoitu) vähäistä, yhteensä alle 95 000 m<sup>3</sup> vuodessa.

### Veden kulutus, Suomi



## Lähestymistapa luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi

Kesko rakentaa kauppapaikkoja vain liikekiinteistölle kaavoitetuilla alueilla. Keskona ei ole merkittäviä suoria biodiversiteettivaikutuksia ja Keskon hallintatoimenpiteet rajoittuvatkin yksittäisiin toimenpiteisiin ja linjauksiin.

Keskon hankintasuosituksen mukaisesti K-ryhmän kaupoissa myytävät, trooppisesta puusta valmistetut puutarhakalusteet ovat joko FSC-sertifioituja tai sellaisista puulajeista valmistettuja, joiden viljely on mahdollista kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Trooppisen puun ja puutavaran myynti on alle 1 % rautakaupan kokonaismyynnistä.

Sertifioitun puun – pääosin Suomen kansallisen PEFC-metsäsertifiointijärjestelmän ja FSC:n mukaan sertifioitua – osuus Rautakeskon myymästä sahatavarasta oli vuonna 2010 noin 91 %.

Keskon kalalinjauksen tarkoitus on ohjata Ruokakeskon (ja Kespron) omia hankintoja sekä K-kauppioiden hankintoja turvaamaan vastuullista kalastusta ja kalanviljelyä. Lue lisää Keskon kalalinjauksesta osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus).

Kesko on ollut vuosina 2008–2010 yksi pääyhteistyökumppaneista tukemassa Päijät-Hämeen Vesijärvisäätiötä Puhdas Vesijärvi -kampanjassa. Lue lisää sivulta 41.

Keskon asiakkailta on mahdollisuus lahjoittaa K-Plussa-pisteet hyväntekeväisyyteen. Yhtenä lahjoituskohteena on WWF:n Auta WWF:ää suojelemaan Itämeren -kampanja.

## Lähestymistapa päästö- ja jätekysymysten johtamiseen

K-ryhmä aiheuttaa toimintoillaan sekä välittömiä että välillisiä ympäristövaikutuksia, jotka on huomioitu koko K-ryhmän kattavassa ympäristöpolitiikassa. Välittömiä ympäristövaikutuksista merkittävimpiä ovat kiinteistöjen käyttämän sähkö- ja lämpöenergian tuotannossa syntyvät päästöt ja kuljetusten aiheuttamat päästöt. Välilliset vaikutukset liittyvät myytävien tuotteiden ja niiden pakkausten valmistukseen, käyttöön ja hävittämiseen. Välillisiä vaikutuksia syntyy myös K-ryhmän kaupoissa asioidessa.

Kesko on vastuullisuusohjelmassaan asettanut tavoitteita ja määritellyt toimenpiteitä energiankäytön vähentämiseksi ja CO<sub>2</sub>-päästöjen pienentämiseksi omassa energiankäytössä ja kuljetuksissa sekä liikematkustamisessa.

Kesko kehittää yhdessä yhteistyökumppaneidensa kanssa kiinteistöjen uudisrakentamiseen, korjaamiseen, konseptimuutoksiin, ylläpitoon ja käyttöön ratkaisuja, jotka vähentävät kiinteistön elinkaaren aikaista materiaalien ja energian kulutusta. Yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa kehitetään logistista toimintaa ympäristöä vähemmän kuormittavaksi optimoimalla kuljetuksia ja edistämällä energiatehokkaita kuljetustapoja sekä tarjoamalla asiakkaille paluulogistiikka- ja kierrätyspalveluja.

Kesko hyödyntää toimintoistaan syntyvän jätteen mahdollisuuksien mukaan. Kesko kehittää kierrätysjärjestelmiä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa ja edistää jätteiden kierrätystä myös pakkausmenetelmiä ja materiaalien käyttöä kehittämällä. Jätteen syntyä ehkäistään kiertävien kuljetusyksiköiden käytöllä sekä minimoimalla myytävien tuotteiden hävikkiä. Keskon liiketoimintamallin mukaan K-kaupoissa hävikin johtaminen ja hallinta ovat kauppiasyrittäjän vastuulla.

Asiakkaille tarjotaan ympäristöä vähemmän kuormittavia tuote- ja palveluvaihtoehtoja. Kesko opastaa tuotteiden ja pakkausten ympäristöominaisuuksien vertailussa ja niiden oikeassa käytössä sekä käytön jälkeisessä hävittämisessä.

Keskon energiankulutuksen vaikutukset happamoitumiseen ja alailmakehän otsoniin eivät ole olennaisia johtuen fossiilisten polttoaineiden vähäisyydestä käytettynä energialähteenä. Lue energiaprofiili osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus). Päästöjä veteen GRI:n tarkoittamassa merkityksessä Keskon toiminnasta ei synny.

Tavoitteet ja toimenpiteiden edistyminen ovat luettavissa vastuullisuusohjelmasta sivuilta 20–21.

## SUORAT JA EPÄSUORAT KASVIHUONEKAASUPÄÄSTÖT, EN16

Kesko raportoi ostamansa ja kauppioiden hankkiman energian ja ulkomailla itsetuotetun energian mukaiset kasvihuonekaasupäästöt GHG-protokollan (The Green House Gas Protocol, Scope 1 ja Scope 2) mukaisesti (Energiakolmion raportti).

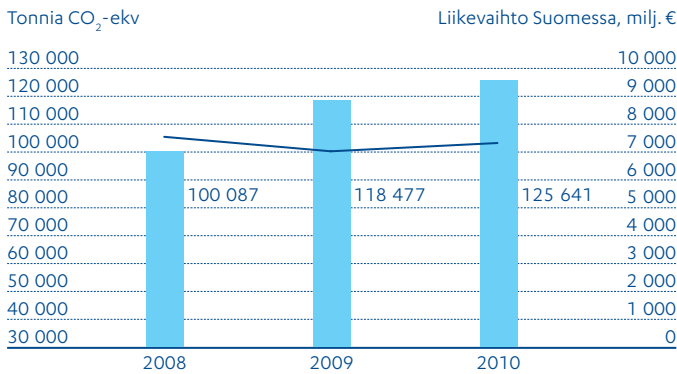
Keskon toimittama sähkö, 562 GWh (2009: 576 GWh) kattaa 74,3 % Suomessa sijaitsevien kiinteistöjen kokonaiskulutuksesta. Keskon Fortum Markets Oy:ltä ostetusta (99,3 %) hiilivapaasta sähköstä tuotetaan ydinvoimalla 97 %. Keskon ostaman sähkön hiilidioksidipäästöt olivat 1 050 tonnia. Ydinvoiman osuus on edellisestä vuodesta hieman laskenut ja vastaavasti primäärienergian käyttö on laskenut 1,1 %.

Kun mukaan otetaan K-kauppioiden oma sähkönhankinta, kiinteistöjen käyttämän sähkön hiilidioksidipäästöt olivat 48 337 tonnia.

Vuonna 2010 lämpöenergian hiilidioksidipäästöt olivat kiinteistöjen osalta 77 303 tonnia.

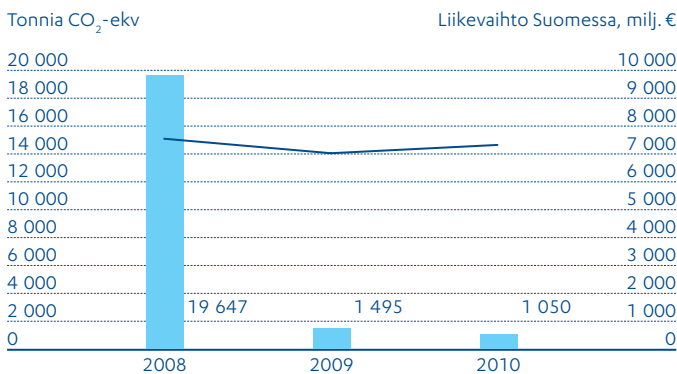


### Keskon hallinnoimien kiinteistöjen käyttämän energian ilmastomuutosvaikutus, Suomi



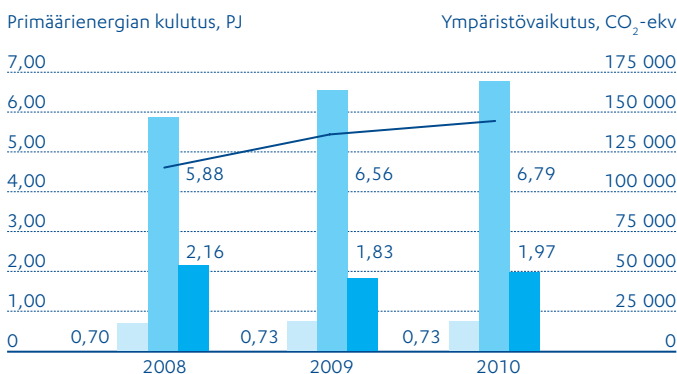
■ Ilmastomuutos ■ Liikevaihto Suomessa

### Keskon K-ryhmälle toimittaman sähkön ilmastomuutosvaikutus, Suomi



■ Ilmastomuutos ■ Liikevaihto Suomessa

### K-ryhmän kuluttaman ostoenergian profiili ja ympäristövaikutus, kaikki toimintamaat 2008–2010



■ Uusiutuva ■ Ydinvoima ■ Uusiutumaton  
■ Ilmastomuutos

Valko-Venäjä ei kuulu tilastoinnin piiriin.

Sähkön ja lämmön yhteenlasketut hiilidioksidipäästöt (CO<sub>2</sub>-ekv) olivat 125 641 tonnia, mikä oli hieman alle 0,2 % Suomen kokonaispäästöistä (Tilastokeskuksen energiatilastojen 2009 ennakkotiedon mukaan 66,4 miljoonaa tonnia CO<sub>2</sub>-ekv).

Energiakolmio Oy on laskenut myös Keskon muiden maiden yhtiöiden käyttämän energian ympäristöprofiilin. Laskennassa on käytetty maakohtaisia sähkön ja lämmön tuotantoprofiileja, jotka perustuvat IEA:n tilastoihin tuotantojakaumista sekä hiilidioksidipäästöistä. Käytetystä ydinpolttoaineesta syntyvän radioaktiivisen jätteen määränä on käytetty maasta riippumatta 3,0 mgU/kWh. Oman tuotannon hiilidioksidipäästöjen laskenta perustuu OECD/IEA ja IPCC 1996 Good Practices Guide -ohjeistuksiin. Oman tuotannon happamoivia päästöjä ei ole laskettu.

Muiden maiden kiinteistöjen yhteenlasketut hiilidioksidipäästöt olivat hieman yli 25 000 tonnia (2009: 27 568 tonnia). Maakohtaiset ostoenergian ympäristöprofiilit ovat osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus).

Oman sähkö- ja lämpöenergiatuotannon osuus muiden maiden kiinteistöjen hiilidioksidipäästöistä oli noin 6 300 tonnia (7 800 tonnia). Happamoivat päästöt (vain ostoenergiasta) olivat 161 tonnia (171 tonnia).

### MUUT EPÄSUORASTA ENERGIANKÄYTÖSTÄ AIHEUTUVAT KASVIHUONEKAASUPÄÄSTÖT, EN 17

Kesko raportoi GHG-protokollan, Scope 3, mukaisista päästöistä kuljetuksen ja liikematkustamisen päästöt. Kuljetuksen tiedot Suomessa käsittävät Keslogin omat sekä sen ohjauksessa olevat ulkoistetut kuljetukset. Yhteensä vuonna 2010 kuljetusten kilometrejä kertyi 40,7 miljoonaa (38,9). Kuljetusten päästölaskenta perustuu VTT:n Lipastolaskentamalliin. Vuoden 2010 päästöt on laskettu LIISA 2009 -yksikkökertoimilla.

Kuljetusten CO<sub>2</sub>-päästöjä kertyi 47 543 tonnia (46 025 tonnia). Toimitetut volyymit kasvoivat ajettuja kilometrejä enemmän, jolloin suhteellisia päästöjä kuljetettua kiloa kohden syntyi 0,0242 (0,0252) CO<sub>2</sub> kg, laskua edellisvuoteen 3,98 %.

Vuoden 2007 tasoon nähden kuljetuksen suhteelliset päästöt ovat kasvaneet 0,7 %. Koska raskaan liikenteen biopoltoaineiden sekä kalustoteknologian kehitys on ollut odotettua hitaampaa, on todennäköistä, että Keslog ei tule saavuttamaan tavoitettua vähentää kuljetusten suhteellisia päästöjä 10 % vuoden 2012 loppuun mennessä. Tavoitetta tarkistetaan Keskon vastuullisuusohjelman päivityksen yhteydessä uusimman tiedon valossa.

Suurin osa Anttilan kuljetuksista oli Keslogin hoidossa ja raportoidaan Keslogin tunnuslukujen yhteydessä. Samoin menetellään Keslogin hoitamien muiden toimialayhtiöiden osalta.

Keslogin huolitseman tuonnin kokonaisvolyymi oli 320 200 tonnia, jossa lisäystä 6,4 % edelliseen vuoteen. Tuontikuljetuksista ei ole saatavissa ajokilometrejä eikä päästölaskentaa. Euroopasta saapuvat kuljetukset tapahtuivat kuorma-autoilla, puoliperävaunuilla ja konteilla, Euroopan ulkopuolelta tulevat pelkästään konteilla. Ruoka-keskon osuus tuonnin volyyymista oli 74 %.

Muiden maiden tytäryhtiöiden kuljetukset on hajautettu useammalle yhtiölle kuin Suomessa, ja osa toimituksista tapahtuu suoraan teollisuudesta loppukäyttäjälle. Kuljetustilastot ovat puutteellisia eivätkä vuodet perustu yhtenäiseen tietokantaan, eikä tilastoja tässä raportissa esitetä.

Keskon henkilökunnan lentämistä työmatkoista kertyi 9,5 miljoonaa lentomailia vuonna 2010 ja niistä syntyi CO<sub>2</sub>-päästöjä 1 935 tonnia (2009: 1 971 tonnia, luku on tarkentunut edellisen raportoinnin jälkeen). Lentomatkatustamisen päästöt ovat vain pieni osa – noin 1,1 % – konsernin kokonaispäästöistä, mutta niitä on tarkoitus edelleen osana konsernin vastuullisuusohjelmaa vähentää muun muassa videoneuvottelumahdollisuuksia lisäämällä (lue myös EN7).

Keskossa oli vuoden 2010 lopussa Suomessa käytössä 577 työsuhdeautoa. Keskon työsuhdeautopolitiikka suosittelee päästötasoksi alle 160 g CO<sub>2</sub>/km. Keskimääräinen päästö taso vuonna 2010 oli 155 g CO<sub>2</sub>/km (2009: 161 g CO<sub>2</sub>/km) ja työsuhdeautojen aiheuttamat päästöt yhteensä 2 505 (2 600) CO<sub>2</sub>-tonnia. Laskelma sisältää myös työsuhdeautoilla ajettujen yksityisajon. Keskossa tehtävään työhön liittyvistä matkoista osa tehdään henkilökunnan omistamilla autoilla. Tällaisista työmatkoista maksettiin vuonna 2010 Suomessa kilometrikorvauksia 7,4 miljoonalta kilometriltä. Kesko ei ota kantaa omalla autolla tehtävien työmatkojen päästöihin, eikä niitä ole sisällytetty Keskon päästölukuihin. Oletuksella, että omien autojen keskimääräinen päästö taso olisi 179 g CO<sub>2</sub>/km, kokonaispäästöjen suuruusluokka tästä työajasta olisi noin 1 320 CO<sub>2</sub>-tonnia.

#### Jakelukuljetusten CO<sub>2</sub>-päästöt Suomessa, tonnia

	2008	2009	2010
Anttilan jakelukuljetukset	192	188	189*
Keslogin jakelukuljetukset	19 117	18 854	18 454
Keslogin kaukojakelu ja runkokuljetukset	14 975	15 513	16 528
Ulkoiset kuljetukset	10 242	11 658	12 372
<b>Yhteensä</b>	<b>44 526</b>	<b>46 213</b>	<b>47 543</b>

Keslog hoitaa suurimman osan Anttilan jakelukuljetuksista ja kuljetusten päästöt ovat raportin Keslogin luvuissa.

\*Anttilan luku 2010 on laskennallinen.

#### TOIMENPITEET KASVIHUONEKAASUJEN VÄHENTÄMISEKSI, EN18

Energiatehokkuutta parantamalla ja hiilivapaata sähköä käyttämällä Kesko on pystynyt merkittävästi vaikuttamaan kiinteistöjen ilmastomuutosvaikutukseen. Suomessa esimerkiksi sähkön CO<sub>2</sub>-päästöt, kun mukaan lasketaan Keskon hankinta ja K-kauppiainien itse hankinta sähkö, ovat vähentyneet 78 % (vertailuvuosi 2001, jolloin CO<sub>2</sub>-päästöt olivat 220 644 tonnia).

Kuljetusten kohdalla päästöjen suhteellinen vähentäminen on vaikeampaa. Kuljetusten vuoden 2010 CO<sub>2</sub>-päästöjen myönteiseen kehitykseen vaikuttavana tekijänä olivat Turun varastoinnin keskittäminen Hakkilaan, kuljetusten reittioptimoinnin kehittyminen sekä kaupankäynnin rakenteen muuttuminen.

Lisäksi Keslog on jo pitkään vähentänyt K-kauppojen toimitusketjun päästöjä keskittämällä jakelua. Keskeisinä keinoina logistisen tehokkuuden parantamisessa toimivat myös kuljetusten reittioptimoinnit sekä korkeat kuormien täyttöasteet. Merkittävä osansa on myös tehokkaalla paluulogistiikalla, jossa toimitusten paluumatkoilla otetaan esimerkiksi hankintakuormia tai kaupoista palautuvia kuljetusalustoja ja kierrätysjakeita, kuten laivoja, rullakkoja, pahvia, pulloja tai tölkkejä. Olemme myös jo useana vuoden järjestäneet kuljettajillemme taloudellisen ajotavan koulutuksia.

Kesko pyrkii paitsi omissa toiminnassaan niin myös tarjoamisensa palveluissa ja tuotteissa tehokkaasti toimenpiteisiin, joilla hillitään kasvihuonekaasujen syntyä. Lue lisää sivulta 74.

Kesko liittyi 2010 syksyllä SYKEN HINKU-hankkeen tukijaksi (Kohti hiilineutraalia kuntaa -hanke) ja osallistuu HINKU-KOMP-johtoryhmätyöskentelyyn. Tässä TEKES-hankkeessa päätarkoituksena on synnyttää kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen tähtäävä uusi kansallinen investointi- ja päästökompensaatiomalli, joka olisi toimiva ja laajalti hyväksytty malli pienempien hankkeiden ilmastotyössä. Tarkoituksena on lisätä uusiutuvan energian käyttöä ja parantaa energiatehokkuutta.

#### OTSONIKATOA AIHEUTTAVIEN AINEIDEN KÄYTTÖ, EN19

Otsonikatoa aiheuttavien aineiden käyttö ei ole oleellista K-ryhmän toiminnassa ja määriä poistuvista HCFC-aineista ei raportoida. K-ruokakauppojen kylmälaitteissa CFC-aineet (R12 ja R502) eivät ole enää käytössä (kielletty lailla vuodesta 2000). HCFC-kloorifluorihii-livety aineet, kuten R22, on käytössä vielä joissakin vanhoissa kaupapaikoissa ja olemassa olevat laitteet käytetään elinkaarensa loppuun. Tämä aine tulee kielletyksi vuoden 2015 alussa.

HFC-aine, kuten R404a, on johtava kylmäaine tällä hetkellä K-kaupoissa. K-ruokakaupoissa on myös jo käytössä R744-teknologiaa, jossa kylmäaineena on käytetty sataprosenttisesti teollisuuden prosesseista talteenotettua hiilidioksidia. Kylmälaitoksessa on myös pystytty hyödyntämään hiilidioksidiprosessissa syntyvää, perinteistä jäähdytysprosessia korkeampaa kaasulämpötilaa rakentamalla tehokas lämmöntalteenotto käyttöveden ja ilmanvaihdon tuloilman lämmitystä varten.

Keslogin varastoissa johtava kylmäaine on NH<sub>3</sub> (ammoniakki) ja R404a.

Rautakaupan myymissä ilmalämpöpumpuissa kylmäaine on R410A, joka on sallittua.

#### TYPEN JA RIKIN OKSIDIT JA MUUT MERKITTÄVÄT PÄÄSTÖT ILMAAN PÄÄSTÖLAJEITTAIN, EN20

Vuonna 2010 kiinteistöjen (Energiakolmion raportti) käyttämän sähkö- ja lämpöenergian happamoitumispäästöt (SO<sub>2</sub>-ekv) olivat 381 tonnia ja alailmakehän otsonia synnyttävät eteenipäästöt (C<sub>2</sub>H<sub>4</sub>-ekv) 12,9 tonnia; päästöt olivat ostoenergian tuotannon päästöjä, eivätkä olennaisia määrittäen.

Ydinvoimalla tuotetun sähkön radioaktiivisen jätteen määrä oli 1,8 tonnia. Kesko on mukana Fennovoiman ydinvoimalahankkeessa, jota koskeva Keskon kannanotto on luettavissa osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus).

Kuljetuksesta tai liikematkustamisesta esitetään vain CO<sub>2</sub>-päästöt, lue lisää EN17.

#### JÄTEHUOLTO, EN22

Suomen yhtiöissä (Ruokakesko Oy (logistiikka), Anttila Oy (jakelukeskus), Rautakesko Oy ja VV-Auto Group Oy) jätettä syntyi yhteensä 8 962 tonnia, josta hyötykäyttöön toimitettiin 84 %. Muissa maissa (ei sisällä Latviaa ja Valko-Venäjää) jätemäärä oli yhteensä 10 029 tonnia, josta hyötykäyttöön meni 71 %. Suomessa Keskon jäte tilastot kattavat pääosin varastotoimintoja, kun taas muissa maissa valtaosa tilastoiduista jätteistä syntyy vähittäiskaupassa.

Ruokakeskon tavoitteena on vuoteen 2012 mennessä nostaa K-ruokakauppojen jätehuollon hyötykäyttöaste 90 %:iin.

Keslogin tavoitteena on jakelukuljetusten tehokkuuden parantaminen €/m<sup>3</sup> ja jätteiden hyötykäytön parantaminen. Vuonna 2010 sekajätettä syntyi 0,44 kg toimitettua kuutiota kohti (vuonna 2009: 0,38 kg). Sekajätteen kasvuun vaikutti erityisesti Horeca-varastoinnin muutokset Hakkilassa.

VV-Auto Group Oy:ssä sekajättemäärien ja jätepuristimien tyhjennyskuljetusten vähentämiseksi on käynnissä ympäristö- ja kustannustehokkaamman jäte kuljetus- ja jätelaiteoperaattorin valinta. Jätepuristimia on jo osittain uusittu suuremmiksi ja täyttöasteeltaan paremmiksi. Lisäksi on seurattu tyhjennyspajoina ja näin jo saavutettu parempia täyttöasteita. Aloitettu jätelajittelukoulutus jatkuu vuonna 2011.

## Suomen toimintojen jätehuoltotilat, tonnia

	Ruokakesko (logistiikka)			Anttila (jakelukeskus)			Rautakesko			Auto- ja konekauppa		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008 <sup>4)</sup>	2009	2010
Hyötykäyttöön menevä jäte	5 792	5 638	5 596	608	539	471	339	414	405	374	599	969
SER	5	-	-	101	95	94	-	-	-	3	-	-
Kaatopaikkajäte <sup>1)2)</sup>	705	901 <sup>3)</sup>	1100 <sup>3)</sup>	23	14	15	111	100	59	138	147	130
Ongelmajäte	1	-	3	8	3	-	-	-	-	140	65	120
Yhteensä	6 503	6 539	6 698	740	651	581	450	514	464	655	811	1 219
Hyötykäyttö-%	89	86	84	96	97	97	75	81	87	58	74	79

1) Sekajäte ja muut hyötykäyttöön kelpaamattomat jakeet.

2) Kompostoitu biojäte on laskettu mukaan hyötykäyttö-%:iin.

3) Lisäksi käsiteltiin 2009: 110 tn ja 2010: 96 tn rakennus- ja erikoisjätettä, jota ei kertaluonteisena eränä otettu mukaan laskentaan.

4) Konekesko on raportoitu 2008 Rautakeskon luvuissa (Maatalouskesko).

## Jätehuoltotilat muissa toimintamaissa, tonnia

	Ruotsi			Norja			Viro			Liettua			Venäjä		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Hyötykäyttö	2 022	2 044	2 055	932	654	699	285	196	158	1 931	2 069	1 905	-	1 906	2 343
Kaatopaikka	635	555	480	765	574	504	449	422	271	672	992	796	-	889 <sup>1)</sup>	771
Ongelma	83	48	-	11	8	38	-	8	-	11	21	11	-	-	-
Yhteensä	2 739	2 647	2 535	1 708	1 236	1 241	734	626	428	2 614	3 082	2 711	-	2 795 <sup>1)</sup>	3 114
Hyötykäyttö-%	74	77	81	55	53	56	39	31	37	74	67	70	-	68 <sup>1)</sup>	75

1) Luku on korjattu edellisen raportin jälkeen.

Tiedot puuttuvat Latviasta ja Valko-Venäjältä.

Anttilan toimipaikoista 50 % pääsi asettamaansa tavoitteeseen jätemäärien vähentämisessä. Tavaratalojen hyötykäyttöasteet vaihtelivat alueellisten kierrätysmahdollisuuksien mukaan 60 %:sta 100 %:iin.

Asiakkailla tarkoitettuja kierrätyspisteitä on K-ruokakauppojen yhteydessä yhteensä 243 kpl. Tölkkejä palautettiin 278 miljoonaa ja kierrätysmuovipulloja 103 miljoonaa. K-ruokakauppojen osuus on noin 28 % kaikista Suomessa palautetuista juomapakkauksista.

## Ruokakeskon paluulogistiikan hyöty- ja uudelleenkäyttöön toimittamat pakkaukset, 1 000 kpl

	2008	2009	2010
Alumiinitölkit	81 885	74 161	103 149
Kierrätysmuovipullot	18 061	28 463	53 540
Kertapullot	2 872	2 685	4 266
Kiertopullot	666	362	452
Transbox-laatikot	9 125	9 856	10 885

## Rautakaupan (K-rauta ja Rautia) kierrätetty kyllästetty puutavara ja lyijyakut, Suomi, tonnia

	2008	2009	2010
Kyllästetty puutavara	832	858	840
Lyijyakut	3	22	5

## MERKITTÄVIEN KEMIKAALI-, ÖLJY- JA POLTTOAINEVUOTOJEN MÄÄRÄ JA SUURUUS, EN23 JA MÄÄRÄYSTENMUKAISUUS, EN28

Keskon yksiköt, joilla on ISO 14001 -sertifointi, hallitsevat ympäristöriskejään ja valmiuksiaan toimia poikkeus- ja hätätilanteissa standardin vaatimusten mukaisesti. Kaupan alan yritykselle suurimpia riskejä on tulipalo, jonka varalta henkilökunta on saanut tarvittavat toimintaohjeet ja koulutuksen. Konsernissa ei vuoden 2010 aikana sattunut raportoitavia ympäristövahinkoja eikä -onnettomuuksia.

Pilaantuneita maita koskevia tutkimuksia tehdään vuosittain rakennustöiden ja kiinteistökauppojen yhteydessä. Vuonna 2010 Suomessa kartoitettiin rakennustöiden yhteydessä viiden kiinteistön maaperä. Pilaantuneita maita löydettiin kolmesta kohteesta. Kahden kohteen puhdistustoimet saatiin päätökseen vuoden 2010 aikana. Yhden kohteen maaperän puhdistustoimenpiteet tehdään rakennustöiden yhteydessä ennen kohteen kaupallista avausta vuonna 2012. Suomen ulkopuolella ei tehty puhdistustoimenpiteitä vuoden 2010 aikana.

Lisäksi kiinteistökauppojen yhteydessä kartoitetaan rakenteiden mahdolliset haitta-aineet ja otsonikerrokseen vaikuttavat aineet.

Konsernissa ei vuonna 2010 ollut tapauksia, joissa ympäristölakeja tai -määräyksiä ei noudatettu.

## Lähestymistapa tuotteiden ja palveluiden johtamiseen

K-ryhmällä on välittömiä ja välillisiä ympäristövaikutuksia, joiden hallintaa ohjeistavat lainsäädännön vaatimukset sekä K-ryhmän ympäristöpolitiikka ja Keskon yhteiskuntavastuun yleiset periaatteet. Välilliset vaikutukset liittyvät myytävien tuotteiden ja niiden pakkausten valmistukseen, käyttöön ja hävittämiseen. Välillisiä vaikutuksia syntyy myös K-ryhmän kaupoissa asioimisesta.

Tarjoamme asiakkaillemme ympäristöä vähemmän kuormittavia tuote- ja palveluvaihtoehtoja.

## TOIMENPITEET TUOTTEIDEN JA PALVELUIDEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN VÄHENTÄMISEKSI SEKÄ TOIMENPITEIDEN VAIKUTUKSEN LAAJUUS, EN26

Luomu- ja ympäristömerkittyjen tuotteiden valikoima- ja markkinointilinjaukset sisältyvät Reilun kaupan tuotteiden tavoin K-ruokakaupan ketjukonsepteihin. Vuoden 2010 lopussa Ruokakeskon valikoimissa oli yli 1 100 (noin 850) luomu- ja ympäristömerkittyä tuotetta, joista Pirkka Luomu -tuotteita oli 48 (41) ja Pirkka Joutsenmerkittyjä tuotteita 78 (73). Kumpaakin sarjaa laajennetaan jatkuvasti uusilla tuotteilla.

K-ruokakaupoissa valikoimissa olevien luomutuotteiden lukumäärä vaihteli kaupan koosta riippuen. Osa luomutuotteista – esimerkiksi maito-, leipä- ja lihatuotteet – menee kauppoihin suoraan toimittajilta, samoin K-kauppiat ostavat luomuvihanneksia myös suoraan paikallisilta tuottajilta. Näistä tuotteista ei ole luotettavaa tilastointia.

Anttila-tavaratalot ja Kodin Ykkönen -sisustustavaratalot hyväksyvät ympäristötuotteiksi tuotteet, joilla on Joutsenmerkki, EU-Kukka-merkki tai A-luokan energiankulutus -merkintä. Nämä tuotteet merkitään tavarataloissa Ympäristötuote-hyllymerkinnällä. Anttilan ja Kodin Ykkösen valikoimissa on noin 230 Ympäristötuote-merkittyä tuotetta, etenkin paperitavaroita, lampuja, paristoja, pesuaineita ja kodinkoneita.

Ruokakeskon hedelmien ja vihannesten tuontituottajista pääosalla – 97,0 %:lla (96,5 %) – on GlobalGAP-sertifikaatti (Good Agricultural Practice). Vuonna 2010 Keskolle toimittavilla Chiquitan banaaniviljelmillä on Rainforest Alliance ja SA8000 -sertifointi, samoin Chiquitan ananasviljelmillä. Myös Dolen banaanilla on SA8000-sertifointi. Keskon uudella banaanitoimittajalla, Banacolilla, on sekä SA8000 että Rainforest Alliance.

Ruokakeskon suomalaisten vihannestuottajien tulee olla Kotimaiset Kasvikset ry:n (KK) viljelijöitä eli heillä on oltava oikeus KK:n sirkkalehtitunnuksen käyttöön. KK on laatinut puutarha-alan hyvien tuotantomenetelmien säännöt (Laatutarha-ohjeistus), joilla varmistetaan kotimaisten puutarhatuotteiden tuoteturvallisuutta ja ympäristön huomioonottamista. Ohjeiston noudattaminen on pakollista yrityksille, jotka käyttävät KK:n sirkkalehtitunnusta.

Ruokakeskon kotimainen Pirkka-toimittaja sai vuonna 2010 ensimmäisenä Suomessa GlobalGap-sertifioinnin. Lue lisää sivulta 47.

K-ruokakauppojen asiakkaille on tarjolla tavallisten muovikassien vaihtoehtona kierrätysmuovista tehtyjä kasseja (lue lisää sivulta 39), biohajoavia Pirkka-kasseja ja Pirkka-kestokasseja. K-citymarketit tarjoavat vauvaperheille vaihtoehtoina sekä kotimaisia Muumi-kesto-vaippoja että saman Joutsenmerkillä varustetun vaippatehtaan Pirkka-kertakäyttövaippoja, joissa käytetty selluloosa on biohajoavaa ja klooritonta. Pirkka-tuotesarjan pitkän aikavälin kehitysohjelmaan sisältyy biohajoavien pakkausten markkinoille tuominen. Materiaaleina ei hyväksytä geenimuunneltuja raaka-aineita.

Rautakeskon valikoimissa on runsaasti ympäristömerkeillä ja energiatehokkuusluokituksella varustettuja tuotteita. Rautakaupan ympäristötuotteiksi lasketaan tuotteet, jotka ovat EU-Kukka- tai Joutsenmerkittyjä sekä tuotteet, jotka on valmistettu FSC-sertifioidusta puutavaraista. Ympäristökaupoissa nämä tuotteet on merkitty kyseisellä logolla hyllynreunaetikettiin tai muuhun hinnannäyttöön.

PEFC- tai FSC-sertifioidun puun osuus Keskon myymästä sahatavaraista oli noin 91 %. Trooppisen puun ja puutavaran myynti on alle 1 % Rautakeskon kokonaismyynnistä. Kaikki Rautakeskon vuonna 2010 maahantuomat trooppisista puista valmistetut kalusteet olivat FSC-sertifioituja.

Keskon hankintasuosituksen mukaisesti K-ryhmän kaupoissa myytävät, trooppisesta puusta valmistetut puutarhakalusteet ovat joko FSC-sertifioituja tai sellaisista puulajeista valmistettuja, joiden viljely on mahdollista kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Keskossa laaditaan tarpeen mukaan tuotevalikoimia ja ostokriteerejä koskevia omia vastuullisuuslinjauksia. Tällaisia ovat esimerkiksi:

- Kannanotto geenitekniikkaan
- Kala- ja äyriäislinjaus
- Pirkka-kananmunat
- Rautakeskon puulinjaus

ja ne ovat kokonaisuudessaan osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus).

Autokaupassa Keskon valikoimiin kuuluu vähäpäästöisiä automerkejä. Lue lisää sivulta 68.

## MATERIAALIEN UDELLENKÄYTTÖ, EN27

Pirkka-kierrätysmuovikassi valmistetaan 90-prosenttisesti kierrätysmuovista. Tästä materiaalista 30 prosenttia saadaan Ruokakeskon tavarakuljetuksissa käytettävistä kuljetussuojamuoveista. Lue lisää sivulta 39.

## KULJETUKSIIN LIITTYVÄT MERKITTÄVÄT YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET, EN29

CO<sub>2</sub>-päästöt on raportoitu EN17:n yhteydessä.

# Sosiaalinen vastuu

## Lähestymistapa henkilöstöjohtamiseen

Keskossa henkilöstöjohtaminen perustuu yhtiön arvoihin ja vastuullisiin toimintatapoihin. Henkilöstöpolitiikan käytännön toteuttamista ohjeistavat ja tukevat Keskon henkilöstöperiaatteet ja henkilöstöstrategia. Henkilöstöperiaatteet ovat pysyväisluonteisia toimintaperiaatteita ja -ohjeita käytännön henkilöstöasioihin. Henkilöstöstrategiassa linjataan henkilöstöjohtamisen päämäärät ja keskeiset kehityshankkeet. Vastuulliset toimintatapamme -opas on luettavissa osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus).

Konsernin HR-yksikkö vastaa henkilöstöstrategian määrittelystä osana vuosittaista Kesko-konsernin strategiaprosessia. HR-ohjausryhmä seuraa ja edistää henkilöstöperiaatteiden ja -strategian toteutumista. Toimiala- ja tytäryhtiöt voivat lisäksi määrittellä liiketoimintansa tavoitteiden saavuttamista tukevia täydentäviä toimintaohjeita.

Keskon henkilöstöpäämäärät ovat houkuttelevin työpaikka, osaavin ja innostunein henkilökunta ja paras henkilöstön työn tuottavuus kaupan alalla. Keskon henkilöstöpäämääriin liittyvät tunnusluvut on esitetty oheisessa taulukossa ja tuloksia käsitellään tekstissä kunkin osa-alueen kohdalla.

Työyhteisön tilaa ja johtamisen laatua mitataan vuosittain henkilöstötutkimuksella. Tutkimuksen tulosten perusteella laaditaan kehittämisuunnitelmat toimipaikkakohtaisesti. Ulkoista työnantajamielikuvaa seurataan monien eri tutkimusten avulla. Universumin Nuoret ammattilaiset 2010 -tutkimuksessa Keskon sijoitus oli 36. (18.) ja Universumin opiskelijatutkimuksessa 18. (18.). T-Median tekemässä toisen asteen opiskelijoiden tutkimuksessa Kesko sijoittui sijalle 19 (17).

Suunnitelmallinen ja jatkuva henkilöstön osaamisen kehittäminen on yksi keskeisistä tekijöistä, joilla varmistetaan hyvä asiakaspalvelu ja kauppojen kilpailukyky. Henkilöstön osaaminen ja innostus parantavat myös Keskon ja sen ketjujen henkilöstön työn tuottavuutta. Keskon ja sen ketjujen koulutuspalveluista vastaa Keskon tytäryhtiö K-instituutti Oy. Osaamisen kehittämisen vuosisuunnitelmat ja koulutusohjelmat laaditaan liiketoimintayksiköiden kanssa.

Vuonna 2008 aloitettu Työ ja tuottavuus -ohjelma jatkuu edelleen. Vuonna 2010 henkilöstön työn tuottavuus on parantunut useimmilla toimialoilla. Konsernin henkilöstökulut laskivat 2,7 % edelliseen vuoteen verrattuna.

### Työn tuottavuus, jatkuvat toiminnot, 1 000 €

	2008	2009	2010
Liikevaihto/työntekijöitä keskimäärin			
Suomi	706	683	739
muut Pohjoismaat	451	437	489
Baltia	150	116	109
koko konserni	450	440	482
Voitto ennen veroja/työntekijä	14	11	17

Syksyllä 2010 Keskon palkattiin työhyvinvointipäällikkö edistämään työhyvinvointiin liittyviä hankkeita ja toimintamalleja. Työhyvinvoinnin painopisteitä ovat työ ja osaaminen, johtaminen ja esimiestoiminta, oman elämän hallinta sekä työyhteisö. Tavoitteena on parantaa henkilöstön jaksamista ja motivaatiota sekä vähentää sairastavuutta ja nostaa eläköitymisikää. Keskon vastuullisuusohjelma 2008–2012 sisältää useita työhyvinvointiin liittyviä tavoitteita. Lue lisää raportin sivuilta 20–21.

Työturvallisuuden johtaminen on määritelty Kesko Oyj:n työsuojelun toimintaohjelmassa. Työsuojelun päämääränä on turvata ja ylläpitää työntekijöiden työkykyä sekä ennaltaehkäistä ja torjua työtapa- turmia, ammattitauteja ja muita työstä ja työympäristöstä johtuvia fyysisiä ja henkisiä terveyshaittoja. Työsuojelu on osa linjaorganisaation normaalia johtamis- ja esimiestoimintaa ja kukin esimies vastaa työsuojelusta omalla alueellaan.

Keskon työterveyshuollon toimintasuunnitelmassa määritellään työterveyshuollon yleinen sisältö ja tavoitteet. Työterveyshuollon tavoitteena on työntekijöiden terveyden, työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen, työhön liittyvien sairauksien ja tapaturmien ehkäiseminen, työympäristön terveellisyys ja turvallisuuden varmistaminen sekä työyhteisöjen toimivuuden tukeminen. Työterveyshuoltoa johtaa työterveyshuollon ylilääkäri.

### Henkilöstöpäämäärät ja tunnusluvut

Houkuttelevin työpaikka kaupan alalla	Osaavin ja innostunein henkilökunta kaupan alalla	Paras henkilöstön työn tuottavuus kaupan alalla
<ul style="list-style-type: none"> <li>Henkilöstötutkimus (Keskon toiminta ja yhtiön toiminta; asteikko 1–5)</li> <li>Lähtövaihtuvuus, %</li> <li>Yhtiön/ketjun työnantajakuva</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Henkilöstötutkimus, tavoite- ja kehityskeskustelu, toteutus-%</li> <li>Henkilöstön kehittämiskulut €/henkilö, Koulutuspäivät, pv/henkilö</li> <li>Henkilöstötutkimus (oma työ, esimiestoiminta; asteikko 1–5)</li> <li>Asiakastytyytyväisyys, kaksi omaa mittaria</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Henkilöstökulut/bruttokate, %</li> <li>Henkilöstökulut/liikevaihto, %</li> <li>Keskimääräinen henkilöstömäärä (kokoaikaisiksi muutettuna)</li> <li>Sairauspoissaolotunnit/kokonaistunnit, %</li> </ul>

## HENKILÖSTÖN JAKAUTUMINEN TYÖSUHTEEN JA TYÖSOPIMUKSEN MUKAAN, LA1 SEKÄ HENKILÖSTÖN VAHTUVUUS, LA2

Vuoden 2010 lopussa Kesko-konsernin palveluksessa oli 22 124 henkilöä, joista vakinaisessa työsuhteessa 86,3 % (88,1 %) ja määräaikaisessa työsuhteessa 13,7 % (11,9 %). Luku sisältää 1 343 (1 512) pitkäaikaispoissaolevaa, joihin sisältyvät esimerkiksi vanhempainvapaalla olevat. Pitkäaikaispoissaolevat on laskettu mukaan vakinaisiin koko-aikaisiin työntekijöihin. Määräaikaisten osuus on vuoden lopussa joulusesongin takia suurempi kuin muuna aikana.

Osa-aikaisten (alle 37,5 tuntia viikossa) osuus vuoden lopussa oli koko konsernissa 28,7 % (29,0 %). Pääosa osa-aikaisista työsuhteista on vähittäiskauppaa Suomessa harjoittavissa tytäryhtiöissä. Koko konsernin henkilöstöstä noin 3/4 työskentelee vähittäiskaupassa.

Konsernin palvelukseen tuli vuoden 2010 aikana Suomessa 4 011 (4 122) uutta työntekijää. Konsernin palveluksesta lähti Suomessa 4 154 (4 277) henkilöä.

Muissa maissa konsernin palvelukseen tuli 3 844 (1 416 vuonna 2009, vuoden 2010 luku ei sisällä Anttila AS:n tietoja) työntekijää ja lähti 3 355 (3 863 vuonna 2009, vuoden 2010 luku ei sisällä Anttila AS:n tietoja) työntekijää. Suomessa yleisin syy työsuhteen päättymiseen oli määräaikaisuus – noin 53 % (47 %) - ja muissa maissa työntekijän oma irtisanoutuminen – noin 66 % (73 %).

Tuotannollisista ja taloudellisista sekä muista työsuhtesopimuslain mukaisista syistä työnantajan päättämiä työsuhteita oli Suomessa 6,9 % (288 kpl) ja muissa maissa 20,4 % (683 kpl) päättäneistä työsuhteista. Vastaavat luvut vuonna 2009 olivat 7,6 % (323) ja 22,7 % (875).

Vuoden 2010 lopussa oli Suomessa korkeimmassa oikeudessa käsiteltävänä yksi, hovioikeudessa neljä ja käräjäoikeudessa viisi työsuhtederiita-asiaa, jotka koskivat muun muassa työsuhtesopimuksen päättymistä ja lisätujen maksamista. Muissa Keskon toimintamaissa ei ollut vireillä työsuhtederiita-asioita, joissa konserniin kuuluva yhtiö olisi ollut vastaajana.

**Keskon henkilökunnan määrän kehitys\***

	2006	2007	2008	2009	2010
Suomi 31.12.	14 149	14 192	13 651	12 959	12 720
Muut maat 31.12.	9 606	11 698	11 017	9 248	9 404
Yhteensä 31.12.	23 755	25 890	24 668	22 207	22 124
Suomi keskimäärin	11 583	11 338	10 939	10 284	9 914
Muut maat keskimäärin	12 184	9 842	10 590	8 916	8 300
Yhteensä keskimäärin	23 767	21 180	21 529	19 200	18 215

\*Luvuissa 2006–2008 mukana Kauko-Telko ja Tähti Optikko

**HENKILÖSTÖN ETUUDET, LA3**

Kesko-konserni tarjoaa sekä vakitukselle että määrä- ja osa-aikaiselle henkilöstölleen kaikissa toimintamaissa paikallisen lainsäädännön edellyttämät henkilöstön etuudet, kuten työterveyshuollon, vakuutuksen työtaturman ja ammattitaudin varalta, vanhempainvapaan sekä eläke-etuudet.

Lisäksi työntekijöille tarjotaan monipuolisia ostoetuja K-ryhmään kuuluvissa liikkeissä sekä henkilökuntamyymälöissä. Myös työsuohdepuhelin ja -auto ovat tarjolla tehtävän niin edellyttäessä.

**Tulospalkkiot ja optio-ohjelmat**

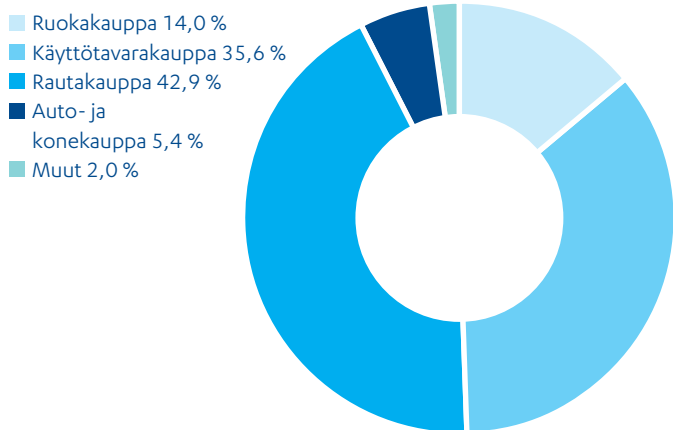
Vuoden 2009 tulospalkkiojärjestelmiin perustuvia tulospalkkioita maksettiin keväällä 2010 Suomessa noin 8,4 miljoonaa euroa (5,0 miljoonaa euroa) eli 2,5 % (1,5 %) palkkasummasta. Kesko Oyj:n tulospalkkiojärjestelmien piiriin kuuluu koko henkilöstö lukuun ottamatta myyjätehtävissä toimivia. Yhteensä Suomen toiminnoissa vuonna 2010 maksettiin erilaisia palkkioita 9,5 miljoonaa euroa (6,0 miljoonaa euroa) tulospalkkiot, myyntipalkkiot ja muut vastaavat rahalliset palkitsemistavat yhteenlaskien.

Kesko Oyj:n tulospalkkiojärjestelmässä palkkioon vaikuttavia tekijöitä ovat konsernin ja toimialan kokonaistulos, työntekijän oman yksikön myynti ja tulos sekä asiakastytyvyisyys. Esimiesten tulospalkkioon vaikuttaa myös henkilöstön työttyytyvyisyys.

Muissa maissa yhtiöt maksoivat vuonna 2010 bonuksina ja muina palkkioina 9,3 miljoonaa euroa (ei sisällä Senukain tietoja) eli 10,6 % palkkasummasta. Vuonna 2009 vastaavat luvut olivat 8,9 miljoonaa euroa ja 7,6 % palkkasummasta.

Kesko-konsernin johdolla – noin 90 henkilöä – on suoritusperusteinen palkkiojärjestelmä. Palkkion enimmäismäärät vaihtelevat henkilön työn tulosvaikutuksen mukaan 3–8 kuukauden palkkaa vastaaviin määriin asti.

Keskolla oli vuonna 2010 voimassa kaksi optio-ohjelmaa: vuoden 2003 ja 2007 optio-ohjelmat. Vuoden 2003 optio-ohjelman merkintäaika päättyi 30.4.2010. Optio-ohjelmat ovat luettavissa osoitteessa [www.kesko.fi/sijoittajat](http://www.kesko.fi/sijoittajat). Vuoden 2010 tilinpäätöksen henkilöstökuuluihin sisältyi myönnettyjä osakeoptioita 5,0 miljoonan euron arvosta.

**KESKON HENKILÖKUNNAN JAKAUTUMINEN TOIMIALOITTAIN 31.12.2010, %****Keskon määrä- ja osa-aikaisten työsuhteiden osuudet\***

	2006	2007	2008	2009	2010
Määräaikaisia koko henkilöstöstä 31.12., %					
Suomi	16,5	14,8	15,6	15,3	14,6
Yhtiöt muissa toimintamaissa	0,9	0,8	0,5	7,0	12,6**
Koko konserni yhteensä	10,2	8,6	8,8	11,9	13,7
Osa-aikaisia koko henkilöstöstä 31.12., %					
Suomi	42,0	43,6	43,0	43,1	43,3
Yhtiöt muissa toimintamaissa	8,8	8,8	6,7	9,3	9,0
Koko konserni yhteensä	28,6	27,8	27,5	29,0	28,7

\*Pitkäaikaispoissaolevat on laskettu mukaan vakinaisiin kokoaikaisiin työntekijöihin.

\*\*Tilastointi tarkentunut. Luku ei ole täysin vertailukelpoinen aiempiin vuosiin.

**Keskon henkilökuntatilastoja vuodelta 2010 toimintamaittain eriteltynä**

	Suomi	Viro	Latvia	Liettua	Valko-Venäjä	Venäjä	Ruotsi	Norja
Henkilökuntaa yhteensä 31.12.	12 720	629	577	3 407	1 381	1 677	1 159	574
Vuonna 2010 keskimäärin	9 914	596	538	2 881	1 193	1 548	1 093	451
Työsuhteita alkoi, kpl*	4 011	71***	140	1 467	662	860	499	145
Työsuhteita päättyi, kpl*	4 154	105***	155	1 524	370	714	357	130
Työnantajan päättämänä, %*	10,2	43,8***	22,6	19,6	16,5	9,4	47,3	4,6
Lähtövaihtuvuus, %**	24,8	15,8***	25,0	44,5	26,3	43,0	21,7	22,6

\*Sisältää kesätyöntekijät.

\*\*Ei sisällä kesätyöntekijöitä.

\*\*\*Ei sisällä Anttila AS:n tietoja.

## Eläkkeet

Kesko-konsernista Suomessa siirtyi eläkkeelle 180 henkilöä (179 vuonna 2009, luku on tarkentunut edellisen raportin julkaisemisen jälkeen). Lukuun sisältyvät osa-aikaeläkkeelle ja osatyökyvyttömyyseläkkeelle jääneet. Kuntoutusrahaa myönnettiin uudelleenkoulutukseen tai työkokeiluun 19 (23) henkilölle, joilla työkyvyttömyyden uhka lähivuosina oli ilmeinen. Lue lisää sivulta 34.

Työkyvyttömyyseläkkeiden määrä on pysynyt koko 2000-luvun matalana. Työterveyshuolto on samalla aikajaksolla panostanut voimakkaasti työkykyä ylläpitävään toimintaan. Keskimääräinen eläkkeellejäänti-ikä oli 59 vuotta.

Keskon Eläkekassan maksama eläke oli keskimäärin 1 235 euroa kuukaudessa (1 397 euroa).

Muissa toimintamaissa 15 (6) työntekijää siirtyi eläkkeelle.

## TYÖEHTOSOPIMUKSEN PIIRISSÄ OLEVIEN TYÖNTEKIJÖIDEN OSUUS, LA4 SEKÄ UUELLEEN-JÄRJESTELYTILANTEISSA NOUDATETTAVA VÄHIMMÄSIRTISANOMISAIKA, LAS

Suomessa noin 80 % Keskon henkilöstöstä on työehtosopimusten piirissä. Baltian maissa ja Venäjällä ei toistaiseksi ole tehty sitovia, koko toimialan kattavia työehtosopimuksia.

Kesko-konsernin Suomessa työskentelevästä henkilökunnasta 40,4 % (40,3 %) oli järjestäytynyt ammattiliittoihin, pääasiassa Palvelualan Ammattiliitto PAMIin. Tilastossa ovat mukana ne työntekijät, joiden ay-jäsenmaksu pidetään palkasta.

Norjassa järjestäytymisaste on 22,1 % (21,8 %). Muissa toimintamaissa järjestäytymisestä ei ole tilastoja. Baltian maissa Keskon tytäryhtiöissä on työpaikkakomiteoita, joissa on sekä johdon että työntekijöiden edustus.

Kesko-konsernissa on yhtiökohtainen luottamusmiesjärjestelmä, joka on käytössä kaikissa suurimmissa tytäryhtiöissä Suomessa. Kesko Oy:n toimipaikkakohtaiset luottamusmiehet edustavat myös muiden toimialayhtiöiden henkilöstöä ao. toimipaikoilla. Anttila Oy:ssä ja K-citymarket Oy:ssä on myös tavaratalokohtaisia luottamusmiehiä.

Kansallinen konserniyhteistyökokous järjestetään kahdesti vuodessa. Kansainvälinen konsernitason eurooppalainen yhteistyökokous (European Works Council, EWC) kokoontuu kerran vuodessa.

Kesko noudattaa kaikissa toimintamaissaan työolainsäädännössä määriteltyjä irtisanomisaikoja. Suomessa irtisanomisaika on kahdesta viikosta kuuteen kuukauteen riippuen työsuhteen pituudesta.

## TYÖSUOJELUTOIMIKUNTIEN PIIRIIN KUULUVIEN TYÖNTEKIJÖIDEN OSUUS, LA6

Työsuojelutoiminta on järjestetty yhtiö- tai toimipaikkakohtaisesti noudattaen paikallista lainsäädäntöä. Pohjoismaiden ulkopuolella työsuojeluasioita käsitellään työpaikkakomiteoissa.

Työturvallisuuskoulutusta järjestetään keskolaisille ja K-kauppiaille K-instituutissa. Eri yhtiöt järjestivät omaan toimintaansa räätälöityä koulutusta.

### Tapaturmat ja ammattitaudit Suomessa

	2009**	2010
Kuolemaan johtaneet tapaturmat	0	0
Työtapaturmat, ilman työmatkatapaturmia	173	149
Työmatkatapaturmat	47	62
Tapaturmataajuus*/miljoonaa työtuntia	10	9
Tapaturmien keskimääräinen vakavuusaste, päivää	15,5	23,3
Ammattitautiepäilyt	4	3
Ammattitaudit	0	3
Tapaturmien ja ammattitautien aiheuttamat sairauspäivät työntekijää kohti	3 415	4 495
	0,33	0,45

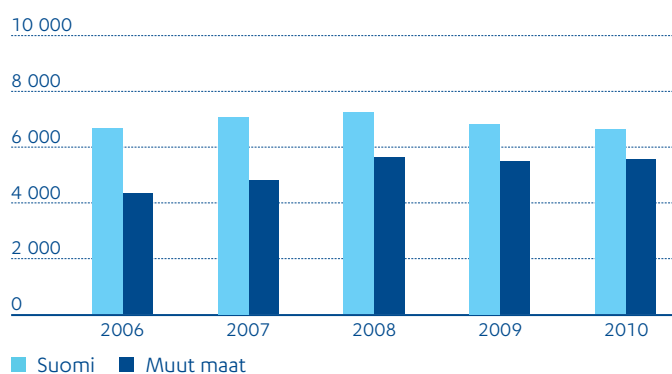
Laskentatapa muutettu vuoden 2010 raporttiin: tunnusluvut eivät sisällä pientapaturmia eli alle kolmen päivän poissaoloa johtaneita tapaturmia. Tilastointi ei kata urakoitsijoita eikä seuraavia yhtiöitä: Vähittäiskaupan Takaus Oy, Vähittäiskaupan tilipalvelu/VTP Oy, Kaupan Maataloussäätiö.

\*Ilman pientapaturmia ja työmatkatapaturmia, laskettuna toteutuneilla työtunneilla.

\*\*Vuoden 2009 raportin luvuista on edellisen raportin julkaisemisen jälkeen poistettu em. yhtiöiden luvut.

### Sairauspäivien määrän kehittyminen

sairauspäiviä/miljoonaa työtuntia



### Sairauspoissaolot maittain 2010

	Suomi	Viro	Latvia	Liettua	Valko-Venäjä**	Venäjä	Ruotsi	Norja
Sairauspäiviä yhteensä	129 811	1 934	8 280	27 355	11 772	22 617	11 963	6 610
työntekijää kohti*	13,1	3,2	15,5	9,5	9,9	14,7	10,9	14,6
miljoonaa työtuntia kohti	6 626	1 599	7 669	4 700	4 856	7 439	6 219	8 320

\*Laskentatapa muutettu vuoden 2010 raporttiin: sairauspäivät työntekijää kohti laskettu keskimääräisellä henkilökuntamäärällä.

\*\*Ei sisällä Konsoma Belarusin tietoja.

## TAPATURMATAAJUUS, AMMATTITAUDIT, MENETETYT TYÖPÄIVÄT, POISSAOLOT, TYÖHÖN LIITTYVÄT KUOLEMANTAPAUKSET, LA7

Tilasto tapaturmista Suomessa sekä sairauspäivien erittely maittain on esitetty sivulla 77. Tapaturmatilastoja ei ole saatavilla muiden maiden osalta.

Sairauspoissaoloprosentti Suomen yhtiöissä oli 5,0 % vuonna 2010 (5,1 % vuonna 2009). Noin 75 % sairauspoissaoloista oli lyhytaikaista sairauspoissaoloa (palkallisia sairauspäiviä). Muissa maissa sairauspoissaoloprosentti oli 4,2 % (4,1 %, tilastointi tarkentunut edellisen raportin julkaisemisen jälkeen). Vuoden 2010 luku ei sisällä Konsoma Belarusin tietoja.

## TYÖNTEKIJÖIDEN KOULUTTAMINEN JA NEUVONTA LIITTYEN VAKAVIIN SAIRAUKSIIN, LA8

Kesko-konsernissa työntekijöiden kouluttaminen, neuvonta, riskien kartoittaminen sekä ennaltaehkäisy ja hoito vakavissa sairauksissa on työterveyshuollon normaalia toimintaa.

Keskon oman työterveyshuollon palvelujen piirissä Suomessa oli noin 6 200 Kesko-konsernin työntekijää. Pääkaupunkiseudun ulkopuolella vähittäiskaupassa työskentelevien työterveyshuolto hankitaan pääosin Kesko Oyj:n ulkopuolelta eri lääkäriasemilta. Muissa maissa työterveyshuolto on järjestetty paikallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti.

Työterveyshuoltoon käytettiin Suomessa vuonna 2010 kaikkiaan noin 4,3 (4,3) miljoonaa euroa. Tästä summasta Kansaneläkelaitos korvasi noin 1,9 (1,8) miljoonaa euroa. Vuonna 2010 Keskon työterveyshuolto käytti varoja henkilöstön työkyvyn ylläpitoon ja sairaudenhoitoon 452 euroa oman työterveyshuollon piirissä olevaa henkilöä kohti. Kuntoutuskursseja on käsitelty raportin sivulla 35.

### Keskon panostus työterveyshuoltoon Suomessa, Keskon oma työterveyshuolto

	2006	2007	2008	2009	2010
Euroa/henkilö	420	484	427	455	452

Työterveyshuoltoyksikön asiantuntemusta käytetään monipuolisesti Keskon vähittäiskauppayhtiöiden ergonomian kehittämisessä. Ergonomia ymmärretään tässä yhteydessä laajasti, ja se sisältää kemialliset, fysikaaliset, työliikkeisiin liittyvät sekä psykososiaaliset tekijät.

Työterveysneuvottelut, joissa ovat mukana työntekijä, esimies ja työterveyshuollon edustaja, ovat työterveyshuollon totuttua toimintaa. Neuvotteluita voidaan pitää esimerkiksi työkyvyn alenemistilanteissa, ammatillisen kuntoutuksen suunnittelussa, runsaiden poissaolojen yhteydessä, työhön liittyvässä kuormittumistilanteessa tai ristiriitatilanteissa. Tavoitteena on varhainen puuttuminen työkykyä uhkaaviin tilanteisiin.

## KESKIMÄÄRÄISET KOULUTUSTUNNIT TYÖNTEKIJÄÄ KOHDEN, LA10 SEKÄ OSAAMISEN KEHITTÄMISEEN JA ELINIKÄISEEN OPPIMISEEN LIITTYVÄT OHJELMAT, LA11

Keskolaisten peruskoulutus on Suomessa kartoitettu muiden kuin vähittäiskauppayhtiöiden osalta. Tilaston piiriin kuuluvista 7 084 henkilöstä 15 %:lla (16 %) on peruskoulutuskinto, 68 %:lla (66 %) keskiasteen ammatillinen koulutus ja 18 %:lla (18 %) korkeakoulutuskinto. Muissa maissa eri koulutusasteiden osuus vaihtelee suuresti maittain.

### Koulutuspäivät ja -kustannukset

	2009	2010
Koulutuspäiviä		
Suomi	20 028	17 728
muut maat*	3 050	10 558
Koulutuspäivät työntekijää kohti		
Suomi	2,0	1,8
muut maat*	0,6	1,5
Koulutuskustannukset, milj. euroa		
Suomi	3,4	2,7
muut maat*	0,7	1,3
Koulutuskustannukset työntekijää kohti, euroa		
Suomi	331	276
muut maat	79	160

\*Ei sisällä SIA Antin ja Konsoma Belarusin tietoja.

K-instituutti on K-ryhmän koulutuspalveluiden suunnittelu-, toteutus- ja osto-organisaatio Suomessa. Vuonna 2010 noin 40 % koulutuspäivistä toteutettiin K-instituutissa. K-ryhmän opiskelijamäärä K-instituutissa sisältäen myös kauppiaiden palveluksessa olevat kaupan työntekijät oli yhteensä 24 300 (24 207).

K-instituutti vastaa Suomen suurimpiin kuuluvan aikuiskoulutusohjelman, Mestari myyjäkoulutuksen, toteuttamisesta. Vuonna 2010 koulutukseen osallistui K-ryhmässä 16 532 (17 010) henkilöä 13 eri tuotelinjalla. Tavoitteena on jatkuvasti kehittää erityisesti myyjän palveluasennetta, myyntitaitoja ja tuotetuntemusta yhteistyössä tavantoinnattajien kanssa.

Mestari myyjäkoulutusta toteutettiin edellisten vuosien tapaan myös noin sadassa kaupallisessa oppilaitoksessa ja ammattikorkeakoulussa. Koulutusta hyödynsi noin 5 000 opiskelijaa.

Oppisopimuskoulutuksessa olevien työntekijöiden määrä oli 871 vuonna 2010. Heistä 289 suoritti ammattitutkinnon.

K-kauppiaille ja myymäläpäälliköille suunnatut koulutusohjelmat keskittyvät kaupan päivittäiseen johtamiseen, toiminnan suunnitteluun ja yrittäjyyteen. Lisäksi K-instituutti tarjoaa koulutusta asiakaspalvelussa ja myynnissä K-kauppojen henkilökunnalle.

Johtamistaitoja sekä uralla etenemistä tuetaan keskolaisille ja kauppojen esimiehille suunnatuilla esimies-, asiantuntija- ja johtamisvalmennuksilla. Vuoden 2010 aikana valmennuksia uudistettiin ja uusia valmennuksia käynnistyivät vuonna 2011. Johdolle yhteisiä teemoja käsitellään vuosittaisessa johdon vuosivalmennuksessa. Johdolle ja avainhenkilöille järjestetään lisäksi ajankohtaisia kehittämisohjelmia, joihin osallistuu vuosittain noin 200 henkilöä. Yhteisiä valmennuksia täydentävät ketjujen omat valmennukset.

Sisäinen tehtäväkierto avaa mahdollisuudet moniin erilaisiin uravaihtoehtoihin. Suomessa siirtyi sisäisesti uusiin tehtäviin noin 1 100 (1 800) henkilöä.

K-ryhmän rekrytointia Suomessa tukevat K-trainee-ohjelma ja K-kauppiastrainee-ohjelma. K-trainee-ohjelman keskeinen osa on harjoittelu K-ryhmän kaupassa.



K-kauppiastrainee-ohjelmassa on kolme vaihtoehtoista polkua: laaja ohjelma, intensiiviohjelma ja ammattikorkeakouluissa Kauppiasyrittäjäpolku. Ohjelmasta valmistuttuaan traineella on valmiudet aloittaa ura itsenäisenä K-kauppiasyrittäjänä, mikä toteutuukin noin 95–99 %:n kohdalla. Lue lisää K-trainee- ja K-kauppiastrainee-ohjelmasta osoitteessa [www.kesko.fi/tyopaikat](http://www.kesko.fi/tyopaikat).

## KEHITYSKESKUSTELUT JA SUORITUKSEN ARVIOINNIT, LA12

Tavoite- ja kehityskeskustelut sekä avainhenkilöiden suorituksen arviointi ovat käytössä kaikissa Kesko-konsernin yhtiöissä ja toimintamaissa. Vuonna 2010 kehityskeskustelujen toteutumisprosentti Suomessa oli 76 % (77 %) ja muissa maissa 68 % (71 %). Tyytyväisyys käytäisiin keskusteluihin oli 3,8 (asteikolla 1–5).

### Henkilöstötutkimus

Vuosittaisella henkilöstötutkimuksella on keskeinen rooli työyhteisön toiminnan sekä esimiestoiminnan laadun mittaamisessa ja kehittämisessä. Tutkimus toteutetaan samansisältöisenä Kesko ja sen ketjujen kaupoissa. Vuonna 2010 tutkimukseen eivät osallistuneet K-market ja Senukai. Tutkimukseen vastasi 74 % siihen osallistuneiden yhtiöiden henkilöstöstä. Pitkäaikaispoissaolevat olivat tutkimuksen ulkopuolella.

Henkilöstötutkimuksen tulokset on esitetty alla. Työhyvinvoinnin kehittäminen kuten työssä jaksaminen ja henkilöstötutkimuksen kattavampi hyödyntäminen nähdään kehittämiskohteina. Henkilöstötutkimuksen tulokset vaikuttavat Suomen konserniyhtiöissä esimiesten, mukaan lukien ylin johto, tulospalkkioon.

## HALLINTOELINTEN JA HENKILÖSTÖN MONIMUOTOISUUS, LA13

Henkilöstön keski-ikä oli Suomessa 35,4 vuotta vuonna 2010. Muissa maissa henkilöstön keski-ikä vaihtelee 27 vuodesta 40 vuoteen.

Kesko Oyj ja sen toimiala- ja tytäryhtiöt Suomessa tekevät lakisäätöiset yhtiökohtaiset tasa-arvosuunnitelmat ja määrittelevät parannustavoitteet. Suunnitelmat kattavat muun muassa rekrytoinnin, urakehityksen ja koulutuksen, palkkauksen sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen.

Sukupuolten välisen tasa-arvon lisäksi suunnitelmat ohjaavat muun muassa eri-ikäisten ja eri kulttuuritaustaisten henkilöiden tasa-arvoista kohtelua. Työntekijöiden tasa-arvokokemuksia on seurattu osana henkilöstötutkimusta, jossa selvitetään henkilöstön kokemaa ikään, syntyperään ja sukupuoleen kohdistuvaa tasa-arvoisuutta. Tasa-arvo koetaan tutkimuksen näillä osa-alueilla hyväksi; Kesko-konsernin toiminnassa toteutuu sukupuolten tasa-arvo 4,02 (asteikolla 1–5), eri-ikäisten tasa-arvo 4,00 ja eri syntyperää olevien tasa-arvo 4,12.

Vuoden lopussa Kesko-konsernin kaikista työntekijöistä Suomessa oli naisia 61 % (61 %) ja miehiä 39 % (39 %). Ulkomaisissa yhtiöissä luvut olivat vastaavasti 46,2 % ja 53,8 % (edellisenä vuonna 50,1 % ja 49,9 %).

Vuonna 2010 Keskon hallituksen seitsemästä jäsenestä yksi oli nainen, ja konsernijohtoryhmän kahdeksasta jäsenestä naisia oli kaksi.

Vähittäiskauppaa harjoittavissa tytäryhtiöissä Suomessa naisten osuus esimiestehtävissä on merkittävä. K-citymarketin käyttötavaran osastopäälliköistä 82 % ja Anttila-tavaratalojen osastopäälliköistä 69 % on naisia.

### Henkilöstön tyytyväisyys Suomi, Ruotsi ja Norja (asteikko 1–5)

	Suomi			Ruotsi			Norja		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Oma työ	3,75	3,76	3,73	3,74	3,83	3,79	3,78	3,67	3,77
Esimiestyö	3,76	3,81	3,79	3,48	3,53	3,62	3,52	3,53	3,74
Yksikön toiminta	3,79	3,83	3,80	3,80	3,81	3,86	3,77	3,51	3,64
Keskon toiminta	3,77	3,62	3,65	3,67	3,79	3,65	3,69	3,63	3,44

### Henkilöstön tyytyväisyys, Baltia ja Venäjä (asteikko 1–5)

	Viro			Latvia			Liettua			Venäjä		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Oma työ	3,98	3,98	3,81	4,06	3,97	3,79	4,05	4,09	3,92	4,08	4,01	4,06
Esimiestyö	3,88	3,85	3,78	3,93	3,83	3,70	4,15	4,01	4,10	4,26	4,21	4,29
Yksikön toiminta	4,05	3,92	3,79	4,03	3,73	3,53	4,22	4,19	3,95	4,30	4,31	4,40
Keskon toiminta	3,97	3,97	3,72	4,00	3,91	3,62	4,14	4,13	3,91	4,21	4,10	4,17

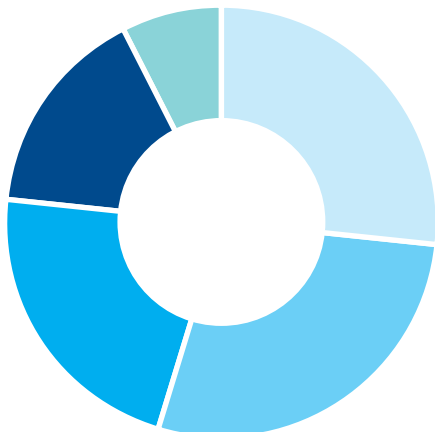
### Henkilöstön tyytyväisyys, keskiarvo maittain (asteikko 1–5)

Suomi			Ruotsi			Norja			Viro			Latvia			Liettua			Venäjä		
2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
3,77	3,80	3,77	3,67	3,72	3,76	3,69	3,57	3,72	3,97	3,92	3,79	4,01	3,84	3,67	4,14	4,10	3,99	4,21	4,18	4,25

Keskiarvo lasketaan kategorioiden oma työ, esimiestyö ja yksikön toiminta tuloksista.

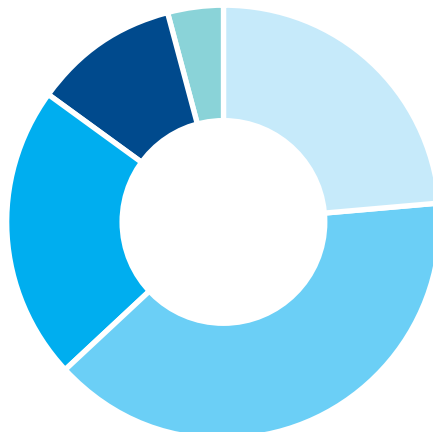
### KESKON HENKILÖKUNNAN IKÄRAKENNE SUOMESSA 2010, %

- alle 26 vuotta 26,9 %
- 26–35 vuotta 28,0 %
- 36–45 vuotta 22,1 %
- 46–55 vuotta 15,6 %
- yli 55 vuotta 7,5 %



### KESKON HENKILÖKUNNAN IKÄRAKENNE MUISSA MAISSA 2010, %

- alle 26 vuotta 23,8 %
- 26–35 vuotta 39,4 %
- 36–45 vuotta 21,8 %
- 46–55 vuotta 11,0 %
- yli 55 vuotta 3,9 %



Otos noin 5 800 henkeä.

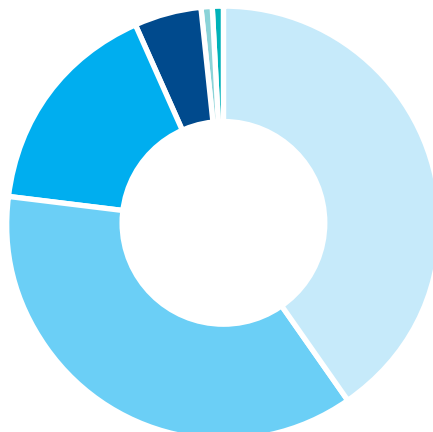
### PALVELUSVUODET SUOMESSA 2010, %

- alle 2 vuotta 29,4 %
- 2–5 vuotta 24,9 %
- 5–10 vuotta 15,4 %
- 10–15 vuotta 9,8 %
- 15–20 vuotta 4,0 %
- yli 20 vuotta 16,5 %



### PALVELUSVUODET MUISSA MAISSA 2010, %

- alle 2 vuotta 40,3 %
- 2–5 vuotta 36,6 %
- 5–10 vuotta 16,4 %
- 10–15 vuotta 5,0 %
- 15–20 vuotta 1,0 %
- yli 20 vuotta 0,6 %



Otos noin 5 200 henkeä.

#### Naisten %-osuus henkilöstöryhmittäin, Suomi

	2006	2007	2008	2009	2010*
Ylin johto	15,6	16,2	20,6	20,6	25,7
Keskijohto	24,7	21,6	20,3	24,8	18,0
Esimiehet ja asiantuntijat	48,7	42,6	48,8	50,1	44,5
Työntekijät ja toimihenkilöt	64,4	66,2	65,2	64,8	64,2
<b>Yhteensä</b>	<b>60,9</b>	<b>62,0</b>	<b>61,7</b>	<b>60,9</b>	<b>60,7</b>

\*Ainoastaan ylimmän johdon luku on vertailukelpoinen aiempiin vuosiin. Vuonna 2010 henkilöstöryhmien määrittämisperustetta on muutettu.

#### Naisten %-osuus henkilöstöryhmittäin, muut maat

	2010
Ylin johto*	32,3
Keskijohto*	40,4
Esimiehet ja asiantuntijat*	52,6
Työntekijät ja toimihenkilöt*	39,8
<b>Yhteensä</b>	<b>46,2</b>

\*Henkilöstöryhmittäinen jaottelu ei sisällä Senukain eikä Byggmakkerin tietoja.

## NAISTEN JA MIESTEN PERUSPALKKOJEN SUHDE, LA14

Keskolaisten keskimääräinen vuosipalkka oli Suomessa 33 955 euroa, muissa Pohjoismaissa 33 523 euroa ja Baltian maissa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä 9 265 euroa. Koska Kesko-konsernin toiminta on monialaista – tehtävänimikkeitä on lähes 700 – keskimääräinen palkka ei ole hyvä tunnusluku kuvaamaan palkkauksen tasoa tai rakennetta.

Vuosittaisten yhtiökohtaisten tasa-arvosuunnitelmien osana tarkastellaan palkkauksen tasa-arvoa. Sukupuoli ei ole palkkaukseen vaikuttava tekijä eikä merkittäviä eroja ole havaittu vertailukelpoisten tehtävien osalta.

Työehtosopimuksen piiriin kuuluvien tehtävien kuten myyjien ja varastotyöntekijöiden kohdalla käytetään Kaupan työehtosopimuksen luokittelun mukaisia palkkaryhmiä ja -taulukkoita. Palkkaukseen vaikuttavat tehtävään perustuvat vastuulisät, kokemusvuodet sekä paikakuntakohtaiset kalleusluokat.

Ylempien toimihenkilöiden palkka määräytyy tehtävän ja työn vaativuuden ohella muun muassa osaamisen, kokemuksen, suorituksen ja tulosten perusteella. Tehtävien moninaisuudesta johtuen ei ole mahdollista tehdä kattavaa konsernitasaista vertailua sukupuolten välillä. Yhtiökohtaisissa tasa-arvosuunnitelmissa pyritään edistämään palkkatasa-arvon toteutumista niiden tehtävien osalta, joissa vertailujen tekeminen on mahdollista.

## Lähestymistapa ihmisoikeuskysymysten johtamiseen

Kesko kiinnittää toiminnassaan erityistä huomiota hankintaketjuna ihmisoikeuskysymyksiin ja työoloihin ja keskittyy näiden valvonnessa ensisijaisesti riskimaissa toimiviin tavarantoimittajiin. Riskimaiksi luokitellaan BSCI (Business Social Compliance Initiative) -aloitteen mukaisesti sellaiset maat ja alueet, joissa on olemassa riski ihmisoikeuksien ja työntekijöiden oikeuksien loukkaamisesta. Luokittelun perustana on muun muassa YK:n inhimillisen kehityksen indeksi sekä Transparency Internationalin korruptioindeksi.

Riskimaissa tyypillisesti tuotettavia tuotteita ovat vaatteet ja kodintekstiilit, kengät ja muu nahkatavara, huonekalut, matot, kodinsisustustuotteet, urheiluvälineet, lelut, maataloustuotanto (esimerkiksi kahvi, tee, kaakao, hedelmät, vihannekset, viinit) sekä kala-, hedelmä- ja vihannessäilykkeet.

Keskon suomalaisten yhtiöiden suorat ostot riskialueiden tavarantoimittajilta vuonna 2010 olivat yhteensä 114 miljoonaa euroa (113 miljoonaa euroa vuonna 2009) eli 1,5 % (1,6 %) Keskon kaikista ostoista. Suoran riskimaatuonnin osuus Keskon tuonnista Suomeen oli 18,2 %. Keskon tärkeimmät EU:n ulkopuoliset tavarantoimittajamaat riskialueella olivat Kiina (68 miljoonaa euroa), Turkki (8 miljoonaa euroa) ja Intia (8 miljoonaa euroa). Noin 82 % (76 %) Keskon tuonnista (ei sisällä VV-Auton tuontia) tulee EU-maista. Keskon muiden maiden tytäryhtiöiden osalta riskimaatuontia ei ole tilastoitu.

Oman suoran tuonnin lisäksi Kesko ostaa riskimaissa valmistettuja tuotteita myös muilta Suomessa toimivilta maahantuontiyrityksiltä sekä kansainvälisten ostoryhmittymien välityksellä. Luotettavia tilastoja näiden tuontituotteiden alkuperämaista ei ole esitettävissä. Pääosa näistä tuontituotteista on kansainvälisiä merkkitarvikkeita, joiden valmistuksessa on viime vuosina kiinnitetty runsaasti huomiota tuotannon vastuullisuuden varmistamiseen. Sosiaalisia riskejä saattaa sisältyä myös kolmansien maiden kautta Suomeen tuotavien tuotteiden tai tuotteissa olevien ainesosien tuotantoon.

### Keskon oma suora tuonti EU:n ulkopuolelta, 10 suurinta tuontimaata 2010\*

Maa	Tuonnin arvo, milj. €
Kiina	68,3
Turkki	8,3
Intia	7,9
Thaimaa	7,6
Vietnam	4,0
Pakistan	3,6
Brasilia	3,2
Indonesia	2,8
Yhdysvallat	2,6
Israel	2,5

\*Luvuissa vain Keslogin huolitsema suora tuonti, ei VV-Auton tuontia.

### Ostotoiminnan eettiset periaatteet ja vastuullisen hankinnan ohjausryhmä

Vastuullista hankintaa ohjaavat Keskon ostotoiminnan eettiset periaatteet, jotka ovat nähtävissä osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus). Periaatteet pohjautuvat kansalliseen työlänsäädäntöön ja vastaaviin Kansainvälisen Työjärjestön ILO:n sopimuksiin, joita sovelletaan silloin, kun kansallinen lainsäädäntö ei yllä näiden sopimusten tasolle.

Keskossa tavarantoimittajien sosiaalista laadun valvontaa ohjaa ja koordinoi vastuullisen hankinnan ohjausryhmä, johon kuuluvat riskimaatuontia harjoittavien toimialayhtiöiden edustajat. Ohjausryhmä kokoontui kolme kertaa vuoden 2010 aikana. Keskeisiä aiheita olivat trooppisen puun ostolinjaukset, monitorointityö Kiinassa sekä BSCI-auditoinnit ja niihin liittyvät tavoitteet.

### Hankintaketjun ihmisoikeuksien ja työolojen valvonta

Kesko on jäsen eurooppalaisessa BSCI-auditointijärjestelmässä, ja käyttää riskimaatavarantoimittajien arvioinnissa BSCI-auditointia ja SA8000-standardia. Kesko on sitoutunut BSCI:n periaatteisiin (Code of Conduct), joiden sisältö on käytännössä sama kuin Keskon omien ostotoiminnan eettisten periaatteiden. BSCI-jäsenenä Keskon tulee vuosittain asettaa tavoitteet tavarantoimittajien tehtailla tehtävien auditointien määristä eri riskimaissa. Tavoitteena on myös auditointitulosten laadullinen parantaminen.

Kesko edistää ensisijaisesti riskitoimittajiensa BSCI-auditointeja, mutta suosittelee edelleen myös SA8000-sertifiointia, joka sisältyy myös BSCI-auditointiin vapaaehtoisena osana (ns. best practice – paras käytäntö).

Kesko seuraa yhdessä BSCI:n kanssa muita markkinoilla olevia auditointijärjestelmiä ja hyväksyy niiden mukaan tehdyt auditoinnit, jos vaatimustaso on sama kuin BSCI-auditoinnissa. Kesko hyväksyy ETI-, WIETA- ja UTZ-auditoinnit hankintaperiaatteittensa mukaisiksi, ja muita auditointijärjestelmiä käsitellään tapauskohtaisesti. Sivulla 83 on taulukko muutamista Keskona eri tuoteryhmissä käytössä olevista sertifiointi- ja auditointijärjestelmistä. Kesko on jäsenenä elintarviketeollisuuden ja -kaupan kansainvälisessä järjestössä CIES – The Food Business Forum, jolla on meneillään sosiaalisten ja ympäristöauditointien vertailtavuutta edistävä Global Social Compliance Programme (GSCP) -ohjelma.

Kiinaassa Kesko tukee käyttötavaran tavarantoimittajiaan monitoroinnilla. Shanghaista käsin toimiva kahden asiantuntijan monitorointitiimi ohjaa, kouluttaa ja valvoo Keskon kiinalaisten tavarantoimittajien työehtoja ja työolosuhteita sekä ympäristö- ja kemikaalimääräysten noudattamista. Keskon omat monitorointiperiaatteet tukevat BSCI-auditoinnin vaatimuksia. Monitoroinnin lopullisena tavoitteena on saada tehdas hakemaan kolmannen osapuolen tekemää BSCI-auditointia tai SA8000-sertifiointia. Tiimi teki vuonna 2010 yhteensä 86 tehdaskäyntiä.

Rautakeskossa ja Ruokakeskossa hankintaketjun vastuullisuutta valvotaan ja kehitetään osana ostoyhteistyötä muiden eurooppalaisten kauppaketjujen kanssa (Eurogroup, ICASS ja AMS). Lue lisää Eurogroupin BSCI-työstä sivulta 45.

Keskossa on käytössä SUMO (supplier monitoring) -tietokanta, johon tallennetaan tiedot riskimaatavarantoimittajien auditoinneista, sertifioinneista ja monitorointikäynneistä sekä niiden perusteella määräytyvästä riskiluokituksesta. Tiedot BSCI-auditoinneista tallentuvat lisäksi BSCI:n ylläpitämään, jäsenten käytössä olevaan tietokantaan.

### SA8000- ja BSCI-auditointien pääkohdat

Auditoinnin osa-alueet	Vastaava ILO:n perussopimus
Lakien ja sopimusten noudattaminen	-
Järjestäytymisoikeus ja kollektiivinen neuvotteluoikeus	87, 98, 135 ja 154
Syrjintä	100, 111, 143, 158 ja 159
Palkkaus	26 ja 131
Työajat	1 ja 14
Työterveys ja -turvallisuus	155 ja suositukset 164 ja 190
Lapsityövoima	79, 138, 142, 182 ja suositus 146
Pakkotyövoima	29 ja 105
Ympäristösuojelun peruskysymykset	-



### ALIHANKINNAN IHMISOIKEUSARVIOINNIT, HR2 SEKÄ TOIMINNOT, JOISSA ON RISKI LAPSI- TAI PAKKO-TYÖVOIMAN KÄYTÖSTÄ, HR6 JA HR7

Keskon omassa toiminnassa ei ole tunnistettu merkittäviä lapsi-, pakko- tai rangaistustyövoiman käyttöön liittyviä riskejä. Keskon raportointi keskittyy tavarantoimittajien arviointeihin.

### SA8000-sertifioinnit

Vuoden 2011 alussa Keskona oli 24 SA8000-sertifioitua tavarantoimittajaa. Lisäksi vuonna 2010 Keskonle banaaneja toimittaneen Chiquitan kaikilla viljelmillä Costa Ricassa ja Panamassa oli SA8000-sertifioinnin lisäksi Rainforest Alliance -sertifiointi. Vuoden 2011 alusta Keskonle Pirkka-banaaneja toimittavan Banacolin viljelmillä Kolumbiassa on samat sertifioinnit.

### KESKON BSCI-TULOKSET 2010, ALUSTAVAT AUDITOINNIT

- Hyväksytty 33 %
- Hyväksytty korjausten jälkeen 35 %
- Ei täytä vaatimuksia 31 %



### KESKON BSCI-TULOKSET 2010, UUELLEENAUDITOINNIT

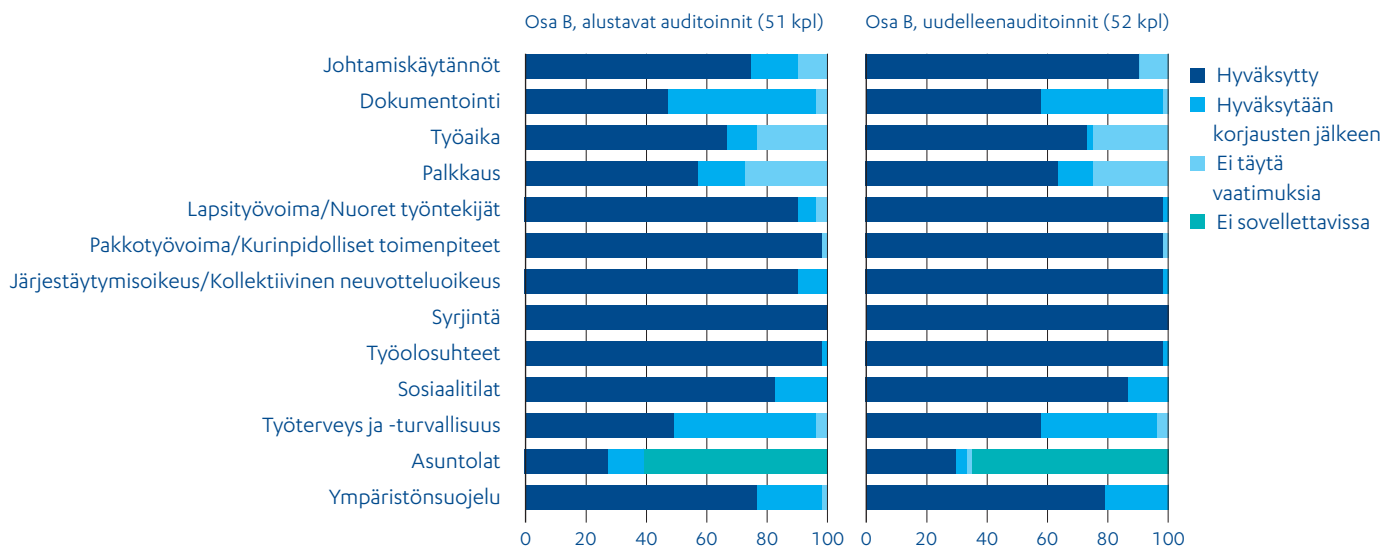
- Hyväksytty 40 %
- Hyväksytty korjausten jälkeen 19 %
- Ei täytä vaatimuksia 40 %



## Keskona käytössä olevia riskimaatuohtantoon ja -tuotteisiin liittyviä sertifiointi- ja auditointijärjestelmiä

Sertifiointi-/auditointijärjestelmä	Tuoteryhmä	Kriteerien kattavuus	Tuotemerkintä
BSCI (Business Social Compliance Initiative)	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen, suppea ympäristöosa	Ei
SA8000	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen	Ei
Reilu kauppa	Maataloustuotteet, myös puuvilla	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
Rainforest Alliance	Maataloustuotteet	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
UTZ Certified	Kahvi, kaakao, tee	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
FSC (Forest Stewardship Council)	Puutuotteet ja puutavara	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
MSC (Marine Stewardship Council)	Pyydetty kala ja äyriäiset	Ympäristö (kestävä kalastus)	Kyllä

## KESKON BSCI-AUDITOINTIEN TULOKSIA ERI OSA-ALUEILLA 2010, % AUDITOIDUISTA TEHTAISTA



## BSCI-auditoinnit

Keskon vuoden 2010 tavoite oli 85 alustavaa auditointia ja 50 uudelleenauditointia käyttötavara- ja elintarviketoimittajien tehtailla sekä 5 alustavaa auditointia maataloustuotteiden toimittajien viljelmillä. Vuoden aikana tavarantoimittajien tehtailla tai viljelmillä tehtiin 51 alustavaa auditointia ja 52 uudelleenauditointia. Vuoden 2011 alussa Keskon riskimaatavarantoimittajien tehtaista tai viljelmistä 188 oli BSCI-auditointien piirissä. Lisäksi osa Keskon tavarantoimittajista on itse jäsenenä BSCI:ssa ja edistää auditointeja omissa toimitusketjussaan.

Keskon tavarantoimittajien tehtaiden BSCI-auditointien tulokset vuodelta 2010 esitellään tämän sivun kuvassa. Eniten puutteita esiintyy dokumentoinnissa, työaikasääntösten noudattamisessa, palkkauksessa sekä työterveys- ja -turvallisuuskysymyksissä. Monitorointityöstä Kiinassa saadut kokemukset ovat samansuuntaisia, ja kiinalaisten tavarantoimittajien on todettu tarvitsevan aikaa ja ammattimaista tukea suoriutuakseen BSCI:n edellyttämistä korjaustoimenpiteistä. Uudelleenauditoinnit osoittavat kuitenkin, että työoloja pystytään parantamaan.

Keskon vuoden 2011 tavoitteena on yhteensä 90 alustavaa BSCI-auditointia ja 55 uudelleenauditointia. BSCI:n jäsenet ovat päättäneet panostaa myös tavarantoimittajien laadullisen tason kohentamiseen. BSCI:lle ei ilmoiteta pelkästään määrällisiä auditointitavoitteita, vaan tavoiteltujen auditointitulosten tulee jatkossa olla tasolla 'hyväksytty' tai 'hyväksytään korjausten jälkeen'.

## Reilun kaupan tuotteet

Ruokakeskolla on laaja yhteistyösopimus Suomen Reilun kaupan edistämisyhdistyksen kanssa ja lisenssi Pirkka-sarjan Reilun kaupan tuotteille. Reilun kaupan tuotteiden valikoima- ja markkinointilinjaukset sisältyvät K-ruokakaupan ketjukonsepteihin.

Vuonna 2010 Ruokakeskon valikoimissa oli 201 Reilun kaupan tuotetta (154 tuotetta vuonna 2009), joista Pirkka-tuotteita oli 37 (28). Reilun kaupan edistämisyhdistyksen tilastojen mukaan Ruokakeskolla oli 33 maassa yhteensä 114 Reilun kaupan tavarantoimittajaa. Ruokakeskon myymistä tuotteista kertyi sosiaalisiin kehityshankkeisiin tarkoitettua Reilun kaupan lisää lähes 240 000 euroa. Keskon käyttötavarayhtiöissä Reilun kaupan tuotteita oli yhteensä noin 50.

## HENKILÖSTÖN KOULUTUS IHMISOIKEUKSIIN LIITTYVISTÄ POLITIIKOISTA JA TOIMINTAKÄYTÄNNÖISTÄ, HR3

Keskon ostajia koulutetaan säännöllisesti vastuullisen hankinnan käytäntöihin. Vuonna 2010 koulutus painottui SUMO-tietokannan käyttöön ja tavarantoimittajien arviointikriteereihin.

Lisäksi BSCI järjesti tavarantoimittajille 70 koulutustilaisuutta 15 riskimaassa vuoden 2010 aikana.

Keskon vietnamilaisia tavarantoimittajia osallistui vuosina 2006–2009 BSCI-auditointeja ja henkilöstön ammattiyhdistystietoutta edistävään kehitysprojektiin. Vuonna 2010 suoritettiin projektin arviointi, jonka mukaan työolot kaikissa projektiin osallistuneissa tehtaissa paranivat etenkin työterveyden, sosiaalitulojen ja työympäristön sekä johdon ja työntekijöiden välisten suhteiden osalta. Kehittämiskohdeksi tunnistettiin kokonaisvaltaisen työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvän johtamisjärjestelmän rakentaminen tehtaisiin. Lisäksi suurella osalla tehtaista on vielä parannettavaa palkkauksessa, työntekijöiden vakuutusosuudessa ja työajoissa. Projektiin osallistuneista 17 tehtaasta kuusi läpäisi BSCI-auditoinnin. Lue lisää projektista sivulta 48.

## SYRJINTÄTAPAUSTEN LUKUMÄÄRÄ JA TOTEUTETUT TOIMENPITEET, HR4

Vuoden 2010 lopussa oli Suomessa hovioikeudessa käsiteltävänä yksi syrjintää henkilövalinnassa koskeva tapaus, jossa Kesko-konserniin kuuluva yhtiö oli vastaajana.

## TOIMINNOT, JOISSA JÄRJESTÄYTYMISVAPAAUS JA KOLLEKTIIVINEN NEUVOTTELUOIKEUS ON UHATTUNA, HR5

Oman henkilöstön järjestäytymisestä on raportoitu sivulla 77. Tavarantoimittajien valvonta ja korjaustoimenpiteet sisältyvät SA8000- ja BSCI-auditointeihin.

## ALKUPERÄISKANSOJEN OIKEUKSIEN RIKKOMUKSET JA NIIDEN ESTÄMISEKSI TOTEUTETUT TOIMENPITEET, HR9

Ei alkuperäiskansojen oikeuksien rikkomuksia vuonna 2010. Keskon toiminnalla ei ole erityisiä vaikutuksia alkuperäiskansojen oikeuksiin.

## Lähestymistapa yhteiskunnallisten kysymysten johtamiseen

### Paikallisyhteisöt

Paikallisyhteisöihin kohdistuvia vaikutuksia arvioidaan Keskon toiminnassa osana kauppaverkoston kehittämistä. Uuden kaupan perustamiseen tai olemassa olevan laajentamiseen tai muuttamiseen liittyvä lakisääteisesti niin kaava- kuin rakennuslupavaiheessa hankkeen laajuudesta riippuen erilaisia selvityksiä sekä paikallisten asukkaiden ja toimijoiden kuulemistilaisuuksia. Selvitykset ottavat kantaa muun muassa hankkeen vaikutuksiin yhdyskuntarakenteeseen, liikenteeseen sekä työllisyyteen.

## Väärinkäytösten estäminen

Keskon suhtautuminen lahjontaan ja muihin väärinkäytöksiin on ehdottoman kielteinen. Keskon periaatteet on esitetty Vastuulliset toimintatapamme -oppaassa, joka on ollut käytössä kaikissa Keskon yksiköissä ja kaikissa K-kaupoissa vuodesta 2008 alkaen. Opas sisältää seuraavat osa-alueet:

- lakien noudattaminen
- eturistiriitojen välttäminen
- lahjomattomuus
- hyvän työilmapiirin luominen
- turvallisuus
- asiakastietojen luottamuksellisuus
- avoin viestintä.

Opas on julkaistu suomen, ruotsin, norjan, englannin, venäjän, viron, liettuan ja latvian kielillä, samoin kuin oppaan teemoista tehdyt ja osoitteessa [www.kesko.fi](http://www.kesko.fi) julkaistut videoanimaatiot. Animaatiot toimivat keskustelun virittäjinä käsiteltäessä periaatteita henkilöstötilaisuuksissa. Opas päivitetään vuoden 2011 aikana, ja sen tueksi rakennetaan verkkokoulutusohjelma. Osana päivitysprosessia vastuullisiin toimintatapoihin liittyviä konserni- ja toimialatason ohjeita täsmennetään muun muassa sidosryhmäyhteistyöhön liittyvissä kysymyksissä. Keskon lakiasiat, riskienhallinta ja sisäinen tarkastus järjestivät loppuvuodesta 2010 Keskon vastuullisia toimintatapoja koskevan Arvoviestin Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä. Lue lisää sivulta 26.

Keskon ostotoiminnan eettisissä periaatteissa, joita käytetään kauppasuhteissa riskimaiden tavarantoimittajien kanssa, on julkaistu kielteinen suhtautuminen lahjontaan. Kesko kuuluu jäsenenä Transparency Internationalin Suomen osastoon.

Kesko-konsernin sisäinen tarkastus on toiminnassaan kiinnittänyt erityistä huomiota väärinkäytöksiä ja taloudellisia menetyksiä estävien kontrollien toimivuuteen. Väärinkäytösten ennaltaehkäisemiseksi tiedottamista, kouluttamista ja ohjeistusta on tehostettu sekä kontrolleja tiukennettu. Tietotekniikkaa hyödynnetään poikkeuksellisten liiketapahtumien selvittämisessä, väärinkäytösten ehkäisemisessä ja tutkinnassa aikaisempaa enemmän. Keskossa on käytössä väärinkäytösten tutkinta- ja raportointiohje, jonka mukaisesti Keskon riskienhallinta tutkii esille tulleet väärinkäytösepäilyt. Selvät rikosepäilyt ilmoitetaan poliisille jatkotutkintaa varten.

Henkilökunta voi antaa palautetta ja esittää kysymyksiä toiminnasta paitsi omissa yksikössään myös suoraan ylimmälle johdolle Keskon intranetin kautta kaikissa toimintamaissa Valko-Venäjää lukuun ottamatta. Palautetta voi antaa nimellä tai nimettömänä.

## Poliittinen vaikuttaminen

Kesko ei tee omaa suoraa poliittikkoihin ja viranomaisiin kohdistuvaa edunvalvontatyötä, vaan osallistuu aktiivisesti kaupan ja elinkeinoelämän järjestöjen toimintaan kotimaassa ja Euroopan Unionissa ja tarjoaa sitä kautta asiantuntemustaan lainsäädäntötyöhön. Keskon vaikutuskanavia kuvaava kaavio ja järjestöedustukset löytyvät osoitteesta [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus).

## Kilpailuoikeudelliset asiat

Kilpailusääntöjen noudattaminen on Keskolle ensiarvoisen tärkeää. Keskolla on kilpailuoikeudellinen käsikirja ja valvontajärjestelmä, jonka piirissä tehdään itsearviointeja ja järjestetään henkilöstön koulutusta. Keskeisiä kilpailuoikeuden periaatteita ja toimiohjeita on esitelty myös sisäisessä kilpailuoikeudellisessa verkkokoulutuksessa.

## KORRUPTIOON LIITTYVÄN RISKIANALYYSIN LÄPI-KÄYNEIDEN LIIKETOIMINTAYKSIKÖIDEN MÄÄRÄ, SO2, HENKILÖSTÖN KOULUTUS KORRUPTIOON LIITTYVISTÄ POLITIIKOISTA JA TOIMINTAKÄYTÄNNÖISTÄ, SO3 SEKÄ KORRUPTIOTAPAUKSIIN LIITTYVÄT TOIMENPITEET, SO4

Korruptioon liittyviä riskejä käsitellään osana Kesko-konsernin riskienhallintaa. Keskeisiä riskejä tunnistetaan, arvioidaan, hallitaan, seurataan ja raportoidaan järjestelmällisesti osana liiketoimintaa konserni-, toimiala-, yhtiö- ja yksikkötasolla kaikissa toimintamaissa. Lisäksi riskiarvioita tehdään merkittävistä hankkeista, jotka liittyvät investointeihin tai toiminnan muutoksiin. Keskon toimintamaiden sijoitus Transparency Internationalin vuoden 2010 korruptioindeksissä on esitetty raportin sivulla 26.

Keskon korruptionvastaiset periaatteet sisältävät Vastuulliset toimintatavat -oppaaseen. Vuoden 2010 henkilöstötutkimuksen mukaan 69 % työntekijöistä oli tutustunut oppaaseen.

Vuonna 2010 tietoon ei tullut korruptioon liittyviä oikeustapauksia, joissa Kesko-konserniin kuuluva yhtiö olisi ollut vastaajana.

## ORGANISAATION JULKISET POLIITTISET KANNANOTOT SEKÄ OSALLISTUMINEN POLIITTISEEN VAIKUTTAMISEEN JA LOBBAUKSEEN, SO5 SEKÄ POLIITTISILLE TAHOILLE ANNETUT TUET, SO6

Vaalivuosina puolueille ja ehdokkaille annetaan tasapuolisesti mahdollisuus järjestää vaalitulaisuuksia K-ryhmän kaupoissa. Lisäksi Kesko osallistuu harkitusti ja tasapuolisesti puolueiden järjestämiin talous- ja veropoliittisiin seminaareihin. Keskon vuonna 2010 maksumat seminaarien osanottajamaksut ja ilmoittelu puoluehoidissa olivat yhteensä noin 14 000 euroa. Taulukossa Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin (sivu 62) poliittinen tuki sisältyy ryhmään Kansalais- ja ympäristöjärjestöt.

## KILPAILUOIKEUDELLISTEN SÄÄNNÖSTEN RIKKOMISEEN, KARTELLEIHIN JA MÄÄRÄÄVÄN MARKKINA-ASEMAN VÄÄRINKÄYTTÖÖN LIITTYVÄT OIKEUSTOIMET, SO7 SEKÄ LAKIEN JA SÄÄDÖSTEN RIKKOMUKSISTA ASETETUT SAKOT JA MUUT SEURAAMUKSET, SO8

Ei oikeustoimia eikä sakkoja vuonna 2010.

### Lähestymistapa tuotevastuun johtamiseen *Asiakkaiden terveys ja turvallisuus*

Kesko ja K-ryhmän kaupat ovat vastuussa tuotteiden käyttäjille siitä, että tuotteet täyttävät kaikki Suomen ja EU-lainsäädännön vaatimukset, ovat käyttäjilleen turvallisia ja vastaavat laatu- ja muita lupauksia. Ruokakeskon tuotetutkimus vastaa ostettavien tuotteiden turvallisuudesta ja laadunvarmistuksesta, kehittää omia merkkituotteita, koordinoi omavalvontaa, seuraa elintarvikelainsäädäntöä ja vastaa resepti- ja kuluttajapalvelusta. Elintarvikkeiden lisäksi tuotetutkimus valvoo myös kodintarvikkeiden ja käyttötavaroiden turvallisuutta ja laatua. Omien merkkien tuotekehitystyössä tuotetutkimus toimii tiiviissä yhteistyössä Keskon ostajien ja tuotteiden valmistajien kanssa.

Keskon vastuullisuusohjelma 2008–2012 sisältää useita terveellisiin elämäntapoihin liittyviä tavoitteita. Lue lisää sivuilta 20–21.

### *Yksityisyyden suoja*

Keskon tytäryhtiö K-Plus Oy hallinnoi ja ylläpitää K-ketjujen ja K-Plussa-yhteistyökumppaneiden K-Plussa-kanta-asiakasjärjestelmää. Järjestelmä rajoittuu Suomen toimintoihin. K-Plussa-asiakkaita on yli 3,6 miljoonaa.

K-Plussa-kortin haltijoiden asiakastiedoista muodostuu asiakasrekisteri, jota käytetään asiakkaan suostumuksella K-Plussa-järjestelmään liittyneiden yritysten asiakassuhteiden hoitamiseen, asiakasyhteydenpitoon ja markkinointiin. Rekisteriin kerätään kortinhaltijoiden ostokäyttäytymistietoja loppusumma- ja tuoteryhmätasolla. Asiakas voi kieltää tuoteryhmätietojen käytön. Silloin tuoteryhmätason tietoja hänen ostoksistaan ei kerätä eikä käytetä valikoimasuunnittelun tai suoramainonnan tukena. Asiakkaat voivat myös kokonaan kieltää tietojensa rekisteröimisen ja hyödyntää vain K-Plussa-kortilla välittömästi myönnettävät edut. Silloin ostotiedot eivät kirjaudu K-Plussa-järjestelmään eikä asiakas saa K-Plussa-pisteitä. Vuoden 2010 lopussa täyskielto oli voimassa noin 1 000 aktiivisella asiakkuudella.

K-Plussa-sääntöjen mukaan asiakastiedoston henkilötietoja ja K-Plussa-kortin käytöstä kertyviä asiakastietoja voidaan käyttää ja luovuttaa K-Plussa-yhteistyössä mukana olevien yritysten suoramarkkinoinnissa käytettäväksi. Asiakas voi kieltää tietojen käytön ja luovuttamisen tähän tarkoitukseen ilmoittamalla siitä K-Plus Oy:lle. Kielto koskee aina sekä K-Plussa-asiakasta että rinnakkaiskortin haltijaa.

Rekisterinpitäjänä K-Plus Oy huolehtii siitä, että asiakastietoja käytetään vain rekisteriselosteessa kerrotulla tavalla. Yksittäistä asiakasta koskevia tietoja suojataan henkilöstölle annetuilla ohjeilla ja teknisesti tehokkaasti. Asiakastietoja ilmoitetaan ulkopuolisille tahoille ainoastaan lakiin perustuvan ilmoitusvelvollisuuden johdosta. Jokaisella rekisterinpitäjällä tulee henkilötietolain mukaan olla rekisteriseloste. K-Plus Oy:n rekisteriseloste on nähtävissä osoitteessa [www.plussa.com](http://www.plussa.com).

## TUOTTEIDEN JA PALVELUIDEN TERVEYS- JA TURVALLISUUSVAIKUTUSTEN ARVIOINTI ELINKAAREN ERI VAIHEISSA, PR1 SEKÄ TUOTTEIDEN TERVEYS- JA TURVALLISUUSVAATIMUSTEN RIKKOMUKSET, PR2

Tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaikutusten arviointi sisältyy Ruokakeskon tuotetutkimuksen toimintaan. Vuonna 2010 tuotetutkimus auditoi 43 tavarantoimittajaa (41 vuonna 2009), joista suomalaisia oli 4 (9). Auditoidut yritykset olivat pääasiassa Ruokakeskon omien merkkien valmistajia, ja auditointi tapahtui Ruokakeskon oman auditointiprotokollan mukaisesti.

Tuotenäytteitä tutkittiin 8 826 kappaletta (9 226). Lähes puolet näytteistä liittyi omien merkkien tuotekehitykseen. Erävalvonta- ja muita omavalvontanäytteitä tutkittiin 1 488 kappaletta (1 393). Lue lisää omavalvonnasta sivulta 46.

Omien merkkituotteiden kehityksessä kiinnitetään Ruokakeskon strategian mukaisesti erityistä huomiota tuotteiden terveellisyteen. Vuodesta 2008 alkaen Pirkka-tuotteista on vähennetty sokeria, rasvaa ja suolaa niitä runsaasti sisältävistä tuotteista. Vuoden 2010 loppuun mennessä on reformuloitu 81 Pirkka-tuotetta.

Tuotetutkimus vastaa myös tuotteiden takaisinvedoista, joita vuonna 2010 oli 80 kappaletta (edellisenä vuonna 61). Näistä oli Ruokakeskon omia merkkejä 24 (21), ja muissa tapauksissa tuotetutkimus avusti tuotteiden valmistajia takaisinvedossa. Yksi tapauksista oli ns. julkinen takaisinvelto, jolloin tuotevialla tai -virheellä voi olla terveydellisiä vaikutuksia. Kyseessä oli Pirkka A-luokan grillimakkara, jonka pakkaukseen oli virheellisesti pakattu juustogrillimakkaraa.

Vuoden 2010 lopussa oli Suomessa käräjäoikeudessa käsiteltävänä yksi tuotteen turvallisuuteen liittyvä riita-asia, jossa Kesko-konserniin kuuluva yhtiö on vastaajana.

## **TUOTTEISIIN JA PALVELUIHIN LIITTYVÄ TUOTE-INFORMAATIO, PR3 SEKÄ TUOTEINFORMAATIOON JA TUOTEMERKINTÖIHIN LIITTYVIEN MÄÄRÄYSTEN JA VAPAAEHTOISTEN PERIAATTEIDEN RIKKOMUKSET, PR4**

Kesko noudattaa omien merkkituotteidensa ja maahantuomiensa tuotteiden pakkausmerkinnöissä Suomen ja EU:n lainsäädäntöä. Lisäksi tuotteisiin voidaan liittää vapaaehtoisia merkintöjä, jotka kertovat tuotteen vastuullisuusominaisuuksista. Näihin merkintöihin voidaan lukea muun muassa luomu- ja ympäristömerkinnät sekä sosiaalisesta vastuullisuudesta kertovat merkinnät. Luomu- ja ympäristömerkittyjen tuotteiden valikoimaa on käsitelty tämän raportin sivulla 74 ja pääasiassa sosiaalisesta vastuullisuudesta kertovia tuottemerkintöjä sivulla 83.

Ruokakeskon omien merkkituotteiden pakkausmerkinnöissä on lisäksi aina pakkauksen koon ja merkintätilan niin sallissa ravintoarvomerkinnät. Lähes kaikissa Pirkka-tuotteissa oleva viitteellinen päiväsaantimerkintä GDA (Guideline Daily Amount) kertoo, kuinka paljon yksi annos sisältää energiaa ja keskeisiä ravintoaineita.

Tuotteen virheellisestä pakkausmerkinnästä johtuvia takaisinveitoja oli vuoden aikana 19, joista neljä oli Ruokakeskon omia merkkejä.

## **ASIAKASTYYTYVÄISYYTEEN LIITTYVÄT TOIMINTA-KÄYTÄNNÖT JA ASIAKASTYYTYVÄISYYSKYSELYIDEN TULOKSET, PR5**

Keskon ketjujen tunnettua ja mielikuvia seurataan säännöllisesti kuluttajille suunnatuilla bränditutkimuksilla kaikilla tavara-aloilla. Kauppatason asiakastyytyväisyyttä mitataan asiakastyytyväisyystutkimuksilla ja ruoka- ja rautakaupassa myös mystery-shopping-menetelmällä. Tyytyväisyyttä K-Plussa-kanta-asiakasohjelmaan mitataan kerran vuodessa.

Asiakaspalautetta voi antaa ketjujen eri asiakaspalautekanavien kautta ja konsernitasolla www.kesko.fi-sivujen kautta. Kaikkien palauttekanavien kautta tuleviin yhteydenottoihin vastataan.

Tuotetutkimuksen ylläpitämään Ruokakeskon kuluttajapalveluun tuli vuoden aikana 19 106 yhteydenottoa (20 999). Noin 80 % palautteista oli tuoterekламаatioita. Kuluttajapalveluun lähetettiin runsaat 2 400 tuotenäytettä tai -pakkausta, joista yksikkö analysoi lähes 40 %, ja joista loput lähetettiin valmistajien analysoitaviksi.

## **MARKKINOINTIVIESTINNÄN (ML. MAINONTA JA SPONSOROINTI) LAINMUKAISUUS JA VAPAAEHTOISTEN PERIAATTEIDEN TÄYTTYMINEN, PR6 SEKÄ MARKKINOINTIVIESTINTÄÄN LIITTYVIEN LAKIEN, SÄÄNNÖSTEN JA VAPAAEHTOISTEN PERIAATTEIDEN RIKKOMUKSET, PR7**

Kesko noudattaa markkinointiviestinnässään lainsäädäntöä. Lainsäädännön muutoksia ja viranomaissuosituksia seurataan jatkuvasti ja niistä tiedotetaan eri yksiköiden markkinointivastaavia. Sponsorointia ohjaavat Keskon sponsorointiperiaatteet, jotka ovat luettavissa osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus). Vuoden 2010 aikana ei ollut lainsäädännön tai vapaaehtoisten periaatteiden rikkomuksia.

## **ASIAKKAIDEN YKSITYISYYDEN SUOJAN RIKKOMISEEN JA ASIAKASTIETOJEN HÄVITTÄMISEEN LIITTYVÄT VALITUKSET, PR8**

Vuonna 2010 K-Plus Oy sai muutamia asiakasyhteydenottoja koskien henkilötietojen käsittelyä. Niihin vastattiin normaalin asiakaspalvelun puitteissa eivätkä ne johtaneet muihin jatkotoimenpiteisiin. Tietovuotoja ei ilmennyt eikä viranomaiselta saatu huomautuksia.

## **TUOTTEISIIN JA PALVELUIHIN LIITTYVÄN LAINSÄÄDÄNNÖN JA SÄÄDÖSTEN RIKKOMISESTA AIHEUTUNEET SAKOT, PR9**

Ei sakkoja vuoden aikana.



# Termien selitykset

Tekstissä ja taulukoissa esiintyy termejä ja tunnuslukuja, joiden sisältöä selvitetään tässä tarkemmin.

<b>Oman pääoman tuotto, %</b>	=	$\frac{\text{Voitto/tappio ennen veroja} - \text{tuloverot}}{\text{Oma pääöma}} \times 100$
<b>Sidotun pääoman tuotto, %</b>	=	$\frac{\text{Liikevoitto}}{(\text{Pitkäaikaiset varat} + \text{vaihto-omaisuus} + \text{saamiset} + \text{muut lyhytaikaiset varat} - \text{korottomat velat}) \text{ keskimäärin 12 kuukaudelta}} \times 100$
<b>Omavaraisuusaste, %</b>	=	$\frac{\text{Oma pääöma}}{\text{Taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot}} \times 100$
<b>Nettovelkaantumisaste, %</b>	=	$\frac{\text{Korolliset nettovelat}}{\text{Oma pääöma}} \times 100$
<b>Osakekannan markkina-arvo</b>	=	Tilinpäätöspäivän kurssi x osakkeiden lukumäärä
<b>Primäärienergia</b>	=	Jalostamatonta luonnon energiaa, joka jaetaan uusiutuvaan ja uusiutumattomaan energiaan
<b>GWh</b>	=	Gigawattitunti = miljoona kilowattituntia (kWh)
<b>1 kWh</b>	=	3,6 MJ = 3 600 kJ (GRI-suosituksessa energian mittayksikkö on J eli joule)
<b>CO<sub>2</sub></b>	=	Hiilidioksidi, aiheuttaa ilmastonmuutosta ("kasvihuoneilmiö")
<b>CO<sub>2</sub>-ekv</b>	=	Hiilidioksidiekvivalentti, se määrä erilaisia kaasuja, joiden yhteisvaikutus kasvihuoneilmiöön vastaa mainittua hiilidioksidimäärää
<b>SO<sub>2</sub></b>	=	Rikkidioksidi, vaikuttaa happamoitumiseen
<b>C<sub>2</sub>H<sub>4</sub></b>	=	Eteeni, vaikuttaa alailmakehän otsonipitoisuuteen
<b>Sairauspoissaolo miljoonaa työtuntia kohti</b>	=	$\frac{\text{Sairauspoissaoloaika 1.1.-31.12.}}{\text{Teoreettinen säännöllinen työaika 1.1.-31.12.}} \times 1\,000\,000 \text{ tuntia}$
<b>Poissaoloprosentti</b>	=	$\frac{\text{Sairauspoissaoloaika 1.1.-31.12.}}{\text{Teoreettinen säännöllinen työaika 1.1.-31.12.}} \times 100$
<b>Lähtövaihtuvuus</b>	=	$\frac{\text{Palveluksesta lähteneiden henkilöiden määrä 1.1.-31.12. (ilman kesätyöntekijöitä)}}{\text{Henkilöstön määrä 31.12.}}$
<b>Tapaturmataajuus</b>	=	$\frac{\text{Tapaturmien määrä 1.1.-31.12.}}{\text{Tehtyjen työtuntien määrä 1.1.-31.12.}} \times 1\,000\,000 \text{ tuntia}$

# Riippumaton

## KESKO OYJ:N JOHDOLLE

Olemme Kesko Oyj:n johdon pyynnöstä suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon, jonka kohteena ovat olleet taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun tiedot Kesko Oyj:n Yhteiskuntavastuun raportissa 2010 raportointikaudelta 1.1.–31.12.2010 (jäljempänä ”Vastuullisuustiedot”).

## JOHDON VASTUU

Kesko Oyj:n johto vastaa Vastuullisuustietojen laatimisesta raportointikriteeristön eli Kesko Oyj:n omien raportointiohjeiden, Global Reporting Initiativen Sustainability Reporting Guidelines G3-ohjeistuksen ja AccountAbility:n AA1000 AccountAbility Principles Standard 2008:n mukaisesti.

## VARMENTAJAN VELVOLLISUUDET

Meidän velvollisuutenamme on esittää suorittamamme työn perusteella johtopäätös Vastuullisuustiedoista. Tämä varmennusraportti on laadittu toimeksiannon ehtojen mukaisesti. Vastaamme työstämme, varmennusraportistamme ja esittämistämme johtopäätöksistä vain Kesko Oyj:lle, emme kolmansille osapuolille.

Olemme suorittaneet toimeksiannon varmennustoimeksiannostandardin (ISAE 3000) ”Muut varmennustoimeksiannot kuin menneitä kausia koskevaan taloudelliseen informaatioon kohdistuva tilintarkastus tai yleisluonteinen tarkastus” mukaisesti. ISAE 3000-standardi edellyttää ammattieettisten periaatteiden noudattamista ja varmennustoimeksiannon suunnittelemista ja suorittamista siten, että saadaan rajoitettu varmuus siitä, ettei tietoomme ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, ettei Vastuullisuustietoja olisi kaikilta olennaisilta osiltaan laadittu raportointikriteeristön mukaisesti.

Olemme lisäksi suorittaneet työmme AA1000 Assurance Standard 2008:n mukaisesti, ja Type 2 -muotoisena varmennustoimeksiannon, kuten on sovittu Kesko Oyj:n kanssa. AA1000 Assurance Standard 2008 edellyttää varmennustoimeksiannon suunnittelemista ja suorittamista siten, että saadaan rajoitettu varmuus siitä, ettei tietoomme ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, ettei Kesko Oyj kaikilta olennaisilta osiltaan soveltais AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita (sidosryhmien osallistaminen, olennaisten yhteiskuntavastuun näkökohtien määrittäminen, sidosryhmien odotuksiin vastaaminen) ja etteivätkö Vastuullisuustiedot olisi kaikilta olennaisilta osiltaan luotettavia raportointikriteeristön perusteella.

Rajoitetun varmuuden antavassa toimeksiannossa evidenssin hankkimistoihin liittyvät rajoitetumpia kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa, minkä vuoksi siinä saadaan vähemmän varmuutta kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa. Varmennustoimeksiantoon kuuluu toimenpiteitä evidenssin hankkimiseksi Vastuullisuustietoihin sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu varmentajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että Vastuullisuustiedoissa on olennainen virheellisyys.

Olemme toteuttaneet muun muassa seuraavat toimenpiteet:

- haastatelleet Kesko-konsernin ylimmän johdon edustajia selvittääksemme Kesko Oyj:n vastuullisuudelle asettamat tavoitteet osana liiketoimintastrategiaa ja toimintoja;
- haastatelleet keskeisiä henkilöitä Kesko-konsernin organisaation eri tasoilta selvittääksemme sidosryhmien Kesko Oyj:lle kohdistamia odotuksia, niihin vastaamista sekä sidosryhmävuorovaikutusta;

- arvioineet Kesko-konsernin soveltamaa olennaisuuden määrittelyprosessia ja sen tuloksia;
- toteuttaneet media-analyysin ja internethaun viittauksista Kesko Oyj:hin raportointikaudella;
- haastatelleet Vastuullisuustietojen keruusta ja raportoinnista vastaavia henkilöitä konsernitason ja toimipaikkatasolla;
- tutkineet Vastuullisuustietojen keräämiseen, analysointiin ja yhdistelyyn käytettyjä dokumentteja ja järjestelmiä samoin kuin testanneet tietoja otospohjaisesti;
- arvioineet Vastuullisuustietojen yhdistelyprosessia Kesko-konsernitason tasolla.

## JOHTOPÄÄTÖS

Rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon perusteella tietoomme ei ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, ettei Kesko Oyj kaikilta olennaisilta osiltaan soveltais AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita.

Tietoomme ei myöskään ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, ettei Vastuullisuustietoja olisi kaikilta olennaisilta osiltaan laadittu käytetyn raportointikriteeristön mukaisesti tai etteivätkö tiedot olisi kaikilta olennaisilta osiltaan luotettavia raportointikriteeristön perusteella.

Varmennusraporttiamme luettaessa on otettava huomioon yritys vastuun luonteeseen kuuluvat tiedon tarkkuutta ja täydellisyyttä koskevat rajoitukset. Tätä riippumatonta varmennusraporttia ei ole tarkoitettu käytettäväksi arvioitaessa Kesko Oyj:n suoriutumista määrittelemiensä vastuullisuusperiaatteiden toteuttamisessa.

# varmennusraportti

## HAVAINNOT JA SUOSITUKSET

Rajoitetun varmuuden antavan toimeksiantomme perusteella raportoimme seuraavat AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamista koskevat havainnot ja suositukset, jotka eivät vaikuta edellä esittämimme johtopäätöksiin.

▪ **Sidosryhmien osallistaminen:** Kesko Oyj on tunnistanut toimintansa kannalta keskeiset sidosryhmät ja sillä on käytössä laajamuotoinen sidosryhmävuoro-vaikutusprosessi. Suosittelemme, että Kesko Oyj kehittää edelleen sidosryhmävuoro vaikutuksen systemaattista johtamista.

▪ **Olennaisten yhteiskuntavastuun näkökohtien määrittäminen:**

Kesko Oyj:llä on käytössään prosessi vastuullisuuden olennaisten näkökohtien määrittämiseksi. Raportointikaudella Kesko Oyj on päivittänyt vastuullisuuden olennaisuusarvion ja kehittänyt raportointiaan olennaisuusarvion tulosten perusteella. Suosittelemme, että Kesko Oyj ottaa olennaisuusarvion tulokset huomioon myös vastuullisuusohjelman 2013–2017 päivitystyössä.

▪ **Sidosryhmien odotuksiin vastaaminen:**

Kesko Oyj on sitoutunut vastaamaan sidosryhmiensä odotuksiin, mikä käy ilmi jatkuvasta ja laajamuotoisesta vastuullisuusviestinnästä ja vastuullisuuteen liittyvästä sidosryhmävuoro-vaikutuksesta. Suosittelemme, että Kesko Oyj vahvistaa erityisesti kuluttajille kohdennettua vastuullisuustyötä ja -viestintää.

## VARMENTAJAN RIIPPUMATTOMUUS JA PÄTEVYYS

Kesko Oyj:n tilintarkastajan PricewaterhouseCoopers Oy:n on oltava riippumaton tilintarkastuslaissa (459/2007) säädettyjen vaatimusten mukaisesti. Lisäksi PricewaterhouseCoopers Oy:n, sen partnereiden ja asiantuntijatehtävissä toimivan henkilöstön, varmennustoimeksiantotiimi mukaan lukien, on noudatettava PricewaterhouseCoopers-ketjun globaaleja riippumattomuussääntöjä.

Moniammatillisella yritys vastuun ja varmuksen asiantuntijoista koostuvalla tiimillämme on tämän varmennustoimeksianton suorittamiseksi vaadittavat taidot ja kokemus taloudellisten ja muiden kuin taloudellisten tietojen varmentamisesta, yritys vastuun strategian ja johtamisen alueella, sosiaalisissa ja ympäristöön liittyvissä kysymyksissä sekä kaupan toimialan tuntemus.

Helsingissä 6. päivänä huhtikuuta 2011

PricewaterhouseCoopers Oy



*Johan Kronberg*

Johan Kronberg  
KHT

*Sirpa Juutinen*

Sirpa Juutinen  
Partner  
Sustainability & Climate Change

*Maj-Lis Steiner*

Maj-Lis Steiner  
Director, KHT  
Sustainability & Climate Change



AA1000

Licensed Assurance Provider  
000-29

# Yhteystiedot

## YHTEISKUNTAVASTUUN YHTEYSHENKILÖITÄ

Luettelossa on yhteystiedot henkilöistä, joilta ensisijaisesti saa lisätietoja raportin sisältämillä osa-alueilla. Luettelo ei kata kaikkia toimitustyöhön osallistuneita keskolaisia. Keskon puhelinnumero on kaikkialta Suomesta soitettuna 010 5311. Sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi@kesko.fi.

Nimi	Tehtävä	Yksikkö
------	---------	---------

### KEHITYS, KOORDINOINTI, RAPORTIN TOIMITUSVASTUU:

<b>Merja Haverinen</b>	Viestintäjohtaja	Kesko Oyj, konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu
<b>Helena Frilander</b>	Yhteiskuntavastuupäällikkö	Kesko Oyj, konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu
<b>Marjut Lovio</b>	Yhteiskuntavastuun asiantuntija	Kesko Oyj, konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu
<b>Pirjo Nieminen</b> (pirjo.j.nieminen@kesko.fi)	Tiedottaja	Kesko Oyj, konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu
<b>Lena Leeve</b>	Taloustiedottaja	Kesko Oyj, sijoittajaviestintä

### TALOUDELLINEN VASTUU:

<b>Eva Kaukinen</b>	Talusojohtaja	Kesko Oyj, konsernitalous
<b>Tiina Nyrhi</b>	Financial Controller	Kesko Oyj, konsernitalous
<b>Päivi Avelin</b>	Controller	Kesko Oyj, konsernitalous
<b>Esko Mansikka</b>	Toimitusjohtaja	Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy
<b>Sari Viitanen</b>	Järjestelmäpäällikkö	Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy
<b>Lena Leeve</b>	Taloustiedottaja	Kesko Oyj, sijoittajaviestintä

### YMPÄRISTÖVASTUU:

<b>Timo Jäske</b>	Ympäristöpäällikkö	Ruokakesko Oy, logistiikka ja tietohallinto
<b>Jari Suuronen</b>	Ylläpitöpäällikkö	Ruokakesko Oy, kenttä, ylläpito
<b>Jari Pihlajamaa</b>	Ylläpitöpäällikkö	Ruokakesko Oy, kenttä, ylläpito
<b>Satu Kuoppamäki</b>	Kiinteistötietovastaava	Ruokakesko Oy, kenttä, ylläpito
<b>Toni Pelin</b>	Ympäristö- ja turvallisuuspäällikkö	Keslog Oy, toimitusketjun kehitys
<b>Harri Ajomaa</b>	Kehityspäällikkö	K-citymarket Oy / Anttila Oy
<b>Jesse Methner</b>	Ympäristöpäällikkö	Rautakesko Oy, asiakkuus ja konseptit
<b>Joni Ikonen</b>	Kehityspäällikkö	VV-Autotalot Oy

Nimi	Tehtävä	Yksikkö
------	---------	---------

### HENKILÖSTÖVASTUU:

<b>Jennie Stenbom</b>	Henkilöstöpäällikkö	Kesko Oyj, konsernin HR
<b>Mikko Myyryläinen</b>	HR-kehittämispäällikkö	Kesko Oyj, konsernin HR
<b>Janna Pirhonen</b>	Työhyvinvointipäällikkö	Kesko Oyj, konsernin HR
<b>Päivi Sariola</b>	Financial Manager	Keskon Eläkekassa, eläkevakuutus ja työterveys
<b>Pirjo Anttila</b>	Työterveyshuollon ylilääkäri	Kesko Oyj, eläkevakuutus ja työterveys

### VASTUULLINEN HANKINTA:

<b>Marjut Lovio</b>	Yhteiskuntavastuun asiantuntija	Kesko Oyj, konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu
---------------------	---------------------------------	---

### TUOTETURVALLISUUS:

<b>Matti Kalervo</b>	Tuotetutkimuspäällikkö	Ruokakesko Oy, tuotetutkimus
----------------------	------------------------	------------------------------

### YRITYSTURVALLISUUS JA RISKIENHALLINTA:

<b>Pasi Mäkinen</b>	Tarkastusjohtaja	Kesko Oyj, sisäinen tarkastus ja riskienhallinta
<b>Petri Käyhkö</b>	Turvallisuuspäällikkö	Kesko Oyj, sisäinen tarkastus ja riskienhallinta

### YKSITYISYDEN SUOJA/KANTA-ASIAKASJÄRJESTELMÄ:

<b>Niina Ryyänen</b>	Toimitusjohtaja	K-Plus Oy
----------------------	-----------------	-----------

**KESKON YHTEISKUNTAVASTUUN RAPORTTI** on julkaistu suomen- ja englanninkielisenä. Raportti on tilattavissa ja luettavissa osoitteessa [www.kesko.fi/vastuullisuus](http://www.kesko.fi/vastuullisuus). Sitä voi tilata myös osoitteesta Kesko Oyj, konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu, Satamakatu 3, 00016 Kesko ja puhelimitse numerosta 01053 23702.

Raportin on toimittanut Keskon viestintä ja yhteiskuntavastuu -yksikkö (Helena Frilander, Marjut Lovio ja Pirjo Nieminen).

**VALOKUVAT:** Mirja Hussain/Etelä-Suomen Sanomat, Jussi Jäppinen, Juha-Pekka Laakio, Sami Nummela, Numi Nummelin, Anton Sucksdorff, Kimmo Syväri, Heikki Tuuli, Adolfo Vera, Keskon kuvapankit ja Volkswagen AG.

**ULKOASU JA TAITTO:** Keskon brändijohtaja Anne Laakso, Bond Creative Agency Oy, Zeeland Branding

**PAINOPAIKKA:** Libris Oy

**PAPERI:** kansi: 300g/m<sup>2</sup> Scandia 2000 white, sisus: 130g/m<sup>2</sup> Scandia 2000 white  
Paperille ja kirjapainolle on myönnetty Pohjoismaisen Joutsenmerkin käyttöoikeus.



**Kesko Oyj**

Satamakatu 3, 00016 KESKO

Puh. 010 5311

[www.kesko.fi](http://www.kesko.fi)

Y-tunnus 0109862-8